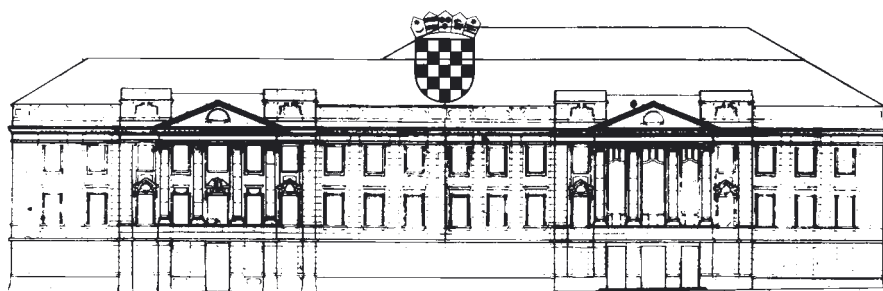

izvješća HRVATSKOGA SABORA

GODINA XV.

BROJ 392

ZAGREB, 5. VII. 2004.

6. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

O TELEKOMUNIKACIJAMA

U bliskoj budućnosti bolji uvjeti za rad zastupnika

Često se naše novine bave radom Sabora, a jedan takav tekst smo našli prošlog mjeseca u "Novom listu".

Iznosi se stari prigovor zbog izostanka s glasovanja s kojih zna izostati i trećina zastupnika čak i kad se radi o tako važnoj odluci kao što je bila ona o odgađanju primjene režima ekološko-ribolovne zone za članice Europske unije.

Ističe se da se u parlamentima svijeta glavnina rada parlamentaraca ne odvija na plenarnim sjednicama već u odborima, te kontaktima s biračima. Stoga prisustvo sjednicama doista nije neophodno, ali je potrebno kad se odlučuje. Tada izostanci nemaju opravdanja.

Nadalje se iznosi kako bi saborski zastupnici trebali imati sve ono što imaju parlamentarci u zemljama razvijene demokracije: ured, tajnicu, političkog tajnika i savjetnika, sredstva za usavršavanje i ostalo što će pridonijeti njihovom kvalitetnijem radu. Tada zastupnici neće biti usredotočeni na međusobne svađe i verbalne efekte i Hrvatski sabor će dobiti novu sliku u javnosti.

Srećom, od ostvarivanja nekih od predloženih uvjeta, Sabor nije daleko. U punom je jeku uređenje velike zgrade u Demetrovoj ulici gdje će se proširiti saborski prostori i omogućiti zastupnicima neusporedivo bolji rad nego što ga imaju danas u prenapućenim prostorijama zgrade Hrvatskoga sabora.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o telekomunikacijama	3
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o priznanju Hrvatskoga sabora "Zlatni grb"	11
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj	14
- Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi; Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izboru općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba; Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	17
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona	37
- Prijedlog zakona o izvozu robe s dvojnomo namjenom	40
- Prijedlog zakona o statusu roditelja odgajatelja	41
- Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj	44
- Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Poslovnika Hrvatskoga sabora	46
- Prijedlog za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 3. stavka 1. Zakona o zateznim kamatama, "NN", broj 28/96.	51
- Izvješće o radu pučkog pravobranitelja za 2003. godinu	51
- Izvješće o radu Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske za 2003. godinu	64
- Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2003. godinu	68

PRIKAZ RADA:

- 6. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 21, 22, 23, 28, 29. I 30. TRAVNJA 2004. GODINE

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O TELEKOMUNIKACIJAMA

Razvoj telekomunikacijskog sustava

Većinom glasova zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o telekomunikacijama, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

O PRIJEDLOGU

Ovaj zakonski prijedlog podnijela je Vlada Republike Hrvatske, tražeći ujedno da se prihvati hitni postupak. O predloženom zakonskom tekstu uvodno je govorio državni tajnik u Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka **Dražen Brglec**. Predloženim se izmjenama, koje su u većini članaka nomotehničke i terminološke naravi, usklađuju poneki izrazi koji su slijedom zakonskih propisa naknadno uvršteni u sustav Državne uprave. Od suštinskih izmjena treba izdvojiti one kojima se predviđa izmjena jednog od uvjeta za imenovanje članova vijeća Hrvatske agencije za telekomunikacije. To je uvjet koji trenutno glasi na 10 godina iskustva u radu s telekomunikacijama. Predloženim se izmjenama sugerira visina od 5 godina, a time se istovremeno omogućuje Vladi i Hrvatskom saboru, veći izbor kompetentnih i prije svega mladih stručnih ljudi. Budući da se radi o relativno mladoj grani, uvjet od 10 godina ocijenjen je previsokim. Važna je i odredba kojom se utvrđuje odgovornost u kontroli programskih sadržaja koje je do sada u medijima i javnosti izazivalo više dilema i tumačenja. Ovim se izmje-

nama nedvojbeno definira mjesto kontrole sadržaja koji se prenose preko telekomunikacija. Također se uvodi mogućnost obavljanja tehničkog pregleda za određene vrste telekomunikacijskih usluga, odnosno obveza obavljanja tehničkog pregleda za telekomunikacijske usluge i djelatnosti koje se obavljaju na temelju koncesije. Omogućava se izdavanje privremene dozvole za postavljanje i uporabu radijske postaje, obveze Agencije u slučaju izmjene već dodijeljene radijske frekvencije, te se preciznije utvrđuju odredbe u pribavljanju odobrenja za uvoz i stavljanje tržišne radijske opreme.

Predstavnik predlagatelja upozorio je da su ovo temeljne karakteristike predloženih izmjena, te je ujedno zatražio razumijevanje što je predlagatelj pribjegao hitnom postupku.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je predloženi tekst ne protiveći se prijedlogu da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku. U odnosu na tekst Konačnog prijedloga, Odbor je ukazao da je Uredba kojom je dopunjen ovaj zakon odredbom novog stavka 3. u članku 121. donijeta na temelju Zakona o ovlastima Vlade Republike Hrvatske da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Hrvatskog sabora ("Narodne novine", br. 159/03.) i to 6. studenoga 2003. Slijedom toga, Uredba će prestati važiti najkasnije 6. stude-

noga 2004., pa bi valjalo u tekstu Konačnog prijedloga dodati odredbu kojom bi se na način kako je to riješeno Uredbom dopunio članak 121. važećeg Zakona, te utvrdio prestanak važenja ove odredbe privremene naravi, jer joj je svrha urediti način rada Vijeća za telekomunikacije do dana imenovanja novih članova Vijeća Agencije. **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav** raspravio je predloženi tekst kao zainteresirano radno tijelo, te jednoglasno predložio Saboru da donese podnijeti zakonski tekst. **Odbor za pomorstvo, promet i veze** razmotrio je predloženi tekst kao nadležno matično tijelo, te prihvatio prijedlog da se donošenje obavi sukladno poslovničkim odredbama o hitnom postupku. Predsjednik Odbora zatražio je od predstavnika predlagatelja da se pojasne odredbe članka 63. stavak 5. Zakona o telekomunikacijama, a u svezi s Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske i zahtjeva Udruge "Petrošač". Predstavnik predlagatelja je između ostalog utvrdio da je Ustavni sud pri donošenju svoje Odluke imao u vidu Zakon i Pravilnik koji su prestali važiti. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o telekomunikacijama.

AMANDMANI

Zastupnici i klubovi zastupnika parlamentarnih stranaka podnijeli su brojne

amandmane kojima se predlažu preciznija tumačenja i dopune pojedinih predloženih odredbi. I sam predlagatelj, Vlada Republike Hrvatske, podnijela je svoje amandmane koji su precizno opisani ili u cijelosti citirani u odlomku teksta kojim se predstavnik predlagatelja očitovao o rečenim amandmanima.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja, rasprava je nastavljena očitovanjem predstavnika saborskih radnih tijela. Prvi se za riječ u ime Odbora za zakonodavstvo javio predsjednik Odbora, zastupnik **Florijan Boras** koji je dao potporu, te ukazao da bi se uredba sa zakonskom snagom donesene 6. studenoga 2003. godine trebale ugraditi i u Prijedlog izmjena i dopuna, a isto tako konstatirati da ta uredba time prestaje važiti. Nakon ovog upozorenja govorili su predstavnici parlamentarnih stranaka.

Predložene izmjene i dopune treba hitno donijeti, kako bi se telekomunikacijsko tržište u Hrvatskoj skladno razvijalo.

Prvi je u ime Kluba zastupnika HSLS-a, DC-a govorio zastupnik **Mate Brletić** koji je uvodno podržao donošenje predmetnog zakonskog teksta. Smatra ujedno da predložene izmjene i dopune treba hitno donijeti kako bi se telekomunikacijsko tržište u Hrvatskoj skladno razvijalo. Postoje evidentna očekivanja potrošača usluga pokretnih telekomunikacijskih mreža da će se smanjiti postojeće cijene, te osigurati nadzor u sprečavanju i uklanjanju poremećaja na postojećem tržištu. Zato je podržao usklađivanje i dopunu i kaznenih odredbi ovoga Zakona koje se odnose na prekršajne kazne, a posebice na uvođenje mogućnosti izricanja dodatne zaštitne mjere putem oduzimanja računalne ili druge tehničke opreme pri prekršaju počinjenom uporabom pozivnih susta-

va, sa i bez ljudskog posredovanja, telefaks uređajima i elektroničkom poštom u slučajevima izravne promidžbe. Potrebna je i zaštita korisnika usluga od neželjenih telekomunikacijskih priopćenja, osobito od neželjene elektroničke pošte koja zagađuje i prekida telekomunikacijski promet kod pristupa Internetu. Govorio je zatim i o okolnostima imenovanja članova Vijeća Hrvatske agencije za telekomunikacije, ocjenjujući da je uvjet od 10 godina apsurdan i nepotreban, jer je 5 godina dovoljno za stjecanje i razvijanje potrebnog iskustva. Zbog već iznijetih i elaboriranih potreba koje će otkloniti postojeće dvojbe i nejasnoće u pojedinim segmentima, najavio je prihvaćanje predloženoga teksta.

Urediti dodjelu koncesija

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Živko Nenadić**. On smatra da predloženim izmjenama i dopunama postojeći zakon postaje jasniji, precizniji i primjenjiviji. Ujedno se uvodi red u primjenu Zakona pri dodjeli koncesija, ali i prilikom korištenja ili oduzimanja koncesijskih prava. Citirao je zatim zakonske odredbe kojima se određuju uvjeti za izbor člana Vijeća agencije. Ocijenio je da je 5-godišnje iskustvo potpuno dovoljno i primjereno, jer se time daje mogućnost sudjelovanja i mladim stručnjacima na ovom području. Analizirao je zatim pojedine predložene segmente zakonskog teksta, ocjenjujući ih kvalitetnim i prihvatljivim. Zbog svih navedenih razloga zastupnik Nenadić konstatirao je da predložene izmjene i dopune znatno popravljaju ovaj zakonski materijal.

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić**. On je podsjetio na okolnosti prilikom donošenja postojećeg zakona. Tada se išlo za tim da se ne bi slučajno povrijedilo monopolistu u fiksnoj telefoniji, odnosno mobilnoj telefoniji – HT i VIP. Kao posljedica ovakvog pristupa, usluge Interneta su još uvijek znatno skuplje nego primjerice u Njemačkoj. Upozorio je zatim da akademska istraživačka mreža – Carnet, ima lošije uvjete rada

nego Njemačka akademska Internet zajednica. Ove dvije mreže imaju skuplje usluge nego u Sloveniji, a istovremeno direktor jedne od njih čak tvrdi da Hrvatskoj ne treba treći operater. Predloženim zakonskim izmjenama treba što hitnije omogućiti i potrebnu konkurenciju u području telekomunikacija radi sniženja cijena, ali jednako tako omogućiti regulatornu ulogu države i njezinih institucija. Predloženi zakonski tekst djelomično ide u tom smjeru, ali je još daleko od onoga što bi želio Klub zastupnika HSP-a koji je podnio čitav niz amandmana.

Treba otvoriti mogućnost suradnje s mladim školovanim telekomunikacijskim stručnjacima.

Ocijenio je da bi Agencija trebala biti ta koja izriče značajne novčane kazne, a svi isporučioi tehničke opreme u telekomunikacijama za instaliranje na području Hrvatske i u vrijednosti većoj od 5 milijuna EUR-a, moraju osnovati trgovačko društvo u Hrvatskoj ili imati ovlaštenog predstavnika. Potrebno je ujedno i spriječiti zloporabe ili krađe pokretnih telefona, a svaki operater ima mogućnost identifikacije i čuvanja tog imena i broja u mreži. Davanjem takvog podatka na zahtjev MUP-a može se spriječiti zloporaba i krađa pokretnih telefona, upozorio je zastupnik Tadić. Govorio je zatim i o potrebi da se posebno reguliraju osnovne obveze virtualnih mobilnih operatera. Oni se putem tvrtki – kćeri mogu usmjeriti prema uništavanju konkurencije, pa je potrebno slijediti iskustva drugih europskih zakonodavaca i onemogućiti ovakve situacije. Istovremeno se trebaju zakonski omogućiti situacije za bržim mehanizmima oduzimanja koncesijske dozvole, odnosno odmah nakon što koncesionar ponovi kršenje zakonskih odredbi. Treba što hitnije donijeti i pravilnik o mjerodavnim tržištima kojima bi se definiralo što su operateri sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu. Dakle, najveći operateri moraju biti posebno regulirani i

kontrolirani, jer su upravo oni ključni u kočenju konkurencije.

Zastupnik Tadić na kraju izlaganja apelirao je da se donesu i strože kaznene odredbe, te da se državi, odnosno Agenciji za telekomunikacije, pruži mogućnost intervencije na tržištu u slučaju da se uoči onemogućavanje ulaska drugih operatera. Na kraju je naglasio da će o sudbini podnijetih amandmana ovisiti i podrška Kluba zastupnika HSP-a podnijetom zakonskom tekstu.

Usklađivanje s komplementarnim europskim zakonodavstvom

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je zastupnik **Ante Markov**. Činjenicu da se već četvrti put pristupa izmjenama i dopunama rečenog zakona, govori koliko je tema telekomunikacija izložena raznim interesima. Time je razumljivo da je ovu materiju potrebno čim više približiti i uskladiti europskom zakonodavstvu. Predstavnici zakonodavne vlasti moraju voditi računa o tome da se telekomunikacijski sustav razvija u skladu s interesima i potrebama građana koji plaćaju ove usluge. Podsjetio je da je i fiksna mreža uglavnom izgrađena doprinosima i izdvajanjima građana u ranijim vremenima. Kada se govori o mobilnim mrežama, onda se neupitnim čini uvođenje u sustav i trećeg operatera, koji može uvesti određenu ravnotežu u ovu tržišnu utakmicu. Zbog značajnih troškova i visoke cijene impulsa nameće se potreba konkurencije, pa je i Klub zastupnika HSS-a predložio više amandmana koji idu u tom smjeru. Govoreći o fiksnoj telefonskoj mreži, zastupnik je upozorio da institut pretplate još uvijek dosta participira u konačnoj cijeni, a kod pojedinih pretplatnika koji imaju fax liniju, izaziva neopravdano visoke troškove. Prema tome, nužna je konkurencija i na toj liniji, a postojeća infrastruktura jamči mogućnost izgradnje kvalitetnijeg i jeftinijeg sustava. Kod radijskih komunikacija potrebno je uložiti određeni napor da se povećaju frekvencije jer se ljeti naše postaje u pri-

obalju, gube pred najezdom talijanskih radio postaja. Hrvatska mora poduzeti potrebne mjere kako bi sačuvala svoj prostor i pospješila kvalitetu praćenja programa na svim radio frekvencijama.

Zastupnik Markov zatim je naveo dijelove postojećeg zakonskog teksta koji se mijenja i nadopunjuje upućenim amandmanima. Svoje izlaganje zaključio je konstatacijom da je najvažnije da građani Hrvatske imaju mogućnost kvalitetnijeg i jeftinijeg načina korištenja ovih važnih usluga. U ovisnosti o svemu tome, Klub zastupnika HSS-a će tako i glasovati.

Telekomunikacijski sustav treba razvijati u skladu i s potrebama hrvatskih građana.

Nastavljeno je zatim s pojedinačnom 10 minutnim raspravama, a prvi je riječ uzeo zastupnik dr.sc. **Krešimir Čosić (HDZ)**. On je ocijenio potrebnim da se predmetni zakonski tekst prioritarno uskladi s provedenim promjenama i izmjenama Zakona o ustrojstvu državne uprave. Treba izmijeniti i jedan od uvjeta za imenovanje članova Vijeća Hrvatske agencije za telekomunikacije kako ne bi bili previše restriktivni. Radi se o jednom novom tehnološkom sustavu u kojemu praktički tek posljednjih godina izrastaju iskusni stručnjaci pa je 5- godišnje iskustvo razumljiv i prihvatljiv kriterij. Važno je i uvođenje obveze obavljanja tehničkog pregleda kao i izbor trećeg mobilnog operatera koji će biti jedna od važnijih strateških odluka koja se ove godine mora donijeti. Uskoro će biti raspisan i javni natječaj, a postojeći sustav jamči da će biti izabran najbolji ponuditelj u svakom pogledu. Istovremeno treba voditi računa o potrebi dostupnijih i jeftinijih telekomunikacijskih usluga, kako bi običan hrvatski čovjek imao sve mogućnosti korištenja ovih tehnoloških mogućnosti. Govorio je zatim o značaju davanja "offset usluga", spominjući iskustva Velike Britanije, Belgije, Nizozemske i Slovenije na tom području.

Zakon o offsetu jamči nabavu opreme od Siemens, Ericssona ili nekog drugog nabavljača, zatim transfer tehnologije, koprodukciju, "joint venture" i transfer znanja. Nedopustivo je da je elektronička industrija u Hrvatskoj bila jača prije 25 godina nego danas. Tada je postojao jedan snažan RIZ, Tesla i Končar, a zbog neadekvatne kupnje tehnologija, hrvatsko se gospodarstvo nije moglo adekvatno razvijati. Kada su u pitanju složene tehnološke kapitalne investicije, mora se voditi računa o navedenim okolnostima koje jamče razvoj suvremene i moderne Hrvatske. Dodjela koncesije trećem operateru treba biti doprinos jačanju hrvatskog gospodarstva i jačanja konkurentnosti. Spomenuo je zatim iskustva na tom području koje je imala susjedna Slovenija te Srbija i Crna Gora, uspoređujući ujedno i poslovne segmente, te profitabilnost ovakvih poteza.

Zaključno je konstatirao da je potrebno uspostaviti takav konzorcij koji će uspjeti u davanju kvalitetnih i jeftinijih usluga.

Urediti pitanje cijena

Zastupnik **Nenad Stazić (SDP)** u svom je izlaganju govorio o cijenama telekomunikacijskih usluga i njihovoj regulaciji. Upozorio je da su korisnici usluga fiksne telefonije nezadovoljni postojećim cijenama, kao i obračunom te potrošnje. Zatim je definirao pojam tarifnih intervalova koji zapravo tvore najmanju obračunsku jedinicu u trajanju 1 minute. To znači da će davatelj usluga naplatiti isti iznos, bez obzira da li razgovor trajao jednu minutu ili 15 sekundi. Građani su s pravom nezadovoljni ovakvim obračunom, jer žele platiti realnu cijenu, odnosno vrijeme razgovora. Objasnio je zatim i suštinu podnijetog amandmana kojim bi tržište određivalo koliki će biti tarifni interval kod pojedinog operatera. Ministar bi ujedno trebao biti oslobođen ove obveze, odnosno utvrđivanja tarifnog intervala u podzakonskim aktima. Podržao je principijelni stav da potrošač plati samo stvarnu uslugu na ovom području.

Zatim se zastupnicima ponovno obratio predstavnik predlagatelja, **Dražen Brglec**. On se osvrnuo na pojedine primjedbe koje su se nametnule prilikom rasprave na Odboru za zakonodavstvo. Dao je zatim i preciznija tumačenja nekih pojmova vezanih uz koncesije fiksne telefonije, te postupcima oko kontrole zakonitosti, a koju obavljaju nadležne inspeksijske službe. Smatra ujedno kako je pogrešna teza da bi virtualni operater mogao uništiti konkurenciju snižavanjem cijena. Podržao bi hipotetsku situaciju kada bi netko zakupio 200 tisuća priključaka i preko njih nudio besplatnu uslugu. Time bi doduše bila uništena konkurencija, ali bi se pogodovalo glavnoj Vladinoj intenciji da se snižavaju cijene i poboljšavaju usluge građanima. Ovakva zamišljena situacija međutim, nije realna, ocijenio je predstavnik predlagatelja. Napomenuo je da povezivanje operatera nije potrebno zakonski definirati, jer su ovi postupci već definirani donesenim pravilnicima. Podsjetio je zatim na poslove koji bi se još trebali obaviti, kako bi se obavila liberalizacija telekomunikacijskog tržišta. Osvrnuo se zatim i na pojedine segmente zakonskog teksta koji se bavi kaznenim odredbama, te se složio i s primjedbama o nužnosti koordinacije frekvencija u radio odašiljanju. Ono mora biti jače i agresivnije, pogotovo u pograničnim područjima.

Hrvatska Vlada vodi računa o očekivanjima tržišta, zaštititi potrošača i daljnjoj liberalizaciji postojećeg tržišta.

Govoreći o načinu obračuna potrošnje, ukazao je na postojeću dilemu između administrativnog arbitriranja i postupne liberalizacije tržišta. Vlada je odlučila da se što prije uvede u tržište trećeg operatera u mobilnoj telefoniji, te da se otvori tržište i na području fiksnih telefonskih priključaka. Na kraju je pozdravio i intenciju zastupnika Stazića da se uvede pravedniji obračun tarifnog

intervala, najavljujući da će pažljivo razmotriti i taj amandman.

Za ispravak navoda javio se zastupnik **Florijan Boras**. Ukazao je na neprihvatljivost stajališta predlagatelja da ne prihvati sugestiju Odbora za zakonodavstvo da u izmijenjeni tekst ugradi i odredbu koja je obuhvaćena Uredbom sa zakonskom snagom od 6. studenoga 2003. godine. Govoreći kao predsjednik Odbora, inzistirao je da se tekst Uredbe ugradi u zakonski tekst. Podsjetio je i na obećanje predlagatelja da će sam ispuniti ove obveze, jer bi u protivnom sami podnijeli odgovarajući amandman.

Predsjedavajuća je ocijenila da će se ovaj problem morati razriješiti kod samog glasovanja, te zaključila raspravu. U nastavku rada prvo se glasovalo o podnijetim amandmanima koji su bili priloženi ostalom radnom materijalu na posebnoj tabeli. Predsjedavajući je zatim podsjetio da postoje i amandmani Vlade koji su upućeni poslije roka. U skladu s poslovničkim odredbama glasovalo se da se i rečeni amandmani uzmu u obzir. Većinom glasova zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su ovu situaciju.

Uvaženi zahtjevi Odbora za zakonodavstvo

Ministar mora, turizma, prometa i razvitka, **Božidar Kalmeta** podsjetio je zatim da su ovi amandmani podneseni sukladno sugestijama Odbora za zakonodavstvo, odnosno za već opisanu Uredbu Vlade. Ta se odredba odnosi na situaciju da Vijeće za telekomunikacije ne može raspisati natječaj bez suglasnosti Vlade. Sukladno tumačenju Odbora za zakonodavstvo, ova je Uredba ugrađena u zakonski tekst, kao i drugi amandman koji kaže da se stupanjem na snagu zakona ta uredba briše. Ponovno je otvorena rasprava. Riječ je dobio zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić (HSP)** koji je iznio zadovoljstvo što je Vlada podnijela ovaj amandman kako bi se konačno maknula neprihvatljiva uredba, koja je zapravo kočila raspisivanje natječaja za nove koncesionare i operatere u fiksnoj i mobilnoj telefoniji. Ukazao je zatim na dijelove nedavno dobivenog avisa, koji

se odnosi upravo na telekomunikacije. I ovdje će biti potrebne zakonske izmjene i dopune, kako bi se prilično komplicirana shema odobravanja za nove operatere uskladila s pravnom stečevinom Europske zajednice. Hrvatska još mora usvojiti provedbene propise da bi mogla nastaviti s liberalizacijom tržišta. Agencija za telekomunikacije mora postati potpuno nezavisno regulatorno tijelo s ovlastima i sredstvima za provođenje politike liberalizacije. Europska komisija, međutim, u svom avisu konstatira da je otvaranje telekomunikacijskog tržišta u Hrvatskoj ugroženo zbog nedostatka političke volje da se pristupi njegovom snažnijem otvaranju. Pokazatelji ukazuju na potrebu poticanja konkurencije, pa bi se trebalo držati iznijetih preporuka i hitnog raspisivanja natječaja za nove operatere u mobilnoj i fiksnoj telefoniji.

OČITOVANJE O AMANDMANIMA

Zatim se pristupilo glasovanju o amandmanima koje je podnijela Vlada Republike Hrvatske. Prvi je amandman usvojen većinom glasova. Predsjedavajući je zatim otvorio raspravu za drugi amandman Vlade, a kako nije bilo prijavljenih i ovaj je prijedlog prihvaćen zastupničkom većinom. Pozvao je zatim ministra da se očituje o amandmanima zastupnika i klubova zastupnika.

Prvo se glasovalo o amandmanu **Kluba zastupnika HSP-a** koji glasi: "Članak 1. ovog Zakona, kojim se mijenja članak 3. Zakona o telekomunikacijama, se nadopunjava: "U članku 3. stavak 5. mijenja se i glasi: Hrvatska agencija za telekomunikacije obavlja inspeksijski nadzor u području telekomunikacija u skladu s odredbama ovog Zakona". Ministar je naveo da ne može prihvatiti rečeni amandman, jer su telekomunikacije stavljene u nadležnost resornog ministarstva kao i tijela državne uprave u skladu s odredbama Zakona o sustavu državne uprave. Zastupnik Tadić dodatno je obrazložio smisao podnijetog amandmana i podsjetio na zahtjeve avisa koji ukazuju na potrebu da Agencija bude potpuno neovisno

tijelo s ovlastima i sredstvima za provođenje politike liberalizacije. Pristupilo se glasovanju. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

I slijedeći amandman podnio je HSP. Predložili su da se iza članka 3. ovog zakona doda novi članak koji glasi: "Članak 3a. U članku 13. iza stavka 6. dodaje se novi stavak 7. koji glasi: (7) U postupku provođenja izvršenja prisilnim putem, Agencija je ovlaštena izricati novčane kazne u iznosu od 10.000,00 – 1.000.000,00 kuna. Izvršenje novčanih kazni koje izrekne Agencija provodi tijelo nadležno za izvršenje novčanih kazni izrečenih za prekršaje, a iznos se plaća u korist državnog proračuna Republike Hrvatske. Postojeći stavci 7. i 8. Zakona, postaju stavci 8. i 9. Ministar je naveo da se ni ovaj amandman ne može prihvatiti jer se njime uvodi ovlast Agencije za izricanje prekršajne kazne što je u suprotnosti s odredbom članka 115. Pristupilo se glasovanju. Amandman nije prošao.

I slijedeći amandman podnio je HSP, tražeći da se iza članka 3. ovog Zakona doda novi članak koji glasi: "Članak 3b. U članku 18. dodaje se novi stavak 8. koji glasi: (8) isporučioi tehničke opreme u telekomunikacijama na teritoriju Republike Hrvatske u vrijednosti koja prelazi 5.000.000,00 EUR – a dužni su osnovati trgovačko društvo u Republici Hrvatskoj ili imati ovlaštenog predstavnika u Republici Hrvatskoj". Ministar nije mogao prihvatiti ni ovaj amandman, jer po svojem normativnom sadržaju odstupa od materije koja uređuje predmetni članak 18. Pristupilo se glasovanju, ali ni ovaj amandman nije dobio potrebnu većinu.

Klub zastupnika HSS-a podnio je amandman kojim se predlaže brisanje članka 4. Ni ovaj amandman nije bio prihvatljiv predstavniku Vlade Republike Hrvatske i resornom ministru Kalmeti, budući da se radi o zamjeni dosadašnjeg pravnog instituta prijave koja je člankom 23. stavkom 2. zakonom inače predviđena za obavljanje odgovarajućih vrsta telekomunikacijskih usluga i institutom odobrenja koje će Agencija davati automatizmom i rješavanjem zahtjeva.

U ime podnositelja amandmana, zastupnik Ante Markov ocijenio je kako u tekstu nije jasno navedeno koje to uvjete trgovačka društva trebaju zadovoljiti da bi dobila odobrenje. Još je manje jasno pod kojim uvjetima Agencija uopće neće izdati potrebno odobrenje pa je razložno izbacivanje odredbi koje u svom sustavu ništa ne rješavaju. Pristupilo se glasovanju. Amandman nije prihvaćen.

Klub zastupnika HSP-a podnio je amandman kojim se predlaže da iza članka 4. ovog Zakona doda novi članak koji glasi: "Članak 4a. U članku 19. dodaje se stavak 4. koji glasi: (4) Operatori pokretnih telekomunikacijskih mreža moraju Agenciji dostaviti ugovore o roamingu, te čuvati ime i brojeve i na zahtjev ministarstva nadležnog za unutarnje poslove dostaviti podatke o telefonskim brojevima i lokacijama na kojima se koriste određeni brojevi. Postojeći stavak 4. postaje stavak 5. i mijenja se tako da glasi: (5) Za međusobno povezivanje telekomunikacijskih mreža stranih operatera preko državnog područja Republike Hrvatske bez posredovanja operatera u Republici Hrvatskoj potrebno je pribaviti dozvolu koje daje Ministarstvo uz suglasnost ministarstva nadležnog za upravne poslove graditeljstva, i uz prethodno pribavljenu suglasnost Vlade Republike Hrvatske. Primjerak dozvole Ministarstvo je dužno dostaviti na uvid Agenciji. "Ministar je napomenuo da amandman nije prihvatljiv jer je obveza dostave ugovorom o međunarodnom povezivanju već propisana u članku 19. stavku 3. Zakona. Dostavljanjem odgovarajućih podataka osigurano je u sklopu obveza operatera i davatelja usluga iz članka 18. stavka 6. zakonskog teksta. Zastupnik Tonči Tadić procijenio je da se iza ovog neprihvaćanja kriju politički pritisci. Ponovio je da postoji potreba da hrvatska Vlada i Vijeće za telekomunikacije imaju uvid u ugovore između stranih operatera, koji se povezuju preko teritorija Republike Hrvatske, jer to predstavlja elementarni akt suvereniteta. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

I slijedeći amandman podnijeli su zastupnici **Kluba zastupnika HSP-a**,

ocjenjujući potrebnim da se iza članka 6. ovog Zakona doda novi članak koji glasi: "Članak 6a. U članku 24. dodaje se stavak 15. koji glasi: (15) Koncesionar javnih telekomunikacijskih usluga u pokretnoj telekomunikacijskoj mreži koji s virtualnim pokretnim mrežnim operaterom sklapa ugovor o međusobnom povezivanju mora poštivati načela međusobnog povezivanja iz članka 56. ovog Zakona. Virtualni pokretni mrežni operatera mora zadovoljiti kriterije osiguranja vlastite identifikacijske kartice (SIM kartice), posjedovanja vlastitog centra za obradu i naplatu poziva, tehničke i tehnološke opremljenosti primanja i davanja podataka o svojim korisnicima u smislu omogućavanja pružanja usluge gostovanja svojih korisnika u drugim pokretnim mrežama, kao i gostovanja drugih korisnika u vlastitoj mreži, a temeljem Memoranduma o razumijevanju svjetske GSM Asocijacije". Ministar je napomenuo da ne može prihvatiti ni opisani amandman čije se odredbe o međusobnom povezivanju članka 56. Zakona ne primjenjuju na virtualne pokretne mrežne operatore. Oni prema svojoj definiciji moraju sklopiti ugovor s operaterom pokretnih telekomunikacijskih mreža. Zastupnik Tadić precizirao je ovaj i dodatno objasnio amandman, ukazujući da je moguće da postojeći operateri kreiraju virtualnog operatera koji će uništiti ulazak trećeg operatera na hrvatsko tržište. Ni ovaj amandman nije dobio potrebnu većinu u glasovanju koje je zatim uslijedilo.

Ministar nije prihvatio ni slijedeći amandman kojega je podnio **Klub zastupnika HSS-a**. Njime se sugerira da se u članku 7. stavku 6. mijenja članak 25 koji glasi: "(6) Vijeće Agencije izdat će dozvolu za obavljanje telekomunikacijskih usluga u roku od 60 dana od dana zaprimanja zahtjeva za izdavanje dozvole, ako su ispunjeni uvjeti iz stavka 4. i 5. ovoga članka. Ovisno o vrsti i složenosti telekomunikacijske usluge, Agencija će prije početka obavljanja te usluge, u za to primjerenom roku, obaviti pregled ispunjavanja uvjeta za obavljanje djelatnosti, u svrhu ispunjavanja uvjeta utvrđenih ovim Zakonom i

propisima donesenim na temelju ovoga Zakona". Ministar je napomenuo da se u članku 25. uređuju uvjeti za izdavanje dozvola za telekomunikacijske usluge, a ne za koncesije koje se daju u natječajnom postupku. Zastupnik Markov ocijenio je da se radi o važnom amandmanu, te ocijenio da treba razlikovati ispunjenje uvjeta za obavljanje rečenih djelatnosti. Smatra da bi zakonodavac trebao propisati navedenu obvezu, te je zatražio glasovanje. Amandman nije prihvaćen.

Klub zastupnika HSP-a podnio je amandman tražeći da se iza članka ovog Zakona doda novi članak koji glasi: "Članak 7a. U članku 26. u stavku 26. stavku 1. točka 3, mijenja se tekst i glasi: (3) Kad pravna osoba koja je pribavila dozvolu, obavlja telekomunikacijske usluge suprotno odredbama ovoga Zakona i propisa donijetih na temelju ovog zakona ili suprotno uvjetima utvrđenim u dozvoli i nakon isteka primjerenog roka određenoj u prethodno dostavljenoj opomeni Agencije, u kojem je pravna osoba bila obvezna ukloniti utvrđene nedostatke". Ministar je napomenuo da ne može prihvatiti predložene izmjene jer se radi o jednom od propisanih slučajeva bezuvjetnog prestanka valjanosti dozvole za obavljanje telekomunikacijskih usluga, a time i prestanka obavljanja usluga. Zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić** upozorio je da je dovoljna jedna opomena nakon koje se oduzima dozvola. Zatražio je da se obavi glasovanje. Amandman nije prošao.

Slijedeći, deveti amandman po redosljedu uputio je **Klub zastupnika HSS-a**. Predložili su da se briše tekst: "u članku 8, stavak 3. članka 27". Ministar je napomenuo da se rečeni amandman ne može prihvatiti jer je predmetnom uredbom utvrđena ovlast Agencije da može zabraniti obavljanje telekomunikacijskih usluga iz podnesene prijave i to prije početka njihova obavljanja što nije u suprotnosti s odredbom članka 113. stavka 1. točke 1. zakona, koja propisuje ovlasti inspektora telekomunikacije u obavljanju inspeksijskog nadzora. Nakon ovog obrazloženja predlagatelj je povukao amandman.

I slijedeći amandman potpisali su članovi **Kluba zastupnika HSS-a**. Predložili su da se u članku 9. stavak 1. članka 30 mijenja tekst koji glasi: "(1) Na temelju odluke o davanju koncesije iz članka 24. ovog zakona trgovačko društvo sklapa ugovor s Agencijom u roku od 30 dana od dana donošenja te odluke. Trgovačko društvo može početi s pružanjem usluga i obavljanjem djelatnosti nakon što je u roku određenom ugovorom o koncesiji Agencija obavila pregled ispunjavanja uvjeta za obavljanje djelatnosti, te nakon što agencija ili pravna osoba koju je ovlastilo Vijeće Agencije utvrdi ispunjavanje uvjeta utvrđenih ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju ovog Zakona tehničkim pregledom koji se obavlja na zahtjev trgovačkog društva. Način obavljanja pregleda ispunjavanja uvjeta za obavljanje djelatnosti iz ovoga stavka i članka 25. stavka 6. ovoga Zakona, tehničkog pregleda radijskih postaja iz članka 86. stavka 6. ovog Zakona, te podmirivanja pripadajućih troškova propisuje se pravilnikom koji donosi ministar". Ministar nije prihvatio ni ovaj amandman jer se njime postupak nepotrebno čini složenijim. Govoreći u ime predlagatelja amandmana, zastupnik Markov napomenuo je da nije dobro imati različite kriterije za one koncesionare koji sada koriste koncesiju i treće mreže koja će doći. Ovaj amandman ocijenio je ključnim, te zatražio glasovanje. Amandman nije prošao.

Klub zastupnika HSP-a predložio je amandman kojim se predlaže da se u članku 10. ovog Zakona doda novi stavak koji glasi: "U članku 31. brišu se stavci 2. i 3.". Ministar je napomenuo da se stavcima 2. i 3. članka 31. zakona ne prejudicira nastavak ili ponovna dodjela koncesije postojećem koncesionaru. Njime se propisuje mogućnost obnove koncesije i to isključivo na temelju provedenog javnog natječaja bez diskriminiranja. Smatra da nema potrebe za ovim amandmanom. U ime podnositelja, zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić** upozorio je da nakon isteka koncesijskog perioda država može definirati neke druge uvjete za davanje istih koncesija pa je

zato potrebno brisanje navedenih odredbi. Pristupilo se glasovanju, ali ni ovaj amandman nije dobio potrebnu većinu.

Klub zastupnika HSP-a pripremio je i slijedeći amandman. Njime predlažu da se u članku 11. doda novi stavak koji glasi: " U članku 33. u stavku 1. u točki 3. briše se riječ "trećoj". Ministar je napomenuo da ne može prihvatiti ni ovaj amandman, nudeći obrazloženje identično onom uz amandman broj 8. Amandman nije prošao.

Slijedeći amandman podnio je **Klub zastupnika HSS-a**, predlažući da se izbriše članak 13. Ovaj amandman nije prihvatljiv Vladi iz razloga što obavljanje tehničkog pregleda predstavlja djelatnost u telekomunikacijama za koju se može dobiti odgovarajuća ovlast. Zastupnik Markov očitovao se u ime podnositelja, te prihvatio obrazloženje i povukao amandman iz zakonodavne procedure.

Klub zastupnika HSP-a ponio je još jedan amandman, predlažući da se iza članka 14. doda članak 14a. koji glasi: U članku 51. stavak 4. mijenja se i glasi: (4) U postupku donošenja rješenja o utvrđivanju operatera ili davatelja usluga sa znatnijom tržišnom snagom na mjerodavnom tržištu, Agencija je obvezna provesti postupak definiranja i analize mjerodavnih tržišta. Osnovna mjerodavna tržišta su osobito: davanje pristupa javne telefonske mreže na određenim lokacijama, davanje u najam iznajmljenih linija krajnjim korisnicima, međusobno povezivanje (tranzitni polazni poziv u nepokretnoj javnoj telekomunikacijskoj mreži, polazni poziv u nepokretnoj mreži, određeni poziv, tranzitni promet kroz nepokretnu mrežu, polazni poziv u pokretnoj javnoj mreži, određeni poziv u pokretnoj javnoj mreži, međusobno povezivanje iznajmljenih linija), pristup i poseban pristup mreži (pristup lokalnoj petlji, pristup pokretnim mrežama uključujući izbor davaoca usluge), veleprodaja kapaciteta iznajmljenih linija, usluge koje se pružaju putem razmotane lokalne petlje, međunarodne roaming usluge u pokretnim mrežama". Ministar je napomenuo da ne može prihvatiti niti ovaj amandman, ali je nagovijestio da će

se ovo regulirati podzakonskim aktom. Amandman je povučen.

I slijedeći amandman podnio je Klub zastupnika HSP. Predložili su da se iza članka 14. doda članak 14b. koji glasi: "U članku 53. stavak 7. mijenja se i glasi: (7) Operater iz stavka 1. ovog članka dužan je na zahtjev Agencije dati ponudu standardnih sučelja i uporabu posebnih sučelja. Ministar nije prihvatio amandman napominjući da je postojeća formulacija nomotehnički prikladnija. Pristupilo se glasovanju, ali ni ovaj amandman nije dobio "zeleno svjetlo".

Nije prihvaćen ni slijedeći amandman istog podnosioca. Predloženo je da se iza članka 14. doda novi članak 14c. koji glasi: "U članku 56. stavak 16. mijenja se tekst i glasi: (16) Cijene za međusobno povezivanje operatera sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu javnih govornih usluga u nepokretnoj mreži, na tržištu iznajmljenih telekomunikacijskih vodova, te operatora pokretne telekomunikacijske mreže koji su proglašeni operatorima sa znatnijom tržišnom snagom, moraju biti u skladu s načelima transparentnosti i troškovne usmjerenosti, te se moraju temeljiti na stvarnim troškovima usluge koja se pruža, uključujući i razumnu stopu povrata ulaganja. U članku 56. mijenja se stavak 20. koji glasi: (20) Operatori sa znatnijom tržišnom snagom primijenit će jednake uvjete i cijenu u usporedivim okolnostima na međusobno povezane operatore koji pružaju uslugu iste vrste i značenja, uključujući i virtualne pokretne mrežne operatore, te će osigurati infrastrukturu potrebnu za međusobno povezivanje i davati podatke u vezi s međusobnim povezivanjem s drugim operatorima, uz iste uvjete, cijene i kakvoću usluge kakvu pružaju za vlastite potrebe ili za potrebe svojih povezanih društava. U članku 56. stavak 20. mijenja se i glasi: (22) Operatori za međusobno povezivanje moraju, bez odgode, na zahtjev Agencije dostavljati financijske i tržišne podatke u vezi s međusobnim povezivanjem, kao i sklopljene ugovore o međusobnom povezivanju". Ministar je napomenuo da ne može prihvatiti predloženi amandman budući da se

odredbe članka 56. stavka 16. Zakona o cijeni međusobnog povezivanja odnose na operatore pokretnih telekomunikacijskih mreža sa znatnije opterećenom snagom u skladu s mjerodavnim direktivom Europske unije. Virtualne pokretne mrežne operatore nije potrebno izrijeckom navoditi u stavku 20. jer su oni međusobno povezani preko operatora pokretnih telekomunikacijskih mreža s kojima imaju sklopljene ugovore, a ne raspolazu samostalno vlastitom infrastrukturom. Zastupnik Tadić je upozorio da bi se neprihvaćanjem rečenog amandmana operateri pokretnih mreža isključili iz regulative, što je suprotno smjernicama Europske komisije. Bitno je osigurati transparentnost i nediskriminirajuću poziciju pristupa telekomunikacijskom tržištu. Zatražio je glasovanje. Ni ovaj amandman nije prošao.

Slijedeći amandman uputio je zastupnik **Nenad Stazić (SDP)**. Predložio je da se u članku 63. stavak 2. mijenja i glasi: "(2) Davatelji usluga mogu naplatiti samo potrošeni tarifni interval". Ministar Kalmeta zamolio je podnosiocima da povuče rečeni amandman jer će njegov sadržaj ubrzo biti uređen Pravilnikom. Zastupnik nije prihvatio ovu soluciju navodeći da se ovaj sadržaj može riješiti samo zakonom, te zatražio glasovanje. Apelirao je na ostale zastupnike da stanu iza interesa potrošača, a ne iza HT-a. Ministar je još jednom najavio da će se plaćati samo potrošeno, a tu je riješenost nagovijestio i u ranijim medijskim istupima. Zastupnici su prihvatili obrazloženje ministra Kalmete, tako da rečeni amandman ipak nije prošao.

Slijedeći amandman uputio je Klub zastupnika HSS-a. Predložili su da se u članku 15. stavak 4. članka 63. mijenja i glasi: "(4) Vijeće Agencije dat će suglasnost iz stavka 3. ovog članka ako utvrdi da su ispunjena načela iz stavka 3. ovog članka u roku od 15 dana od dana utvrđivanja ispunjenja načela iz stavka 3. ovog članka". Ministar nije prihvatio amandman navodeći da se nepotrebno ponavljaju dijelovi teksta, a ne ograničava krajnji rok u kojem je Vijeće Agencije dužno dati traženu suglasnost.

Govoreći u ime podnosiocima amandmana intervenirao je zastupnik **Ante Markov (HSS)**. Smatra da Agencija prije svega treba utvrditi da li su cijene troškovne te ovisno o tome dati suglasnost na cijene usluga. Pristupilo se glasovanju. Amandman nije prošao.

Klub zastupnika HNS/PGS-a podnio je amandman predlažući da se u članku 15. doda novi stavak 2. koji glasi: "U članku 63. stavak 5. mijenja se i glasi: (5) Korisnik plaća cijenu TK usluga prema cjeniku usluga. Cijena TK usluga sadržava cijenu priključka, cijenu mjesečnog pristupa telekomunikacijskom sustavu i cijenu potrošnje u mjesečnom obračunskom razdoblju. Za javne govorne usluge u nepokretnoj mreži koje obavlja davatelj usluga sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu javnih govornih usluga u nepokretnoj mreži, cijena mjesečnog pristupa telekomunikacijskom sustavu za korisnike usluga, koji su fizičke osobe, mora uključivati dio troškova telekomunikacijskog prometa ostvarenog unutar te nepokretne mreže u visini punog iznosa cijene mjesečnog pristupa telekomunikacijskog sustava. Korisnik usluga dužan je plaćati iznos cijene mjesečnog pristupa telekomunikacijskom sustavu bez obzira na ostvareni telekomunikacijski promet u pripadajućem razdoblju". Ministar Kalmeta napomenuo je da je od predsjednika Hrvatskog sabora došao poticaj da se usuglase 3 zakona kojima bi se regulirao navedeni sadržaj. To se odnosi na: Zakon o zaštiti potrošača, Zakon o telekomunikacijama i Zakon o obveznim odnosima. Vlada će uskoro obaviti ove radnje pa će time biti konzumiran i sadržaj koji se navodi u amandmanu. U ime podnosiocima govorio je zastupnik **Dragutin Lesar (HNS)**. On je napomenuo da se podnesenim amandmanom pokušavaju usuglasiti odredbe predloženog Zakona s odredbama Zakona o zaštiti potrošača i odredbom Ustavnog suda iz srpnja 2003. godine, prema kojoj bi, a kada je ukinuta telefonska pretplata, pristup telefonskoj mreži plaćao ovisno o potrošenom i ostvarenom prometu, a ne u paušalnom porezu koji je još uvijek na snazi. Oko 220 tisuća pretplatnika profi-

tiralo bi zahvaljujući ovom amandmanu, pa je razumljivo i očekivano protivljenje Deutsche telecoma. Smatra da bi Vlada trebala prihvatiti ovaj amandman, a ne stalno obećavati bolju situaciju u predstojećoj budućnosti. Pristupilo se glasovanju. Amandman nije prošao.

Klub zastupnika HSP-a svojim slijedećim amandmanom predložio je da se u članku 15. doda novi stavak koji glasi: "U članku 63. stavak 11. mijenja se i glasi: (11) Vijeće Agencije može u slučaju nedostatka djelotvornog tržišnog natjecanja unutar mjerodavnog tržišta, kada operator ili davatelj usluga određuje previsoke cijene ili određuje cijene na način koji sprječava tržišno natjecanje, donijeti rješenje o izmjeni cijena usluga. Ministar Kalmeta nije prihvatio ni ovaj amandman jer je člankom 63. Zakona uspostavljen mehanizam regulacije cijena telekomunikacijskih usluga samo za operatore i davatelje usluga sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu javnih govornih usluga telekomunikacijskoj mreži i na tržištu iznajmljenih telekomunikacijskih vodova u skladu s mjerodavnim direktivama Europske unije. Zastupnik Tadić saslušao je obrazloženje, te zatim zatražio glasovanje. Zastupnici su podržali stav Vlade – amandman nije prošao.

Klub zastupnika HSS-a predložio je da se iza članka 15. dodaje podnaslov: "Dozvola za postavljanje radijske postaje i novi članak 15a. koji glasi: "Članak 85. mijenja se i glasi: 1. za tehnički složeniju nepokretnu radijsku postaju, prema mjerilima koja propisuje ministar, prije izdavanja dozvole za tu radijsku postaju može se izdati i dozvola za postavljanje te radijske postaje s rokom valjanosti do dvije godine, na temelju koje se ta radijska postaja može nabaviti i postaviti. (2) Za radijsku postaju iz stavka 1. ovoga članka izdaje se dozvola za radijsku postaju, ako se tehničkim pregledom ustvrdi da ispunjava tehničke uvjete i norme na način propisan ovim Zakonom, da može nesmetano raditi i da ne stvara štetnu smetnju. (3) Tehnički pregled iz stavka 2. ovoga članka obavlja Agencija uz stvarne troškove povjerenstva koje obavlja taj pre-

gled. "Ministar Kalmeta je ocijenio da se rečenim amandmanom uvodi koncepcijska promjena u postojeći sustav izdavanja dozvola za radijske postaje. Predložene radnje nisu u skladu s praksom licenciranja takvih koncesionara u zemljama Europske unije pa nije potrebno prihvaćati rečeni amandman. Zastupnik **Ante Markov** ocijenio je međutim da se prijedlogom Vlade, uvodi različita pravna pozicija za sudionike u ovom poslu te zatražio glasovanje. Amandman nije prihvaćen.

Klub zastupnika HSS-a predložio je i slijedeći amandman, kojim se tekst u članku 16. stavak 1. članka 86. mijenja i glasi: "(1) Na temelju podnesenog zahtjeva Agencija izdaje dozvolu za svaku pojedinačnu radijsku postaju osim radijskih postaja za koje se izdaje opća dozvola iz članka 87. ovog Zakona ako su ispunjeni slijedeći uvjeti: 1. ako je radijska frekvencija navedena u planovima dodjele radijskih frekvencija, 2. ako je radijska frekvencija raspoloživa, 3. ako je radijska frekvencija usklađena s uporabom drugih frekvencija". Ministar nije prihvatio ni ovaj amandman nudeći ista obrazloženja kao i za prethodni prijedlog. Amandman nije prihvaćen.

Klub zastupnika HSS-a, predložio je da se u članku 86. iza stavka 7. doda stavak 8. koji glasi: "(8) Agencija može iznimno, na temelju podnesenog zahtjeva, izdati privremenu dozvolu iz stavka 1. ovog članka za postavljanje i uporabu radijske i telekomunikacijske terminalne opreme ili radijskog sustava u svrhu tržišnog ili tehničkog ispitivanja, istraživanja ili projektiranja, i to na rok od najviše šest mjeseci, ako su ispunjeni uvjeti iz stavka 1. ovog članka. Nakon isteka tog roka radijska i telekomunikacijska oprema ili radijski sustav mogu se upotrebljavati isključivo uz uvjete propisane ovim zakonom". Ministar nije prihvatio ni ovaj amandman, navodeći da se člankom 86. Zakona uređuje materija vezana uz dozvole za radijske postaje, što se može proširiti i na radijske mreže odnosno sustave. To ne vrijedi, međutim, za telekomunikacijsku terminalnu opremu čiji se uvoz i uporaba u cijelosti regulira glavom 10. Zastupnik **Ante Markov**

dao je dodatna tumačenja, navodeći da se podnijetim amandmanom želi potaknuti uvođenje novih usluga na telekomunikacijskom tržištu nepokretnih mreža. Pristupilo se glasovanju. Amandman nije prihvaćen.

Klub zastupnika HSS-a podnio je i amandman kojim se predlaže da se u članku 18. nomotehnički uredi članak 97. stavak 3. Ministar Kalmeta napomenuo je da ne može prihvatiti ovaj prijedlog, jer je rečeni članak potpuno nomotehnički uređen, jasan i precizan. Amandman nije prihvaćen.

Klub zastupnika HSP-a podnio je amandman koji se odnosi na članak 18. Predložili su dodavanje novog članka 18a. koji glasi: "(1) Uporaba pozivnih sustava s i bez ljudskog posredovanja za slanje tekstualnih ili slikovnih poruka u svrhu izravne promidžbe dopuštena je samo uz prethodno pribavljenu privolu korisnika usluga. (4) Nije dopušteno, u svrhu izravne promidžbe, slanje tekstualnih ili slikovnih poruka u kojoj se pogrešno prikazuje ili prikriva identitet pošiljalca u čije ime se šalje priopćenje, ili bez ispravne elektroničke adrese na koju primatelj može, bez naknade, poslati zahtjev za onemogućavanje takvih priopćenja". Ministar Kalmeta je istaknuo da su odredbe članka 111. Zakona kao i cijele Glave 12. vezane uz zaštitu podataka, usklađene s direktivama novog regulatornog okvira Europske unije, pa nije potrebno prihvaćati rečeni amandman. U ime podnositelja ponovno je govorio zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić (HSP)**. Smatra potrebnim zakonski omogućiti zaštitu korisnicima telekomunikacijskih usluga od primanja neželjenih poruka. Dakle, od SPAM poruka koje se mogu poslati, a treba omogućiti i obranu od slanja lažnih adresa koje se ne mogu nikako drugačije zaštititi osim eventualno zakonskom tužbom. Zatražio je glasovanje. Zastupnici su prihvatili obrazloženje predstavnika Vlade Republike Hrvatske. Rečeni amandman nije prošao.

Klub zastupnika HSP-a podnio je amandman kojim su predložili dopunu članka 19. slijedećim stavcima: "U članku 116. mijenja se rečenica na početku

stavka 1. i glasi: (1) Novčanom kaznom u rasponu od 1% do 3,5% godišnjeg bruto prihoda kaznit će se za prekršaj pravna osoba: U članku 116. rečenice u stavku 1. iza točke 1. dodaje se nova točka 2. koja glasi: (2) Ako u roku navedenom u članku 13. st. 6. ovog Zakona ne postupi prema odluci Vijeća Agencije iz članka 13. st. 7. ovog Zakona. Postojeće točke 1-40. postaju točke 3-41." Ministar Kalmeta ocijenio je da ne može prihvatiti ni ovaj amandman budući da nije u skladu s odredbama Zakona o prekršajima. Međutim, zastupnik Tadić upozorio je da predviđena kazna za HT iznosi svega 0,013% prihoda, dok za nekog manjeg operatora to može biti "lavovski" prihod. Zatražio je glasovanje, ali amandman ipak nije dobio potrebnu većinu.

Isti predlagatelj ocijenio je potrebnim da se članak 20. ovoga Zakona dopuni slijedećim stavcima: "(1) Nov-

čanom kaznom u rasponu od 0,3% do 1,0% godišnjeg bruto prihoda kaznit će se za prekršaj pravna osoba: "Predstavnik Vlade Republike Hrvatske ovdje je ponudio identično obrazloženje, a zastupnik Tadić ponovio je svoje argumente, odnosno da se uvede kazna prema postotku godišnjeg bruto prihoda, a ne u apsolutnom iznosu. Amandman Kluba zastupnika HSP-a ni u ovom slučaju nije dobio potrebnu većinsku podršku zastupnika Hrvatskog sabora.

Amandmanom **Kluba zastupnika HSP-a** traži se da se iza članka 20. ovog Zakona doda novi članak 20a. koji glasi: "U članku 119. stavak 10. mijenja se i glasi: (10) Upravni i sudski postupci, započeti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, dovršit će se prema propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, a prema novom Zakonu samo u slučaju ako je to povolj-

nije za stranku u postupku". Ministar Kalmeta ocijenio je da rečeni amandman nije prihvatljiv zbog pravno-nomotehničkih razloga jer su u provođenju neobičajenog pojma novog zakona stvarane nejasnoće u pogledu Zakona koji bi se trebao primijeniti. Zastupnik Tadić povukao je sporni amandman ispred podnositelja – Kluba zastupnika HSP-a.

Predsjedavajući je napomenuo da posljednji amandman koji se odnosi na članak 19. stavak 2. članka 121., a koji je podnio **Klub zastupnika HSS-a** nije u skladu s Poslovníkom te nije razmatran.

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova (77 "za" i 22 "protiv") donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o telekomunikacijama u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O PRESTANKU VAŽENJA ZAKONA O PRIZNANJU HRVATSKOGA SABORA "ZLATNI GRB"

"Zlatni grb" se više ne dodjeljuje

Prilikom utvrđivanja dnevnog reda zastupnici su prihvatili primjenu hitnog postupka kod donošenja ovog zakona.

Predlagatelj zakona je Klub zastupnika HDZ-a.

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom glasova, sa 95 glasova "za" i 6 "protiv" donijeli su Zakon o prestanku važenja Zakona o priznanju Hrvatskog sabora "Zlatni grb" u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, zajedno s prihvaćenim amandmanom Odbora za zakonodavstvo.

O PRIJEDLOGU

Zakonom o priznanju Hrvatskoga sabora "Zlatni grb" ("Narodne novine", broje-

vi 66/02. i 84/03.) propisano je u članku 1. da se navedenim Zakonom utvrđuje priznanje Hrvatskoga sabora "Zlatni grb", koje dodjeljuje Hrvatski sabor za poseban doprinos razvoju parlamentarizma, demokracije, tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

U članku 5. Zakona propisano je da poticaj za dodjelu "Zlatnog grba" mogu podnositi zastupnici, klubovi zastupnika, radna tijela u Hrvatskom saboru, Vlada Republike Hrvatske, ministarstva i druga tijela državne vlasti, političke stranke, udruge i vjerske zajednice. Poticaj mogu upućivati i građani posredstvom nekoga od navedenih predlagatelja. Propisano je da poticaj mora biti obrazložen.

Odredba članka 5. u primjeni Zakona pokazala se kao nejasna, jer u navedenoj odredbi nigdje nisu utvrđeni kriteriji koje mora posjedovati kandidat koji se predlaže, a u slučaju nepostojanja jasnih kriterija, članovima Odbora, onemogućeno je donošenje objektivne ocjene o samim kandidatima. Osim toga u članku 6. Zakona propisano je da se poticaj podnosi Odboru za dodjelu "Zlatnog grba" koji utvrđuje Prijedlog odluke o dodjeli priznanja. Svaki prijedlog odluke mora biti obrazložen, a iz obrazloženja mora biti jasno vidljivo zašto se predlaže određeni kandidat, što je vrlo teško utvrditi, ako ne postoje jasni kriteriji koji su Zakonom propisani, a koje mora ispunjavati svaki predložnik.

Izostali kriteriji za izbor kandidata

Navedeni Zakon donesen je u svibnju 2002. godine, a priznanje "Zlatni grb" prvi se put dodjeljivao 2003. godine. U primjeni navedenog Zakona pokazalo se da je cijeli postupak od upućivanja poticaja pa do donošenja odluke neodgovarajuće reguliran, niti je propisano da se provodi javni natječaj za upućivanje poticaja od ovlaštenih predlagatelja, niti su jasno definirani predlagatelji, niti su jasno utvrđeni kriteriji za izbor pojedinih kandidata. Sve je to dodatno otežalo provođenje postupka i izazvalo određene dvojbe i polemike u javnosti o samoj svrsi dodjele priznanja "Zlatni grb".

S obzirom na to da uočeni nedostaci u Zakonu nisu otklonjeni predlaže se da navedeni Zakon prestane važiti.

Zakon o prestanku važenja Zakona o priznanju Hrvatskoga sabora "Zlatni grb", predlaže se donijeti po hitnom postupku, jer su u važećem Zakonu propisani rokovi u kojima se poticaji podnose Odboru (najkasnije do 15. travnja u godini u kojoj se priznanje dodjeljuje) i rok do kojeg Hrvatski sabor najkasnije donosi odluku o dodjeli priznanja "Zlatni grb" (najkasnije do 25. svibnja godine u kojoj se priznanje dodjeljuje). S obzirom na navedeno činjenično stanje u pogledu rokova i zbog naprijed navedenih razloga, a koji se odnose na manjkavosti odredbi u pogledu procedure po kojoj je potrebno provesti cijeli postupak, potrebno je Zakon donijeti po hitnom postupku.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku.

Na tekst Konačnog prijedloga Odbor podnosi slijedeći **amandman na članak 1.** U članku 1. iza brojke: "66/02." stavlja se zarez i dodaje brojka: "45/03." Obrazloženje je da se nomotehnički uređuje izričaj na način da se navode sve izmjene i dopune Zakona.

RASPRAVA

Nakon uvodne riječi zastupnice **Marije Bajt (HDZ)** koja je govorila u ime predlagatelja, Kluba zastupnika HDZ-a, otpočela je rasprava po klubovima zastupnika.

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a o ovom Prijedlogu očitovao se **Dragutin Lesar (HNS)**. Rekao je da klubovi zastupnika u čije ime govori podržavaju ovaj Prijedlog, odnosno da se "Zlatni grb" ukinu. Najavio je da će njegov Klub najesen predložiti zakon koji bi razradio pitanje nagrađivanja organizacija civilnog društva koja zaista jesu doprinijela razvoju demokracije u Republici Hrvatskoj, i to uz novčanu naknadu.

Neprilična novčana nagrada

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je **Damir Kajin (IDS)**. Smatra da najveći problem postojećeg zakona nije bio taj što je Sabor uzeo za pravo da dodjeljuje nagrade "zlatni grb" zaslužnim građanima Hrvatske za poseban doprinos razvoju parlamentarizma, demokracije, tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava u RH, već to što je tu nagradu prema sudu javnosti pratila jedna "neprilična" novčana nagrada u iznosu do 100 tisuća kuna.

"Drugi problem ogleda se u tome što je parlamentarna većina mogla shodno vlastitom nahođenju, bez nekih posebnih kriterija, dodijeliti nagradu nekome od svojih istaknutih prvaka, a da se s druge strane s tim odabirom nije složila javnost ili dobar dio zastupnika".

Zaključio je da u svakom slučaju ova nagrada više nema posebnog smisla i utoliko podržava Prijedlog zakona.

Protiv ukidanja priznanja

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorila je **Ljubica Lalić (HSS)**. Osvrnula se na riječi predlagatelja da se postojeći zakon treba ukinuti zbog toga što nisu propisani kriteriji koje mora posjedovati kandidat koji se predlaže. Zastupnica smatra da to nije istinski razlog, jer se tada postojeći zakon ne bi trebao uki-

dati, već dopuniti, odnosno izmijeniti u pojedinim odredbama. Pita postoji li uopće istinska volja u Saboru za davanje priznanja onima koji su pridonijeli u svom radu razvoju parlamentarizma, demokracije, tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava.

"Zastupnici koji imaju iskustvo u parlamentarnom životu kroz nekoliko mandata svjedoče o pokušaju marginalizacije parlamenta, a ti pokušaji ponekad se i realiziraju".

Prijedlog zakona građanima šalje poruku da nam ne treba tolerancija i snošljivost.

Ističe da su nastojanja marginalizacije parlamenta inkompatibilna poticanju parlamentarizma, a svako ignoriranje demokracije inkompatibilno je poticanju razvoja demokracije. Dodaje da smo svi svjedoci neprimjerenih riječi i tonova u razmjeni mišljenja pojedinih zastupnika, a u toleriranju takvih retorika zasigurno nema volje poticati i priznavati razvoj toleranciji i snošljivosti.

Zaključila je da ovaj prijedlog zakona građanima šalje poruku da nam ne treba tolerancija i snošljivost.

"Da se ovim Zakonom ukida novčani iznos riječ ne bismo rekli, dapače, pozdravili bismo Prijedlog, neka ostane samo plaketa, ali sve ukinuti, čini nam se nedopustivim upravo iz poruke koja iz toga proizlazi».

Klub zastupnika HSS-a ne štiti visinu novčanog iznosa, ali štiti potrebu poticanja zalaganja za razvoj parlamentarizma, demokracije, tolerancije i snošljivosti. Stoga će glasovati protiv ovoga Prijedloga zakona.

Ustrojiti primjereniju nagradu

U ime predlagatelja zastupnicima se obratila **Marija Bajt (HDZ)**. Podsjetila je da se i Klub zastupnika HDZ-a uz ostale klubove zastupnika zalagao da postoji ova nagrada koju dodjeljuje Hrvatski sabor za poseban doprinos razvoju parlamentarizma, demokracije,

tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava. Međutim, pokazalo se nažalost da je ta nagrada koju je Hrvatski sabor usvojio i jednoglasno donio bila na neki način sama sebi svrhom, da je možda bio neprimjeren i iznos koji se uz tu nagradu dodjeljivao.

Marija Bajt izjavila je da njen Klub smatra da se treba ustrojiti novi, primjereniji vid nagrade koju bi davao Hrvatski sabor.

"Smatramo da je ovakav vid nagrade "Zlatni grb" neprimjeren i zbog toga tražimo povlačenje, ali stojimo na tome da u nekom drugom obliku Hrvatski sabor donese jednu primjereniju nagradu i smatramo da je potrebna hrvatskom društvu i nama ovdje u Hrvatskom saboru tolerancija i snošljivost.

Ne nagrađivati aktivne zastupnike

Nenad Stazić (SDP) mišljenja je da je nagradu kompromitiralo to što Sabor svojim aktivnim članovima dodjeljuje nagradu, k tome još i novčanu i u tako visokom iznosu. "Bilo bi dobro da Sabor zadrži nagradu jer je institucija koja je najkvalificiranija da nekoga nagrađuje za promicanje vrednota kao što je razvoj parlamentarizma, demokracije, tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava". Naglašava da su te vrednote prevazne, da bi ukidanjem nagrade zapravo poslali jednu poruku da nam one nisu važne.

"Ne možemo nagradu dodjeljivati sami sebi, ali nagradu mogu dobivati institucije civilnoga društva koje se zauzimaju za ove vrednote, novinari koji su godinama pratili rad Sabora". Stazić

drži da u svakom slučaju ovu nagradu ne mogu dobivati aktivni zastupnici.

Bilo bi dobro da Sabor zadrži nagradu jer je institucija koja je najkvalificiranija da nekoga nagrađuje za promicanje vrednota kao što je razvoj parlamentarizma, demokracije, tolerancije, snošljivosti i zaštite ljudskih prava

Zaključio je da će njegov Klub ipak glasovati za ovaj Prijedlog zakona, pošto je već stvorena loša slika o toj nagradi u javnosti. "Ali mislim da bi bilo dobro da razmislimo da u najskorije vrijeme uvedemo neku drugu nagradu koja ne mora biti novčana, ali da se ne odrekemo toga da Sabor nagrađuje pojedince i ohrabruje institucije civilnoga društva koji se zalažu za razvoj parlamentarizma, demokracije i snošljivosti u društvu".

Bolje amandmanske korekcije

Dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)** apelirao je na predlagatelja da još jednom razmisli treba li baš ukinuti ovu nagradu. Naime, drži da se izostanak kriterija može čak konsenzusom dogovoriti, ali da svakako nema razloga da se ukida ova nagrada. "Određeni elementi iz te nagrade bi se svakako trebali preformulirati".

Zamolio je predlagatelja da razmisli i da eventualno u amandmanima napravi određene korekcije unutar ovoga zako-

na, ali da se izbjegne ukidanje ovoga zakonskog akta koji je ipak u funkciji promocije hrvatskog parlamentarizma, demokracije. Negativna iskustva ne moraju tako biti razlog ukidanja ove nagrade, već samo njene korekcije.

U ime predlagatelja govorio je **Luka Bebić (HDZ)**. Rekao je da će slijedeće godine biti 15 godišnjica rada Hrvatskoga sabora i da se za taj jubilej može pripremiti jedan drugi zakon kojim bi se regulirala problematika odavanja priznanja ljudima koji su se zalagali svih ovih godina za jačanje parlamentarizma i demokracije. Klub zastupnika HDZ-a zalagati će se da se taj zakon donese po mogućnosti konsenzusom i "bez velikih novaca". U svakom slučaju Klub zastupnika HDZ-a ostaje otvoren za jedan drugačiji pristup ovom pitanju.

Predsjednik Šeks citirao je članak 177. Poslovnika Hrvatskoga sabora koji glasi: "Sabor može odlukom, poveljom, zahvalnicom ili drugim aktom domaćem ili stranom državljaninu ili organizaciji odati priznanje za njegov rad koji je od osobitog interesa za RH. Osobit interes za RH je zauzimanje i promicanje za parlamentarne vrijednosti, toleranciju, demokraciju. Prijedlog priznanja Sabora podnosi predsjednik Sabora".

Ovime je zaključena rasprava o tekstu zakona.

Amandman Odbora za zakonodavstvo predlagatelj prihvaća. **Zastupnici su većinom glasova, sa 95 glasova "za" i 6 "protiv", donijeli Zakon o prestanku važenja Zakona o priznanju Hrvatskog sabora "Zlatni grb", u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, zajedno s prihvaćenim amandmanima.**

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI I DOPUNI ZAKONA O PODRUČJIMA ŽUPANIJA, GRADOVA I OPĆINA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U očekivanju cjelovite reforme prijedlog odbijen

Ovim zakonskim prijedlogom Klub zastupnika SDP-a predložio je da se hitnim postupkom izdvoje pojedina naselja iz sastava Grada Poreča i osnuje nova općina Tar-Vabriga kako bi se omogućio optimalan gospodarski, društveni i socijalni napredak naselja za koje se predlaže osnivanje te općine. Kod utvrđivanja dnevnog reda zastupnici su najprije donijeli odluku da se o Zakonu raspravlja u prvom čitanju, a ne hitnim postupkom, a nakon rasprave uvaživši mišljenje Vlade i radnih tijela nisu prihvatili Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj. Vlada nije načelno protiv inicijativa ali je protiv toga da se pojedinačnim inicijativama mijenja ovaj prevažni zakon te dodaje kako priprema cjelovitu reformu lokalne samouprave.

O PRIJEDLOGU

Ovim zakonom Klub zastupnika SDP-a predlaže izdvajanje pojedinih naselja iz sastava Grada Poreča (Tar, Vabriga, Frata, Perci, Gedići i Rošini) i osnivanje nove općine Tar-Vabriga s tim pripadajućim naseljima. Mjesni odbor Tar-Vabriga proteže se od doline rijeke Mirne na sjeveru do uvale Červar na jugu, na teritoriju od 3 km kvadratna i predstavlja zasebnu povijesnu, gospodarsku i kulturnu cjelinu povezanu zajedničkim interesom stanovništva. Ovo područje ima oko 2000 stanovnika s tim da biračko pravo ima 1483 građana. Nakon formiranja novih jedinica

lokalne samouprave, ovo područje ostaje u sastavu Grada Poreča, organizirano kao Mjesni odbor. Potom se osniva Turistička zajednica mjesta Tar-Vabriga, dio ostvarenih prihoda boravišne pristojbe ostaje u mjestu. Angažiranjem članova Mjesnog odbora i dobrom suradnjom s Gradom Porečom, ova naselja postaju relativno dobro uređena i opremljena turistička mjesta, ali i pored toga potrebe mjesta i dogovorene aktivnosti realiziraju se vrlo sporo, prvenstveno zbog većih (opravdanih) prioriteta naselja Poreč i ostalih dijelova toga grada. Stoga, iz godine u godinu sve je vidljivija nemogućnost realizacije dogovorenih programa što direktno utječe na brži turistički razvoj ovog područja. Izjašnjavanje građana glede inicijative za osnivanje općine Tar-Vabriga održano je u ljeto 2002., ali se radi određenih nepravilnosti moralo ponoviti pa je novo izjašnjavanje provedeno 25. i 26. svibnja lani kada se 547 građana ponovno izjasnilo za formiranje općine.

RADNA TIJELA

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu raspravljao je o ovom zakonskom prijedlogu u svojstvu matičnog radnog tijela. U uvodnom izlaganju predstavnik predlagatelja istaknuo je da su građani s područja za koje se predlaže osnivanje općine poduprli osnivanje općine Tar-Vabriga, te da su se o inicijativi za osnivanje narečene općine pozitivno očitovali Gradsko vijeće Grada Poreča i Županijska skupština Istarske županije. Većina članova Odbora nije prihvatila

Prijedlog zakona, iz razloga navedenih u mišljenju Vlade. U raspravi je ukazano na učestalost inicijativa za osnivanje novih jedinica lokalne samouprave-općina, pri čemu je njihov broj od 1993. značajno povećan. S tim u vezi izneseno je mišljenje prema kojem bi trebalo izraditi studiju iz koje bi bilo razvidno je li osnivanje novih jedinica lokalne samouprave-općina pridonijelo gospodarskom i ukupnom društvenom razvitku istih, odnosno u kojoj je mjeri opravdano njihovo osnivanje. Na kraju Hrvatskom je saboru predloženo da ne prihvati ovaj Prijedlog zakona.

U raspravi o zakonskom prijedlogu Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav raspolagao je mišljenjem Vlade RH. Odbor se u raspravi suglasio s razlozima zbog kojih Vlada ne podržava Prijedlog zakona te predložio Saboru da ne prihvati zakonski prijedlog. Isto je učinio i Odbor za zakonodavstvo.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH ne podržava Prijedlog zakona koji je podnio Klub zastupnika SDP-a naglašavajući da je on u pretežitom dijelu usklađen s odredbom Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj koje se tiču osnivanja novih jedinica lokalne samouprave, ali mu nedostaje suglasnost Ministarstva financija. Vlada se načelno protivi osnivanju novih općina, budući da smatra da usitnjene općine nedovoljnog financijskog potencijala neće moći obavljati poslove koje se na njih planira prenijeti decentralizacijom.

RASPRAVA

U ime predlagatelja mr. sc. **Mato Arlović** objasnio je zašto Klub zastupnika SDP-a traži primjenu hitnog postupka u donošenju ovoga zakona. Za tu se mogućnost predlagatelj odlučio jer drži da su za to ispunjene sve formalne ustavnopravne i zakonske pretpostavke. Ne manje je važna činjenica da ustroj nove općine Tar-Vabriga žele građani koji žive na tom području i imaju za to pozitivno očitovanje Gradskog vijeća Grada Poreča i Županijske skupštine Istarske županije.

Iznenaduje primjedba Vlade da ne može podržati predmetni zakon jer nedostaje suglasnost Ministarstva financija, odnosno prijedlog izvora financiranja svih obveza jedinica lokalne samouprave koja bi trebala biti priložena uz predloženi zakon. S tim u vezi Arlović upozorava da predlagatelj zakona raspolaže stajalištem Vlade RH iz kolovoza 2003. gdje se navodi da Ministarstvo financija u osnovi nema primjedbi na predmetni zakon, a kako do tada nije zaprimilo sve potrebne tražene podatke za spomenuta naselja u zakonu nije niti u mogućnosti utvrditi njihovu fiskalnu sposobnost pa smatra da je osnovno osigurati pozitivno očitovanje predstavničkih tijela Grada Poreča ili Istarske županije o ovoj zakonskoj inicijativi. Do sada to mišljenje Ministarstva s potpisom ondašnjeg ministra gospodina Crkvenca nije promijenjeno, upozorava Arlović i dodaje kako ne vidi razlog zašto se ono ne bi moglo uvažiti. Sve u svemu svi formalni i sadržajni razlozi za osnivanje nove općine Tar-Vabriga su ispunjeni, kaže Arlović te predlaže zastupnicima da prihvate zakon u prvom čitanju.

Vlada uvažava ovu inicijativu i o njoj će voditi računa kao što će voditi računa i o drugim inicijativama koje su došle ili će do nje doći, rekao je **Antun Palarić**, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu. Drži, međutim, da nije vrijeme da se donosi ovaj zakon i to godinu dana prije redovnih lokalnih izbora. Uz to, Vlada je protiv toga da se pojedinačnim inicijativama mijenja ovaj prevažni zakon, a prije redovitih lokalnih

izbora razmotriti sve inicijative i predložiti cjelovit Zakon o područjima županija, gradova i općina. Vlada, naime, prema cjelovitu reformu lokalne samouprave sa ciljem daljnje decentralizacije državnih poslova, objašnjava Palarić, i stoga je oprezna glede stvaranja malih općina (po broju stanovnika) sve dok ne ispita njihov financijski potencijal.

U nastavku stajalište Kluba zastupnika SDP-a iznio je **Anton Peruško**. Kod prvotnog ustrojavanja područja jedinica lokalne samouprave teritoriji pojedinih jedinica crtani su na političkoj karti Hrvatske kao izraz određenog političkog trenutka i volje pa je bilo krivih koraka i nelogičnosti koje su se kasnije nastojale ispraviti. Nakon donošenja Zakona o područjima županija, gradova i općina uslijedile su njegove brojne izmjene kojima su se nastojali ispraviti učinjeni propusti, i uglavnom se išlo na stvaranje novih jedinica lokalne samouprave. Peruško kaže kako ne treba bježati od činjenice da su pojedine jedinice lokalne samouprave zaista same sebi svrha, i da iz svojih proračuna jedva održavaju hladni pogon (same sebe). Većina malih općina s malim fiskalnim kapacitetima jedva osigurava prihod za pokriće troškova funkcioniranja i rada svojih stručnih službi, dok za kapitalna ulaganja preostaje vrlo malo slobodnih sredstava. U Županiji Istarskoj 10 gradova i dvije općine ostvaruju 618 milijuna kuna ili ukupno 84 posto svih proračunskih sredstava, dok preostalih 27 općina ostvaruje 119 milijuna kuna ili 16 posto sredstava, nastavlja Peruško. Zahtjev građana za osnivanjem nove općine Tar-Vabriga sadrži sve potrebne elemente, ali i pozitivno mišljenje relevantnih predstavničkih tijela i Ministarstva financija. U konkretnom slučaju ne bi se moglo uvažiti Vladino mišljenje da se načelno protivi osnivanju novih općina, smatrajući da usitnjene općine nedovoljnog financijskog potencijala neće moći obavljati poslove koje se na njih planira prenijeti decentralizacijom. Slučaj općine Tar-Vabriga u tom je smislu najčišći, podvlači Peruško, i dodaje kako je zahtjev za novom općinom utemeljen ne samo na argumentima povijesne, gospo-

darske i kulturne cjeline povezane zajedničkim interesom stanovništva, već je još više potkrijepljen projekcijom proračuna gdje se na prihodovnoj strani tu planiraju sredstva u visini od 8,8 milijuna kuna. Kako objasniti građanima područja Tar-Vabriga da Vlada ne daje pozitivno mišljenje na njihov zahtjev za osnivanje nove općine iako imaju čak 1483 građana s biračkim pravom i projicirani već spomenuti proračun od 8,8 milijuna kuna, što je znatno više u odnosu na neke druge općine u Istri. Navodi da čak 16 općina u Istri ima manji broj birača od Tar-Vabriga, a njih 24 manji proračun. Kada su u pitanju druge jedinice lokalne samouprave u Hrvatskoj taj je odnos još izrazitiji u korist buduće općine Tar-Vabriga, naglašava zastupnik. Isto tako drži da se do predstojećih redovnih lokalnih izbora novoosnovana buduća općina može lijepo uhodati. Kako kod utvrđivanja dnevnog reda nije prošao prijedlog da se ovaj Zakon donese hitnim postupkom, Peruško je predložio da se on prihvati u prvom čitanju te u tom smislu pozvao i zastupnike HDZ-a iz VIII. izborne jedinice, a napose iz područja za koje se promjena traži da uvažavaju zahtjev građana tog područja i založe za njegovo donošenje.

Inicijativom Mjesnog odbora Tar-Vabriga želi se u neposrednom odlučivanju ovom području osigurati brži gospodarski, društveni i socijalni napredak naselja za koje se predlaže osnivanje nove općine, smatra **Milan Meden** koji je prenio stavove Kluba zastupnika HDZ-a. Iako je izjašnjavanje građana glede inicijative na kraju provedeno propisno uz Prijedlog zakona nije dostavljena suglasnost Ministarstva financija, a identičan problem bio je i krajem rujna i početkom listopada lani kada nije provedena rasprava o zakonskom prijedlogu u identičnoj formi predlagateljice zastupnice Jadranke Katarinčić-Škrlić, prisjeća se zastupnik. Iako bi na prvi pogled financiranje nove općine trebalo biti neupitno, osnivanje nove općine ozbiljan je projekt za život jednog kraja i buduće općine, upozorava Meden. Ozbiljnost projekta ne znači samo osvrt na političku, zakonodavnu, socijal-

nu, zemljopisnu i gospodarsku okolinu već utvrđivanje ne samo prednosti koja se time dobiva već i slabosti, a napose mogućnosti tog kraja čija strategija mora biti temeljena na ekonomskim pokazateljima. Klub zastupnika HDZ-a smatra da bi buduća nova općina trebala prikupiti svu potrebnu dokumentaciju i suglasnosti za podnošenje jednog ovakvog zakona, te da se sagledaju sve mogućnosti ovoga područja. Ako nakon toga sve bude u redu, a pokazatelji pozitivni tada je, kaže, moguće osnovati novu općinu Tar-Vabriga čak dosta prije svibnja slijedeće godine kada će se održati lokalni izbori. U takvim okolnostima Klub zastupnika HDZ-a podržat će osnivanje ove buduće nove općine, zaključio je Meden.

U ime predlagatelja zakona mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** reagirao je konstatacijom da postoji suglasnost Ministarstva financija na zakonski prijedlog (ona se od tada do sada nije promijenila) tj. da se može osnovati nova općina ustvrdivši da neće ponavljati broj pod kojim se o tome izjasnilo ovo ministarstvo. Pitanje je samo želi li Hrvatski sabor ili ne želi prihvatiti ovaj zakonski akt. Isto tako u slučaju nove općine Tar-Vabriga ne stoji argument Vlade po kojem usitnjene općine nedovoljnog financijskog potencijala neće moći obavljati poslove koje se na njih planira prenijeti decentralizacijom. U slučaju ove općine pokazatelji govore da ona prihodima s kojima raspolaže jamči da može financirati sve zakonom propisane obveze koje mora obavljati jedinica lokalne samouprave, pa čak više od toga da može nositi vlastiti razvoj. Klub zastupnika SDP-a načelno se slaže sa stavom Vlade da je potrebno pristupiti većoj reorganizaciji u zakonskoj regulativi koja prati ovo područje, ali to nije razlog da ovaj konkretan slučaj i drugi koji u ovom momentu ispunjavaju uvjete za osnivanje nove općine ne bi mogli dobiti "zeleno svjetlo". Ako ovaj Zakon prođe prvo čitanje u drugom će čitanju predlagatelj uvrstiti odredbu kojom će predložiti da se prvi izbori za jedinicu lokalne samouprave provedu kada i redovni izbori za sve jedinice lokalne samouprave, zaključio je Arlović.

Krunoslav Markovinović (HDZ) izrazio je čuđenje što ovaj zakon nije donesen kada i npr. zakon o osnivanju nove općine Kamanja u Karlovačkoj županiji (u prošlom sazivu Sabora 2003.) koja broji samo 1000 stanovnika. Državnom tajniku Središnjeg državnog ureda za upravu predložio je da napravi analizu rada, života i financiranja malih općina. Razlog – pitanje je da li će u predstojećoj decentralizaciji poslova male općine moći prihvatiti obveze i poslove kao što ih prihvaćaju veliki gradovi i općine. Stoga valja dobro razmisliti je li nam u takvoj situaciji baš potrebno osnivanje nekoliko manjih općina. Na kraju upozorio je predlagatelja zakona da su u prilogu zakonskom tekstu s potpisima podrške građana područja za koje se promjena traži na više mjesta nalaze identični rukopisi na potpisima pa ako se to uzme u obzir tada se, dajako, mijenja i broj potpisnika na koje se predlagatelj poziva.

Još od prvog formiranja jedinica lokalne samouprave više se područja u Hrvatskoj osjećalo zakinutim svojim statusom budući da se nisu uspjeli formirati kao nove jedinice lokalne samouprave već su ostali kao tzv. priljepak općina pod nazivom mjesni odbor. Tako je bilo i sa Tar-Vabrigom rekao je **Lino Červar (HDZ)**. Napomenuo je zatim kako ova inicijativa Mjesnog odbora Tar-Vabriga datira još iz 1996. godine, ali nije realizirana zbog obećanja Grada Poreča da će ubrzati rješavanje potreba i programa ovog područja. Nažalost, do toga nije došlo, nastavlja Červar. Lani je Sabor mogao donijeti zakon o osnivanju te općine, ali se rasprava nije održala, po Červarevom mišljenju neopravdano. Uz ovu, kaže, postoje i druge inicijative s područja Istre i to dokazuje da se radi o zreloj prosudbi građana ovoga kraja Hrvatske. Dodaje također kako se ovdje radi o bogatom kraju s radišnim i dobrim ljudima. Zastupnik razumije Vladin stav koja se protivi osnivanju novih općina s obzirom na brojne primjere koji pokazuju da usitnjene općine ne mogu obavljati poslove koje se na njih planira prenijeti decentralizacijom. Neke su se općine i same uvjerile da je zahtjev za njihovo

osnivanje predstavljao za njih preveliki zalogaj i same traže da se ukinu. Na kraju Červar je pohvalio prijedlog Vlade da se prije redovnih lokalnih izbora donese novi zakon kojim će se cjelovito urediti teritorijalno ustrojstvo Republike Hrvatske te pozdravio odluku Vlade da u tom smislu razmotri i ovaj prijedlog građana Tar-Vabrige.

Dragutin Lesar (HNS) zatražio je od prethodnika da mu pojasni je li konačno za formiranje nove općine Tar-Vabrige ili nije, a zastupnik **Lino Červar (HDZ)** rekao da Vlada nije apsolutno odbila inicijativu građana Tar-Vabrige te ponovio kako je nužno da Vlada sačini cjelovito teritorijalno ustrojstvo Hrvatske prije lokalnih izbora kada će razmotriti i ovaj zahtjev.

Krajem 1992. Zakonom o novom teritorijalnom ustroju Republika Hrvatska podijeljena je na određeni broj županija, općina i gradova, ali se u međuvremenu taj broj dramatično mijenjao ovisno o tome koja se stranačka zastava vijori u nekoj općini ili nekom gradu, te su mnogi shvaćali kao pitanje stranačke časti kada bi za svoju općinu izborili status grada, a za mjesni odbor status općine, podvukao je dr. **Zlatko Kramarić (LS)**. Drži kako gospodarski potencijal Republike Hrvatske nije takav da može podnijeti luksuz postojanja 427 općina. Hrvatskoj tek predstoji reforma teritorijalnog ustroja, a pozitivan avis i ulazak Hrvatske u EU natjerat će nas da drugačije definiramo Hrvatsku što nika-ko ne treba doživjeti kao neki atak nego jednostavno kao činjenicu ako želimo biti kompatibilni i slijediti neke europske standarde. Zastupnik smatra da svakako treba praviti razliku između velikih, srednjih i malih gradova, i drži da čitav niz općina nema nikakvog razloga svog postojanja nego su isključivo politička izmišljotina određenih političkih odnosa kako u Parlamentu tako i u županiji. "I sve dok zakonodavac ne odredi parametre na temelju kojih će pristupiti reformi hrvatske lokalne samouprave i uprave, mi se zapravo ovdje politički šalimo i samo pokazujemo svoj politički utjecaj i snagu pokušavajući stvoriti nove općine na koje ćemo transformira-

ti nacionalne odnose. Sve dok zakonodavac u tom pristupu ne ponudi jedan politipski pristup i ne potruži da pronađe parametre koji će odvojiti malu općinu od malog grada, odnosno srednjeg i velikog grada mi ćemo se vrtjeti u krug”, dodao je zastupnik. Komunalni sustav od stotinjak općina koje smo imali do 1992. bio je gotovo optimalan za Hrvatsku, i trebalo ga je samo malo doraditi, no od toga se iz nekih političkih razloga odustalo i sada imamo to

što imamo. Zastupnik se boji da će na ovaj način broj općina i gradova rasti unedogled.

U zaključnom dijelu mr.sc. **Mato Arlović** zahvalio je u ime predlagatelja svima koji su se uključili u raspravu, a posebno onima koji su iskoristili ovu prigodu da otvore raspravu o sustavnom pristupu problemu lokalne samouprave. Reagirajući na opasku zastupnika Markovinovića ustvrdio je da potpisi u prilog uz zakon nisu slični. Svaki je potpis

drugačiji, a uz imena i potpise svugdje je upisan i matični broj.

Sa 76 glasova ”za”, 20 ”protiv” i 3 ”suzdržana” zastupnici su odbili Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, koji je predložio Klub zastupnika SDP-a, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade RH i izvješćima radnih tijela.

J.Š.

**PRIJEDLOG ZAKONA O LOKALNOJ I PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI;
PRIJEDLOG ZAKONA O IZBORU ČLANOVA PREDSTAVNIČKIH TIJELA JEDINICA
LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE I IZBORU OPĆINSKIH
NAČELNIKA, GRADONAČELNIKA, ŽUPANA I GRADONAČELNIKA GRADA ZAGREBA;
PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O IZBORU ČLANOVA
PREDSTAVNIČKIH TIJELA JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE)
SAMOUPRAVE**

Pripreme za cjelovitu reformu lokalne samouprave

Sabor nije prihvatio zakonske prijedloge klubova HNS-a/ PGS-a te IDS-a. Većina zastupnika podržala je prijedlog Odbora za lokalnu i područnu i (regionalnu) samoupravu da se, zbog razloga koje je navela Vlada Republike Hrvatske, ne prihvati Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izboru općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba, kao i Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, koje je predložio Klub zastupnika HNS-a, PGS-a.

Većinom glasova prihvaćen je i prijedlog radnih tijela da se zbog razloga koji su navedeni u mišljenju Vlade

i izvješćima radnih tijela, ne prihvatiti ni Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koji je predložio Klub zastupnika IDS-a.

U svom mišljenju Vlada je istaknula da priprema cjelovitu reformu lokalne i regionalne samouprave s ciljem jačanja procesa decentralizacije, a koja će se provesti uoči slijedećih lokalnih izbora 2005. godine. Na jednom bi mjestu trebalo urediti i riješiti sve uočene nedostatke i manjkavosti koji su često puta usporavali primjenu pravnih propisa vezanih uz politički život lokalne samouprave.

O PRIJEDLOZIMA

...ZAKONA O LOKALNOJ I PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI

Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi donesen je 6. travnja 2001. godine, a lokalna i područna (regionalna) samouprava ustrojena je po tom Zakonu nakon provedenih izbora održanih u svibnju iste godine. Dosadašnje funkcioniranje samouprave dalo je dovoljno argumenata tvrdnji kako nisu postignuti osnovni ciljevi tog Zakona, a to su poli-

tička stabilnost predstavničkog tijela i učinkovitost izvršne vlasti. Ponavljanje izbora u velikom broju jedinica lokalne samouprave ukazuje na potrebu izmjene postojećeg Zakona i to prvenstveno u pravcu neposrednog izbora načelnika, gradonačelnika i župana.

U ovom Prijedlogu zakona kojega je podnio Klub zastupnika HNS/PGS-a, predlagatelji su uvažili gotovo sve prijedloge i mišljenja iz rasprave provedene u Hrvatskom saboru kao i mišljenje Vlade Republike Hrvatske od 13. veljače 2003. godine. Stoga je tekst zakona nomotehnički popravljen sukladno mišljenju Vlade Republike Hrvatske, a posebno su uvažene primjedbe koje su se odnosile na poglavarstvo kao izvršno tijelo, te je ono u ovom Prijedlogu ukinuto. Kao jedan od glavnih ciljeva, postavlja se "uspostava izbornog sustava u kojem će biti naglašen izbor osobe i koji će biti primjereniji pojedinim tipovima lokalnih jedinica". Predloženi model izbora čelnih ljudi jedinica tijela samouprave uklapa se i u načelne stavove Europske povelje o lokalnoj samoupravi, koja je stupila na snagu za Republiku Hrvatsku 1. veljače 1998. godine, s obzirom na to da se ističe "potreba postojanja lokalnih jedinica kojima je omogućeno da imaju demokratski oblikovana odlučujuća tijela i da se koriste širokim stupnjem samouprave što se tiče njihovog djelokruga, kako bi mogle ispuniti svrhu svojeg postojanja".

Predlagatelji su ocijenili da će se predloženim modelom izbora i načina organiziranja izvršne vlasti, postići slijedeći ciljevi: omogućiti građanima neposredni izbor čelne osobe na lokalnoj razini i time naglasiti i osobnu odgovornost za uspješno funkcioniranje izvršne vlasti u lokalnim i regionalnim sredinama, demokratizirati političke odnose i izborni sustav u jedinicama lokalne i regionalne samouprave kroz jačanje neposrednog izbora osobe, stabilizirati političke odnose i onemogućiti česta ponavljanja izbora, omogućiti efikasnije djelovanje izvršne vlasti koja nesmetano funkcionira i u slučaju promjene političkih odnosa u predstavničkom tijelu, te omogućiti većem krugu sposobnih osoba da se

angažiraju u političkom i gospodarskom životu lokalnih sredina, budući da izbor čelnih ljudi izvršne vlasti iz redova predstavničkih tijela to bitno ograničava.

Predlagatelj je predvidio stupanje na snagu i primjenu ovog Zakona tek od dana objave odluke Vlade RH o raspisivanju prvih slijedećih općih izbora za lokalnu i regionalnu samoupravu, tako da se sve jedinice i političke stranke mogu pripremiti za predložene izbore. Sve do tog datuma ponovljeni izbori u jedinicama lokalne i područne samouprave provodili bi se po postojećem Zakonu.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo ne protivi se provođenju rasprave o ovome Prijedlogu zakona s tim da se uzmu u obzir primjedbe i prijedlozi izneseni u mišljenju Vlade i Izvješću Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav. **Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu** u navedenom je prijedlogu raspravljao u svojstvu matičnog radnog tijela. Na Odboru je provedena objedinjena rasprava o ovom zakonskom prijedlogu, kao i o Prijedlogu zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izboru općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba. Članovi Odbora raspolagali su mišljenjem Vlade Republike Hrvatske o predmetnom aktu. Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja, većina članova Odbora nije podržala Prijedlog zakona, iz razloga navedenih u mišljenju Vlade. Članovi Odbora u raspravi su naglasili potrebu donošenja novih zakona iz područja zakonodavstva u pravcu jačanja procesa daljnje decentralizacije lokalne i područne (regionalne) samouprave i povećanja njihovog fiskalnog kapaciteta. S tim u svezi istaknuto je, da je propise iz područja lokalne i područne (regionalne) samouprave potrebno donijeti na vrijeme, kako bi se sukladno izmijenjenim uvjetima mogli pripremiti sljedeći lokalni izbori u 2005. godini.

Nakon rasprave Odbor je predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se ne prihvaća Prijedlog zako-

na o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

MIŠLJENJE VLADE

U svom mišljenju Vlada nije podržala Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi koji je podnio Klub zastupnika HNS/PGS-a. U ocjeni sredstava potrebnih za provedbu zakona i u obrazloženju, predlagatelji ističu da nije potrebno osigurati potrebna sredstva u državnom proračunu. Međutim, ne navodi se hoće li navedeni zakon zahtijevati dodatna sredstva iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Vlada je ujedno ocijenila da predlagatelj nije poštovao odredbe članka 132. Poslovnika Hrvatskog sabora, glede osiguravanja sredstava za provedbu zakona, te članaka 4. stavka 12. i članka 7. Zakona o proračunu, glede financijskih posljedica i obveza koje će proizići iz primjene navedenog zakona za proračune 20 županija, Grada Zagreba i 14 gradova. Istovremeno smatra da se navedeni nacrt zakona ne može staviti u proceduru bez obrazloženja, iz citiranih članaka Zakona o proračunu i Poslovnika Hrvatskog sabora, uz bitnu primjedbu da se za sve nove obveze koje proizlaze iz predmetnog nacrta zakona (članci 19, 44. i 49. i dr. zakona) trebaju osigurati dostatni prihodi iz kojih će županije i gradovi moći podmiriti obveze koje će proizići iz zakona. Vlada Republike Hrvatske iznijela je i brojne konkretne primjedbe koje se odnose na pojedine nejasne i neprecizne članke. Vezano uz članke 3. i 6. predlagatelj za županiju koristi naziv "jedinica lokalne (regionalne) samouprave, koji nije naziv u skladu s odredbama članka 133. stavka 2. Ustava RH, kojim se županija definira kao jedinica područne (regionalne) samouprave. Uz članak 35. odredba u točki 8. stavka 1. suprotna je posebnom propisu kojim se uređuju pitanja vlasništva, tj. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima. Iznijete su primjedbe i uz članke 44. i 45. podnietog zakonskog prijedloga, te se ukazuje na nejasnoće oko statusa imenovanih osoba, posebno tajnika i "drugih stručnih osoba potrebnih za rad Ureda gradonačelnika". Primjedbom uz članak 52. Vlada RH u mišljenju uka-

zuje da se stavkom 1. navodi da upravne i stručne poslove u tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave obavljaju službenici i namještenici. Pod tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave smatraju se predstavničko i izvršno tijelo, a kako ih i sam predlagatelj Prijedloga zakona naziva u Glavi V. člancima 27. i 39. Stoga je za pretpostaviti da predlagatelj govori o upravnim tijelima odnosno odjelima ili službama, pa je to potrebno pojasniti i propisati. Ukazano je zatim i na nepreciznosti u stavcima više članaka predloženoga teksta; 71, 75. i 77, 79, 80, 88, 92. i 94.

Vlada zaključno napominje da priprema cjelovitu reformu u području lokalne i područne (regionalne) samouprave, s ciljem jačanja procesa decentralizacije, što se sve planira provesti prije sljedećih lokalnih izbora u 2005, a izmjene i dopune koje će se predložiti obuhvatit će više područja Zakona, koje će učinkovitije i cjelovitije riješiti probleme u području lokalne i područne (regionalne) samouprave, u odnosu na Prijedlog zakona predlagatelja Kluba zastupnika HNS/PGS-a.

...ZAKONA O IZBORU ČLANOVA PREDSTAVNIČKIH TIJELA I IZBORU OPĆINSKIH NAČELNIKA, GRADONAČELNIKA, ŽUPANA I GRADONAČELNIKA GRADA ZAGREBA...

I ovaj zakonski prijedlog podnijeli su zastupnici Kluba zastupnika HNS/PGS-a, ocjenjujući da je proteklo vrijeme pokazalo kako je potrebno donijeti novi Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izboru općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba, te novi Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Vođeni ne samo željom za većom političkom stabilnošću lokalne samouprave i djelotvornošću izvršne vlasti, već i snažnom podr-

škom javnog mnijenja, predlagatelji ovog zakonskog teksta izrazili su svoju uvjerenost da je najbolje rješenje neposredan izbor načelnika, gradonačelnika ili župana. Neposredan izbor čelnih ljudi izvršne vlasti provodio bi se istovremeno s izborom članova predstavničkih tijela, a predviđen je dvokružni model izbora. Ukoliko niti jedan kandidat u prvom krugu ne bi dobio većinu glasova svih birača koji su glasovali, održao bi se drugi krug izbora, u koji bi ušla dva kandidata koji su u prvom krugu dobila najveći broj glasova. Na ponovljenim izborima izabrao bi se onaj kandidat koji dobije većinu glasova birača koji su glasovali.

Ovim se zakonskim prijedlogom predlaže i proširenje instituta nespojivosti obnašanja različitih dužnosti. Predlaže se da jedna osoba, pored već ranije predviđenih nespojivih funkcija, ne može istodobno biti član predstavničkog tijela druge jedinice, zastupnik u Hrvatskom saboru niti član poglavarstva iste ili druge jedinice. Ovim se želi postići bolja učinkovitost predstavničkih i izvršnih tijela, onemogućiti sukob interesa i izbjeći umnožavanje funkcija u jednoj osobi. Prema istraživanjima javnog mnijenja, u proteklo vrijeme jasna je vidljiva želja građana za većim utjecajem na izbor čelne osobe na lokalnoj razini. Ovaj Zakon omogućit će većem krugu sposobnih i voljnih osoba, da se angažiraju u političkom i gospodarskom životu lokalnih sredina s obzirom na to da izbor čelnih ljudi izvršne vlasti iz redova predstavničkog tijela to bitno ograničava. Primjena predloženog Zakona odlaže se do raspisivanja prvih sljedećih općih izbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Na taj se način jedinice samouprave kao i političke stranke i sve osobe zainteresirane za kandidaturu mogu pripremiti za provođenje izbora prema modelu predloženom ovim Zakonom. Do tada bi se eventualni ponovljeni izbori u jedinicama lokalne samouprave provodili prema postojećem Zakonu.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo nije se protivio provođenju rasprave o ovom Prije-

dlogu zakona, s tim da se uzmu u obzir primjedbe i prijedlozi izneseni u mišljenju Vlade Republike Hrvatske i Izvješću za Ustav, Poslovnik i politički sustav. Na **Odboru za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu** provedena je objedinjena rasprava, a nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja, većina članova Odbora nije prihvatila Prijedlog zakona iz razloga koji su navedeni u mišljenju Vlade Republike Hrvatske. U raspravi je istaknuto da je promjenu zakonodavstva na ovom području potrebno donijeti na vrijeme, kako bi se u skladu s izmijenjenim uvjetima mogli pripremiti sljedeći lokalni izbori u 2005. godini. Nakon rasprave Odbor je Saboru predložio donošenje zaključka kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izboru općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba.

MIŠLJENJE VLADE

U svom mišljenju Vlada nije podržala predloženi zakonski tekst kojega je podnio Klub zastupnika HNS/PGS-a. Vlada je uvodno i načelno navela kako je osnovna novina u odnosu na važeći Zakon u tome što predlagatelji predlažu neposredan izbor svih nositelja izvršne vlasti u lokalnim jedinicama. Neposredni izbori provode se u nekoliko europskih zemalja, a za takvu koncepciju postoje argumenti u prilog, no postoje i argumenti koji se protive ovom konceptu, smatrajući ga izvorom trajne nestabilnosti lokalnih vlasti. U slučaju usvajanja navedenog modela, bilo bi potrebno potanko propisati neka vrlo bitna pitanja, u prvom redu međusobne odnose predstavničkog tijela i nositelja izvršne vlasti koja tada ne bi derivirala iz predstavničkog tijela, već bi mandat crpila neposredno temeljem izbornih rezultata. Vlada je istaknula i više konkretnih primjedbi uz pojedine članke Prijedloga zakona ocjenjujući ih nometehnički nepreciznim. Tako je između ostalih primjedbi, Vlada ukazala i na

nejasnoće kojima se uz članak 3. odredbom navedenog članka u stavku 3. propisuje početak i prestanak mandata nositelja izvršne vlasti izabranih na neposrednim izborima na neprimjeren način i bez jasnih vremenskih odrednica. Ujedno se koristi upućivanje na organski zakon - Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, što nije nomotehnički primjereno rješenje. Primjedba je navedena i uz članak 4, jer se odredbom stavka 6. rečenog članka, predviđa da će se i način opoziva i ponovnih izbora općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba biti uređen Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Predloženo rješenje Vlada RH ne smatra primjerenim budući da su prava, obveze i pravni položaj i ostala pitanja od značaja za ustroj Grada Zagreba, riješena posebnim Zakonom o Gradu Zagrebu. Stoga je i pitanje opoziva gradonačelnika Zagreba, uputno definirati istim Zakonom. U svom mišljenju Vlada Republike Hrvatske ukazala je na manjkavosti i nepreciznosti i u slijedećim člancima: 5,40, od 57. do 59, 61, 70, 71. i 72.

Zaključno ističe da je u završnoj fazi izrada nekoliko nacrtu prijedloga izbornih zakona, te smatra kako će propisi čija će izrada ubrzo biti okončana, sadržavati poboljšane tehničke i provedbene odredbe vezano uz samu provedbu izbora, te će uz to sadržavati cjelovita i kvalitetna rješenja suštinskih pitanja izbornog sustava.

...ZAKONA O IZBORU ČLANOVA PREDSTAVNIČKIH TIJELA JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Ovaj zakonski prijedlog podnio je Klub zastupnika IDS-a. U dijelu zakonskog obrazloženja kojim se opisuje ocjena stanja i osnovna pitanja koja se trebaju odrediti zakonom, predlagatelj je napomenuo da je odredbom čl. 5. st.

2. Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave propisano da član predstavničkog tijela ne može istovremeno biti sudac, sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, predsjednik Vlade Republike Hrvatske, državni odvjetnik, zamjenik državnog odvjetnika, državni pravobranitelj, zamjenik državnog pravobranitelja, pučki pravobranitelj, zamjenik pučkog pravobranitelja, ministar, zamjenik ministra, pomoćnik ministra, tajnik ministarstva, ravnatelj državne upravne organizacije, zamjenik ravnatelja, predstojnik Ureda Vlade Republike Hrvatske, časnik i dočasnik Oružanih snaga, kojeg kao vojnog zapovjednika Hrvatske vojske imenuju i razrješuju predsjednik Republike, pročelnik i djelatnik u upravnim tijelima i službama iste jedinice, kao ni član uprave trgovačkog društva u pretežitom vlasništvu jedinice, te ravnatelj ustanove kojoj je jedinica osnivač.

Praksa je pokazala da je ovo zakonsko rješenje nedostavno za kvalitetno i funkcionalno ustrojstvo jedinica lokalne samouprave. Naime, člankom 134. Ustava Republike Hrvatske propisano je da jedinice lokalne samouprave obavljaju poslove iz djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a osobito poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport, zaštitu potrošača, zaštitu i uređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu. Već iz takvog ustavnog uređenja nadležnosti jedinica lokalne samouprave, proizlazi potreba da vijećnici budu neposredno upoznati s problematikom o kojoj odlučuju, kao i da svojom nazočnošću na sjednicama Vijeća pridonose razvoju lokalne sredine.

Međutim, u praksi se događa da djelatnici u diplomatskim i konzularnim predstavništvima nisu obuhvaćeni krugom osoba iz čl. 5. st. 2. Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica samouprave, te stoga fingiraju kao čla-

novi predstavničkih tijela, a doista ne obnašaju ovu dužnost. Kako država građanima jamči pravo na lokalnu i područnu samoupravu, te joj je obveza stalno unapređivati njen rad, predlagatelj je predložio da se Zakon izmijeni i dopuni u navedenom smislu čime bi se otklonila ova nelogičnost.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo nije podupro donošenje ovoga Zakona, te je sukladno članku 149. stavku 3. Poslovnika predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se odbija Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. U obrazloženju ovog zaključka, Odbor se poziva na mišljenje Vlade Republike Hrvatske i Izvješća Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav. Raspravu je proveo i **Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu** u svojstvu zainteresiranog radnog tijela. Članovi Odbora nisu podržali predložene izmjene i dopune ovoga zakona, kojim se predlaže proširenje kruga dužnosti čije je obnašanje nespojivo s istovremenim obnašanjem dužnosti člana predstavničkog tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno kojima se predlaže, da se taj krug proširi i na djelatnike u diplomatskim i konzularnim predstavništvima Republike Hrvatske. Nakon izlaganja predstavnice Vlade Republike Hrvatske, Odbor je predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

MIŠLJENJE VLADE

U svom mišljenju Vlada nije podržala Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji je podnio Klub zastupnika IDS-a. Vlada

je ocijenila kako je obnašanje dužnosti vijećnika primarno dužnost koja je osobi povjerena na izborima. Stoga je i logično da se obnašanje dužnosti vijećnika, pristupi savjesno i odgovorno. U tom je smislu nužna redovita nazočnost izabranog vijećnika sjednicama predstavničkog tijela kojega je član. Vlada, međutim, uz predloženu izmjenu Zakona smatra kako nije nužno pristupati parcijalnim i periodičnim izmjenama osnovnog zakonskog teksta, već je uputno u sklopu šireg noveliranja izbornog zakonodavstva, razraditi i definirati, između ostalog, i spomenuti institut na lokalnoj razini.

RASPRAVA

Zastupnici Hrvatskog sabora proveli su objedinjenu raspravu o sva tri komplementarna zakonska prijedloga, a prvo je u ime predlagatelja, Kluba zastupnika HNS-PGS-a, govorio zastupnik **Dragutin Lesar**. On je predložio da se provede objedinjena rasprava o zakonima koje je podnio Klub zastupnika HNS/PGS-a, ali ne i za prijedlog zakona Kluba zastupnika IDS-a, budući da predložene izmjene nisu sadržajno identične. Međutim, ipak je prihvaćena sugestija predsjedavajućeg da se pristupi objedinjenoj raspravi budući da sva tri prijedloga govore o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Bolje funkcioniranje lokalne samouprave

Zastupnik **Darko Šantić (HNS)** govorio je o Prijedlogu zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i Prijedlogu zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izboru općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba, koje je predložio Klub zastupnika HNS/PGS-a. Ocijenio je da se ne drži upitnim sam neposredan izbor načelnika, gradonačelnika i župana, već kako taj postupak realizirati. Osvrnuo se zatim na dosadašnje zakonske propise kojima se uređuje ovaj problem, te ana-

lizirao samu genezu izbornog postupka. Podsjetio je i na činjenicu da je u prošlom sazivu Sabora, HNS uložila oko 50 amandmana koji su imali za cilj upravo uspostavu modela neposrednog izbora vlasti u lokalnoj i područnoj, odnosno regionalnoj samoupravi. Budući da amandmani nisu prihvaćeni, HNS je početkom 2003. godine uputio u izbornu proceduru dva zakona: Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne, odnosno regionalne samouprave i Zakona o izboru općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba, dakle dva zakonska teksta koji su i danas pred zastupnicima. Prijedlozi su u tada prvom čitanju prihvaćeni, a svi klubovi su se uz brojne primjedbe i prijedloge pozitivno očitovali o podnijetom prijedlogu. Gotovo sve primjedbe iznesene u raspravi su uvažene, ali nažalost, nije došlo do izglasavanja jer je u međuvremenu istekao mandat postojećeg saziva Sabora. Ovo su razlozi zbog kojih se gotovo istovjetan zakonski tekst našao pred zastupnicima.

Usvajanjem predloženog teksta dobivaju se pregledni zakoni uoči slijedećih lokalnih izbora.

Postoje još neki razlozi zbog kojih smo se odlučili, naglasio je zastupnik Šantić, da uputimo dva integralna teksta zakona, a ne za izmjene i dopune postojećih zakona. Prvi razlog leži u činjenici da se radi o bitno izmijenjenom karakteru i funkcioniranju lokalne i područne samouprave. Naime, opsežna rasprava koja je vođena i izvan sabornice ukazala je na potrebu da se preciziraju i neki drugi instituti poput; izbornih povjerenstava, pitanja mjesne samouprave, troškova kampanje. Očekujemo zato da će se rasprava proširiti i na druge dijelove, a ne samo na ono što je predmet naše inicijative. Osim toga, donošenjem ova dva zakonska teksta dobivamo dva pregledna i lako upotrebljiva zakona koji mogu imati svoju primjenu već na slijedećim lokalnim izborima. Upozorio je

zatim da postoji problem donošenja cjelovitih pročišćenih zakonskih tekstova koji su prošli više izmjena, a zbog navedenih manjkavosti javljaju se značajni problemi u svakodnevnoj praksi.

Govorio je zatim o pojedinim segmentima predloženog zakonskog teksta. Govoreći o nespojivosti funkcija, zastupnik Šantić ocijenio je da predloženi tekst i po vertikali i po horizontali isključuje mogućnost dupliciranja funkcija. Ovakav maksimalistički stav "jedna osoba – jedna funkcija" može izazvati polemike, ali treba biti jasno da će biti saslušani i uvaženi svi argumentirani stavovi i primjedbe. Najmanje spороva izaziva prijedlog da se glasovanje obavi u dva kruga. U prvom krugu može pobijediti samo kandidat koji dobije većinu glasova svih birača. Upozorio je zatim da treba voditi računa i o veličini jedinica lokalne samouprave, odnosno o mogućnosti da se naprave različiti statusi općina. Međutim, zauzeto je stajalište da se pitanje izbora obavi neovisno o veličini jedinice lokalne samouprave. Veliki je broj primjedbi, razmišljanja i dvojbi bio oko samog organiziranja izvršne vlasti. Ovdje su uvažene i primjedbe klubova i zastupnika iz prethodnog saziva Sabora, kao i primjedbe tokom dosadašnje rasprave. Prema našem prijedlogu, nastavio je predstavnik Kluba zastupnika HNS/PGS-a, načelnik, gradonačelnik ili župan, imenovao bi svoje pomoćnike i ostale osobe kao pročelnike svojih ureda i ostale osobe koje bi mu pomagale i imale praktički savjetodavnu ulogu. Podsjetio je zatim i na primjedbu zastupnika mr.sc. **Mate Arlovića (SDP)** koji je u raspravi na Odboru za Ustav, Poslovnik i politički sustav prigovorio da bi tada tim pomoćnicima odnosno zamjenicima dali jednu mogućnost da u slučaju zamjenjivanja spriječenog ili odsutnog gradonačelnika vrše određene funkcije, a da nisu neposredno dobili podršku od građana. Po toj bi logici njegovi pomoćnici zaista možda trebali dobiti povjerenje građana, odnosno građani bi na samim izborima trebali znati koji će biti najbliži suradnici neposredno izabranog gradonačelnika, načelnika ili župana.

Slijedeće pitanje koje je izazvalo pozornost i različita stajališta, odnosi se na izglasavanje nepovjerenja, odnosno opoziv neposredno izabranog čelnog čovjeka izvršne vlasti. Ponuđena su dva mehanizma kojima se može obaviti opoziv. Naime, predviđeno je da predstavničko tijelo može pokrenuti postupak izglasavanja nepovjerenja i to na način da jedna trećina članova podnese prijedlog za izglasavanje nepovjerenja, a da tri četvrtine predstavničkog tijela donosi odluku o izglasavanju tog nepovjerenja. Drugi način da se obavi opoziv čelnog čovjeka izvršne vlasti, odnosi se na mogućnost Vlade, da na prijedlog nadležnog tijela za lokalnu i područnu samoupravu, također razriješi gradonačelnika zbog učestale teže povrede zakona i drugih propisa. Govorio je zatim i o raspolaganju imovinom, te ocijenio da će na ovom području trebati uskladiti predloženi zakonski tekst s odredbama Zakona o vlasništvu. No, u tom dijelu je Zakon o vlasništvu generalni zakon, a ovaj specijalni, pa se može i tom analogijom primjenjivati ponuđeni institut. Napomenuo je da se u člancima od 91. do 94. razrađuje sadržaj vezan uz razgraničenje ovlasti između izvršne vlasti i predstavničkog tijela, a obuhvaćene su sve opcije razgraničenja. Pozdravio je odluke Odbora za zakonodavstvo i Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav koji su podržali predloženi zakonski tekst u prvom čitanju. Ponovio je konstataciju da će prihvatiti sve razložne sugestije i ugraditi ih u konačni tekst zakona kako bi se dobili kvalitetni zakoni uoči provođenja lokalnih izbora početkom svibnja 2005. godine.

Treba voditi računa o nespojivosti funkcija

U ime Kluba zastupnika IDS-a o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave govorila je zastupnica **Dorothea Pešić-Bukovac (IDS)**. Ona je upozorila da se predloženim tekstom ukazuje na inkompatibilnost funkcija. Ustavom Republike Hrvatske

propisano je da jedinice lokalne samouprave obavljaju poslove iz djelokruga kojima se ostvaruju neposredne potrebe građana, a koje se odnose na uređenje naselja, stanovanje, urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport. Već iz takvog ustavnog uređenja proizlazi potreba dobrog upoznavanja s neposrednom problematikom o kojoj se odlučuje na sjednicama i radnim tijelima. Međutim, u praksi se događa da djelatnici u diplomatskim i konzularnim predstavništvima nisu obuhvaćeni krugom iz članka 5. stavka 2. Zakona o izborima člana predstavničkih tijela lokalne samouprave, te stoga fingiraju kao članovi predstavničkog tijela, a doista ne obnašaju dužnost.

Vijećnici moraju biti upoznati s problematikom o kojoj odlučuju na sjednici i radnim tijelima.

Kako država građanima jamči pravo na lokalnu i područnu samoupravu, te je obvezna stalno unapređivati rad jedinica lokalne samouprave, predložila je zakonsku izmjenu i dopunu u navedenom smislu kako bi se otklonile ove nelogičnosti. Upozorila je da je nemoguće donositi kvalitetne odluke ukoliko je vijećnik primjerice na diplomatskoj dužnosti u Australiji ili Indiji. Citirala je zatim novinske članke koji su donosili obavijest da diplomat Šuran, avionom iz Indije, dolazi na sjednice Gradskog vijeća u Puli. Analizirala je zatim ovaj slučaj, te razmatrala i kako je plaćen ovaj preokooceanski let da bi se stiglo na sjednicu Gradskog vijeća. Upozorila je da karta od Zagreba do New Delhija košta 1200 EUR-a.

Potrebno je preciznije razgraničiti ovlasti

U ime Vlade Republike Hrvatske govorio je državni tajnik **Antun Palarić**. On je potvrdio riješenost Vlade da

u ovom mandatu uredi sve dvojbe koje se vežu uz funkcioniranje lokalne samouprave. Ujedno se planiraju i mjere oko decentralizacije, a lokalni izbori bit će u predviđenom zakonskom roku, odnosno 2005. godine. Govoreći o tri zakonska prijedloga koji su pristigli na raspravu, konstatirao je da nije zadovoljan predloženim rješenjima. Upozorio je i na određene dvojbe oko neposrednih izbora za gradonačelnika, jer većina u vijeću može pripadati jednoj, a sam gradonačelnik suprotnoj političkoj opciji.

Zato je nužno precizno razgraničiti ovlasti i njihove međusobne odnose, a osobito poziciju Središnjeg državnog ureda, te poštovati izborne odluke građana. Već sada postoje različita tumačenja pojedinih odredbi, pa svim sudionicima u ovom dijelu političkog života mora biti jasno koji su okviri njihovog djelovanja, te u kojim uvjetima Vlada može ili mora raspustiti predstavničko tijelo, odnosno razriješiti gradonačelnika. Vlada je suglasna da se omogući neposredni izbor gradonačelnika, načelnika i župana, ali je protiv dupliciranja procedure i nepotrebnih, dodatnih troškova za lokalnu samoupravu. Smatra da se ne bi trebao mijenjati zakonski propis zbog jedinog slučaja vijećnika koji je istovremeno i diplomat. Pozvao je članove predstavničkog tijela da podijele odgovornost, te aktivno sudjeluju u radu, ocjenjujući da bi se predloženi zakonski prijedlozi trebali odbiti. Konstatirao je da će Vlada cjelovito riješiti ova pitanja, kao i ostale zakonske propise koji neprecizno uređuju ovlasti i rad lokalne samouprave.

Nakon predstavnika Vlade, govorili su predstavnici parlamentarnih klubova zastupnika. U ime Kluba zastupnika

HDZ-a tri su zastupnika podijelila predviđenu vremensku kvotu izlaganja: **Krunoslav Markovinić, Rade Ivas i Ivan Lučić**.

Zbog brojnih nedostataka HDZ neće podržati izmjene

Zastupnik **Krunoslav Markovinić** analizirao je razloge zbog kojih je dolazilo do ponavljanja izbora u jedini-

cama lokalne samouprave. Ukazujući na broj od 570 jedinica lokalne samouprave, ocijenio je da su ovakve pojave, ipak prije iznimka nego pravilo. I neposredno izabrani načelnici, gradonačelnici i župani često će u općinskim i gradskim vijećima, odnosno županijskim skupštinama imati protiv sebe većinu koja ih neće podržavati. Posljedica je povećana nestabilnost, pa zato predlagatelj predlaže bitno veća ovlaštenja čelnika. Posebno je problematičan prijedlog da navedene čelnike zamjenjuju pomoćnici koje oni imenuju za vrijeme odsutnosti, pa bi jedinicom lokalne samouprave mogao upravljati netko tko uopće nije sudjelovao u izborima. Govorio je zatim i o određenim značajkama lokalnih izbora koji su predviđeni u pravilu u dva kruga. Ukoliko se čelniku izgleda nepovjerenje slijedi referendum, a ako referendum potvrdi očekivanja vijećnika slijede opet, vjerojatno dvokružni izbori. Govorio je zatim i o hipotetskim situacijama koje bi se mogle dogoditi primjerice u Gradu Zagrebu. Tako bi se recimo u slučaju prodaje starog automobila trebala sazvati i Skupština Grada, kako bi o rečenoj situaciji donijela konačnu odluku. Predložio je da se razmisli i o smanjenju broja izbornih lista, a posebno je važno da se obavi kvalitetno ustrojstvo komunalnih i državnih inspektora. Osobito je neriješena situacija i podjela oko Hrvatskih cesta i autocesta, a županijske i lokalne ceste nemaju stabilne izvore prihoda čime se otežava njihov rad i održavanje. Zbog brojnih nedostataka u podnijetim zakonskim prijedlozima, Klub zastupnika HDZ-a neće podržati njihovo donošenje.

Izlaganje u ime Kluba zastupnika HDZ-a nastavio je zastupnik **Rade Ivas**. On je podsjetio na brojne probleme u nedavnoj prošlosti, koji su usporavali brži rast i razvoj lokalne samouprave. Ocijenio je istovremeno, da je Zakon o lokalnoj upravi i samoupravi donesen još 1992. godine, dok je trajala borba za samostalnost kao i poslovi oko prijelaza na tržišni koncept privrede. Analizirao je zatim i reforme koje su pratile razvoj lokalne samouprave u nedavnoj prošlosti, a zatim se osvrnuo i na odredbe

predloženoga Zakona o izboru članova predstavničkih tijela. Predlagatelj ocjenjuje da je predložio izmjene i dopune postojećeg Zakona vođen željom za većom stabilnošću lokalne i područne samouprave. Njime se ujedno želi postići bolja učinkovitost predstavničkih izvršnih tijela, te onemogućiti sukob interesa i množenje funkcija u jednoj osobi. Ukazao je zatim na iskustva europskih država koje imaju neposredni koncept izbora za lokalne strukture. Među slabe strane ovakvog sustava, nabrojio je da se ponekad javlja trajna nestabilnost, izravni sukobi lokalnih čelnika i predstavničkih tijela, zahtjevi za opozivom i

Nije prihvatljiv prijedlog kojim bi zamjenici čelnika obnašali vlast bez izborne potvrde.

referendumom. Izravne je izbore lagano uvesti, ali nipošto nije lako riješiti jedan ili više od nabrojanih problema koji se javljaju u političkoj praksi. Ukazujući na pojedine slabe točke predloženih rješenja, zastupnik Ivas upozorio je da se u članku 3. na neprimjeren način, i bez jasnih vremenskih odrednica, propisuje početak i prestanak mandata nositelja izvršne vlasti izabranih na neposrednim izborima, te se upućuje da će se to riješiti organskim zakonom. Upozorio je na nedorečenosti i oko utvrđivanja broja potpisnika koji podupiru kandidaturu gradonačelnika i župana, te prihvatio tumačenje Vlade koja je najavila da je u završnoj fazi oko izrade nacrtu prijedloga izbornih zakona za lokalnu samoupravu. Zbog navedenih razloga, Klub zastupnika HDZ-a neće podržati ove prijedloge, potvrdio je zastupnik Ivas.

I zastupnik **Ivan Vučić** iznio je sličnu argumentaciju, a također je govorio u ime Kluba zastupnika HDZ-a. Iako načelno podržava koncept neposrednih izbora, ne slaže se s predlagateljem da se time omogućuje većem broju sposobnih i voljnih osoba da se angažiraju u političkom i gospodarskom životu lokalnih sredina. Ni sadašnji zakon ne osporava ovakve mogućnosti, te omogućava

kandidaturu i onim građanima koji nisu članovi političkih stranaka. I on je ocijenio da treba čekati Vladine prijedloge u tom smjeru, a u međuvremenu treba pričekati izlaz iz potencijalno spornih i nejasnih situacija. Smatra da bi se određene neriješene situacije mogle izbjeći ukoliko se "u paketu", uz čelnike lokalne uprave izaberu i njihovi zamjenici. Klub zastupnika HDZ-a neće podržati podnijete prijedloge, ali treba uvažiti dobru namjeru svih sudionika kojima je u interesu bolje funkcioniranje lokalne samouprave.

Za ispravak netočnog navoda javila se zastupnica **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Smatra da nije točan navod kojega je iznio zastupnik Markovinović kada je govorio o dvojbena koristima ukoliko saborski zastupnik obnaša i dužnost člana gradskog vijeća.

Unutarnje ustrojstvo sukladno lokalnim potrebama

Zatim je u ime Kluba zastupnika SDP-a govorio **Mato Arlović**. On je zahvalio zastupnicima HNS-a i PGS-a što su pripremili ove zakonske prijedloge, vodeći računa da su time zapravo prihvatili i inicijativu Saveza gradova i općina koja su svojedobno bila utvrđena prilikom izrade ovih zakona. Savez gradova i općina ukazao je kasnije i na novu verziju koju navodno rade zajedno s Vladom, pa bi se uskoro mogao očekivati i novi zakonski prijedlog. No, neovisno o tome, Klub zastupnika SDP-a podržava ove zakonske inicijative i smatra da ih je potrebno pustiti u proceduru i drugo čitanje. Potrebno je, međutim, voditi računa oko načina izbora predstavničkih i izvršnih tijela naših općina i gradova, odnosno jedinica lokalne samouprave.

Zastupnik Arlović podsjetio je zatim na poslove koje obavljaju jedinice regionalne samouprave, sukladno ustavnim odredbama. One u okviru zakona, imaju pravo samostalno urediti unutarnje ustrojstvo sukladno svojim lokalnim potrebama i mogućnostima. Ukazao je zatim na veliki broj jedinica lokalne samouprave, upozoravajući da posto-

je ekonomski limiti koji onemogućuju realizaciju svih zamišljenih poslova. Potrebno je ujedno razmisliti i o uređivanju položaja velikih gradova, gdje bi pojedini kvartovi mogli biti i općine. Spomenuo je zatim nesporne potencijale grada Zagreba, čije pojedine gradske četvrti broje i po nekoliko desetina tisuća stanovnika. Kada se već uređuje sustav lokalne samouprave, i ove bi se pojedini trebale urediti, precizirati i pretočiti u odgovarajući zakonski tekst, ocijenio je zastupnik Arlović. Kada se uređuje struktura jedinica lokalne samouprave, onda je svakako potrebno voditi računa o povijesnim, gospodarskim i demografskim elementima.

Jedinice lokalne samouprave imaju pravo na unutarnje ustrojstvo koje je sukladno lokalnim potrebama i mogućnostima.

Druga načelna primjedba odnosi se na mogućnost da se gradonačelnik ili načelnik zatekne u nejasnoj situaciji prema predstavničkom vijeću, pa je i to potrebno bolje razraditi i pojasniti. Tu je i pitanje nepoželjnih personalizacija izvršne vlasti i politike, koje se mogu dogoditi u slučaju oligarhijskog oblika vladanja ili nejasnoća sa statusom pomoćnika koje bi imenovao ili sam sebi postavljao izabrani načelnik ili gradonačelnik. Treba voditi računa da bi se u takvim situacijama mogle postaviti ozbiljne zamjerke u pogledu njihovog legitimiteta. Podsjetio je zatim na situacije u kojima Vlada Republike Hrvatske može sukladno ustavnim odredbama razriješiti načelnika i gradonačelnika ukoliko učestalo krši zakon. Osim toga, treba voditi računa da podjednake jedinice lokalne samouprave moraju imati jednake zakonske mogućnosti u ostvarivanju zakonskih prava. U tom se pogledu može prihvatiti koncept neposrednog izbora, ali nije logično da recimo načelnik općine od 3 tisuće stanovnika, mora imati kompletan tim u smislu izvršne vlasti. Tu ipak treba otvoriti mogućnost

da se pojedini poslovi obavljaju s općinskim vijećem.

Zastupnik Arlović napomenuo je da postoje još i pojedinačne primjedbe koje traže da se nejasne situacije razjasne do drugog čitanja zakona. Naveo je zatim pojedine nejasnoće u predloženim zakonskim člancima. Između ostalih primjedbi, osvrnuo se i na odnos predložениh članaka 19. i 20. Lijepo su pobrojani poslovi koje ostvaruju jedinice lokalne samouprave, ali se ne preciziraju poslovi koji se obavljaju u velikim gradovima. To su važne stvari, jer se primjerice, ne mogu zaobići poslovi urbanističkog planiranja Splitsko – dalmatinske županije ili Grada Splita. Treba definirati i pojedine situacije oko opoziva predstavnika vlasti, utvrditi razinu raspolaganja s nekretninama, te precizirati kada je potrebna suglasnost ili prethodno mišljenje da bi izvršno tijelo moglo obaviti određeni posao. Neprihvatljiva je koncepcija po kojoj bi tročtvrtinska većina glasovala o nepovjerenju. To zapravo nije rasprava o nepovjerenju izvršnoj vlasti, nego rasprava o povjerenju predstavničkom tijelu. Zastupnik Arlović na kraju svog izlaganja upozorio je i na nomotehničke nepreciznosti koje je uočio u pojedinim predloženim člancima, te završno konstatirao da će svoje izlaganje nastaviti u nastavku izlaganja, odnosno prilikom pojedinačne rasprave.

Građani podržavaju koncept neposrednih izbora

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a govorio je zastupnik **Dragutin Lesar** uvodno napomenuvši da ga raduje što se učestalo raspravlja o sustavu lokalne i regionalne samouprave. Ovaj segment političkog života izuzetno je značajan, jer se u općinama, gradovima i županijama svakodnevno donose odluke koje najizravnije utječu na život građana. Podsjetio je zatim i na rezultate provedenog sondiranja mišljenja građana, o mogućnostima neposrednih izbora. Broj onih koji su podržali ovakvu soluciju, penje se na više od 95% anketiranih ispitanika. I zastupnik Lesar osvrnuo

se zatim na pojedine akcije i inicijative HNS-a vezane uz inicijative da se putem zakonodavne regulative uvede ovakav način izbora. Govorio je zatim i o pojedinim dvojbama, ukazujući na nekoliko koncepcija prilikom izbora gradonačelnika i njegovih zamjenika, te mogućnost opoziva putem referendumskog izjašnjavanja. Na umu treba imati i moguće krajnosti, od jakih lokalnih čelnika, do mogućnosti njihove kohabitacije s predstavničkim tijelima. Očitovao se zatim i o primjedbama koje je u svom mišljenju iznijela Vlada Republike Hrvatske.

Ukoliko podržavamo koncept decentralizacije, potrebno je uskladiti brojne zakonske propise koji se bave lokalnom samoupravom.

Ukoliko želimo nastaviti proces decentralizacije prije lokalnih izbora 2005. godine upozorio je zastupnik Lesar, potrebno je uskladiti i harmonizirati brojne zakonske propise koji se bave lokalnom upravom i samoupravom. Oni ne smiju biti međusobno kontradiktorni, a i Vlada je dala nekoliko bitnih primjedbi koje tjeraju na razmišljanje. Tako je primjerice zamjereno što se predlaže ukidanje sadašnjih instituta jedinstvenih upravnih odjela u općinama i gradovima. Mi međutim, smatramo da je pitanje unutarnjeg ustroja i rada službi u općinama, gradovima i županijama stvar statuta, a ne zakona. Zato se i govori o lokalnoj samoupravi, pa ne treba državnim aktom propisivati čak i nazivlja unutarnjeg ustrojstva i radnih mjesta. Druga ozbiljna primjedba odnosila se na pitanje potrebnih sredstava za provedbu ovog zakona. Smatramo da neće trebati osigurati dodatna sredstva, jer se ovim zakonom ne proširuje djelokrug poslova i nadležnosti, ocijenio je zastupnik Lesar. Osvrnuo se zatim i na pojedinačne primjedbe koje se odnose na određene članke, te se na kraju očitovao i o dijelovima teksta koji se odnosi na nivo decentralizacije i ovlasti. Uje-

dno je potvrdio riješenost predlagatelja da se spriječi gomilanje funkcija u jednoj osobi, te da se utvrdi kategorizacija gradova po veličini. Na kraju svog opširnog izlaganja ocijenio je da bi se trebalo omogućiti provođenje drugog čitanja koje bi se trebalo provesti za dva mjeseca.

Spriječiti "trgovinu" mandatima

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je **Pejo Trgovčević**. Žaleći što je sjednicu upravo napustio predstavnik Vlade, podsjetio je na kronologiju donošenja Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Ima argumenta da važeći zakon nije u potpunosti riješio ustroj i funkcioniranje lokalne i područne samouprave, pa HSP drži da postoji potreba za određenim dopunama i usklađivanjem ove materije. Ponuđeni prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a u prvom se redu odnosi na neposredno biranje čelnog čovjeka samouprave. Mi u načelu nismo protiv ove ideje, ali smatramo da je potrebno pristupiti izmjenama odredbi Zakona o političkim strankama. Tu bi se prije svega trebalo urediti pitanje raspolaganja mandatima ostvarenim na lokalnim izborima i na stranačkim listama. Ukratko, zakon treba spriječiti bilo kakvu mogućnost naknadne trgovine mandatima. Osvrnulo se zatim i na predloženi koncept i ovlasti predstavničkog tijela. Ukazao je da bi se prihvaćanjem u predloženom obliku, ovo tijelo zapravo pretvorilo u savjetodavno tijelo izvršnoj vlasti, što je nedopustivo i protuustavno. Govorio je zatim o pojedinim primjerima iz Grada Petrinje, gdje već osam mjeseci nisu riješeni određeni problemi. Naime, nadležno ministarstvo poziva se na sudsku praksu, i umjesto da omogući provedbu zakona vrši pritisak na poslovnu banku kako bi blokirala račun Grada i time stvorila uvjete za nasilnu smjenu lokalne vlasti, koja je legalno izabrana na izborima. Ovakve se situacije događaju upravo zbog manjkavosti i nedorečenosti postojećih zakonskih propisa, ocijenio je zastupnik Trgovčević. Smatra da je dvojbeno

postavljanje zamjenika izabranih čelnika lokalne samouprave, jer se time zapravo potiče centralizacija lokalne vlasti, a ne decentralizacija.

Važno je onemogućiti gomilanje funkcija u jednoj osobi.

Klub zastupnika HSP-a ističe trud predlagatelja ovog zakona, ali smatra da prijedlog nije kvalitetan i da neće riješiti probleme lokalne samouprave. Zbog navedenih razloga Klub zastupnika HSP-a neće podržati njegovo donošenje, zaključio je zastupnik Trgovčević.

Potrebna cjelovita reforma

Po riječima **Ante Đapića (HSP)** njegovi stranački kolege smatraju da način odabira čelništva općina, gradova i županija nije temeljni problem funkcioniranja lokalne uprave i samouprave u Hrvatskoj, te da je potrebna cjelovita reforma tog sustava. Podsjetio je na to da postojeći sustav funkcionira već 11 godina i da je na neki način zaživio u hrvatskom društvu, iako ima i dobrih a i loših strana. Međutim, po mišljenju zastupnika HSP-a predložene promjene u načinu izbora gradonačelnika, župana ili općinskih načelnika ne mogu spriječiti mogućnost tzv. destabilizacije vlasti u jedinim lokalnim jedinicama, čega se boje kolege iz HNS-a.

Ponuđenim zakonskim prijedlogom, kaže zastupnik, uvodi se na mala vrata kancelarski sustav na lokalnoj razini (gradonačelnici i župani bi bili praktički nedodirljivi) čime se minorizira uloga gradskih vijeća i županijskih skupština. Želimo li uvesti takav ustroj vlasti u Hrvatskoj, što je također legitimno, najprije bi trebalo krenuti od državne razine (u tom bismo slučaju izravno birali i predsjednika Vlade) a onda taj model preslikati i na jedinice lokalne samouprave. U protivnom bismo imali parlamentarnu demokraciju na razini države, a na nižim razinama potpuno suprotan model. To ne bi bilo u skladu ni s ustavnim odredbom koja predviđa da se

pravo na samoupravu ostvaruje preko lokalnih, odnosno područnih predstavničkih tijela koja su sastavljena od članova izabranih na slobodnim i tajnim izborima, tvrdi zastupnik. Postavlja se pitanje ne bi li, prema predloženom modelu, trebalo ići i u neposredni odabir članova vijeća i skupština ili posegnuti za nekim mješovitim izbornim sustavom. Naime, teško je zamisliti kako će uopće biti moguće kohabitacijom obnašati vlast, ako nezavisni ili kandidat iz jedne stranke bude izabran za gradonačelnika, a s druge strane nema većinu u gradskom vijeću. Neizvjesno je i kako bi se osigurala i propisana zastupljenost predstavnika nacionalnih manjina u izvršnoj vlasti, ako gradonačelnik ili župan sam sebi određuje tim (na to bi morao imati pravo ako se bira neposredno). Jednom riječju, mi se zalažemo za jedinstvenost u načelima izbornog sustava, kaže Đapić. Ako je ovo inicijativa za otvaranje rasprave o izbornom sustavu u Hrvatskoj ona je dobrodošla, ali ne na način da se problem rješava parcijalno. To više što bi predložen način izbora gradonačelnika i župana zasigurno doveo do centralizacije moći u rukama pojedinih lokalnih dužnosnika, umjesto da vodi ka decentralizaciji.

Predloženim se na mala vrata uvodi kancelarski sustav na lokalnoj razini, čime se minorizira uloga gradskih vijeća i županijskih skupština.

Držimo da bi i Vlada, koja također namjerava predložiti neposredan izbor lokalnih čelnika, morala voditi računa o tome da se sadašnji sustav mukotrpno izgrađivao cijelo desetljeće, i da bi njegova promjena, bez simulacije svih mogućih problema koji se mogu pojaviti, mogla imati kontraefekt. Kako reče, pričekat će Vladine prijedloge i kompletnu strategiju, ali podsjeća na to da bi radi usklađivanja s novim načinom izbora gradonačelnika i župana trebalo promijeniti oko 40-ak zakona. Iz nave-

denih razloga, kaže Đapić, haespeovci će biti suzdržani kod glasovanja o predloženom Zakonu, ali pozdravljaju inicijativu da se u Hrvatskom saboru često i puno raspravlja o reformi lokalne i područne samouprave.

Treba poštovati volju birača

U posljednje vrijeme se previše često koristi fraza da će Vlada, kad za to bude vrijeme, ponuditi cjelovito rješenje određenog problema, primijetio je predstavnik predlagača, **Nikola Ivaniš**. U ovom slučaju, kaže, to bi značilo da će provesti decentralizaciju te izvršiti potreban preustroj lokalne i područne samouprave. Međutim, to je posao koji se ne može uspješno napraviti za godinu dana, nego će trajati najmanje jedan cijeli mandat.

Iako u hrvatskoj političkoj javnosti postoji apsolutni konsenzus o potrebi neposrednih izbora lokalnih čelnika, mi ćemo, po svemu sudeći, i sljedeće lokalne izbore održati po starom.

U nastavku je podsjetio na činjenicu da se raspravlja o temi o kojoj postoji apsolutni konsenzus u hrvatskoj političkoj javnosti. Međutim, po svemu sudeći, mi ćemo i sljedeće lokalne izbore održati po starom, i ponovno iznevjeriti očekivanja političke javnosti, a onda ćemo se čuditi što od izbora do izbora na birališta izlazi sve manji broj birača (građani time demonstriraju svoj otpor lokalnim ili državnim partitokracijama). Očito se bojimo da će netko tko je dobio legitimitet iz neposrednih izbora vladati autoritarno, kao da tako ne vladaju grupe od 3 do 5 ljudi koji predstavljaju stranku koja obnaša vlast ili neke koalicije u jedinicama lokalne samouprave.

Ivaniš je, u ime predlagatelja, apelirao na zastupnike da Sabor preuzme odgovornost za to da se na idućim izborima poštuje volja birača, odnosno da se građanima omogući da načelnike, gradona-

čelnike i župane biraju izravno, te da im svojim glasovima daju legitimitet. Argument da se na izravan izbor ne ide zato što naši pravници nisu u stanju regulirati odnos poglavarstva i predstavničkog tijela ne može vrijediti, kaže zastupnik. Građanima se ne može zatajiti ni to da u demokratskom svijetu postoji i tzv. preferencijalni sustav izbora. Primjerice, kad gospodin Đapić negdje bude izabran za gradonačelnika, onda će njegova stranka dobiti 30 posto preferencijalnih mjesta i imat ćemo stabilnu vlast, zaključio je.

Urediti odnose između načelnika i vijeća

Predstavnik Kluba zastupnika IDS-a, **Damir Kajin**, rekao je da će njegovi stranački kolege o ovoj temi više govoriti kad Vlada pošalje u saborsku proceduru svoj prijedlog. Jer, ako ikome u ovoj zemlji odgovara neposredan izbor načelnika, gradonačelnika i župana to je IDS, odnosno njihova izborna jedinica. No, postavlja se pitanje je li to i najbolji izborni model, što bi trebalo presuditi u ozbiljnoj parlamentarnoj raspravi (iako je jasno da će na kraju biti onako kako želi većina). Zanima ga kako to da predlagači ovog zakona ne žele neposredan izbor zastupnika, a inzistiraju na tome da se na taj način biraju lokalni čelnici. Po ocjeni zastupnika najbolji izborni model, kad je riječ o lokalnoj samoupravi, bio je onaj iz 1992. godine, kad se 50 posto vijećnika biralo neposredno s 50 posto s liste. Mišljenja je da je reforma izbornog zakonodavstva provedena 2000. godine najviše naštetila upravo predlagateljima, a s ovim što HNS sada predlaže dodatno će detronizirati današnje opozicijske stranke.

Po riječima zastupnika o ovom zakonskom prijedlogu uopće ne bi trebalo raspravljati prije nego što se uredi odnos između načelnika i vijeća, da se doista ne bi dogodilo da naši načelnici, gradonačelnici i župani u pravom smislu te riječi postanu mali faraoni, odnosno nedodirljivi u svojim lokalnim sredinama. Kako reče, osobno će se boriti za to da vijeća na lokalnoj razini budu nadre-

đena izvršnoj vlasti. Za taj su se princip ideosovci zalagali i 2000. godine. Nažalost, umjesto da je polupredsjednički sustav zamijenjen parlamentarnim dobili smo jedan poluparlamentarni sustav. Predloženim rješenjima se na lokalnoj razini jedan kakav-takav parlamentarni sustav zamjenjuje čistim predsjedničkim sustavom, što u ovom tranzicijskom razdoblju za Hrvatsku nije dobro, tvrdi Kajin. Doduše, stječe se dojam da se ovaj model "gurao" u vrijeme kad su se trebali održati izbori za Grad Zagreb, no danas su se prilike bitno promijenile.

Izravni izbori demokratičniji, ali otvaraju niz problema

U prilog tome spomenuo je navode poznate stručnjakinje Mirjane Kasapović, koautorice svih dosadašnjih izbornih sustava, da je izravne izbore lako uvesti, ali nije lako riješiti probleme koje oni otvaraju. Primjerice, teško se može ostvariti norma da u prvom krugu kandidat za načelnika ili gradonačelnika, da bi bio izabran, mora dobiti 50 posto glasova svih birača. Budući da na naše izbore izlazi oko 60 do 65 posto birača, to bi značilo da za pobjedu na izborima treba dobiti 85 posto glasova. Po riječima zastupnika, i gospođa Kasapović indirektno osporava predložena rješenja, navodeći da je izravni izbor lokalnih čelnika formalno demokratičniji od posrednih izbora, ali sadržajno može biti vrlo opasan za razvoj lokalne demokracije (sustav vlasti koji proistječe iz njih potencijalno je autokratski). Osim toga, izravni izbori donose uglavnom nepoželjne oblike personalizacije. Naime, u malim sredinama na izborima može pobijediti, primjerice, ugledan zubar, ili mesar, dok u velikim gradovima izbore mogu dobiti isključivo stranački kandidati.

Kako novi model lokalne vlasti nije postavljen dosljedno, on je u sebi potencijalno konfliktan, tvrdi dalje zastupnik. To bi moglo rezultirati čestim krizama lokalne vlasti izazvanim sukobima lokalnih poglavara, lokalnih predstavničkih tijela, itd., što bi za građane na kraju bilo izuzetno skupo.

Da ovaj zakonski prijedlog ne bi postao beživotan, u ovoj zemlji najprije treba provesti decentralizaciju, napraviti zaokret ka regionalizaciji i, što je u ovom trenutku najbitnije, staviti naglasak na financijsko jačanje lokalne samouprave.

Kajin je spomenuo i zakonski prijedlog IDS-a prema kojem diplomati ne bi mogli biti članovi općinskih, gradskih, odnosno županijskih vijeća. Te dvije funkcije su, naime, inkompatibilne (to se ne prakticira nigdje u Europi). Nelogično je, kaže, da državnim dužnosnicima omogućujemo da budu u gradskoj, općinskoj ili županijskoj skupštini, dok istodobno to ne mogu ljudi koji rade u državnoj upravi, ili članovi uprava komunalnih poduzeća na gradskoj razini.

Na kraju je izjavio da će ideesovci biti suzdržani kod glasovanja o zakonskom prijedlogu HNS-a te napomenuo da zapadne zemlje idu u ovakve reforme, ali na znatno duži rok.

Nikola Ivaniš je opovrgnuo tezu koja se čula u raspravi da predlagatelji teže marginalizaciji predstavničkog tijela, odnosno gradskog vijeća. O tome - kaže - svjedoči činjenica da je u domeni gradskog vijeća usvajanje proračuna te izvješća o njegovu izvršenju, suodlučivanje o gospodarenju nekretninama, itd. Osim toga, ono ima neposredan utjecaj i na program i na rad lokalnog čelnika izabranog izravno, a predlaže se i da se njegov opoziv regulira kroz gradsko vijeće. Ti se odnosi jednostavno trebaju urediti, a ovlasti gradskog vijeća za četiri, šest ili osam sjednica godišnje su itekako velike, tvrdi zastupnik.

Predloženi model je dugoročno u interesu građana

Radimir Čačić potvrdio je da mnoge europske zemlje imaju praksu neposrednih izbora, dok druge prakticiraju posredan način izbora lokalnih čelnika, a neke imaju i mješovit izborni sustav. Međutim, Europska povelja o lokalnoj samoupravi, te naputak Komiteta ministara Vijeća Europe o primjeni principa supsidijarnosti iz 95. godine izrijekom

upućuje na direktan izbor, i to ne slučajno. Činjenica je, također, da su mnoge zemlje koje imaju višestoljetnu tradiciju posrednog izbora u posljednje vrijeme to promijenila (npr. Engleska).

Dakako, u različitim sredinama i na različitim razinama bit će izabrani različiti kandidati - negdje će to biti stranačke, a negdje nestranačke osobe. Dosađajna iskustva u svijetu potvrđuju da u velikim sredinama najčešće dominiraju stranački kandidati, dok su u manjima prepoznatljivije osobe, odnosno ugledni ljudi čiju rodbinu svi poznaju i cijene. U oba slučaja nema nikakvog stvarnog argumenta koji bi govorio protiv direktnog izbora, osim uskostranačkog interesa, zaključuje Čačić. Naime, bez obzira na eventualne korekcije našeg Zakona koje su dobrodošle, prvi put dobivamo direktno izabrane gradonačelnike koji će biti u stanju, radi dobrobiti građana, korigirati i stranački interes te promijeniti klasični hijerarhijski sustav. Osim toga, stranačku scenu osvježiti ćemo nekim novim ljudima koji će se dokazati na terenu. Ti će ljudi imati i drugu legitimaciju prema centralnoj vlasti. Oni će opravdano tražiti i decentralizaciju financiranja, odnosno povećanje izvornih prihoda lokalne samouprave, a drugačije će glasati i u Parlamentu. U takvim okolnostima se više neće događati da, primjerice, stranka sa 66 zastupnika ne uloži niti jedan amandman na Prijedlog proračuna. Naprotiv, tada će amandmani pljuštati u interesu građana, odnosno gradova iz kojih ti zastupnici dolaze, tvrdi Čačić.

Potaknut navodima zastupnika Kajina, napomenuo je da funkcija općinskih i gradskih vijeća nije identična funkciji parlamenta. Ta vrsta homogenosti i konzistentnosti je nepotrebna i štetna i upravo tome se i suprotstavljamo, kaže zastupnik. Kako reče, iznenadilo bi ga da IDS tako čvrsto ide protiv svog interesa (pa i zakon koji su predložili usmjeren je ka tome da vrate vlast u Puli).

Možda predloženi model nije u interesu HNS-a, ali dugoročno je zasigurno u interesu svih građana ove zemlje, naglašava Čačić (priču o tome kako će zbog toga trebati promijeniti 40, 50 ili 60

zakona slušamo već godinama). Nadamo se samo da i ovaj izborni ciklus koji je pred nama neće proći s ovim trgovačkim političkim koalicijama kojima smo bili svjedoci proteklih godina, te da će se ovo busanje u prsa kako smo svi za direktni izbor, doista pretočiti u praksu.

Ispravljajući njegove navode, **Zdenka Babić-Petričević** je primijetila da je, spominjući stranku sa 66 zastupnika, očito aludirao na HDZ. Ta stranka - kaže - daje i davat će amandmane samo na dobre zakone, ali takve opozicija u ovom Saboru još nije predložila. Potpredsjednik Sabora **Darko Milinović** ju je ispravio napomenom da na Prijedlog proračuna doista nisu uložili niti jedan amandman.

Damir Kajin je podsjetio na to da je jednu reformu lokalne samouprave bivša vlast započela još 2001. i time je, zapravo, započela svoju detronizaciju s vlasti. Izrazio je bojazan da u ovom slučaju upravo opozicija neće profitirati. To ne znači, kaže, da IDS i on osobno nisu za predloženo rješenje, ali upozorava na to da ono može mnogima donijeti štetu.

Krunoslav Markovinović je opovrgnuo Čačićevu tvrdnju da ponuđeni izborni model možda i nije u interesu HNS-a. Upravo suprotno, tvrdi zastupnik (to je jedini način da ta stranka dobije nekog načelnika ili gradonačelnika).

Po riječima **Nike Rebića** ovaj zakonski prijedlog je toliko nedorečen i ima tako puno rupa i praznina da je jedino rješenje, da Vlada izradi potpuno novi zakon kojim bi se regulirao neposredni izbor župana, gradonačelnika i općinskih načelnika.

U Europi prevladavaju neposredni izborni sustavi

Govoreći u ime Kluba zastupnika LIBRE, **Vilim Herman** je konstatirao da u posljednjem desetljeću u sve većem broju država članica Vijeća Europe prevladava neposredni izbor nositelja izvršne vlasti, ali da se taj proces događa u bitno drugačijim okolnostima. Primjerice, od ukupno prikupljenih poreznih sredstava na području Hrvatske svega

13 do 14 posto ostaje jedinicama lokalne samouprave (u Europi taj postotak iznosi od 18 do 20 posto). To znači da ozbiljan pristup ovoj materiji zahtijeva i duboko osmišljenu priču o decentralizaciji, kao i o regionalizaciji, jer su to usko povezane teme. Naime, kakav god da se odnos uspostavi između predstavničke vlasti i prvog čovjeka izvršne vlasti, postavlja se pitanje što će oni raditi praznih džepova.

Kakav god da se odnos uspostavi između predstavničke vlasti i prvog čovjeka izvršne vlasti, postavlja se pitanje što će oni raditi praznih džepova.

Po riječima zastupnika njegovi stranački kolege podržavaju inicijativu predlagatelja da se otvori rasprava o ovoj temi, jer je to jedno od najvažnijih pitanja za razvoj Hrvatske. Ta je tema načeta još u prošlom sazivu (tada su predlagatelji bili kolege Pusić i Šantić), a i Vlada premijera Sanadera je svojim Programom za razdoblje 2003 - 2007. predvidjela uvođenje sustava neposrednog biranja prvih ljudi jedinica lokalne samouprave. Činjenica da se već na ovoj sjednici nije pojavio i njen prijedlog samo ukazuje na to da se najprije želi opipati puls Parlamenta, u prvom redu oporbe. Međutim, na ovoj temi se ne bi previše trebala lomiti koplja oko toga što je u interesu HNS-a, IDS-a itd. Dakako, LIBRA ovdje nema nikakav interes, jer nema neku osobitu šansu na izravnim izborima, osim ako u međuvremenu ne napravi neku značajnu akviziciju.

Kako reče, njegovi stranački kolege su protiv instaliranja predsjedničkog sustava na lokalnim razinama, što bi bila posljedica uvođenja izravnih izbora lokalnih čelnika, a bez stvaranja ravnoteže u odnosima predsjedničke i izvršne vlasti. Riječ je, naime, o izbornom sustavu koji teži osiguranju apsolutne većine nositelju lokalne izvršne vlasti u općinskom ili gradskom vijeću. Postoji opasnost i da dođe do spajanja funkcija

nositelja izvršne vlasti i predsjedatelja predstavničkog tijela, pa i do nemogućnosti opoziva nositelja izvršne lokalne vlasti.

Po mišljenju zastupnika LIBRE u osmišljavanju zakonskog položaja lokalne izvršne vlasti u hrvatskom sustavu lokalne samouprave trebalo bi uvažiti pretpostavke iz Rezolucije 139. iz 2002. godine, o odnosima između javnosti, lokalne skupštine i izvršne vlasti u lokalnoj demokraciji te Memoranduma Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Europe. Naime, taj dokument pozicionira lokalnu skupštinu kao najviši organ odgovoran za sveukupne lokalne poslove (npr. postavljanje političkih ciljeva, izglasavanje lokalnog proračuna i poreza, urbanističko planiranje, itd.). Izvršna vlast bi trebala biti odgovorna za provedbu politike lokalnog vijeća, donošenjem pojedinačnih odluka. Rezolucijom je precizirano i da predstavničke skupštine moraju uživati jamstva učinkovita nadzora nad izvršnom vlašću, i to naročito putem ovlasti odobravanja lokalnog proračuna, poreza, usvajanja izvješća o izvršenju proračuna te projekata prostornog planiranja, itd.

Lokalne čelnike birati odvojeno od predstavničkog tijela

Zastupnici LIBRE stoje na stajalištu da izbor svih čelnika lokalne izvršne vlasti treba biti neposredan i odvojen od izbora predstavničkog tijela. Po njihovu sudu problem hrvatske lokalne samouprave nije u slabosti izvršne vlasti, zbog čega bi joj trebalo zajamčiti stabilnu većinu u vijeću. U našim uvjetima, u sustavu koji bi načelnicima, gradonačelnicima i županima u startu jamčio apsolutnu ili možda čak i dvotrećinsku potporu njegovih vijećnika, kontrolna funkcija vijeća mogla bi se prije pretvoriti u farsu. Moguća kohabitacija je manji problem od koncentracije apsolutne vlasti u nositelju lokalne izvršne vlasti, tvrdi Herman. Prema tome, glasačke procedure za izbor čelnika lokalne izvršne vlasti i predstavničko tijelo trebalo bi u cijelosti razdvojiti, s tim da im mandati budu sinhronizirani.

Osim toga, kod izbora načelnika, gradonačelnika i župana treba svakako inzistirati na dvokružnom postupku, kakav se prakticira u Njemačkoj. Razlozi - glasanje u jednom krugu ne bi bilo legitimno, jer bi u tom slučaju šanse na izborima imao samo HDZ.

Zakonom treba riješiti i pitanje opoziva lokalnih čelnika, a zastupnici LIBRE zalažu se za to da se o tome glasuje u predstavničkom tijelu (kvalificiranom većinom glasova), ali i za raspisivanje referendumata. Jednom riječju, skloni su sustavu lokalne i područne samouprave koji će u značajnoj mjeri uvažavati principe ograničenja ovlasti načelnika, gradonačelnika i župana.

Moguća kohabitacija je manji problem od koncentracije apsolutne vlasti u nositelju lokalne izvršne vlasti.

Njihov predstavnik je na kraju podsjetio i na to da su predložili zakonske izmjene prema kojima bi hrvatski građani dobili aktivno biračko pravo već sa 16 godina (to je preporuka Vijeća Europe). A što se tiče materije o kojoj se raspravlja, sugerirao je HDZ-u da otvori karte i da Vlada izađe sa svojim zakonskim prijedlogom.

Što prije definirati izborni model

Govoreći u ime predlagatelja, **Dragutin Lesar** je izjavio da je za njih bitno da se model po kojem će biti provedeni lokalni izbori u svibnju iduće godine donese što prije, jer o tome, dobrim dijelom, ovisi i odaziv građana na izbore (Ustavnim zakonom o provođenju Ustava precizirano je da izborni model za parlament mora biti usvojen najmanje godinu dana prije izbora). Međutim, ako Vlada izađe sa svojim zakonskim prijedlogom tek ujesen, on neće moći biti donesen prijekasnog proljeća iduće godine. Ako Vlada ozbiljno priprema cjelokupnu reformu lokalne i regionalne

smaouprave, trebala bi povesti računa i o obvezama koje nalaže Europska povelja o lokalnoj samoupravi, napominje zastupnik. Riječ je o tome da ne bi trebalo ići na promjenu djelokruga lokalne vlasti bez prethodne konzultacije s lokalnim zajednicama, najvjerojatnije putem referenduma. Pritom treba imati na umu i preporuku da sredstva koja se prenose lokalnim vlastima ne bi trebala imati karakter namjenskih sredstava.

U nastavku izlaganja Lesar je naglasio da HNS i PGS nisu predložili ovaj zakon da bi pogodovali svojim uskim stranačkim interesima, nego građanima. Kako reče, kolegi Kajinu to nije jasno, vjerojatno stoga što oni predlažu izmjenu postojećeg zakona samo radi toga da osvoje vlast u Gradu Puli, godinu dana prije lokalnih izbora. Primijetio je, nadalje, da je kolega, nabrajajući države u kojima se prakticiraju neposredni izbori, izostavio Njemačku. Međutim, u toj državi izborni modeli i pravila čak nisu predmet saveznog, pa ni zemaljskih zakona, već gradskih statuta. U svakom slučaju, predlagatelji su za prvi i drugi izborni krug kod izbora čelnih ljudi u lokalnim jedinicama. Ako se netko i boji "pripetavanja", to je njegov problem, ali će konačnu odluku ipak donijeti građani, a ne politbiroi.

Važno je da se model po kojem će biti provedeni lokalni izbori u svibnju iduće godine donese što prije, jer o tome, dobrim dijelom, ovisi i odaziv građana na izbore.

Zamjerio je kolegi Kajinu što stalno ponavlja da je opasnost neposrednih izbora autokratski model vladanja. Nema potrebe taj defektni model nameutati ostaloj Hrvatskoj, ako je to problem u Istri, kaže zastupnik. Točno je, inače, da HNS ozbiljno računa s time da bi, zahvaljujući jakim igračima, mogao dobiti više čelnih mjesta na lokalnoj razini, ali ne odlukom predstavničkih tijela nego građana. A što se tiče primjedbe iz rasprave da se ovaj zakon ne

može popraviti amandmanima, napomenuo je da se radi tek o prvoj fazi zakonodavnog postupka u kojoj se ne mogu ulagati amandmani.

Demokracija i decentralizacija su paralelni procesi

Predstavnik Kluba zastupnika HSS-a, **Ante Markov**, napomenuo je da su njegovi stranački kolege za to da hrvatski građani što neposrednije mogu izraziti svoje glasačko pravo prilikom izbora općinskih načelnika, gradonačelnika i župana. Interesantno je, međutim, da se nitko ne zapita jesu li možda i kandidati za zastupnike spremni izaći pred birače koji bi o njima direktno odlučivali, ili bi se možda ova velika demokratskičnost i euro-iskorak trebali prije svega trenirati na bazi. S tim u svezi podsjetio je na prijedlog HSS-a od prije 8 mjeseci. Naime, oni su u okviru rasprave o Zakonu o izborima za zastupnike u Hrvatski sabor predložili jednu varijantu mješovitog izbornog sustava u kojem bi bila snažnije zastupljena i neposrednost izbora saborskih zastupnika.

U nastavku je rekao da haesesovci podržavaju argumente Klubova zastupnika HNS-a i PGS-a u pogledu prvog i drugog zakonskog prijedloga, kao i otvorenost ove rasprave. Slažu se i s ocjenom Vlade, te priželjkuju da i ona, svojim zakonskim prijedlozima, dade doprinos rješavanju ovog pitanja. Dakaako, pritom treba imati u vidu i pozitivna iskustva u dosadašnjem djelovanju lokalne samouprave u Hrvatskoj. Naime, mi moramo graditi specifičnost našeg lokalnog, regionalnog i područnog sustava, a ne kopirati tuđe izborne sustave, osim preuzimanja onih načela koja vrijede u zemljama visoke demokracije. Jedno od tih temeljnih načela je svakako izloženost političara ocjeni javnosti, posebno pravo na direktne izbore, odnosno pravo građana da biraju koga žele i to na svim razinama. Prema tome, demokracija i decentralizacija su paralelni procesi, napominje zastupnik. Po mišljenju njegovih stranačkih kolega regionalni preustroj bi trebao zauzeti važno mjesto i doprinijeti budućem

izgledu zemlje, ne zbog toga da bismo bili u euro trendu, nego zato što za to postoje objektivne povijesne i kulturološke spoznaje.

Ne postoji jedinstveni recept za najbolji unutarnji ustroj pojedinih lokalnih jedinica, kaže zastupnik. U prvom redu treba razdvojiti kriterije za velike gradove i Grad Zagreb, gdje bi trebalo izvršiti decentralizaciju uprave, od onih za manje sredine koje imaju specifične probleme. U okviru ovog Zakona trebalo bi jasnije urediti i odnos između samih jedinica lokalne samouprave. Primjerice, nema razloga da općine koje imaju zajedničke interese u pojedinim oblastima (npr. na području komunalne infrastrukture, gospodarskog povezivanja i dr.) nemaju jasno razrađene modalitete na koji će način ostvarivati te interese i pritom pojačati efikasnost i komunalnog i gospodarskog sustava. Taj bi princip morao biti obvezujući, jer u svim lokalnim jedinicama treba racionalizirati troškove i poslovanje te doista stvoriti servis građana, a ne servis za zapošljavanje onih koji u tome uspiju.

Po riječima zastupnika haesesovci se načelno zalažu za direktnije biranje članova predstavničkih tijela, pa i izvršne vlasti, u pogledu daljnje decentralizacije i stvaranja novog sustava lokalne samouprave u Hrvatskoj. Sugeriraju da se ova dva zakonska prijedloga prosljede u drugo čitanje te da se, u očekivanju prijedloga Vlade RH, iskoriste najbolje solucije iz oba te prijedlozi izneseni u raspravi, kako bi se ozakonila rješenja koja će biti u korist svih građana.

Ne rješava se ključno pitanje financiranja

Nadovezujući se na njegove riječi **Ivan Kolar (HSS)** je podsjetio na to da se u Saboru malo govori o funkcioniranju lokalne samouprave te ovlastima koje ima, kao i o načinu na koji joj se te ovlasti nameću. Po riječima zastupnika lokalna samouprava je servis središnje vlasti, dijelom i županijskih ispostava, a i direktni su sugovornici s građanima. Logično je onda da se nefunkcioniranje

pravne države na najvišoj razini reflektira i na njih.

U nastavku je konstatirao da predložene intervencije u Izborni i Zakon o lokalnoj samoupravi ne rješavaju temeljno pitanje financiranja njenih funkcija. U obrazloženju predlagatelja naveden je krivi podatak da se 8 do 10 posto cjelokupnog bruto društvenog proizvoda daje lokalnoj zajednici za rješavanje problema koji čine trećinu svih problema građana ove države (u susjednoj državi se za tu namjenu izdvaja oko 30 posto BDP-a).

Po mišljenju zastupnika nema razloga mijenjati način izbora lokalnih čelnika ako ovlasti i obveze ostaju iste i ne povećavaju se prava lokalnih jedinica. Nerealni su i strahovi od "velikih čelnih ljudi" malih zajednica, kao i očekivanja pojedinih stranaka da njihovi "veliki ljudi" dobivaju izbore. Naime, i na zadnjim izborima su u malim sredinama uglavnom prepoznavali osobe koje su nosile listu i one su dobivale izborne rezultate, neovisno o tome kako je stranka izgledala na državnoj razini. Kako reče, haesesovci se zalažu za to da u proceduru što prije uđe Vladin prijedlog kako bi se komparirala rješenja. Naime, zakonske prijedloge HNS-a i PGS-a bi trebalo propustiti u daljnju proceduru, ali bez obveze da dočekaju drugo čitanje, ako Vlada ponudi bolje solucije.

Za ispravak netočnog navoda javio se dr.sc. **Vilim Herman**. Pojasnio je da lokalnim zajednicama u Hrvatskoj ostaje na raspolaganju 13 do 14 posto ukupno prikupljenih poreznih prihoda, a ne bruto društvenog proizvoda. Isključili se Grad Zagreb koji ima svoj poseban fiskus, dolazi se do iznosa od 8 do 9 posto.

Reforma u dva koraka

Darko Šantić je, u ime predlagatelja prvih dvaju zakonskih prijedloga, zahvalio zastupnicima na sadržajnoj raspravi. Obćao je da će predlagatelj uvažiti korisne sugestije za poboljšanje zakonskog teksta i u drugoj fazi, dobiju li njihovu podršku, ponuditi još kvalitetniji zakon.

Odgovarajući na konkretne primjedbe iz rasprave podsjetio je, među ostalim, na to da su zastupnici HDZ-a u prošlom sazivu, u raspravi povodom ovih istih zakona, inzistirali na tome da se poglavarstvo ukine i zamijeni uredom načelnika ili gradonačelnika, dok sada predlažu obrnuto. Primijetio je da postoje naznake da bi se ova rasprava mogla još više otegnuti, bude li se najprije išlo na regionalni preustroj i rješavanje drugih pitanja decentralizacije. U tom bismo se slučaju ponovno našli na početku i naredni lokalni izbori proveli bi se temeljem postojećeg zakona.

Vlada bi se trebala prisjetiti svog programskog obećanja o uvođenju neposrednih izbora lokalnih čelnika.

Zahvalio je zastupnicima SDP-a što su proširili raspravu i na one segmente ovih dvaju zakona u koje predlagatelj uopće nisu intervenirali (npr. pitanje mjesne samouprave, velikih gradova, itd.). Napomenuo je, također, da ne stoji tvrdnja kolega iz HSP-a kako se predloženim rješenjima marginaliziraju predstavnička tijela na lokalnoj razini, a ne dijele ni njihovo mišljenje da je donošenje zakona o političkim strankama preduvjet za odgovarajuće izmjene i zahvate u lokalnoj samoupravi.

U nastavku je citirao odlomke iz dvaju dokumenata koji su poslužili kao podloga za pripremu predloženih zakona. Primjerice, u napatku broj 19 Komiteta ministara zemalja članica Vijeća Europe izričito se preporuča da biračima treba omogućiti veći utjecaj na izbor ili imenovanje čelnika izvršnih tijela lokalne samouprave, što se može ostvariti neposrednim izborima, referendumom, ili nekim drugim metodama. Među ostalim, navodi se da treba preispitati pojave višestrukih izbornih funkcija, što predlagatelj i čine.

Po riječima zastupnika, Ured za strategiju razvitka RH je, također uočivši krizu i nedostatke sistema samoupra-

ve, u svojoj publikaciji "Hrvatska javna uprava u 21. stoljeću" predvidio reformu u dva koraka. Na prvom mjestu preporuča da se provedu minimalni zahvati u institucijama i izbornom sustavu, što je već i učinjeno, dok bi drugi korak trebale biti radikalnije mjere decentralizacije i oživljavanja lokalne demokracije te regionalizacije. Kao jedan od glavnih ciljeva predviđa uspostavu izbornog sustava u kojem će biti naglašen izbor osobe i koji će biti primjereniji pojedinim tipovima lokalnih jedinica.

Vlada bi se trebala prisjetiti programskog obećanja

Nije sporno da je načelo neposrednog izbora čelnika mjesne i područne samouprave opći trend u Europi, ali hrvatska demokracija je, nažalost, nerijetko usmjerena protiv općih europskih trendova, primijetio je dr.sc. **Slaven Letica (neovisni)**. Primjerice, jedno od temeljnih načela modernih demokratskih parlamentarnih reformi je načelo dvodomnosti parlamenta, a bivša koalicijska Vlada je ukinula Županijski dom Hrvatskog sabora. Iako je jedan od bitnih trendova u svijetu razvoj unutarstranačke demokracije, svjedoci smo da se na izborima čelništva velikih stranaka uglavnom kandidira po jedan kandidat. Nadalje, Hrvatska ne slijedi trend deregulacije u najširem smislu riječi, već ide prema sistemu hiperregulacije i hiperinstitucionalizacije vlastitog socijalnog, gospodarskog i svakog drugog života, tvrdi zastupnik. O tome, kaže, najbolje svjedoči podatak da imamo više od 350 tisuća različitih institucija, 28,5 tisuća nevladinih udruga, odjela, odsjeka, ministarstava, itd. a počeo je i trend razvoja različitih tipova pučkih pravobranitelja. Dakako, ne žurimo baš previše ni prema decentralizaciji, praćenju načelom supsidijarnosti.

Rezultati provedenih anketa potvrđuju da hrvatski građani u velikom postotku žele neposredne izbore, kaže Letica. To je, očito, posljedica toga što osjećaju da nemaju utjecaja čak niti na svoje formalne zastupnike u Saboru. Naime, u

razdobljima između izbora ne postoje ni elementarni oblici kontakata zastupnika i građana, zbog nedostatka sredstava, a i institucionalnih pretpostavki za osnivanje ureda u izbornim jedinicama.

Drugi trend je opća politizacija, napominje zastupnik, te upozorava na dominaciju partitokracije ne samo nad institucijama državne uprave, nego nad gotovo svim institucijama civilnog društva, osim crkve. Kad se govori o neposrednom izboru čelnih ljudi na lokalnoj razini treba razmišljati o puno ozbiljnijem problemu, odnosno o tome da Hrvatska nema konzistentan sistem ili teoriju državnštva. To znači da treba raspravljati o tome što je to hrvatska država i kako je organizirati da se državna struktura, odnosno regionalna organizacija uskladi s potrebom efikasnog institucionalnog djelovanja.

Primjera radi, spomenuo je da europska iskustva pokazuju da se najracionalnije može gospodariti otpadom na razini županija. Međutim, u nas svaka općina, gradić ili selo ima vlastito komunalno poduzeće. U novije vrijeme došlo je i do diskrepancije između organizacije javnog zdravstva i organizacije države. Naime, u ranijem sustavu je bilo 129 općina i isto toliko domova zdravlja, koji su se obično nalazili u većim gradovima. Međutim, bivši ministar zdravstva je ukinuo lokalne domove zdravlja i stvorena je domovska struktura na razini županija, što je urodilo katastrofalnim posljedicama.

U zaključnom dijelu izlaganja zastupnik je naglasio da se pridružuje zahtjevima da treba raditi na ozbiljnom projektu političkog, državnog i izbornog zakonodavstva. Uoči predstojećih predsjedničkih izbora trebalo bi donijeti novi, odnosno novelirati Zakon o političkim strankama te donijeti niz novih zakona. U tom smislu je itekako korisno da je Klub zastupnika HNS-PGS-a potaknuo ovu raspravu, kaže Letica. To bi trebao biti poticaj Vladi da se prisjeti svog programskog obećanja o uvođenju neposrednih izbora gradonačelnika, općinskih načelnika i župana, zaključio je.

Jasno utvrditi pravila opoziva čelnika

Zastupnik **Nikola Sopčić (HDZ)** osvrnuo se na HNS/PGS-ov Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi primijetivši da predlagatelj u obrazloženju navodi da se određuje način osnivanja novih, odnosno ukidanja ili spajanja postojećih jedinica lokalne samouprave, dok se u samom Prijedlogu tu materiju predviđa regulirati posebnim zakonom.

Smatra da to pitanje treba regulirati u samom zakonu, kako se ne bi događalo da, praktično na svaku saborsku sjednicu, stižu prijedlozi da se izmijeni Zakon o područjima općina, gradova i županija.

Upozorio je i na moguće posljedice odredbe da predstavničko tijelo raspolaze nekretninama i pokretninama, dok se istodobno neposredno bira nositelj izvršne vlasti. Zamislimo, pozvao je, da je predstavničko tijelo u oporbi, u toj situaciji vrlo jednostavno može doći do opstrukcije.

Smatra da bi, ako se ide na neposredan izbor nositelja izvršne vlasti, tako trebalo biti i s njegovim zamjenikom.

Glede prijedloga da trećina vijećnika može pokrenuti inicijativu za izglasavanje nepovjerenja načelniku, drži da bi bolje bilo definirati razloge zbog kojih se može ići na opoziv.

Kad je riječ o statusu mjesnih odbora, mišljenja je da bi trebalo ostaviti mogućnost da odbori i ne budu pravna osoba, jer već sada, tumači, ima mjesnih odbora s manje od sto stanovnika, a status pravne osobe povlači i određene obveze, npr. vođenje knjigovodstva, računa i sl.

Bolje bi, drži, bilo navesti da odbori mogu biti pravne osobe, a da se ostavi da se (to) regulira statutom općine ili grada.

Usprkos nekim nedorečenostima u predloženom zakonu, zastupnik u konačnici smatra da je to dobar prijedlog.

HNS/PGS-ovim Prijedlogom zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi 'pozabavila' se i **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**.

Ako bi se, kaže, i za jedan zakon moglo reći da izražava opće raspoloženje građana, onda se to može reći za predloženi – većina građana, naime, želi svoje načelnike, gradonačelnike i župane birati neposredno, jer tako osjećaju da njihov glas ne propada u nekakvim postizbornim, zakulisnim dogovorima političkih stranaka.

Ustvrdila je, međutim, kako ima stvari koje zbujuju javnost, primjerice izjave nekih ministara koji su prije i nakon izbora zagovarali neposredan izbor, a sada takvog raspoloženja nema kod saborske većine.

Suglasna je da neposredan izbor nije jednostavno riješiti ni tehnički, ni sadržajno, ali se, kaže, može, ako za to postoji politička volja i to na način da se transparentno odrede dužnosti i odgovornosti načelnika, gradonačelnika i župana, ali i predstavničkog tijela u jedinicama lokalne samouprave.

Taj princip, drži treba dosljedno provesti i kod predloženog modela opoziva (dvotrećinskom većinom) kako bi se izbjeglo niz opasnosti u praksi.

U praksi se, pojašnjava, može dogoditi da, primjerice, gradonačelnik učestalo krši zakon, ali ga dvotrećinska većina predstavničkog tijela ne želi opozvati ili obrnuto, da se unatoč tome što gradonačelnik savjesno ispunjava svoje zadatke, dvotrećinska većina odluči za njegov opoziv.

Zastupnica važnim označava i odnos središnje vlasti prema jedinicama lokalne samouprave, te smatra da bi bilo dobro napraviti analizu kako se od 2000. središnja vlast odnosi naspram lokalne.

Korak po korak

Ukidanje jedinstvenih upravnih odjela, zamjerka je **Rade Ivasa (HDZ)** HNS/PGS-ovu Prijedlogu zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi. Predloženi zakon, kaže, ukida jedinstveni upravni odjel koji funkcionira u manjim jedinicama te upućuje da se ustroj upravnih odjelnih službi, znači upravnih tijela regulira u skladu sa statutima lokalne jedinice i zakonom.

Takvo rješenje, smatra, dovodi do povećanja broja tijela i zaposlenika što će izazvati probleme u siromašnijim i jedinicama s manjim brojem stanovnika koje bez pomoći države neće moći podmirivati ni rashode za zaposlene. Mišljenja je da je predlagatelj u krivu i kad ocjenjuje da za provedbu predloženog zakona nisu potrebna nikakva sredstva, a zamjera mu i što ne navodi hoće li za provedbu trebati i dodatna sredstva iz proračuna jedinica lokalne samouprave.

Bilo bi dobro napraviti analizu od 2000. kako se centralna vlast odnosi naspram lokalne.

Ivas ističe da zastupnici iz HDZ-a prihvaćaju stav Vlade da se ne podrži HNS/PGS-ov Prijedlog, jer Vlada u mišljenju najavljuje cjelovitu reformu lokalne i područne samouprave s ciljem jačanja procesa decentralizacije.

U ime predlagatelja **Dragutin Lesar** odgovara kako nije točno da se predloženim zakonom ukidaju jedinstveni upravni odjeli, te da je Ivas to pročitao iz Vladina mišljenja.

Klub zastupnika HNS/PGS-a je naprosto dao definiciju da upravni odjeli postoje, ali ne obvezuje da budu jedinstveni ili nejedinstveni, kako će se zvati i kako će biti organizirani stvar je statuta lokalne samouprave, precizirao je Lesar.

Ako je dilema neposredni ili posredni izbori, onda načelno mogu reći da sam za neposredne, ali ne samo za predstavnička tijela jedinica lokalne samouprave, nego i za Sabor, izjavio je SDP-ov zastupnik **Josip Leko (SDP)**, koji smatra da bi prije konkretnog izjašnjavanja o Prijedlogu trebalo analizirati društvene i pravne uvjete u kojima se predlaže neposredan izbor, te prednosti i nedostatke takvog načina biranja za pravni i društveni život države.

Hrvatska se, napominje, još nalazi u tranziciji i izgradnji pravnog sustava sukladnog zemljama Europske unije. Kad bi imala pravne i društvene standarde kao te zemlje lakše bi se bilo odlučiti

za uvođenje neposrednih izbora za sva predstavnička tijela i za izvršnu vlast.

Kako nije tako, a kako ni Vlada, ni predstavnik predlagatelja ne nude niti analizu stanja, niti učinke koje će predloženi zakoni proizvesti, Leko predlaže da se ide na postupno uvođenje neposrednih izbora za načelnika, gradonačelnika i župana, s tim da se prvo krene s općinom. Korak po korak.

Kao razlog tomu navodi nepostojanje odgovora na pitanje koja je demokratska kontrola neposredno izabranog načelnika ili gradonačelnika, koja je procedura njihove smjenjivosti, kao ni koja je pravosudna zaštita prava iz lokalne samouprave, s obzirom na to da je legitimitet tako izabranog načelnika ili gradonačelnika daleko jači i od legitimiteta saborskog zastupnika koji su, većinom, birani na listama političkih stranaka.

Zauzeo se da se predlagatelj i Vlada do drugog čitanja potrude napraviti usporednu analizu za zemlje koje imaju sustav neposrednih izbora, odnosno da naprave barem idejno rješenje organizacije državne uprave koja će u hrvatski pravni sustav omogućiti brže uvođenje neposrednih izbora.

Lesar odgovara da bi prihvaćanje iznijetih sugestija urodilo prigovorom da se stvara nejednakost građana pred zakonom, jer bi se stanovnicima općina omogućilo neposredno biranje, a gradovima ne.

Možda bi bilo bolje razmisliti o tome da pitanje odluke 'da' ili 'ne' neposredni izbori bude odluka referenduma, a ne i zakonodavnog rješenja ako se bojimo volje građana, poručio je HNS-ov predstavnik.

Zastupnik **Leko** uzvraća da će nejednakost građana biti tako i tako 'osigurana', ako se prihvati i HNS/PGS-ov prijedlog, jer najviše zakonodavno tijelo države, Sabor, nije izabrano neposredno, nego s lista političkih stranaka, a ni izvršna vlast nije izabrana neposredno.

Društvo nije zrelo za sustav neposrednih izbora

Zastupnica **Jagoda Martić (SDP)** priključila se ocjenama da je Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj)

samoupravi, iz travnja 2001., pokazao određene slabosti, jer njime nije postignut osnovni cilj – politička stabilnost predstavničkih tijela i učinkovitost izvršne vlasti.

Česte krize vlasti i ponavljanje izbora u velikom broju jedinica lokalne samouprave dovoljno, kaže, govore u prilog izrečenoj tvrdnji.

Sadašnja je praksa takva, navodi, da razno-raznim političkim trgovinama na čelna mjesta dolaze ljudi iz političkih stranaka koje u predstavničkom tijelu imaju minimalan broj zastupnika, pa se zna dogoditi da na čelo općine ili grada dođe čovjek iz stranke koja u gradskom, odnosno općinskom vijeću ima svega jednog ili dva predstavnika.

Naravno, nastavlja, da takve trgovine dovode i do čestih kriza vlasti, raspada koalicija što otežava normalan rad jedinice lokalne uprave. Predloženim bi se zakonom taj problem eliminirao, no sada se otvaraju neka nova pitanja i nove dileme, u prvom redu odnos predstavničkog tijela i izvršne vlasti.

Ne spori predlagatelju da je postupak opoziva čelnog čovjeka izvršne vlasti središnje pitanje u odnosima predstavničkog tijela i izvršne vlasti, no mišljenja je da je jednako važno, ako ne i važnije, pitanje kako osigurati suradnju čelnog čovjeka izvršne vlasti i predstavničkog tijela.

Upozorava da je u praksi moguća situacija da je čelni čovjek izvršne vlasti član jedne stranke, a da u gradskom vijeću ili županijskoj skupštini većinu ima neka druga stranka koja će, onda, namjerno opstruirati čelnikov rad.

Zastupnica izražava bojazan da hrvatsko društvo još nije dovoljno politički zrelo za sustav (neposrednog izbora), a uporište za to nalazi u ponašanju samog Hrvatskog sabora, odnosno njegovih zastupnika.

Još uvijek nastupamo sa strogo stranačkih pozicija, jer da nije tako onda Vlada i pozicijska stranka ne bi a priori odbijali sve zakonske prijedloge koji dolaze iz oporbe, ocijenila je SDP-ova zastupnica.

Pozornost je skrenula i na nedosljednost odredbe po kojoj načelnik, grado-

načelnik i župan imenuju jednog ili više pomoćnika i određuje koji će ga od njih zamjenjivati u odsutnosti ili privremenoj spriječenosti.

Te su odredbe, precizira, nedosljedne sustavu neposrednih izbora, jer bi ti pomoćnici obavljali određene poslove za koje ih se ovlasti, a da zapravo na tu dužnost nisu izabrani, nego su dovedeni voljom čelnog čovjeka.

Nedovoljno jasnom smatra ulogu ureda načelnika, gradonačelnika i župana, s obzirom na to da po predloženom zakonu više nema poglavarstva.

Ne dvojeći u potrebu izmjena postojećeg Zakona, SDP-ova zastupnica smatra da zakon što ga je predložio Klub zastupnika HNS/PGS-a treba doraditi kako se njegovom primjenom u praksi ne bi otvorile nove dileme i kako ne bi postao izvorom nestabilnosti u funkcioniranju općina, gradova i županija.

Ograničiti samovolju pojedinaca

Hvaleći nakanu Kluba zastupnika HNS/PGS-a, zastupnik **Ivan Vučić (HDZ)** zapitao je zašto do toga prijedloga nije došlo ranije, u vrijeme kad su predlagatelji bili na vlasti, jer bi tada svoju ideju lakše proveli u djelo.

Kao čovjek s desetogodišnjim stažem u lokalnoj samoupravi, Vučić 'priznaje' da je novi zakon o lokalnoj samoupravi potreban, no naglašava da njegovom donošenju treba pristupiti studiozno. Stoga pozdravlja mišljenje Vlade da se taj zakon doneše do sljedećih lokalnih izbora.

Zamjećuje da se u predloženom zakonu predviđa ukidanje jedinstvenog upravnog odjela u jedinicama lokalne samouprave koje nemaju poglavarstva, a to su jedinice ispod tri tisuće stanovnika, a novi ustroj odjela se prepusta jedinicama, odnosno njihovim statutima.

Mišljenja je da bi to povećalo broj zaposlenih, poglavito u manjim jedinicama čiji proračun nije dovoljan ni za podmirivanje plaća zaposlenika.

Ne spori ocjenu predlagatelja da novi ustroj ne bi utjecao na državni proračun, no smatra da će zasigurno opteretiti proračun lokalnih jedinica.

Prijedlog da načelnik, gradonačelnik i župan sami imenuju svoje pomoćnike ocjenjuje suprotnim osnovnom načelu sustava da osobe koje mijenjaju nositelje vlasti budu birane na isti način, dakle neposredno.

Zauzeo se da se zakonom uredi što općine mogu na svom teritoriju osnivati, koje ustanove, koja poduzeća i na koji način ta poduzeća mogu funkcionirati u komunalnom gospodarstvu.

Moj je prijedlog da idemo u postupno uvođenje neposrednih izbora, ali da se odlučimo najprije za uvođenje u općine.

U prilog tome spomenuo je primjer općine Plaški, koja je bila u sastavu grada Ogulina i gdje su stvari funkcionirale bez ikakvih problema. Kad je, kaže, u općinu došla načelnica Medaković, zatražila je odvajanje vodovoda i kanalizacije i osnivanje svog poduzeća što je skupština tog poduzeća i dozvolila, pa je osnovano poduzeće Vrelo u Plaškom.

Danas, nažalost, stanovnici u općini Plaško nemaju vode i to je ono žalosno kad je vlast u rukama jednog čovjeka ili čak jedne žena koja provodi svoju samovolju, izjavio je zastupnik, ispričavši se pritom svim ženama.

Zaključno ocjenjuje da u HNS/PGS-ovom prijedlogu zakona ima još dosta nejasnoća, ali i dobrih ideja koje će, smatra, Vlada ugraditi kod izrade svog prijedloga, sasvim sigurno, do novih lokalnih izbora.

U ime predlagatelja **Dragutin Lesar** opetuje da je, kod donošenja zakona po kojem su provedeni lokalni izbori 2001. Klub zastupnika HNS-a podnio oko 50 amandmana, predlažući i neposredne izbore. U travnju 2003., Sabor je u prvom čitanju raspravio HNS-ov prijedlog o neposrednim izborima, ali taj prijedlog nikada nije došao do drugog čitanja što, dodaje, nije krivnja HNS-a.

Glede osporavanja prava da čelnik prenese dio radnih obveza na pomoćnike, naglašava da članak 43. jasno kaže

da, ako čelnik prenese dio operativnih poslova na svog pomoćnika, njegova odgovornost ne prestaje.

Biračko tijelo i šerifi

Zastupnik **Zlatko Kramarić (LS)** smatra da kao jedan od najstarijih gradonačelnika u Hrvatskoj, "samo po stažu, nikako drugačije", ima prilično iskustva (u lokalnoj samoupravi).

Podsjetio je da je još 1994., odnosno 1995. bio predložio zakon o velikim gradovima koji nikada nije otišao dalje od prvog čitanja, da je koncem 1992., kad se Hrvatska bitno redizajnirala, bio vrlo skeptičan prema tom redizajnu, odnosno prema velikom broju općina i gradova čiji se broj u međuvremenu popeo na 427 odnosno 120, uz 20 županija.

To opet, kaže, pokazuje ono što Nijemci vole reći – da su reforme neki puta i nužne, ali kada se u njih ulazi jedino sigurno je da će koštati, ali hoće li uspjeti, u to se ne može biti siguran.

Zbog toga je, navodi, kad se govorilo o reformi lokalne samouprave, uvijek bio vrlo skeptičan, jer mu se činilo da se poneki put radi prebrzo, ishitreno.

Ne sporeći potrebu da se politički život u Hrvatskoj personalizira i da su neposredni izbori jedan od najboljih načina za to, zastupnik ističe kako će se teško braniti (stav) da to treba vrijediti za lokalnu razinu, a da u tom dijelu ne treba mijenjati izborni sustav za parlamentarni izbori, sve jednostavno gurne pod tepih. Zbog toga bi, drži, kad se ide u tako radikalne reforme trebalo barem pokušati biti konzistentan.

Smatra da pitanje da ili ne neposredni izbori, ne može biti mehaničko pitanje, da se može naći čitav niz razloga zašto bi za to trebalo biti - personalizacija,

antipartitokratski pristup demokraciji.

Na tvrdnje da će neposredni izbori rezultirati stvaranjem lokalnih moćnika, šerifa, uzvraća pitanjem zašto potcjenjivati hrvatsko biračko tijelo i misliti da ono ne prepoznaje određene protagoniste politike u svojoj sredini?

Izrazio je bojazan da hrvatska lokalna samouprava i uprava zahtijeva redizajn,

jer se proteklih 12 godina pokazalo da mnoge stvari ne funkcioniraju, a jedna od bitnih je velik broj ponovljenih izbora. To očito, dodaje, znači da ne postoje mehanizmi koji osiguravaju stabilnost izvršne ili predstavničke vlasti.

Zastupnik tvrdi kako ta nestabilnost, koja je gotovo zaštitni znak postojećeg zakona, kod građana proizvodi apatiju, a ona rezultira apstinencijom, pa ne čudi da je na posljednje izbore u Šibeniku izišlo manje od 29 posto birača.

Taj će trend, uvjerava, biti još tragičniji, jer kad se život stabilizira, kad se bude bolje živjelo, velik broj građana politika neće zanimati, jednostavno će si dopustiti luksuz da budu apolitični, da ne izlaze na izbore.

Zašto podcjenjivati biračko tijelo i misliti da ono ne prepoznaje određene protagoniste politike u svojoj sredini.

Kolegama koji drže da je HNS/PGS-ov prijedlog dobar, priključio se i zastupnik **Marin Jurjević (SDP)**.

Taj je prijedlog, precizira, dobar makar utoliko što će nas uspjeti maknuti s točke na kojoj se sada nalazimo, a s koje nikako da se maknemo naprijed.

Uvjeran da će taj prijedlog ići u drugo čitanje, Vladi je preporučio da izađe sa svojim, više puta najavljivanim prijedlogom reforme lokalne samouprave, te da se ta dva prijedloga rasprave zajedno i nađu najbolja rješenja.

To zaista ne treba biti nikakvo stranačko pitanje, razgovara se o sudbini Hrvatske, naglasio je zastupnik.

Na upozorenja da građani ne izlaze na lokalne izbore, da nisu motivirani, uzvraća da bi možda prilike bile drugačije da, umjesto za stranačke liste, glasuju za konkretne ljude.

Uvijek govorimo u ime budućnosti koju nikako da dostignemo ali dajte da napravimo nešto konkretno, da se maknemo s točke na kojoj se nalazimo, pozvao je Jurjević kolege, poručujući im da je svrha saborskih zastupnika da

upravljanje sudbinom građana približe samim građanima.

Ne brzati s rješenjima

Da postojeći zakoni o lokalnoj samoupravi i izboru članova predstavničkih tijela lokalnih jedinica nisu najsretnije rješenje, da su donijeli niz problema, navodi i zastupnik **Vladimir Pleško (HDZ)**, koji drži da zbog toga ne bi trebalo brzati s rješenjima i prijedlozima za novi zakon, već provesti široku javnu raspravu koja bi razjasnila moguće nedoumice.

Stoga prijedlog (Kluba zastupnika HNS/PGS-a) prihvaća kao početak ulaska u cjelovito rješavanje regulative za lokalnu i regionalnu samoupravu.

Smatra da bi u prijedlogu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, za zbrinjavanje komunalnog i drugog otpada, uz općine i gradove, trebalo obvezati i županije, te da to nikako ne smije prijeći u (pitanje) o kojem odlučuje jedino općinsko ili gradsko vijeće.

Smatra da bi trebalo uvesti i funkciju zamjenika na listi za izbor izravno izabranog načelnika, gradonačelnika i župana, jer ne može, dodaje, netko preuzeti određene odgovornosti općinskog, gradskog vijeća ili županije, a da nije prošao izbornu proceduru.

Zauzima se i za jasno definiranje prava i obveza ureda čelnika lokalne samouprave, te da se razmisli o ostanku tijela koje zovemo poglavarstvo.

Zamjerki je imao i na prijedlog o izboru članova predstavničkih tijela.

Smatra da bi na lokalnim razinama trebalo početi razmišljati o ukidanju koalicija prije izbora, stranke bi na izbore išle samostalno, a nakon izbora bi se potpisivali eventualni koalicijski sporazumi.

Drži i da je propisan premali broj potpisa za nezavisne kandidate i (stranke), što bi moglo dovesti do toga da se na lokalnim izborima pojavi pregršt malih stranaka koje u konačnici neće dobiti više od dva, tri posto glasova što će onemogućiti da se na pravi način izrazi biračka volja.

Upozorava da predloženi zakon striktno govori da je nositelj liste prva osoba

na listi, dok u zakonu o izboru saborskih zastupnika to nije decidirano rečeno.

Predlaže i da se razmisli o mogućnosti da načelnik, gradonačelnik i župan biraju u samo jednom, a ne u dva kruga. Netko, kaže, u prvom krugu može dobiti 40 posto glasova i ne proći, a s obzirom na to da se u drugim krugovima uvijek odazove manje ljudi, tamo 50 posto može biti manje nego što je 40 posto u prvom krugu.

Drži i da predsjedničko mjesto u biračkim odborima ne bi trebalo uvjetovati pravnom strukom, da je dovoljno da takva osoba ima visoku stručnu spremu, jer je na terenu ponekad premalo pravnička koji bi bili predsjednici odbora.

Opetujući potrebu da se o predloženom zakonu provede široka rasprava, te napravi dobar zakonski prijedlog, Pleško je napomenuo da ne treba razmišljati na način da se takav zakon donese 35 dana prije pune primjene, kao što je to bilo na prošlim lokalnim izborima.

Ministar obrane i lokalna vlast

Zastupnica **Milanka Opačić (SDP)** dobrim je ocijenila što je, zahvaljujući oporbenim klubovima, otvorena rasprava o lokalnoj samoupravi – mjestu gdje su problemi građana najvidljiviji i gdje ih je najlakše riješiti.

Suglasna je da treba donijeti novi zakon i to čim prije, jer Hrvatsku u svibnju 2005. očekuju redovni lokalni izbori – ne treba, dodaje, slijediti lošu praksu od prije i zakon o izborima donijeti u zadnjih pet minuta.

Smatra da postoji sasvim dovoljno argumenata i saznanja o funkcioniranju lokalne samouprave i da se temeljem toga zakoni mogu kvalitetno izmijeniti, s ciljem da ta samouprava puno bolje i kvalitetnije funkcionira. Tu, kaže, prije svega misli na potrebu smanjivanja broja općina, gradova, ali i županija.

Unapređenju lokalne samouprave središnja vlast, kaže, može pomoći tako što će decentralizirati neke poslove, te joj ostaviti novac da ih može financirati.

Nažalost, tvrdi zastupnica, u aktualnoj HDZ-ovoj Vladi pristup je nešto druga-

čiji, očigledno se misli kako je najbolje da HDZ, ako je u Vladi, bude i na vlasti u jedinicama lokalne samouprave. Zato je, navodi, teško čekati izmjene zakona, svibanj iduće godine i lokalne izbore, pa središnja državna vlast poduzima koje-kakve radnje koje predstavljaju prese-dan.

Svoje tvrdnje argumentirala je 'primjerom' ministra obrane Berislava Rončevića koji se, kaže, stavio u službu rušenja vlasti u Gradu Požegi.

Navela je da je 19. travnja, u 13 sati, bila sazvana sjednica Gradskog vijeća, no predsjedniku vijeća, koji je i pročelnik Ureda za obranu u Požegi, poslan je poziv da se u isto vrijeme javi u MORH u Zagrebu.

Da se čitava Vlada i jedan ministar stavljaju u funkciju rušenja lokalne vlasti, nešto je što se u Hrvatskoj nikad nije dogodilo.

Sjednica je, nastavlja, ponovno sazvana danas u 13 sati, no ministar obrane obavijestio je predsjednika Gradskog vijeća da dolazi u Požegu u 12,30 sati i zamolio ga da tada bude u svom uredu. Na to je reagiralo Gradsko vijeće i pozvalo vijećnike jutros u 8 sati, no ministar ponovno faksom šalje poziv predsjedniku Vijeća u kojem ga obavještava da će u Požegu doći u 7,30 sati.

Taj način rada, ističe, ne pridonosi razvoju lokalne samouprave, to pokazuje da se središnja vlast na najgori mogući način miješa u volju biračkog tijela.

Ministar Rončević danas nije bio niti u Požegi, niti u Slavanskom Brodu, ali je uredno izvršio stranački zadatak, navela je SDP-ova zastupnica, dometnuvši da i ne bi bilo toliko grozno da građani ponovno idu na izbore, međutim, da se čitava Vlada i jedan ministar stavljaju u funkciju rušenja lokalne vlasti nešto je što se nikada u Hrvatskoj nije dogodilo.

Zastupnica **Marija Bajt (HDZ)** netočnim je označila navod da se ministar Rončević bavi rušenjem vlasti u Požegi.

Ministarstvo je danas, koliko ja znam kao gradska vijećnica u Požegi, bilo u posjeti upravama za obranu Slavonski Brod, Požega i Osijek, Požega tu nije izuzeta, a valjda Ministarstvo ima pravo obići teren, izjavila je Bajt.

Navela je i da Gradsko vijeće ne funkcionira već godinu dana te da je na današnjoj sjednici, koja je sazvana kao i niz puta prije, od 20 vijećnika bilo njih sedam, pa predsjednik Vijeća nije bio prisutan u kvorumu.

Tvrdeći da je HDZ-ova zastupnica povrijedila Poslovnik, jer nije ispravila netočan navod, zastupnica **Opačić** izjavila je da kod sebe ima dopis u kojem piše da u posjet požeškoj Upravi za obranu dolazi ministar Rončević.

Zastupnik **Ivan Bagarić (HDZ)** nekorektnim drži navod zastupnice Opačić da je ministar ispunio stranačku dužnost. Ministar Rončević, kaže, obnaša vrlo zahtjevu dužnost koja traži puni angažman u vremenu usklađivanja (standarda) na hrvatskom putu prema EU i NATO-u.

Ministar, dodaje, ima puno pravo mijenjati svoje termine, najaviti ih i promijeniti i time ne ispunjava nikakvu stranačku dužnost.

Lokalnim čelnicima dva mandata

Svaku pozitivnu izmjenu postojećih zakona, pa tako i ideje obuhvaćene predloženim zakonima, prije svih neposredan izbor lokalnih čelnika, podržala je zastupnica **Biserka Perman (SDP)**.

Trebalo bi odrediti maksimalan broj mandata na koji se lokalni čelnik može birati da bi se izbjegla pojava tzv. šerifa.

Zauzela se da se u HNS/PGS-ovu prijedlogu zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi maksimalno pojednostavi i pojeftini postupak iskazivanja nepovjerenja čelniku lokalne ili područne samouprave.

Da bi se izbjegla pojava tzv. šerifa, sugerira da se odredi maksimalan broj mandata na koje se lokalni čelnik može birati – njen je prijedlog dva mandata, osim u slučaju posebnih zasluga za lokalnu zajednicu, ako se o tome konsenzusom očituje njezino predstavničko tijelo.

Mišljenja je da u prijedlogu o izboru članova predstavničkih tijela, treba precizirati odredbu da liste za izbor predstavničkih tijela te kandidata za izbor općinskog načelnika, gradonačelnika, župana i zagrebačkog gradonačelnika predlažu političke stranke registrirane u Hrvatskoj na način da se kod prijedloga kandidata stranaka doda odredba da politička stranka mora imati svoj ogranak ili organizaciju u jedinici lokalne samouprave.

Kao razlog navodi da stranka u nekoj lokalnoj sredini može imati samo povjerenika i eventualno par članova i istaknuti svoju listu i kandidata za lokalnog čelnika bez stvarne podrške u vidu liste potpisa, potpore lokalnog stanovništva i na taj način multiplicirati broj prijavljenih lista i kandidata i time i izborne troškove, a bez stvarne mogućnosti da ti kandidati budu i izabrani.

Na neke od otvorenih dilema, u ime Kluba zastupnika HDZ-a u završnih se pet minuta osvrnuo **Krunoslav Markovinović**.

Naveo je da su se rasprave HDZ-ovih zastupnika temeljile na analizi predloženih zakona, na naglašavanju njihovih nedostataka, te da ni jednom riječju nisu odbacili neposredan izbor načelnika, gradonačelnika, župana.

Hvali Vladino ponašanje, kaže da bi svaka ozbiljna i stručna vlada osluškivala reagiranje na zakone i ne bi istrčavala sa svojim prijedlogom.

Osim toga, podsjeća, do lokalnih izbora ima više od godine dana.

Poručuje i da se HDZ ne boji bilo kojeg tipa izbornog zakona, ali se brine zbog neozbiljnog trošenja novca lokalnih proračuna kao posljedice mogućih učestalih izbora.

I konačno, za pohvalu je, ipak, da se s ovim krenulo, u ime Kluba zastupnika HDZ-a zahvaljujem svim klubovima na

vrlo ozbiljnim i temeljitim raspravama i mislim da zbog, ipak, priličnih nedostataka koje su uočili iz mnogih klubova to nećemo prihvatiti, rekao je zaključno Markovinović.

Neposredan izbor mijenja odgovornost

U ime predstavnika predlagatelja završno se obratila potpredsjednica Sabora **Vesna Pusić (HNS)**, naglasivši tri elementa koja joj se čine važnima.

Očito je, kaže, da je temeljni problem odnosa između izvršne vlasti i vijeća, odnosno skupština na lokalnoj razini realni problem i da ga treba riješiti na najpametniji mogući način. Očito je i da je, bez obzira na gotovo univerzalni konsenzus, neposredan izbor lokalnih čelnika veliki korak i jedna politička odluka o načinu institucionalnog razvoja hrvatske države.

Naime, na taj se način, naglašava, mijenja odnos političke odgovornosti - u slučajevima kad se glasuje za stranačke liste, pojedince na njima, politička je odgovornost u prvom redu prema vlastitoj stranci, politička budućnost osobe ovisi o zadovoljstvu stranke njenim radom. Kod neposrednog izbora načelnika, gradonačelnika i župana, politička sudbina političara na lokalnoj razini u prvom redu ovisi o tome koliko su građani zadovoljni njegovim radom.

I tu je, navodi, temeljni pomak u razumijevanju što je politička odgovornost.

Smatra da takav pomak nije moguće napraviti bez određene doze hrabrosti, zbog toga što ta provjera ima puno elemenata za koje treba politička zrelost, razvoj i dosta visoka razina političke kulture. I nije, dodaje, sigurno, pa

čak se s velikom skepsom može govoriti o tome da smo na toj razini, ali na nju sigurno nikada nećemo doći ako ne napravimo prvi korak.

Zastupnica Pusić kaže i kako nije sigurna da sve to koristi HNS-u.

Možda koristi, možda ne, ali ono čemu svakako koristi je iskorak u razvoju političke kulture u Hrvatskoj, prema razumijevanju da je odgovornost izravno prema ljudima koji su birali te čelnike i kojima su oni dužni podnositi račune te četiri godine.

Osim toga, naglašava, to za posljedicu ima promjenu načina razmišljanja o tome što su izbori, da nisu jednodnevna fešta koja nema nikakve veze s tim kako živimo četiri slijedeće godine, nego da ponašanje na izborima ima izravne posljedice na izgled škole, vrtića, imamo li cestu ili nemamo itd.

Kao drugi važan element proizišao iz rasprave navela je nerazumijevanje glavne svrhe lokalne i regionalne samouprave. Skupštine i vijeća na lokalnoj i regionalnoj razini nisu parlamenti, predstavnička tijela na lokalnoj razini ne donose zakone, nego zastupaju interese pojedinih skupina građana.

Ističe također da je hrvatskim građanima u interesu provoditi načelo supsidijarnosti, što znači da sve što se može riješiti lokalno, riješi lokalno, a samo ono što se nikako ne može riješiti na lokalnoj ide na višu razinu.

Ideja tog načela je da učinimo život kvalitetnijim, boljim, lakšim u vlastitoj zemlji, naglasila je, uz ostalo, zastupnica Pusić.

Navela je da je namjera predlagatelja bila i ostala da prvo čitanje prijedloga završi preporukom da se kroz široku javnu raspravu dobiju dodatne ideje,

upozna hrvatska javnost i temeljem toga pripremi drugo čitanje zakona, odnosno da se razgovara i o eventualnim alternativnim prijedlozima i u konačnici nađu najbolja rješenja koja će biti ugrađena u kvalitetan zakon.

Sabor nije prihvatio zakonske prijedloge klubova zastupnika HNS/PGS-a i IDS-a.

Saborska većina, točnije 79 zastupnika, podržalo je prijedlog Odbora za lokalnu i područnu samoupravu, da se, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade, ne prihvati Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izboru općinskih načelnika, gradonačelnika i župana i gradonačelnika Grada Zagreba Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Protiv takvog zaključka izjasnilo se 15 zastupnika, jedan je bio suzdržan. Sa 79 glasova za i 15 protiv prihvaćen je prijedlog radnih tijela da se, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade i izvješćima radnih tijela, ne prihvati Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji je predložio Klub zastupnika IDS-a. S jednim glasom više, dakle sa 80 za, 13 protiv i jednim suzdržanim prihvaćen je prijedlog matičnog Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu da se, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade, ne prihvati Prijedlog zakona o lokalnoj i regionalnoj (područnoj) samoupravi Kluba zastupnika HNS/PGS-a.

V.Ž.; M.Ko; M.U.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA STEČAJNOG ZAKONA

Prije sveobuhvatnih izmjena - analiza

Nakon rasprave Hrvatski sabor nije prihvatio ovaj zakonski prijedlog predlagatelja Kluba zastupnika HNS/PGS-a, već je obvezao Vladu RH da u roku od 90 dana izvrši analizu svrhovitosti i učinkovitosti posljednjih izmjena i dopuna Stečajnog zakona te da u saborsku proceduru uputi sveobuhvatne izmjene i dopune Stečajnog zakona usklađene sa stavovima stručnjaka i socijalnih partnera a u cilju postizanja veće učinkovitosti u vođenju stečajnih postupaka.

O PRIJEDLOGU

Predloženom izmjenom Stečajnog zakona (članak 71.) uspostavlja se pravno stanje prije donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona (2003.) na način da se potraživanja radnika iz radnog odnosa te pripadajući doprinosi podmiruju prioritetno, prije ostalih vjerovnika stečajne mase. Istodobno, ostaje se pri rješenju kojim se briše pravo namirenja dijela potraživanja na teret troškova postupka.

Predlaže se i retroaktivna primjena Zakona – da se primjenjuje na stečajne postupke pokrenute nakon 31. kolovoza 2003. - zbog osiguranja približno istoga položaja radnika stečajnih dužnika nad kojima je pokrenut stečajni postupak u vremenu od stupanja na snagu važećeg Zakona.

Sadašnja zakonska regulativa u bitnome ograničava mogućnost naplate potraživanja radnika u stečaju a time su i umanjeni prihodi Državnog proračuna odnosno proračunskih fondova. Tako se u značajnoj mjeri narušava trenutna socijalna

sigurnost radnika koji su ostali bez zaposlenja zbog stečaja, navodi, među ostalim predlagatelj.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo ne podupire donošenje ovog Zakona iz razloga iznesenih u mišljenju Vlade RH.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu nakon rasprave o ovom predloženom zakonu odlučio je predložiti Hrvatskome saboru da ga ne prihvati. Predstavnica Vlade RH izvijestila je članove Odbora da su u tijeku pregovori Vlade RH i Gospodarskog socijalnog vijeća čiji bi rezultat trebalo biti noveliranje Stečajnog zakona. U raspravi je istaknut problem enormnog plaćanja stečajnih upravitelja.

Isti prijedlog dao je i **Odbor za pravosuđe** o čemu je na sjednici Hrvatskoga sabora izvijestio predsjednik tog radnog tijela **Rade Ivase (HDZ)**.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada Republike Hrvatske smatra da ovaj Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona nije prihvatljiv. To potkrepljuje brojnim razlozima pa tako i onim da tražbine Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje, za mirovinsko osiguranje i Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje imaju status povlaštenih tražbina stečajnih vjerovnika (prvog višeg isplatnog reda) i to u onom dijelu koji se po zakonu naplaćuju kao doprinosi iz plaća i na plaću, iz tražbina radnika koji su u prvom isplatnom redu. Vlada RH napominje da je ovakav način

propisivanja isplatnih redova pokušaj da se promijeni praksa na inzistiranju na likvidacijskom umjesto na sanacijskom ili reorganizacijskom stečaju, olakšavanje nastajanja poslovnih dužnika. Nekim tražbinama radnika davani su prioriterniji tretmani pred tražbinama tih istih radnika ili drugih radnika nastalih nakon otvaranja stečajnih postupaka što je također moglo destimulativno utjecati na nastavak poslovanja i gospodarsko ozdravljenje dužnika. Zbog toga se išlo na napuštanje rješenja da se radnici za dio svojih plaća i drugih primanja iz radnog odnosa namiruju kao vjerovnici troškova stečajnog postupka a da se sve njihove tražbine nastale do otvaranja stečajnog postupka namiruju kao tražbine stečajnih vjerovnika prvog isplatnog reda. Ovo rješenje je potpomognuto i ukinućem članak 86. bivšeg Zakona o radu.

Slijedom svega iznesenog Vlada RH dodatno ukazuje da je predloženo rješenje osim pravnoga, vrlo osjetljivo političko i socijalno pitanje. Osjetljivo pravno pitanje je i zbog predloženog povratnog djelovanja jer bi se time zadiralo u moguće povrede stečenih prava stečajnih vjerovnika. Uređenje isplatnih redova je norma materijalnopravnoga a ne procesnopravnoga karaktera pa bi se predloženo novo rješenje moglo primjenjivati samo na stečajne postupke koji će se pokrenuti nakon stupanja na snagu Zakona.

Vlada RH ističe i da su izmjene stečajnih propisa usko povezane uz provedene izmjene radnopravnih propisa te smatra, među ostalim, da predložene izmjene i dopune vraćanjem starih instituta u novo zakonodavno uređenje treba ocjenjivati

usporedno sa svim provedenim zakonodavnim promjenama, pri čemu treba posebno voditi brigu o tome da se radi o propisima koji su izravno ukomponirani u osnove tržišnog gospodarstva.

RASPRAVA

Potraživanja radnika iz radnog odnosa prioriteta

Na sjednici Hrvatskoga sabora o predloženom zakonu uvodno je govorio u ime predlagatelja **Dragutin Lesar (HNS)** te istinitom pričom, kako je rekao, o radniku u jednoj tekstilnoj tvornici u kojoj je otvoren stečajni postupak i nisu isplaćene plaće a ni doprinosi na punu plaću dok će stečajni upravitelj primiti svoju solidnu plaću, pokušao predložiti motive i razloge za donošenje ovog zakona. U rujnu ove godine bit će godinu dana primjene promijenjenog Stečajnog zakona i do drugog čitanja (negdje u listopadu) mogli bi se dobiti podaci (od Vlade ili nekog drugog) o primjeni tog Zakona i koliko je poboljšana naplata ostalih vjerovnika i koliko je spašeno radnih mjesta u tvrtkama u stečaju i da se vidi jesu li u pravu sindikati koji upozoravaju na pogubne posljedice prošlogodišnjih izmjena Zakona ili Vlada (prošla i sadašnja) koja tvrdi da je napravljena ravnoteža i isti položaj svih vjerovnika u stečajnom postupku. Ako se pokaže da je barem deset radnika ostalo raditi u firmama koje su nakon stečaja restrukturirane zastupnik će, rekao je, u ime Kluba zastupnika povući predloženi zakon jer to je onda cijena koja se isplati za spašavanje radnih mjesta.

Na raspoloživi podaci dokazuju da zapravo tvrtke u stečaju gube radna mjesta a da stečajni upravitelji i kada tvrtke ostanu bez ijednog radnika redovito naplaćuju svoja redovna mjesečna primanja. Vrlo malo ostalih vjerovnika uspije se naplatiti. Iz takvih stečajnih postupaka profitiraju oni koji su tom istom promjenom Zakona u prošloj godini stavljeni u izuzetno privilegirani položaj, smatra zastupnik. Zatim, ako je ozbiljni pravni problem predloženoga

zakona što se njime traži retroaktivno djelovanje ta odredba može stupiti na snagu osam dana od dana objave zakona u "Narodnim novinama", izjavio je zastupnik želeći svaku pravnu nejasnoću raščistiti.

Zastupnik je ujedno napomenuo da ni jedan socijalni partner u sklopu Gospodarsko-socijalnog vijeća pojama nema o pregovorima s Vladom čiji bi rezultat trebalo biti noveliranje Stečajnog zakona (tako stoji u izvješću Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu). Važećom promjenom Stečajnog zakona i nemogućnošću da radnici samostalno uplaćuju drugi stup mirovinskog osiguranja oštećeni su i mirovinski fondovi i zdravstveni fond u prosjeku godišnje za oko 16 milijuna kuna, rekao je zastupnik. Dodao je da mu je jasno da nakon očitovanja Vlade da ovaj Prijedlog zakona neće dobiti dovoljno glasova no kad se o tome bude ponovno raspravljalo ne treba zaboraviti da u ovom trenutku u Hrvatskoj u firmama u stečaju radi oko 4 500 ljudi te se još jednom založio da ovaj zakonski prijedlog ide u drugo čitanje.

Klub zastupnika HDZ-a neće prihvatiti ovaj predloženi zakon jer ne odgovara na ključna pitanja i probleme uz pitanja stečaja, izvijestio je **Gordan Jandroković (HDZ)**. Činjenica je da je položaj radnika u poduzećima koja su u stečaju težak, nepravedan a ponekad i tragičan, no isto tako radnici poduzeća u stečaju nisu jedine žrtve stečaja. Tu su i radnici stečajnih vjerovnika i vjerovnici koji imaju pravo biti namireni u naplati svojih potraživanja, i nažalost, svjedoci smo da ni radnici poduzeća u stečaju a niti radnici stečajnih vjerovnika ne uspijevaju naplatiti svoja potraživanja.

Klub zastupnika HDZ-a smatra da se prava radnika pravne osobe nad kojom je otvoren stečaj trebaju štititi i putem instituta kao što je Fond za osiguranje potraživanja radnika, što je i predviđeno važećim Zakonom a i raduje nas informacija da su u tijeku pregovori Vlade RH i Gospodarsko-socijalnog vijeća o izmjenama Stečajnog zakona. Ovaj prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a ne spominje problem djelotvornosti stečaj-

nih upravitelja i njihovih izuzetno visokih naknada, kvalitetnog nadzora njihovog poslovanja te moguće ograničavanje trajanja stečaja, što isto tako treba zakonski regulirati. Sve su to razlozi zbog kojih ovaj Klub zastupnika neće podržati predloženi zakon, rekao je.

Humaniji zakon

Silvano Hrelja (HSU) govoreći u ime Kluba zastupnika Hrvatske stranke umirovljenika rekao je da može razumjeti motive Vlade i odbora za predloženo no s tim se ne miri kao čovjek koji ima osobno iskustvo sa stečajevima u Istri. Mi kao socijalna država imamo obvezu baviti se slabijima u procesu rada, slabijima na tržištu a slabiji su oni koji iznajmljuju odnosno prodaju svoju radnu snagu. Zastupnik tvrdi da je prošli zakon bio humaniji za taj dio slabijih na tržištu rada i zato se ne može pomiriti s jednostavnim odbijanjem ovog predloženog zakona, rekao je, među ostalim, upozoravajući s konkretnim primjerima na nelogičnosti koje se u praksi događaju (zanimljiva bi bila informacija o duljini stečajnog postupka, svjedoci smo da se ne pokreću u zakonskim rokovima itd.) te naglašavajući da radnici u takvim tvrtkama moraju imati prioritet u naplaćivanju potraživanja.

Na kraju je predložio u ime HSU da se obveže Vlada RH da u roku od 90 dana izvrši analizu svrhovitosti i učinkovitosti posljednjih izmjena i dopuna Stečajnog zakona te da u saborsku proceduru uputi sveobuhvatne izmjene i dopune Stečajnog zakona usklađene sa stavovima stručnjaka i socijalnih partnera u cilju postizanja veće učinkovitosti u vođenju stečajnih postupaka. Ovaj zaključak je usklađen s planom aktivnosti Gospodarsko-socijalnog vijeća RH, rekao je na kraju.

Teške i ozbiljne rasprave

Klub zastupnika SDP-a podržat će predloženi zakon, izvijestio je mr.sc. **Mato Arlović (SDP)**. Smatra da je ovo ujedno i prilika da se ponovno otvore rasprave i dileme prisutne i pri dono-

šenju zadnjih izmjena i dopuna Stečajnog zakona. To su i vrlo teške i ozbiljne rasprave jer ovakav zakon ima i svoju političku, ekonomsku i socijalnu pa i ustavnopravnu dimenziju. Neovisno o tome što je predloženi zakon po svom sadržaju "preuzak" i što treba obuhvatiti i više pitanja svejedno ga treba raspraviti. Naglasio je da treba uzeti u obzir našu gospodarsku praksu i neprilike u kojima se nalaze gospodarski subjekti koji su pred ili u stečaju (imovina prezadužena, u pravilu založena kod izručnog vjerovnika itd.) te da ako se pokušava namirivati po osnovi redova dolazi do likvidacije jer se svi pokušavaju namiriti iz imovine i tekućeg dohotka i u biti se zatvara ne samo jedan gospodarski subjekt nego zatvaraju se i radna mjesta svih tih radnika koji su tu radili. To je ozbiljno pitanje i jedan od motiva da se pri prošlogodišnjim izmjenama i dopuna Zakona (kompromis između članova Gospodarsko-socijalnog vijeća) pokuša naći model podjele rizika i traženja skraćivanja ne samo stečajnog postupka nego da zapravo stečajni postupak omogućuje preustroj poduzeća (ne likvidacija), rekao je, među ostalim zastupnik govoreći o postojećim zakonskim rješenjima ali i problemima koje ona otvaraju. Jer, u pravilu radnici u većini slučajeva nisu stigli namiriti svoja potraživanja i u takvoj situaciji otvara se ozbiljno pitanje što učiniti i predloženi zakon sigurno nije za odbijanje, već za prihvatanje u prvom čitanju i da rasprava o njemu posluži kao podloga partnerima Gospodarsko-socijalnog vijeća i poglavito Vladi u pripremama šire izmjenama Stečajnog zakona.

Treba ozbiljno razmotriti i trajanje stečajnog postupka a moramo se i odviknuti činjenice da stečajni upravitelj mora biti isključivo fizička osoba. Tu sve više trebaju timovi stručnjaka koji će raditi na pripremi stečajnog projekta, kako izvući firmu i da ona nastavi s radom, a ne likvidirati je, rekao je, među ostalim.

Silvano Hrelja ispravio je navod predgovornika i rekao da kao jedan od sindikalnih pregovarača u vezi sa Zakonom o radu nije vidio ni jedan zapisnik o

konsenzusu socijalnih partnera oko Stečajnog zakona. To znači, sud je zastupnika, da su poslodavci, Vlada i odvjetnički lobiji ovaj put nadmudrili drugog socijalnog partnera.

Slab i nedorečen Prijedlog

Jure Bitunjac (HDZ) smatra da je Stečajni zakon kompleksna materija i da bez obzira na to kakav bio nikad neće zadovoljiti i riješiti sve one koji su zainteresirani za naplatu odnosno da ostvare svoja prava kroz stečajni postupak. Smatra da nije slučajno što je Klub zastupnika HNS/PGS-a, koje podržava i Klub zastupnika SDP-a, predlažu izmjene ovog Zakona kojeg su donijeli prošle godine. No i prije tih prošlogodišnjih zakonskih izmjena u tvrtkama gdje su ostvareni stečajevi, primjerice u Dalmatinskoj zagori, područje Sinja, ("Dalmatinka", "Cetinka") radnici su prošli još gore nego što predviđa ovaj Zakon, jer nisu ostvarili ni one tri plaće koje na neki način država garantira, rekao je. Predložene izmjene su samo na prvi pogled borba, na neki način, za radnička prava a njegovo usvajanje imalo bi potpuno suprotan učinak za tvrtke u stečaju i za radnike vjerovnike. Spomenuo je da je pri raspravi o izmjenama zakona o FINI i DAB-u koje je predložila Vlada kako bi se te institucije učinile djelotvornijim na neki način bivša koalicijska vlast to potpuno odbijala i pokušala navesti da se radi o nekom političkom revanšizmu, a ovo je sada, smatra, jedno iskušenje da se usvoji u Saboru jedan nedorečen i diskutabilan, slab Prijedlog, što bi imalo negativne učinke i na gospodarskom, socijalnom i političkom planu, rekao je, podržavajući stajalište Vlade.

Dragutin Lesar, predstavnik predlagatelja, napomenuo je da se ovaj zakon predlaže na inicijativu Saveza samostalnih sindikata Hrvatske te ponovio da Sindikati kažu da prošle godine nije bilo a ni da sada ne sudjeluju u pregovorima o Stečajnom zakonu. Podsjetio je da je velik broj radnika u tvrtkama u kojima će biti otvoren stečajni postupak, primjerice 850 žena u tekstilnoj tvornici u Međimurju, uzimali su kredite i davali

pod hipoteku kuće da upišu dionice jer ih se uvjeravalo da je to jedini način da firma opstane. A sada ta firma ide u stečaj, dionice pa, radnička potraživanja s plaćama i doprinosima u niži ispladni red i nama trebaju velike analize, rekao je i ponovno se založio da ovaj zakon ide u drugo čitanje. Vlada i stručnjaci neka vide učinke primjene izmijenjenog Zakona i ako se pokažu pozitivni gospodarski učinci u smislu spašavanja radnih mjesta i da vjerovnici lakše naplaćuju svoja potraživanja predlagatelj će, rekao je među ostalim, povući ovaj zakonski prijedlog.

Silvano Hrelja izjavio je da predloženi zaključak HSU nije niti može biti alibi hrvatskoj Vladi za odbijanje ovog zakona. Taj je zaključak nastao potpuno autonomno u HSU, rekao je, među ostalim te nastavio svoju prijašnju raspravu o predloženom zakonu. Kod odugovlačenja s otvaranjem stečajnih postupaka najviše su oštećeni sadašnji i bivši radnici stečajnog postupka jer u konačnici to znači manju stečajnu masu iz koje se trebaju namiriti vjerovnici. U našoj praksi okončanje tog postupka traje više od pet godina i stečajna masa jednostavno ispari a onda slijede dugotrajni i skupi postupci za pobijanje pravnih radnji kojima su oštećeni vjerovnici od kojih nema puno koristi, rekao je napominjući da bankama, koje su u pravilu najveći vjerovnici koji su svoje tradžbine osigurali hipotekama i fiducijarnim prijenosom, u takvim situacijama ne smeta razvlačenje stečajnog postupka, dapače, obračunavanjem zatezних kamata plode svojoj kapital.

Prema saznanjima iz prakse zastupnik je naveo da nedostaje institut predstečajne nagodbe te preventivno djelovanje (u europskim zemljama postoji) da se vjerovnici oproste od dijela svog potraživanja i sačuvaju imovinu stečajnog dužnika i radna mjesta. Zakon nije usmjeren prema interesima vjerovnika i nastavku proizvodnje i isključivo pričamo kako ćemo prodati strojeve, kvadratne metre hale itd., rekao je na kraju, napominjući da su dana dva zahtjeva za ocjenu ustavnosti uredbi koje su se odnosile na ovaj Zakon iz 2003. godine. A da je Zakon

bio dobar, onda svega ovog u vezi s njim ne bi bilo.

Apelirao je za kompromisno rješenje i prihvaćanje predloženog zaključka i izradu zakona koji nećemo mijenjati sljedećih pet godina.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Zaključci

Sukladno prijedlozima radnih tijela Hrvatski je sabor (79 glasova

za "za", 17 "protiv") donio zaključak da se ne prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona koji je predložio Klub zastupnika HNS/PGS-a, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade RH i izvješćima radnih tijela.

Sukladno prijedlogu Kluba zastupnika HSU prihvaćen je zaključak (76 glasova "za", 7 "protiv", 9 "suzdržanih") da se obvezuje Vlada

RH da u roku od 90 dana izvrši analizu svrhovitosti i učinkovitosti posljednjih izmjena i dopuna Stečajnog zakona ("Narodne novine", brojevi 123/03. i 197/03, Uredba) te da u saborsku proceduru uputi sveobuhvatne izmjene i dopune Stečajnog zakona usklađene sa stavovima socijalnih partnera a u cilju postizanja veće učinkovitosti u vođenju stečajnih postupaka.

D.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZVOZU ROBE S DVOJNOM NAMJENOM

Izvozna kontrola roba s dvojnomo namjenom

Zastupnici u Hrvatskom saboru raspravljali su na 6. sjednici o Prijedlogu zakona o izvozu roba s dvojnomo namjenom u sklopu usklađivanja hrvatskog zakonodavstva sa zakonodavstvom Europske unije te jednoglasno prihvatili Prijedlog zakona u prvom čitanju, a primjedbe i prijedloge uputili predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

O PRIJEDLOGU

Republika Hrvatska je kao dio svoje strategije nacionalne sigurnosti, usvojene u ožujku 2002. godine, izrazila spremnost i interes za pristupanje međunarodnim aranžmanima i režimima na području nadzora izvoza roba i tehnologije dvojne namjene, odnosno roba koje se mogu koristiti kako u civilne, tako i u vojne svrhe. Donošenjem ovog zakona uspostavio bi se sustav pravila koji bi osigurao izvornu kontrolu roba s dvostrukom namjenom. Ta bi se roba mogla izvoziti samo temeljem izvozne dozvole koju izdaje ministarstvo nadležno za gospodarstvo, a na prijedlog Povjerenstva kojeg imenuje

sam ministar. Za primjenu ovog zakona koji je jedan od uvjeta uključivanja Republike Hrvatske u Europsku uniju, potrebno će biti godišnje iz proračuna izdvojiti milijun kuna počevši od državnog proračuna za 2005. godinu.

RADNA TIJELA

Prijedlog zakona podržali su i Odbor za zakonodavstvo, te Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu.

RASPRAVA

U ime predlagatelja Vlade Republike Hrvatske riječ je dobio ministar gospodarstva **Branko Vukelić**. Uvodno, ministar je naglasio kako se ovim Zakonom regulira područje koje do sada nije bilo regulirano, te kako je donošenje ovog Zakona iznimno važno u duhu pridruživanja Hrvatske Europskoj uniji, te usklađivanja zakonodavstva. Hrvatskoj se, dodao je Vukelić, jednostavno nameće potreba donošenja zakona kojim bi se uspostavio sustav pravila za osiguranje izvozne kontrole roba s dvojnomo

namjenom. Prema predloženom tekstu, popis roba s dvojnomo namjenom, donjet će Vlada u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona, a taj će popis biti usklađen s međunarodno dogovorenim nadzorom izvoza roba s dvojnomo namjenom. Sam zakon će se početi primjenjivati od 1. siječnja 2005. godine nakon što se donesu provedbeni propisi, a Ministarstvo gospodarstva će preuzeti obvezu organiziranja seminara za gospodarstvenike u cilju upoznavanja s problematikom novog zakona.

Gordan Jandroković je u ime Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu koji je podržao donošenje zakona, istaknuo nužnost što preciznijeg i jasnijeg izričaja jer se radi o, do sada, nereguliranom području. Napomenuvši kako je potrebno skratiti rokove za izdavanje izvoznih dozvola, te roka za donošenje provedbenih propisa, Jandroković je predložio da se prihvati zakonski prijedlog, te da se mišljenja, prijedlozi i primjedbe koje će se iznijeti u raspravi uzmu u obzir prilikom izrade konačnog prijedloga zakona.

Zastupnik Jandroković osvrnuo se na predloženi zakon i u ime Kluba zastu-

pnika HDZ-a istaknuvši kako je bitno da Vlada Republike Hrvatske u roku od 6 mjeseci izradi precizan popis roba s dvojnomo namjenom kako ne bi bilo različitih tumačenja i zloraba. Zbog činjenice kako se ovim zakonom regulira materija koja nije bila pravno regulirana, te zbog činjenice kako je ovaj Zakon preduvjet za priključenje Republike Hrvatske Europskoj uniji, Klub zastupnika HDZ će podržati Prijedlog, zaključio je Jandroković.

U pojedinačnoj raspravi za riječ se javio **Zdravko Sočković (HDZ)** istaknuvši pritom kako je potrebno podržati zakon zbog usklađenja zakonodavstva sa zakonodavstvom Europske unije, te omogućiti jedan djelotvoran sustav izvozne kontrole robe s dvojnomo namjenom. Sočković je dodao kako zakon prvenstveno obvezuje na postupanje gospodarske subjekte koji bi mogli naići na poteškoće u primjeni ukoliko bude nepreciznosti u normativnom dijelu zakona.

Tonči Tadić podržao je Prijedlog zakona u ime HSP-a izrazivši pritom zadovoljstvo redovitom procedurom zakona jer se na taj način do kona-

čnog usvajanja može razjasniti cijeli niz poteškoća. Kao jednu od tih poteškoća, Tadić je naveo činjenicu kako nije razvidno tko će usuglašavati ovu materiju izvoza roba iz Hrvatske koje mogu biti korištene za razvoj nuklearnog, kemijskog i bakteriološkog oružja. Hrvatska je, naime, do sada usvojila cijeli niz konvencija i međunarodnih ugovora o zabrani nuklearnog i kemijskog oružja, a ni danas nije najjasnije tko je odgovoran za provedbu istih.

Ističući kako je moderno ratovanje u kontekstu širenja terorističkih prijetnji vrlo složeno, Tadić smatra kako će biti vrlo teško napraviti jasan popis roba koje bi se mogle upotrijebiti za neku vrste ugroze. Iz tog je razloga potrebno uključiti što veći broj stručnjaka u izradu Konačnog prijedloga zakona, kako bi skrenuli pozornost na sve što se može iskoristiti u izradi oružja za masovno uništavanje. Prve primjedbe, dodao je Tadić, stigle su iz Hrvatske gospodarske komore, a jedna od njih tiče se članka 10. kojim se propisuje da se izvozna dozvola poništava ako je izvezena roba iskorištena za izradu oružja za masovno uništavanje. Šteta je već učinjena, ista-

knuo je Tadić dodavši kako će HSP dati potporu Zakonu.

Željko Pecek (HSS) također je podržao Zakon u ime HSS-a ističući kako je potrebno tekst poboljšati kako bi Zakon zaživio u cijelosti. Složio se i s izlaganjem kolege Tadića u dijelu koji se odnosi na nužnost angažiranja što većeg broja stručnjaka. Pecek je izrazio bojazan da će ovaj zakon biti jedna administrativna barijera jer s obzirom na ažuriranje popisa roba s dvojnomo namjenom, izvoznici će morati biti stalno u tijeku s izmjenama popisa. Iz tog razloga, mišljenja je Pecek, potrebno je preciznije definirati popis. Pecek je dodao kako smatra da su rokovi predugi, te da bi država morala biti brža jer predugi rokovi ne koriste hrvatskom gospodarstvu i onima koji se odluče da svoju robu izvezu.

Jednoglasno sa 102 glasa "za" Hrvatski je sabor prihvatio Prijedlog zakona o izvozu robe s dvojnomo namjenom i zaključak prema kojem će se sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputiti predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

H.S.

PRIJEDLOG ZAKONA O STATUSU RODITELJA ODGAJATELJA

Populacijskoj politici dužna pozornost

Nakon rasprave Hrvatski je sabor donio zaključak da se ne prihvaća Prijedlog zakona o statusu roditelja odgajatelja, koji je predložio Klub zastupnika HSS-a, a zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade RH i izvješćima radnih tijela.

O PRIJEDLOGU

Predloženim zakonom uređuje se tko može steći status roditelja odgajatelja.

Tako se propisuje da taj status može ostvariti roditelj (majka ili otac) koji ima najmanje četvero djece mlađe od 18 godina, koja žive s roditeljem i ako ih on uzdržava i ima u RH prebivalište najmanje deset godina. Prava roditelja odgajatelja iz ovog zakona može ostvariti i osoba koja na temelju posebnih propisa vrši roditeljska prava odnosno kojoj su djeca povjerena na čuvanje i odgoj, zatim osoba koja je nezaposlena kao i ona koja po osnovi samostalnog rada i

s njime izjednačenih oblika rada ostvaruje dohodak manji od prosječne mjesečne plaće. Ovim se zakonom, navodi predlagatelj, znatno poboljšava materijalna situacija obitelji s četvero i više djece gdje je zaposlen samo jedan od roditelja.

Nadalje, uređuje se da roditelj odgajatelj ostvaruje pravo na novčanu naknadu u iznosu prosječne mjesečne neto plaće u državi, pravo na mirovinsko osiguranje i zdravstvenu zaštitu.

Za provođenje ovog zakona potrebno je u Proračunu RH osigurati godišnje 273 milijuna kuna uz pretpostavku da bi ovu zakonsku mogućnost koristilo oko 6500 obitelji uz mjesečni izdatak od 22,75 milijuna kuna.

U Ocjeni stanja uz ovaj predloženi zakon predlagatelj navodi da su dugoročnim negativnim demografskim procesima – pad nataliteta i iseljavanje – stvoreni duboki ožiljci u demografskoj strukturi stanovništva RH te da je Hrvatskoj potrebna djelotvorna populacijska politika kojom će se barem usporiti ti procesi.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo nije podupro donošenje ovog zakona iz razloga iznesenih u mišljenju Vlade RH. Predložio je Hrvatskome saboru da donese zaključak kojim se odbija ovaj Prijedlog zakona.

Da se ne prihvati ovaj zakonski prijedlog predložio je Hrvatskome saboru i **Odbor za obitelj, mladež i šport**.

MIŠLJENJE VLADE

Upitna rješenja

U svom mišljenju o ovom zakonskom prijedlogu **Vlada RH** predlaže Hrvatskom saboru da ga ne prihvati. Naime, Vlada RH je odmah po preuzimanju dužnosti za mandatno razdoblje 2003. do 2007. godine pitanje djelotvorne populacijske politike istakla kao jedan od svojih prioriteta. Uvažavajući zabrinjavajuće pokazatelje o padu prirodnog prirasta stanovništva u HR i činjenicu da se u proteklom vremenu ovom problemu nije poklanjala dužna pozornost te sukladno svojim temeljnim programskim zadaćama Vlada RH je u veljači 2004. godine imenovala Savjet za populacijsku politiku kao stručno i savjetodavno tijelo Vlade RH, koje, između ostalog, ima zadaću izraditi prijedlog nacionalne populacijske politike te uvažavajući sve aspekte populacijske politike, predložiti cijeli niz sustavnih mjera

kojima se potiče prirodni prirast stanovništva kao i druge mjere koje pridonose demografskom oporavku Hrvatske.

U odnosu na predloženi zakon Vlada RH, čiji cilj uvažava, smatra nužnim ukazati da sadrži niz nedoumica, upitnih rješenja (starost djeteta do 18 godina) o i provedbenih neodređenosti što primjenu ovog zakona dovodi u pitanje. Nije sukladan i preklapa se sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakonu o radu, o porodnom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki a upitan je i odnos njegovih rješenja s postojećim rješenjima u propisima iz područja zapošljavanja, mirovinskoga i zdravstvenoga osiguranja, poreznih propisa i drugima, navodi, među ostalim, Vlada RH u svom mišljenju.

Taj status može ostvariti roditelj (majka ili otac) koji ima najmanje četvero djece mlađe od 18 godina, koja žive s roditeljem i ako ih on uzdržava i ima u RH prebivalište najmanje deset godina.

Uz to, zbog ograničenih bilančnih mogućnosti države u ovom trenutku nije moguće osigurati dodatna sredstva za provođenje ovog zakonskog prijedloga, stajalište je Vlade RH.

RASPRAVA

Na sjednici Hrvatskoga sabora u ime predlagatelja o predloženom zakonu opširnije je govorila **Ljubica Lalić (HSS)** konstatirajući najprije da nije nazočan predstavnik Vlade. Predloženi zakon motiviran je činjenicom da je u Hrvatskoj demografska struktura bitno narušena te da se rađa sve manje djece i da je prošle godine rođeno svega 35390 djece. Zadržavanjem takvog trenda ostvarit će se one crne prognoze da će 2050. godine Hrvatska imati svega tri milijuna stanovnika.

Stoga je dobro da je sadašnja Vlada djelotvornu populacijsku politiku definirala kao svoj prioritet no sada treba i dokazati to svoje opredjeljenje. A to sigurno nije samo imenovanje Savjeta za populacijsku politiku, rekla je zastupnica podsjećajući da je Nacionalna strategija demografske obnove usvojena u Saboru 1995.(1996.), doradana 2001. pa se novu nacionalnu populacijsku politiku može doživjeti samo kao odgađanje primjene i provođenje već zacrtanih mjera. Deklarativnošću se neće doći do demografske obnove a bitno narušena demografska struktura ostavljat će štetne posljedice i u gospodarskom razvoju države a bez njega nema ni zadovoljavanja socijalnih potreba pa ni provedbe mjera populacijske politike. Definiranje statusa roditelja odgajatelja učinkovitija je populacijska mjera od produljenja porodiljnog dopusta za blizance, treće i svako daljnje dijete, a koju ne dokida predloženi zakon, rekla je, među ostalim zastupnica. Osvrnula se i na stajalište Vlade o ovom predloženom zakonu i, kako je, rekla, relativizirala primjedbe iz njega. To je potvrda i dokaz da HDZ odustaje od svog programa demografske obnove.

Propustite ovaj zakonski prijedlog u drugo čitanje a do tada se mogu napraviti intervencije, rekla je, među ostalim, na kraju.

HDZ ne odustaje od demografske obnove

Ivanka Roksandić (HDZ) javila se u ime Kluba zastupnika koji uvažava cilj koji se želi postići s ovim Prijedlogom zakona ali ga neće podržati iz više razloga. Klub zastupnika HDZ-a slaže se s ocjenom stanja odnosno da dugoročni demografski procesi stvaraju duboke ožiljke u našoj demografskoj strukturi. Zastupnica je ponovila stavove Vlade o populacijskoj politici (iz mišljenja Vlade) te podsjetila da je 2001. godine sadašnja potpredsjednica Vlade i ministrica kao zastupnica predložila ovakav zakon koji je Vlada odbila a i Klub zastupnika HSS-a ("zalaže se za stvaranje uvjeta življenja uslijed

kojih će u svakoj obitelji djeca moći odrasti u ozračju sreće, ljubavi, razumijevanja”) svrstao se na tu stranu i dao podršku Vladi.

I mi u Klubu zastupnika HDZ-a i Vlada zalažemo se za sretno lice sve djece i svake obitelji i ono što čini ova Vlada svojim mjerama tome vodi. Vlada je iskazala spremnost da se što brže počne rješavati populacijska problematika i HDZ ne odustaje od demografske obnove, naglasila je zastupnica. Ovaj Klub smatra da predloženi zakon sadrži niz nedoumica a i slaže se s Vladom o upitnosti predloženog rješenja o uvjetima za status roditelja odgajatelja (starost djeteta, može li taj status ostvariti i skrbnik, udomitelj itd).

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je **Vlado Jukić (HSP)**. Nakon primjedbe da nije korektno da nije nazočan nitko od Vlade (to se, kaže, događa sve češće kod oporbenih zakonskih prijedloga) zatražio je da u vezi s tim potrebno poduzme Predsjedništvo Hrvatskoga sabora. U vezi s predloženim zakonom naveo je da Klub zastupnika HSP-a smatra da zaslužuje potporu jer statistika pokazuje da je demografsko stanje katastrofalno i da je nužno poduzeti mjere i provoditi demografsku politiku kojom će se stimulirati roditelje na veći broj djece.

Uz pohvale predlagatelju zastupnik je spomenuo da je taj predlagatelj bio u prošlom mandatu na vlasti i da se s tom pozicijom moglo vrlo lako progurati jedan ovako dobar zakonski prijedlog. Također je podsjetio na mjere iz Nacionalnog programa demografskog razvitka iz 1996. godine donesen konsenzusom a koji je ostao mrtvo slovo na papiru jer se uvijek govorilo o nedostatku sredstava. I mi u HSP-u mislimo da jedino pitanje o kojem treba raspravljati kad se govori o ovakvom zakonskom prijedlogu je pitanje financiranja. Mi držimo da se

potrebnih 273 milijuna kuna može osigurati u sljedećoj proračunskoj godini jer to nije iznos koji bi mogao narušiti proračunsku strukturu.

Ovakvim zakonom bilo bi stimulirano oko 100 000 obitelji na četvrto dijete što bi sigurno pridonijelo popravljaju katastrofalne demografske slike, rekao je, među ostalim.

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Luka Roić (HSS)** je rekao da je ova tema toliko snažna i bitna za sve da se o njoj mora raspravljati (također upozorio na nenazočnost predstavnika Vlade). Klub zastupnika HSS-a uputio je u saborsku proceduru ovaj zakonski prijedlog i uporno će ustrajati na njegovom donošenju i ponovnom iniciranju rasprave u Hrvatskom saboru. Podlogu za ovakav stav Klub nalazi u ocjenama demografa ali i drugih koji pozivaju na uzbunu zbog negativnih demografskih trendova. Po našem mišljenju, rekao je, neposredna posljedica donošenja ovog zakona bila bi znatno bolja materijalna situacija obitelji koje imaju četvero i više djece. Svi znamo da je u današnjim uvjetima teško podizati obitelj i s jednim ili dvoje djece i mi u HSS-u cijenimo da je svaki život dragocjen i da ga moramo na nama primjerene načine poticati i stvarati klimu i uvjete u kojoj će djeca biti željena radi njih samih, a ne radi zakona ili nekih demografskih računica, rekao je, među ostalim, navodeći da su velike obitelji preponosne i da nitko nije rađao djecu zbog zakona (donedavno su takve obitelji bile stigmatizirane). Naveo je i da je za ovogodišnji Uskrs u Solinu kršteno deveto dijete u jednoj obitelji a da nitko ni od svjetovne niti crkvene vlasti nije našao za shodno da toj obitelji iskaže riječ podrške i pohvale.

Pozvao je sve da se ne odbije ova inicijativa Kluba zastupnika HSS-a i dodao da može biti usvojena i kao prijedlog

Vlade jer jer to je za našu državu neophodno, naglasio je.

Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskoga sabora **Luka Bebić** rekao je, u vezi s primjedbama o nenazočnosti predstavnika Vlade, da će se upozoriti Vladu dodavši da je o ovom zakonskom prijedlogu Vlada RH dala svoje mišljenje. **Kajo Bućan (HDZ)** ispravio je zastupnika Roića i rekao da je točno da je kršteno deveto dijete u obitelji Polak u Solinu no da nije točno da je nitko nije pomogao. Tu je obitelj pomogao Gradski odbor HDZ-a primjerenim novčanim iznosom, naveo je.

U završnoj riječi u ime predlagatelja **Ljubica Lalić** govorila je o značenju obitelji i tome da se djeca rađaju iz ljubavi a da se u zadnje vrijeme stvarao dojam i uvjerenje da će do povećanog broja djece doći zbog naknada. Založila se i da se ne mijenjaju već usvojene nacionalne demografske politike već da se realiziraju zacrtanim mjerama. Objasnila je i da dječji doplatk u mandatu njene Vlade nije smanjen već povećan 25 posto. Ako se zalažemo za populacijsku obnovu ovo je prigoda jer je za provođenje zakona potrebno 273 milijuna kuna godišnje a za službena putovanja, reprezentaciju i ostale troškove iz proračuna trebat će u 2004. godini 500 milijuna kuna više nego u 2003., a uz to tu je i smanjenje PDV-a u 2005., rekla je. I ako se sada odbije ovaj zakonski prijedlog ponovno ćemo s njim doći za tri mjeseca, naglasila je.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Većinom glasova (81 ”za”, devet ”protiv” i četiri ”suzdržana”) Hrvatski je sabor donio zaključak da se ne prihvaća Prijedlog zakona o statusu roditelja odgajatelja, koji je predložio Klub zastupnika HSS-a, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade i izvješćima radnih tijela.

D.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI I DOPUNI ZAKONA O PODRUČJIMA ŽUPANIJA, GRADOVA I OPĆINA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Inicijativu razmotriti u okviru cjelovitog rješenja

Uvažavajući mišljenje Vlade i radnih tijela zastupnici nisu prihvatili Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, kojim je zastupnik HSS-a Ante Markov predložio izuzimanje naselja Tribunj iz sastava Grada Vodice i osnivanje nove općine Tribunj s pripadajućim naseljima. Zastupnici koji su zagovarali prihvatanje zakonskog prijedloga naglašavali su da su dosad pozitivno rješavali inicijative građana za osnivanjem novih općina ako su prethodno pribavili pozitivno mišljenje predstavničkih tijela i Ministarstva financija. Drugi su, pak, isticali da nisu protiv inicijativa građana Tribunja, ali se priklanjaju stajalištu Vlade da bi ovu inicijativu trebalo razmotriti kod cjelovitog rješavanja pitanja lokalne samouprave i uprave, izražavajući ujedno bojazan da usitnjene općine nedovoljnog financijskog potencijala neće moći obavljati poslove koje se na njih planira prenijeti decentralizacijom.

O PRIJEDLOGU

Predloženom izmjenom i dopunom ovoga Zakona predlagatelj (zastupnik Ante Markov) predlaže izuzimanje naselja Tribunj iz sastava Grada Vodice i osnivanje nove Općine Tribunj s pripadajućim naseljima, čime bi se omogućilo da lokalno stanovništvo u većoj mjeri sudjeluje u razvoju svog mjesta, kako kroz povećanu ekonomsku realizaciju glavnih gospodarskih grana (turizma, ribarstva, poljoprivrede), tako i kroz ostvarivanje vlastitih

interesa usmjerenih isključivo u razvoj mjesta. Stvaranjem Općine Tribunj ostvarila bi se povećana financijska ulaganja u komunalnu infrastrukturu, učinkovitija

Ovim zakonskim prijedlogom predlaže se brisanje naselja Tribunj iz sastava Grada Vodice i osnivanje nove Općine Tribunj s pripadajućim naseljima – Tribunj i Sovlje.

naplata i iskorištenost komunalne naknade, izgradnja i redovno održavanje javnih površina, svrsishodnije korištenje i uređenje pomorskih dobara te bolja iskorištenost prirodnih resursa i komparativnih prednosti u cilju razvoja turizma. Za provođenje predloženog Zakona nisu potrebna nikakva dodatna sredstva.

RADNA TIJELA

Većina članova Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu i nije prihvatila Prijedlog zakona, iz razloga navedenih u mišljenju Vlade. Predlagatelj zakonskog prijedloga upoznao je članove Odbora sa Zaključkom Županijske skupštine Šibensko-kninske županije kojim je Županijska skupština dala pozitivno mišljenje na Inicijativu građana naselja Tribunj, za osnivanje nove općine Tribunj. Također ih je upoznao s Odlukom Gradskog vijeća Grada Vodica kojim se daje pozitivno mišljenje o osnivanju nove jedinice lokalne samo-

uprave – općine Tribunj. Spomenuo je i pribavljeno mišljenje Ministarstva financija. U raspravi je konstatirano da su do sada pozitivno rješavane inicijative građana za osnivanjem novih jedinica lokalne samouprave, ako su građani, sukladno članku 30. Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, pribavili pozitivno mišljenje predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave i županijskih skupština na čijem je području jedinica lokalne samouprave za koju se traži osnivanje, te ako su dobile suglasnost ministra financija. S tim u vezi, dio članova Odbora drži, da bi Prijedlog zakona trebalo podržati, ali, kako smo već spomenuli, ipak većinom glasova Odbor je predložio Hrvatskom saboru da ne prihvati zakonski prijedlog zastupnika Markova.

Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav suglasio se s razlozima zbog kojih Vlada ne podržava Prijedlog zakona jer isti ne sadržava sve potrebne elemente propisane Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj. Većinom glasova Odbor je predložio Saboru da ne prihvati ovaj Prijedlog zakona.

Odbor za zakonodavstvo nije podržao ovaj zakonski prijedlog te je predložio Saboru da ga odbije, a prijedlog svog Zaključka temeljio je na mišljenju Vlade RH i Izvješću Odbora za Ustav, Poslovník i politički sustav.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH nije podržala Prijedlog zakona zastupnika Markova. Sukladno

članku 30. Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj osnivanje nove jedinice lokalne samouprave može predložiti predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, odnosno jedna trećina građana s prebivalištem na području za koje se promjena traži, podsjeća Vlada. Ako je predlagatelj osnivanja nove jedinice lokalne samouprave predstavničko tijelo, tada je dužno pribaviti mišljenje građana s područja za koje se promjena traži, a ukoliko su predlagatelji građani, dužni su pribaviti mišljenje predstavničkog tijela. Predlagatelj osnivanja nove općine dužan je pribaviti i mišljenje županijske skupštine na čijem je području jedinica lokalne samouprave čije se osnivanje traži, te suglasnost ministra financija kao i prijedlog izvora financiranja svih obveza jedinica lokalne samouprave propisanih posebnim zakonima.

Vezano uz osnivanje općine Tribunj, uvidom u dokumentaciju utvrđeno je da je Središnji državni ured za upravu zaprimio samo mišljenje građana s područja za koje se promjena traži, odnosno mišljenje građana naselja Tribunj, a nedostaju i ostali elementi sukladno članku 30. navedenog Zakona. Konkretno, navedenom prijedlogu nedostaju mišljenja predstavničkog tijela, Gradskog vijeća Grada Vodica te mišljenja županijske skupštine Šibensko-kninske županije, kao i suglasnost ministra financija. Vlada se načelno protivi osnivanju novih općina, budući da je stav da usitnjene općine nedovoljnog financijskog potencijala neće moći obavljati poslove koje se na njih planira prenijeti decentralizacijom.

RASPRAVA

Predstavljajući svoj zakonski prijedlog zastupnik **Ante Markov (HSS)** ustvrdio je kako nitko u Hrvatskom saboru ne može osporiti legitimno pravo građanima mjesta Tribunj glede ove inicijative. Primijetio je zatim kako je i u prošlom sazivu Sabora postojao nesklad između stajališta Vlade i Hrvatskog sabora glede rješavanja inicijative građana za osnivanjem novih jedinica

lokalne samouprave, ali je parlament uvijek glasovanjem davao podršku jedinicama lokalne samouprave, za što su mu građani zahvalni. Markov je predložio zastupnici da prihvate u prvom čitanju ovaj zakonski prijedlog, te dodao kako Vlada RH ima dovoljno vremena između prvog i drugog čitanja očitovati se kako namjerava postaviti novi ustroj lokalne samouprave.

Zastupnik dr. sc. **Zlatko Kramarić (LS)** ne spori pravo općine na ovakve zahtjeve, ali izražava bojazan u mogućnost njihova samofinanciranja i inzistira na donošenju jednoga novog cjelovitog Zakona.

Antun Palarić, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu, ponovio je da Vlada nije protiv inicijative građana pa se tako načelno ne protivi ni ovoj građana Tribunja te će njihova stajališta razmotriti kada bude predlagala cjelovita rješenja. Vlada ozbiljno radi na reformi lokalne samouprave i zato se protivi ovakvim parcijalnim kozmetičkim rješenjima koja su u proceduri. Želja je Vlade da daljnje stabilizira politički sustav naše države, a redovni će izbori biti kako je zakonom i predviđeno. Do tada, kaže, ima dovoljno vremena da se na cjelovit način uredi sustav lokalne samouprave, zaključio je Palarić.

Istupajući u ime Kluba zastupnika SDP-a mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)** nije se složio s konstatacijom Vladina predstavnika da se ovdje radi o parcijalnim kozmetičkim rješenjima nego tvrdi upravo obrnuto da se radi o prijedlogu koji proizlazi iz Ustava i važećih zakona. Predloženi zakon ima potporu građana s područja za koje se promjena traži, općine, županije i Ministarstva financija. Dakle, svi preduvjeti za podnošenje zakona ispunjeni su i to je razlog zašto Klub daje podršku građanima Tribunja, zaključio je Jurjević.

Klub zastupnika HDZ-a neće podržati ovaj zakonski prijedlog jer za to nije izabrano pravo vrijeme niti je napravljena potrebna analiza, a i od Vladina predstavnika moglo se čuti kako je u pripremi cjelovit zakon koji bi uključivao i postojeće ovakve prijedloge,

rekao je **Darko Milinović (HDZ)**. Često županijske skupštine nedovoljno analizirajući određene prijedloge daju pozitivno mišljenje na inicijative građana ili pojedinca, ali se isto tako događa da novoosnovane općine i pored suglasnosti Ministarstva za financije često upadaju u dubioze pa iz tih područja dolaze inicijative o njihovom zatvaranju. Klub se ne protivi jačanju lokalne samouprave, ali predložene izmjene u ovom Zakonu u ovom trenutku ocjenjuje nepotrebnim i skupim. Bilo bi, međutim, poželjno ponovno ovu inicijativu otvoriti nakon Nove godine tj. u vrijeme približavanja izbora, rekao je gospodin Milinović.

Iluzorno je očekivati od zakonodavca da propiše sve zakonske regule osnivanja novih općina, primijetio je **Ivan Kolar** u ime Kluba zastupnika HSS-a. Čudi ga interpretacija kojom se načelno podržava ovaj prijedlog ali istodobno tvrdi da nije došao u pravo vrijeme. Vrijeme za podnošenje inicijative nastupa kada građani podnesu taj zahtjev i kada se za to steknu uvjeti, a to je ovaj slučaj. Nikada bez razloga jedinica lokalne samouprave ne podnosi zahtjev da se odvoji od matične općine i potom osamostali, i pravo je građana da takav zahtjev upute, a na zastupnicima Hrvatskog sabora da im priznaju taj status. Klub predlaže da se prihvati na zakonu temeljena ovakva inicijativa s tim da se ne provociraju izvanredni izbori jer to za sobom povlači izvanredne troškove, te da se ograniči početak ustroja nove jedinice lokalne samouprave do prvih lokalnih izbora.

Uslijedila je pojedinačna rasprava, a prvi je govorio **Krunoslav Markovinović (HDZ)**. Kaže kako je ovdje riječ o zahtjevu za osnivanje jedne male nove općine u kojoj se ljudi najviše bave turizmom i ribolovom pa je pitanje koliko će od tih aktivnosti koristi imati općinska blagajna. Naime, od turizma porezna uprava pokupi tek malo novca jer glavnina ode u džepove privatnika, a od ribarstva nema nekakve zarade. Stoga bi trebalo analizirati ovakve zahtjeve kako bi se vidjelo koliko je zaposlenih u toj općini, i ima li ona uopće industriju.

Ispravljajući netočan navod mr. sc. **Božidar Pankretić (HSS)** primijetio je da postoje općine koje funkcioniraju i bez financijski velikih poduzetnika i uopće velikih sredstava.

HDZ podržava i uvažava inicijative, mišljenja i prijedloge građana pa tako i mjesta Tribunj, a najbolji dokaz za to je činjenica da je Gradsko vijeće Grada Vodice u kojem je na vlasti HDZ i Županijska skupština Šibensko-kninske županije gdje je također HDZ na vlasti dala pozitivno mišljenje na inicijativu o osnivanju nove jedinice lokalne samouprave, rekao je **Jozo Topić (HDZ)**. Smatra, međutim, da bi bilo dobro i korisno da se napravi cjelovita analiza ovakvih zahtjeva, a problem osnivanja novih općina riješi na cjelovit način zakonskim prijedlogom o teritorijalnom ustroju RH vodeći pritom računa da to bude na vrijeme, odnosno prije lokalnih izbora.

Niko Rebić (HDZ) smatra da bi Sabor trebao cjelovito i globalno sagledati zemljovid Hrvatske, a napose odrediti granicu usitnjavanja i stvaranja novih općina. Nitko ne spori da je novi lokalni ustroj županija, općina i gradova bio pun pogodak te da su mnoge općine i gradovi napravili veliki iskorak u izgradnji infrastrukture, gospodarstva, kulture i zaštite okoliša, itd. U svemu pa tako i u ovom slučaju mora biti prava mjera inače će se pretjerano usitnjavanje, odnosno osnivanje novih općina pretvoriti u svoju suprotnost i kočnicu razvoja određene sredine i Hrvatske uopće. U usporedbi s nama susjednim,

ali i drugim europskim državama jasno je da je Hrvatska već sada s više od 560 jedinica lokalne samouprave svojevrsni rekorder u tome, a zna se da već sada imamo općine s manje od 200 stanovnika. Stoga se kod novih zahtjeva za osnivanjem novih općina postavlja pitanje gdje je tome kraj i kome sve to treba, a napose koliko u konačnici treba biti jedinica lokalne samouprave u Hrvatskoj. Ima mišljenja da je gotovo trećina jedinica lokalne samouprave u Hrvatskoj suvišna, kaže Rebić, i dodaje kako je krajnje vrijeme da zastupnici ozbiljno i odgovorno o svemu tome razmisle. Poput svojih stranačkih kolega i ovaj zastupnik misli da bi Sabor trebao zadužiti Vladu da provede jednu ozbiljnu i stručnu analizu ovakvih zahtjeva, utvrdi kriterije po kojima bi se neke općine trebale ukidati i pripajati većim općinama, a druge opet po istim kriterijima osnivati. Pritom valja uzeti u obzir geografsku cjelovitost, povijesno-kulturno naslijeđe, financijsku samostalnost, broj stanovnika, udaljenost od velikih centara novih jedinica lokalne samouprave. Zastupnik drži da je sve drugo kontraproduktivno i nije u službi policentričnog razvoja Hrvatske i boljitka njezinih građana. Kaže kako već sada veliki broj malih općina zbog svoje nedovoljne financijske mogućnosti nije u situaciji da obavlja poslove koji su inače u opisu poslova jedinica lokalne samouprave budući da imaju plaću samo za načelnika općine. I možemo samo zamisliti kako li će biti tek sutra kada će ista morati obavljati poslove koja se na

nju planira prenijeti decentralizacijom, podvlači Rebić, objašnjavajući zašto ne može podržati ovaj zakonski prijedlog.

Završnu riječ u ime predlagatelja imao je zastupnik **Ante Markov**. Drži da nije dobro o volji građana, a napose o ustavno-pravnoj i zakonskoj poziciji (svakog) zakonskog prijedloga razgovarati, a da se pritom ne iznose argumenti nego stajališta. Isto tako smatra da nije dobro matematički raspravljati o želji građana i različito se odnositi prema njihovim potrebama. Kod ocjenjivanja ovakvih inicijativa građana trebalo bi se zadržati na razini odgovornosti pojedinaca, a napose uvažiti dignitet Hrvatskoga sabora ali i dobru parlamentarnu praksu koja je dosad bez obzira na mišljenje Vlade podržala stajalište građana. To ne umanjuje niti dezavuirira Vladine projekte cjelovitog rješavanja pitanja sustava organizacije lokalne samouprave i uprave, kaže Markov, te ponavlja kako Vlada ima dovoljno vremena da se očituje između prvog i drugog čitanja predloženog zakona te sačini cjelovit prijedlog rješenja.

Time je okončana rasprava, a za prijedlog kojim se odbija prihvatiti Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (predlagatelj zastupnik Ante Markov), zbog razloga navedenih u izvješću Vlade RH i radnih tijela Hrvatskoga sabora glasovalo je 79 zastupnika, dok ih je 18 bilo protiv.

J.Š.

PRIJEDLOG ODLUKE O IZMJENAMA I DOPUNAMA POSLOVNIKA HRVATSKOGA SABORA

Nova pravila za "aktualno prijedodne"

Poslovnik Hrvatskog sabora koji je na snazi donio je Hrvatski sabor 2000. godine, a njegove izmjene i dopune u 2000., 2001., 2002. i 2003. godini.

Zbog nemogućnosti svih zainteresiranih da tijekom "aktualnog prijedodneva" usmeno postave zastupničko pitanje otežana je provedba poslovnčkih

odredbi. S tim u vezi ove se izmjene i dopune odnose na zastupnička pitanja i određivanje stanki tijekom sjednice Hrvatskoga sabora, a pojašnjava se i

način ispravka netočnog navoda. Iako je tijekom kraće rasprave o ovom aktu oporba predlagala da se oporbi dade veća mogućnost za postavljanje pitanja, na kraju zastupnici su većinom glasova donijeli Odluku o izmjeni i dopuni Poslovnika Hrvatskoga sabora u tekstu kako ga je predložio predlagatelj (Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav) zajedno s prihvaćenim amandmanima.

O PRIJEDLOGU

Važećim Poslovníkom propisano je da se redosljed za postavljanje pitanja na "aktualnom prijedpodnevu" određuje prema redosljedu upisa zastupnika u knjigu nazočnosti sjednici koju otvara službena osoba prvoga dana zasjedanja 2 sata prije početka sjednice ispred velike vijećnice. Zbog nemogućnosti svih zainteresiranih zastupnika da tijekom "aktualnog prijedpodneva" postave usmeno zastupničko pitanje otežana je provedba poslovníčkih odredbi. S tim u vezi Predsjedništvo Hrvatskoga sabora u siječnju ove godine suglasilo se s potrebom pristupanja političkom dogovoru oko izmjene i dopune Poslovnika radi iznalaženja najboljeg rješenja u svezi s održavanjem "aktualnog prijedpodneva", a poglavito u svezi s prijavljivanjem zastupnika za postavljanje zastupničkih pitanja. Kao matično radno tijelo Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav zatražio je od svih klubova zastupnika u Hrvatskom saboru da dostave svoje prijedloge izmjena i dopuna Poslovnika što su klubovi i učinili.

Uz prijedlog rješenja "aktualnog prijedpodneva" predloženo je da se Poslovníkom uredi pitanje stanki koje predsjednik ili predsjedatelj sjednicom odobrava u svim slučajevima kada su to predsjednici klubova zahtijevali iako to pitanje Poslovníkom nije bilo uređeno. Uočeno je da odredbe Poslovnika nisu usklađene s važećim propisima o ustrojstvu ministarstava i obvezama i pravima državnih dužnosnika, a u njegovoj provedbi neprimjerena primjena njegovih odredbi glede ispravka netočnih navoda.

Predloženim izmjenama i dopunama uredilo bi se više pitanja. Tako bi se utvrdio ukupan broj pitanja koja se mogu postaviti tijekom "aktualnog prijedpodneva", a napose pitanja koja mogu postaviti zastupnici pojedinog kluba, način utvrđivanja redosljeda za postavljanje usmenih zastupničkih pitanja tijekom "aktualnog prijedpodneva" ždrijebom, utvrđivanje predstavnika Vlade koji će sudjelovati u radu Sabora i njegovih radnih tijela te pojašnjenje odredbe o ispravku netočnog navoda. "Aktualno prijedpodne", navodi se u članku 3, održava se na početku svake sjednice Sabora prije prelaska na prvu točku dnevnog reda u kojem klubovi zastupnika mogu postaviti ukupno četrdeset pitanja, a pitanja mogu postaviti i nezavisni zastupnici koji nisu izabrani na listi političke

Zbog nemogućnosti svih zainteresiranih zastupnika da tijekom "Aktualnog prijedpodneva" postave usmeno pitanje otežana je provedba poslovníčkih odredbi.

stranke, zastupnici nacionalnih manjina koji nisu organizirani u klub zastupnika, a napose zastupnici političkih stranaka koji nemaju klub zastupnika. Brojna pitanja koja mogu postaviti zastupnici pojedinog kluba zastupnika određuju se razmjerno broju članova pojedinog kluba u odnosu na ukupni broj zastupnika na način da se broj članova pojedinog kluba podijeli s četiri s time da se pri izračunu rezultat iznad 0,50 korigira na više. Zastupnici bi postavljanje usmenih zastupničkih pitanja najavljivali pisanim putem najkasnije 24 sata prije početka sjednice Sabora, a najava bi sadržavala ime i prezime zastupnika koji želi postaviti usmeno zastupničko pitanje, naznaku kome se pitanje postavlja i područja na koje se pitanje odnosi. Slijedećom se odredbom Poslovnika uređuje da se redosljed za postavljanje usmenih pitanja tijekom "aktualnog prijedpodneva" utvrđuje ždrijebom te propisuje način najave zastupnika za posta-

vljanje usmenih zastupničkih pitanja i način ždrijebanja (članak 4.). Također se propisuje određivanje stanki tijekom sjednice Hrvatskoga sabora (članak 6.). Tijekom sjednice Sabora predsjednik kluba zastupnika može zatražiti stanku za sastanak kluba, ali je dužan iznijeti razloge zbog kojih traži stanku i prijedlog duljine njezina trajanja, a predsjedavajući sjednicom Sabora odobrit će stanku, ali ne može odrediti vrijeme kraće od deset niti dulje od trideset minuta. Nakon stanke predsjednik kluba zastupnika obrazložiti će stajalište kluba u izlaganju ne dulje od pet minuta, a na to izlaganje nije dozvoljena replika, no može se ispraviti netočan navod.

RADNA TIJELA

Predlagatelj, Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav izjasnio se o amandmanima koje su na predloženu odluku podnijeli Klub zastupnika HDZ-a, zastupnica Dragica Zgrebec, Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, Klub zastupnika HNS-PGS-a, Damir Kajin i Klub zastupnika HSS-a. Utvrđeno je također da je Odbor za turizam podnio amandman nakon roka propisanog Poslovníkom. Predlagatelj nije prihvatio amandmane koji nisu podneseni sukladno članku 163. stavku 3. Poslovnika, ali ih smatra poticajem za buduće izmjene i dopune Poslovnika Hrvatskoga sabora. Također nije prihvatio amandman Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša na članak 84. važećeg Poslovnika, Klub zastupnika HNS-PGS-a na članak 37. i na članak 110. važećeg Poslovnika, zastupnika Damira Kajina na članke 29, 56. i 95. važećeg Poslovnika. Također nije prihvatio amandman Kluba zastupnika HNS/PGS-a na članak 3. Prijedloga odluke jer nije sukladan koncepciji Prijedloga. Prihvatio je amandman Kluba zastupnika HDZ-a na članak 6. Prijedloga odluke, a tek djelomično amandman zastupnice Zgrebec na članak 6. s tim da predlaže da amandman glasi: "U članku 6. riječi "predsjednik kluba zastupnika" u odgovarajućem padežu zamjenjuje se riječima "predsjednik

ili potpredsjednik kluba zastupnika te drugi predstavnik kluba zastupnika ako oni nisu nazočni” u odgovarajućem padežu. Odbor je djelomično prihvatio i amandman Kluba zastupnika HSS-a na članak 3. stavak 1. s tim da predlaže da amandman glasi: ”U članku 3. stavku 1. mijenja se i glasi: Aktualno prijedpodne održava se na početku svake sjednice Sabora prije prelaska na prvu točku dnevnog reda. U ”Aktualnom prijedpodnevu” zastupnici organizirani u klubove zastupnika mogu postaviti ukupno 40 pitanja, a nezavisni zastupnici koji nisu izabrani na listi političke stranke, zastupnici nacionalnih manjina koji nisu organizirani u klubu zastupnika te po jedan zastupnik političkih stranaka koje nemaju klub zastupnika mogu postaviti pitanje na svakoj drugoj sjednici». U stavku 2. istog članka iza riječi ”rezultat” briše se riječ ”iznad”, a iza riječi: 0,50 dodaju se riječi ”i više”. Odbor je utvrdio i svoj amandman kojim se nomotehnički uređuje tekst članka 6. Prijedloga odluke.

U **Odboru za prostorno uređenje i zaštitu okoliša** sugerirano je da se oporbi daje veća mogućnost za postavljanje pitanja. Zbog interdisciplinarnoga i sveobuhvatnog djelokruga rada ovoga radnog tijela, te velikog interesa javnosti i stručnjaka za sudjelovanjem u postupku donošenja akata Sabora iz područja zaštite okoliša i prostornog uređenja, Odbor je ocijenio potrebnim da se proširi njegov sastav sa još 6 imenovanih članova (dva iz nevladinih udruga, dva iz znanosti i dva iz strukovnih udruženja).

Amandmanskim prijedlogom Odbora (novi članak 1a.) formaliziralo bi se sudjelovanje javnosti i stručnjaka u postupku donošenja zakona i drugih akata Sabora iz nadležnosti Odbora. Javnost je osobito senzibilizirana za teme iz područja zaštite okoliša, što je i jedan od prioriteta EU. Također, postoji želje stručnih krugova da svojim znanjem pripomognu donošenju što kvalitetnijeg zakonskog okvira kako bi Hrvatska što prije ispunila svoje obveze iz Nacionalnog programa za pridruživanje EU.

Odbor za turizam imao je tri amandmanska prijedloga. Tako je iza članka 1. Odbor predložio da se doda novi članak 1a. Smisao amandmana je da ovaj Odbor može imenovati vanjske članove iz redova strukovnih i znanstvenih institucija. Tu je i prijedlog (novi članak 1b.) po kojem Odbor može imenovati još šest vanjskih članova (jedan iz Hrvatske gospodarske komore, a ostalih pet iz strukovnih udruga i ostalih znanstvenih institucija). Posljednji amandman odnosi se na članak 69. važećeg Poslovnika, a tiče se djelokruga njegova rada. Odbor, naime, predlaže da se u djelokrug njegova rada uvrsti praćenje tijeka privatizacije i razmatranje učinaka toga postupka u turizmu. Obrazloženje – brisanjem te alineje iz djelokruga rada Odbora kojom je ovo radno tijelo imalo ovlasti, prava i dužnosti matičnog radnog tijela u području praćenja tijeka privatizacije i učinaka tog postupka u turizmu, u proteklih se nekoliko godina pokazalo potpuno pogrešnim, pa i štetnim. S obzirom na to da postoji veliki broj slučajeva privatizacije i prodaje hotelskih i sličnih objekata, a prema strategiji i programu koji još nije poznat, niti prihvaćen, čini se nužnim saborskom radnom tijelu za turizam dati ovlasti i prava kojima bi se omogućilo praćenje toga postupka, ali i transparentnost donošenja odluka, piše u obrazloženju amandmana.

AMANDMANI

Amandmanom na članak 6. stavak 2. **Kluba zastupnika HDZ-a** predlaže da se ograniči vrijeme izlaganja predsjednika kluba zastupnika u slučaju traženja stanke. Prema amandmanu predsjednik kluba zastupnika dužan je iznijeti razloge zbog kojih traži stanku i prijedlog duljine njezina trajanja u izlaganju ne duljem od dvije minute.

Amandmanskim prijedlogom kojim **Klub zastupnika HNS/PGS-a** predlaže da se iza članka 1. doda novi članak 2. želi se zapravo preciznije riješiti utvrđivanje godišnjeg rasporeda sjednica Sabora, a novim člankom 3. precizno odrediti rok u kojem je Vlada dužna dostaviti svoja mišljenja, stajališta i pri-

jedloge. Razlog - postojeća odredba po kojoj je Vlada bila dužna dostaviti svoje mišljenje, stajališta i prijedloge do početka rasprave u radnim tijelima Sabora, neprecizna je i zbog toga se nerijetko događa da je nedostavljeno mišljenje Vlade uzrok odgađanja zakonodavne procedure tj. predlagatelji mogu mjesecima čekati da njihov prijedlog zakona dođe na dnevni red sjednice Sabora. Smisao amandmana na članak 3. je da zastupnici iz redova parlamentarne većine mogu postaviti najviše 40 posto pitanja (16 pitanja), a oni iz redova parlamentarne manjine najviše 60 posto (24 pitanja). Ovom odredbom Klub želi precizno riješiti omjer zastupničkih pitanja koja mogu postaviti zastupnici parlamentarne većine odnosno manjine.

I **Klub zastupnika HSS-a** smatra da su potrebne korekcije u članku 3. kojim se uređuje ukupan broj pitanja koja mogu postaviti zastupnici tijekom ”Aktualnog prijedpodneva”. Klub smatra da se predloženim izmjenama i dopunama Poslovnika predstavnici stranaka koje imaju jednog zastupnika stavljaju u povlašteniji položaj od ostalih stranaka i njihovih zastupnika. Prijedlog je Kluba da u ”Aktualnom prijedpodnevu” klubovi zastupnika kao i stranke koje imaju dva zastupnika mogu postaviti ukupno 40 pitanja, a pitanja mogu postaviti i nezavisni zastupnici koji nisu izabrani na listi političke stranke, zastupnici nacionalnih manjina koji nisu organizirani u klub zastupnika te zastupnici političkih stranaka koji imaju jednog zastupnika na svakoj trećoj sjednici. Klub drži da se ovakvim prijedlogom postiže korektan odnos u smislu međustranačkog dogovora. A slijedeći amandmanskim prijedlog Kluba (odnosi se na način utvrđivanja broja pitanja koja mogu postaviti zastupnici pojedinog kluba zastupnika) daje pravo stranci koja je točno na rezultatu od 0,50 na korekciju prema više (”iza riječi rezultat briše se riječ iznad, a iza riječi 0,50 dodaju se riječi i više”).

Pored predsjednika kluba zastupnika i njegovih zamjenika i drugi članovi mogu predstavljati klub, ako se tako dogovori, upozorava zastupnica **Dragica Zgrebec (SDP)** pa s tim u vezi pre-

dlaže da se u članku 6. riječ "predsjednik kluba zastupnika" zamijene riječima "predstavnik kluba zastupnika".

Čak tri amandmanska prijedloga podnio je Damir Kajin (tijekom glasanja o amandmanima upozoreno je da se zapravo radi o amandmanima Kluba zastupnika IDS-a). Prvim amandmanom na članak 29. važećeg Poslovnika zatražio je da potpredsjednik kluba zastupnika, u pogledu prava i obveza, ima status potpredsjednika radnog tijela Sabora. Tražio je zatim da se u popis radnih tijela u članku 56. stavak 1. važećeg Poslovnika doda i Odbor za međuparlamentarnu suradnju, te da predsjednik i potpredsjednik tog Odbora kao i drugih izaslanstava pri međunarodnim tijelima u pogledu prava i obveza imaju status predsjednika i potpredsjednika radnog tijela Sabora (članka 95.) Zastupnik smatra da bi usvajanje ovih odredbi pridonijelo izjednačavanju bitnih funkcija u Saboru.

RASPRAVA

Uvodno je o Prijedlogu odluke govorio predstavnik predlagatelja, predsjednik Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, **Dražen Bošnjaković**. U provedbi Poslovnika uočena je neprimjerena primjena njegovih odredbi glede "Aktualnog prijepodneva", određivanja stanke tijekom sjednice Sabora i ispravka netočnog navoda. Kod određivanja ukupnog broja pitanja koja mogu postaviti zastupnici tijekom sjednice Sabora posebno se, kaže, vodilo računa da to pravo imaju i zastupnici političke stranke koji nemaju svoj klub, te zastupnici nacionalnih manjina, a daje im se i određeni prioritet u redosljedu postavljanja pitanja.

U nastavku izlagali su predstavnici radnih tijela. **Slavko Linić** je izvjestio zastupnike o stavovima Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, a **Ante Markov** Odbora za turizam.

U ime Kluba zastupnika LIBRE dr. sc. **Vilim Herman** pozdravio je dobronamjernost Prijedloga, ali drži da on u sebi u nedovoljnoj mjeri objedinjuje različite prijedloge klubova zastupnika koji

su išli tragom dobrih iskustava Sabora i parlamenata u Europi. Predlagatelj je čini se tražio rješenje koje više-manje izražava odnos političkih snaga ovog saziva Hrvatskog sabora, a zastupnik Herman kaže kako to nije dobro i drži da predloženo rješenje neće dugo trajati. Iako se ovakvim rješenjem izbjegava "noćno bdijenje" kod prijave za postavljanje zastupničkih pitanja, ono ipak nije u duhu pravila koja se mogu nazvati kulturom parlamentarnog života. S tim u vezi zastupnik Herman upozorio je na tri načela danas prisutna kao europsko iskustvo u parlamentarnom životu. Prvo se načelo vezuje uz istaknutiju ulogu opozicije u odnosu na vlast kod postavljanja zastupničkih pitanja, drugo načelo na izmjenjivanje opozicije i vladajućih u postavljanju tih pitanja, dok se treće načelo odnosi na uvažavanje veličine pojedinih klubova zastupnika kod postavljanja pitanja. I u našem bi slučaju predloženo rješenje trebalo biti suvislo u kojem će dijalog u sabornici to stvarno i biti, a debata prava debata.

Unatoč dobronamjernosti Prijedlog odluke u nedovoljnoj mjeri objedinjuje različite prijedloge klubova zastupnika koji su išli tragom dobrih iskustava Sabora i parlamenata Europe.

Prijedlog odluke u velikom je svom dijelu prihvatljiv za Klub zastupnika HNS-PGS-a rekao je **Dragutin Lesar (HNS)**. Klub je podnio tri amandmanska prijedloga i ako se pokaže dobra volja i oni budu prihvaćeni tada će predlagatelj dobiti podršku zastupnika ovoga kluba. Prema Prijedlogu odluke, objašnjava Lesar, nezavisni zastupnici koji nisu izabrani na listi političkih stranaka imaju pravo na najmanje jedno pitanje, ali koliko mu je poznato, dodaje, takvih zastupnika u ovom trenutku nema u Saboru. Jednako tako je i sa zastupnicima nacionalnih manjina koji nisu organizirani u klubu zastupnika, kojih također nema, a napose sa zastu-

pnicima političkih stranaka koji nemaju klubove zastupnika. U nastavku Lesar je iznio svoje matematičko viđenje članka 3. Po toj matematičkoj računici parlamentarna većina imala bi pravo na 21 pitanje, a parlamentarna manjina na 18, dok bi dva pitanja ostala rezervirana za zastupnike koji nemaju svoj klub", primijetio je Lesar, napominjući da ne zna tu još status jednog nezavisnog zastupnika koji nije niti u jednom klubu.

Logično je da vladajuća većina nikada neće postavljati pitanja koja su šakaljiva za Vladu, primijetio je **Pero Kovačević** u ime Kluba zastupnika HSP-a. Demokratski je i logično stoga da vladajući dobiju pravo na 40 posto pitanja, a oporba na 60 posto, i tako osigura glas javnosti i naroda u sabornici.

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je **Damir Kajin**. Logično je da se konačno pristupilo izmjenama i dopunama Poslovnika jer ono što se prije događalo poglavito kod "Aktualnog prijepodneva" bila je, kaže, sramota za parlament i svojevršno omalovažavanje institucije saborskog zastupnika. Prema Prijedlogu zastupnici postavljanje usmenih zastupničkih pitanja najavljuju pisanim putem najkasnije 24 sata prije početka sjednice i pri tome moraju naznačiti kome pitanje postavljaju i na koje se područje ono odnosi. Zastupnik se slaže s mišljenjem da "Aktualno prijepodne" nije kviz u kojem netko u Vladi mora ad hoc pokazati poznavanje baš svake teme koja se tiče Republike Hrvatske, ali drži da isto tako nije moguće tražiti da se Vladi unaprijed dostavi pitanje. To je, kaže, rušenje dosadašnjeg običaja i naše parlamentarne tradicije, a pritom se stječe dojam da izvršna vlast naprosto ništa ne želi prepustiti slučaju već sve nadzirati pa tako, između ostalog, kreirati i zastupničku slobodu (što, kako, na koji način i koga pitati). "Kada je Hrvatska u pitanju tu vrstu zastupničke nepredvidivosti i slobode, da ne kažem neubrojivosti ponekad jednostavno ne smijemo uokviriti", podvukao je Kajin.

Glede utvrđivanja broja pitanja koja mogu postaviti zastupnici pojedinog kluba Kajin je izračunao da se tijekom sjednice može postaviti tek 38 pitanja

(152 zastupnika podijeljena sa 4). U toj situaciji npr. Klub zastupnika IDS-a koji ima četiri zastupnika svaki će put moći postaviti jedno pitanje. IDS-u bi, međutim, najviše odgovarala situacija iz prijašnjeg saziva Sabora kada su se zastupnici ispred vrata sabornice, koliko god to izgledalo ponižavajuće, borili za svoje mjesto na listi postavljanja zastupničkih pitanja. Nakon izbora u studenome lani i formiranja sadašnjeg saziva Sabora poništeno je to načelo postavljanja zastupničkih pitanja i došlo je do jedne anarhije u kojoj je IDS vrlo često bio u situaciji da izgubi i to jedno pitanje, pa je to razlog zašto pristaje na izmjene Poslovnika, rekao je Kajin. Kod postavljanja zastupničkih pitanja potrebno je, međutim, dogovoriti što sa zastupnicima koji nisu u klubu zastupnika. Drži kako nikoga ne treba privilegirati u tom pogledu te bi takvi zastupnici trebali doći svaki četvrti put na red za postavljanje pitanje.

Reducira se pravo zastupnika na postavljanje pitanja

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Zdenko Haramija** je ustvrdio da će njegova stranka glasovati za Prijedlog odluke, ako se usvoji amandmanski prijedlog ovoga Kluba. Ako se to pak ne dogodi tada zastupnici HSS-a najvjerojatnije neće glasovati za Prijedlog.

U pojedinačnoj raspravi **Željko Pavlic (LIBRA)** rekao je kako ne može podržati predloženu verziju izmjena i dopuna Poslovnika Hrvatskoga sabora jer reducira pravo zastupnika na postavljanje zastupničkih pitanja. Postavljanje zastupničkog pitanja vezuje se uz opća prava i dužnosti zastupnika, ali se na predloženi način ona zapravo ograničavaju, ponavlja Pavlic. Dosad je u Poslovniku pisalo da zastupnik ima pravo i dužnost postavljati pitanja premijeru i članovima Vlade, a sada se predlaže da to pravo dobiju klubovi zastupnika. Klubovi zastupnika tj. političke stranke određivali su koji će od zastupnika moći postaviti neko od zastupničkih pitanja, što se po mišljenju Pavlica ne bi smjelo dozvoliti. Svakako valja očuvati samostalnost zastupnika tako što

će on ostvariti pravo da postavi zastupničko pitanje, a izvlačenjem valja odrediti redosljed istupa onih koji su se prijavili za postavljanje pitanja. Zaključujući istup podvukao je kako svakako valja sačuvati samostalnost i snagu saborskog zastupnika, a ne klubova zastupnika koji i onako imaju veliku ulogu u radu Sabora.

Biserka Perman (SDP) potpuno se složila s mišljenjem zastupnika Kajina u dijelu koji se tiče utvrđivanja ukupnog broja pitanja koja mogu postaviti zastupnici tijekom "Aktualnog prijepodneva" i načina na koji se dodjeljuje pravo postavljanja pitanja (članak 3.). Prema Prijedlogu odluke predsjedavajući sjednicom Sabora neće odobriti stanku za sastanak kluba zastupnika ako se takav zahtjev, uz ostalo, podnosi prije utvrđivanja dnevnog reda i prijelaza na dnevni red. Prije utvrđivanja dnevnog reda i prijelaza na dnevni red je "Aktualno prijepodne", podsjeća zastupnica i zanima je što je sa zahtjevom sa stankom u tijeku "Aktualnog prijepodneva" te je li predlagatelj uopće predvidio takvu situaciju, a ako nije drži da bi to na neki način ipak trebao učiniti.

Učinjen je dobar napor u podnošenju Prijedloga ove odluke, ali on generira neke nepravdičnosti koje u doradi valja imati u vidu, smatra dr. sc. **Ivo Josipović (neovisni)**. Bilo bi dobro da oporba ima mogućnost postaviti jednak broj pitanja ili čak više pitanja od pozicije. Nadalje, nije siguran da je pravično da zastupnici predstavnici nacionalnih manjina mogu nastupati kao manjinski zastupnici i kao dijelovi vladajuće koalicije. Jednako tako nije do kraja pravično da neovisni zastupnik ima ogromnu prednost pred zastupnicima koji su izabrani na bilo kojoj stranačkoj listi. Po tome, ako je točno, netko tko je izabran na svojoj listi ima pravo, svaki put postaviti zastupničko pitanje, a relativno velike političke stranke ali s manjim brojem zastupnika u Saboru tek dva pitanja na sjednici.

U zaključnom istupu predstavnik predlagatelja gospodin **Dražen Bošnjaković** primijetio je da je teško naći model prijedloga kojim bi svi bili zadovoljni te se zahvalio svima koji su sudjelovali u

raspravi i podnijeli amandmane. Drži da je predloženo u ovoj odluci puno bolje od dosadašnjeg modela, a ako se amandmanima može nešto poboljšati to će se i prihvatiti.

Izjašnjavanje o amandmanima

Na Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Poslovnika Hrvatskoga sabora klubovi zastupnika, zastupnici pojedinačno i radna tijela Sabora podnijeli su 10 amandmana. U ime predlagatelja (Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav) o amandmanima se očitovao **Dražen Bošnjaković**, predsjednik Odbora. Kažimo da predlagatelj nije prihvatio ukupno sedam amandmanskih prijedloga (Odbora za prostorno uređenje i zaštiti okoliša, Kluba zastupnika HNS-PGS-a i Damira Kajina), jedan je amandman u potpunosti prihvatio (Kluba zastupnika HDZ-a), a dva tek djelomično (zastupnice Dragice Zgrebec i Kluba zastupnika HSS-a). Podsjećamo da smo o tome više pisali u okviru prikaza rada radnih tijela. Istog su mišljenja bili i zastupnici iako su predstavnici podnositelja amandmana inzistirali na provođenju glasanja (Darko Šantić u ime Kluba zastupnika HNS-PGS-a). U ime Kluba zastupnika HSS-a, **Ljubica Lalić** se složila s prijedlogom predlagatelja da se prihvati amandman ovoga kluba u ponešto izmijenjenom obliku, a kod glasanja o amandmanu Damira Kajina zastupnica **Dorothea Pešić-Bukovac (IDS)** upozorila da je krivo naveden predlagatelj amandmana. Predlagatelj amandmana nije zastupnik Kajin nego zapravo Klub zastupnika IDS-a kako i piše u glavi podneska amandmana, zaključila je zastupnica. Na kraju zastupnici su prihvatili amandmanski prijedlog Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav na članak 6. (nomotehnički naravi), a zatim sa 83 glasa "za", i 11 "suzdržanih" donijeli Odluku o izmjenama i dopunama Poslovnika Hrvatskoga sabora u tekstu kako ga je predložio Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav zajedno s prihvaćenim amandmanima.

J.Š.

PRIJEDLOG ZA DAVANJE VJERODOSTOJNOG TUMAČENJA ČLANKA 3. STAVKA 1. ZAKONA O ZATEZNYM KAMATAMA, "NN", broj 28/96.

Jednoglasno sa 93 glasa "za" Hrvatski je sabor, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, dao vjerodostojno tumačenje članka 3. stavka 1. Zakona o zateznim kamatama.

Vjerodostojnim se tumačenjem utvrdilo da se za obračun zateznih kamata za razdoblje duže od godine dana primjenjuje proporcionalni (prosti), a ne konformni način obračuna, odnosno da se izračunata kamata na kraju godine ne pripisuje glavnici kao nova osnovica za daljnji izračun kamata. Prema zakonskoj odredbi za koju je dano tumačenje, ista glavnica ostaje osnovica za obračun kamata u narednoj ili narednim godinama.

Takvo su tumačenje podržali **Odbor za financije i državni proračun, te Odbor za zakonodavstvo.**

U ime Kluba zastupnika SDP-a takvo je tumačenje podržao i zastupnik **Nenad Stazić**

istaknuvši kako Vladin zahtjev smatra svojevrsnim pokušajem da se zakon osnaži i pošalje jedna poruka poslovnim bankama. Zakon je naime, dodaje Stazić, u tom dijelu vrlo jasan što dokazuje i Vlada koja se uvijek strogo držala ovog zakona u obračunavanju zateznih kamata svojim vjerovnicima. Stazić smatra kako je problem nastao 1993. godine kada je ZAP u razdoblju visoke inflacije elastičnim tumačenjem zakona želio zaštititi svoje vjerovnike. Nakon donošenja Zakona 1996. godine, ZAP kao monopolist u platnom prometu nastavio je s ustaljenom praksom iz vremena visoke inflacije, a na to su upozorile FINA i poslovne banke kada su preuzele vođenje platnog prometa. U zaključku svog izlaganja Stazić se osvrnuo i na građane oštećene takvom praksom obračunavanja zateznih kamata, istaknuvši kako svi imaju mogućnost za podizanje tužbe

za stjecanje bez osnove, a kojom će vratiti izgubljeni novac.

Na problem oštećenih građana osvrnuo se i **Pero Kovačević (HSP)** istaknuvši kako je posrijedi ogroman problem zbog kojeg su neki građani zbog jedne kune duga ostali bez cjelokupnog imetka kao žrtve kamatarenja i lihvarjenja poslovnih banaka. Iako podržava vjerodostojno tumačenje Zakona o zateznim kamata, Kovačević se zapitao što je sa slučajevima iz 90-tih godina gdje su ljudi završili na cesti, te predložio Vladi Republike Hrvatske da što prije dostavi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zateznim kamatama kojim bi se pravno mogli obuhvatiti i ranije slučajevi. To je važno kako bi zaštitili običnog hrvatskog čovjeka, a ne jednu moćnu banku, zaključio je Kovačević.

H.S.

IZVJEŠĆE O RADU PUČKOG PRAVOBRANITELJA ZA 2003. GODINU

Predstoji izmjena Zakona o Pučkom pravobranitelju

Prihvativši Izvješće, Hrvatski sabor je – sukladno obrazloženju i zaključcima Pučkog pravobranitelja – ocijenio da je potrebno osigurati odgovarajući prostor za rad njegova ureda, a i dodatna financijska sredstva u Proračunu za 2005, koja bi se namjenski koristila za rad Pučkog pravobranitelja na terenu kako bi se građanima olakšala komunikacija i pristup pomoći koju im pruža ova institucija. Vladi RH predloženo je da razmotri zahtjeve Pučkog pravobranitelja i s tim u svezi predloži odgovarajuća rješenja.

Također je ocijenjeno potrebnim da se pristupi izmjenama i dopunama Zakona o Pučkom pravobranitelju, imajući u vidu iskustva iz 12-godišnje primjene te prijedloge Pučkog pravobranitelja i preporuke neovisnih stručnjaka iz razmatranog Izvješća.

Mišljenja, primjedbe i prijedlozi iz rasprave, kao i primjedbe, prijedlozi i preporuke Pučkog pravobranitelja upućeni su Vladi radi poduzimanja mjera za učinkovitiji rad nadležnih državnih tijela i tijela s javnim ovlaštenjima.

O IZVJEŠĆU

U okviru prikaza Izvješća evo najprije što je o njemu uvodno rekao pučki pravobranitelj **Ante Klarić**, a zatim slijede podaci na koje su ukazali predstavnici te institucije u radnim tijelima Parlamenta.

Iz izlaganja Pučkog pravobranitelja

Pučki pravobranitelj je najprije rekao kako je daleko veći broj predmeta nego ranijih godina, i to zbog toga što se obišlo

deset hrvatskih županija, gradova, sela i zaselaka te se neposredno kontaktiralo s dužnosnicima lokalne samouprave i s ugroženima. Podsjetio je zatim na ranije zaključke i upozorenja Parlamenta, posebno iz prošle godine, kako država nema u evidenciji na tisuće svojih stanova, u kojima stanuje veliki broj ljudi bez pravne osnove te da se u kuće obnovljene sredstvima iz Državnog proračuna malo tko vraća. S tim u svezi naveo je riječi predsjednika Općine Kijevo kako ne mogu pokriti ni četiri razreda osnovne škole, a da se mještani vrate bila bi puna osmoljetka.

Za rad Pučkog pravobranitelja potrebno je u što kraćem roku osigurati kako odgovarajući radni prostor tako i potrebna sredstva za terenski rad, jer se upravo zahvaljujući takvom radu spoznao veći broj problema odnosno zaprimljen veći broj pritužbi građana.

Pučki branitelj je, nadalje upozorio: u mnogim obnovljenim kućama ne staju oni koji su primili ključeve; nema evidencije ni kontrole tog fonda; u Kninu se bez pravne osnove zauzima na stotine stanova; na magistralnoj cesti za Split uzurpirane su tuđe kuće i poslovni prostori i do danas nije vraćen nijedan prostor (najvećim dijelom u sudskim).

Ante Klarić je pozdravio najavu Vlade o produženju roka kod zahtjeva za obnovu do kraja godine, uz upozorenje da je i taj rok prekratak jer je nerijetko riječ o prostorima odnosno domaćinstvima kojima su informacije nedostupne (bez struje i vode, a nerijetko i s nepismenim, staračkim, stanovništvom).

On je zatim iz Izvješća izdvojio: prijedlog da se vrati pravo nasljednika prvoga nasljednog reda onih koji su robovali u komunističkom sustavu; upozorenje kako nadležna komisija nema dovoljno novca tako da "starcima koji čekaju na milostinju hrvatske države umiru"; tvr-

dnju kako su zbog načina naplate kamata od bivšeg Zavoda za platni promet - svojevrsnoga financijskog inženjeringa - propale stotine poduzeća (naveo je i primjer - za vrijednost od 50 tisuća kuna obračunato je, po pravomoćnoj presudi, 15,5 mln. kamata).

Klarić je još podsjetio kako je u prošlom sazivu upozorio da način obračun kamata izaziva velike socijalne probleme, pa i dužničko ropstvo građana.

IZ IZVJEŠĆA

Raste broj pritužbi na sudove

Iako pučko pravobraniteljstvo nema ovlasti ispitivati pritužbe na rad sudova, iz Izvješća je razvidno da raste broj predmeta kojima se građani pritužuju na rad sudova. Ured pravobranitelja u 2003. godini zaprimio je 286 pritužbi, a građani se uglavnom pritužuju na dugotrajnost sudskih postupaka i neažurnost sudova. Značajno je povećan broj zaprimljenih pritužbi tijekom 2003. godine u odnosu na 2002 - 53,34 posto.

Branitelji

Udio pritužbi branitelja i stradalnika Domovinskoga rata također je povećan, kako apsolutno tako i relativno. U 2003. godini zaprimljena je ukupno 371 pritužba, što je 19 posto ukupnog broja pritužbi za tu godinu.

Najveća primjedba glede zaštite prava hrvatskih branitelja odnosi se na višekratno upravno rješavanje u postupku ostvarivanja prava tj. vođenje upravnog postupka i upravnog spora po istoj upravnoj stvari i po nekoliko puta. Po mišljenju Pučkog pravobranitelja to se događalo zbog nestručnog i pogrešnog pristupa nadležnog Ministarstva. Radi daljnjeg izbjegavanja takve prakse predlaže se primjena instituta izmjene rješenja Ministarstva povodom upravnog spora ili meritorno rješavanje upravne stvari od Upravnog suda Republike Hrvatske.

Kod problema obnove stambenih objekata na ratom stradalim područjima uočen je problem velikog broja građa-

na starije životne dobi koji nisu ostvarili pravo na obnovu zbog neukosti ili nesnalaženja. Vlada Republike Hrvatske svojom je Odlukom, a na inicijativu Pučkog pravobranitelja, produljila rok u kojem se mogu podnositi zahtjevi za obnovu do 30. rujna 2004. godine. Uočen je problem velikog broja obnovljenih, a neuseljanih kuća na tim područjima a istovremeno se bespravno koriste stanovi u bližim gradovima.

Od ukupno 2389 pritužbi, 5 posto se odnosi na povrede prava iz urbanizma, graditeljstva i zaštite okoliša. Od 101 pritužbe građana na postupanje upravnih tijela iz tog područja, najviše ih se (83) odnosilo na bespravnu gradnju, kojom se najčešće ugrožavaju prava susjeda. Pritužitelji se žale na nedjelotvornost nadležnih inspekcijskih službi, na neizvršavanje inspekcijskih rješenja o rušenju bespravno sagrađenih objekata, te na dugotrajan postupak ishođenja građevne dozvole.

Posebno je upozoreno na sadržaj Uredbe Vlade RH o izmjenama i dopunama Uredbe (2002. i 2003.) o graničnim vrijednostima emisije onečišćavajućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora kojom se, po ocjeni podnositelja Izvješća, među ostalim, dopušta ispuštanje trostruko više vrijednosti otrova u okoliš, odnosno 500 posto više organskih tvari, sve do 2009. godine. Podnositelj Izvješća smatra da je na taj način ozakonjeno prekomjerno onečišćavanje okoliša od određenih gospodarskih subjekata.

Podnositelja Izvješća zabrinjava i pojava izdavanja suglasnosti za uvoz i preradu opasnog otpada preko mjere koju mediji našeg okoliša (zemljište, zrak, voda) mogu podnijeti bez posljedica na održivi razvitak.

Težište djelovanja

Glavna težišta djelovanja Ureda pučkog pravobranitelja i kategorije građana koje se svojim pritužbama obraćaju njegovu uredu jesu: zaposlenici kojima poslodavci uskraćuju plaću, izbjeglice iz BiH o čijim pritužbama je u Izvješću posebno poglavlje, prognanici radi stambenog zbrinjavanja, žrtve državnog

financijskog inženjeringa lihvarskih kamata, politički zatvorenici kojima se oštete ne isplaćuju, njihovi nasljednici prvog nasljednog reda kojima su uskraćena prava, hrvatski branitelji, žrtve stambene mafije, umirovljenici itd.

Pučki pravobranitelj je prošle godine obišao 10 županija da bi javnost obavijestio o ovlastima i djelovanju Pučkog pravobranitelja.

Vraćanje stanarskog prava

Pučki pravobranitelj se u Izvješću posebice osvrnuo i na prozivke zbog njegova stava o pitanju vraćanja stanarskih prava onima koji su otišli iz Hrvatske da bi se pridružili agresorima na Hrvatsku. Njegovo je čvrsto uvjerenje, naglašava, da za to nema ni zakonske ni moralne osnove. Stanarska prava neće se vratiti u Hrvatskoj u obliku u kakvom su bila, jer ne postoje u imovinsko-pravnom sustavu Hrvatske, davno su sudski ukinuta i posljedice su nastupile trajno. Umjesto stanarskih prava Srbima povratnicima mogu se dati druga prava kao npr. stambeno zbrinjavanje preko Poticajne stanogradnje (POS-a).

Razlikovati treba one koji su iz Hrvatske izbjegli od onih koji su pobjegli da bi se vratili tenkovima i koji bi se sada htjeli obogatiti na račun hrvatske države koju nisu htjeli.

U Izvješću se, međutim, jasno brane prava Srba povratnika na njihovu imovinu i deložiranje osoba koje drugdje imaju kuće ili stanove i koji se odmah bez odugovlačenja mogu iseliti iz tuđih kuća ili stanova.

RADNA TIJELA

Respektabilna institucija

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina podržao je Izvješće istaknuvši da je svojim djelovanjem u proteklom razdoblju Pučki pravobranitelj postao respektabilna institucija, bez obzira na sve probleme s kojima se susreće u svome radu i bez obzira na činjenicu da u dosta slučajeva

nema potrebnu podršku, razumijevanje i pomoć nadležnih državnih tijela.

Naglašeno je kako zabrinjava činjenica da je tijekom 2003. primljeno znatno više pritužbi nego ranijih godina (povećanje u odnosu na 2002. godinu od 53,34 posto odnosno 44,8 posto u odnosu na višegodišnji prosjek). Bez obzira na obrazloženje pučkog pravobranitelja kako je porast broja pritužbi rezultat prije svega obilaska deset županija i kako je time građanima olakšan pristup pučkom pravobranitelju, smatra se da to ipak ukazuje na brojne probleme koji su još uvijek prisutni u radu državne uprave i tijelima s javnim ovlastima, a što izravno utječe na otežano ostvarivanje ustavnih i zakonskih prava građana.

Posebna zabrinutost izražena je zbog konstantnog povećanja broja pritužbi na spor i nepravilan rad sudova. Problem je tim veći što se radi o pritužbama za čije ispitivanje pučki pravobranitelj nema ovlasti, pa se stječe utisak da građani, kada je u pitanju takva vrsta pritužbi, nemaju odgovarajući oblik zaštite. I pored svega što je do sada poduzeto proizlazi da učinkovitost i kvaliteta rada sudova ni izdaleka ne zadovoljavaju. To je i razlog da se građani često odlučuju za traženje pravde pred Europskim sudom za ljudska prava. Očito je, stoga, kako je krajnje vrijeme da se u sustavu pravosuđa iznađu rješenja koja će povećati učinkovitost sudova i poboljšati kvalitetu njihovoga rada.

Različita mišljenja u raspravi su iskazana u odnosu na stajalište Pučkog pravobranitelja u svezi sa zahtjevima za povrat stanarskog prava stanicima koji su to pravo izgubili tijekom rata, primjenom zakonske odredbe o gubitku stanarskog prava zbog nekorištenja stana više od 6 mjeseci. S jedne strane, izraženo je mišljenje da se radi o aktualnom pravu koje je obuhvaćeno i sporazumom o sukcesiji. Odlaganje njegovog rješavanja u skoroj bi budućnosti moglo izazvati brojne probleme, posebno imajući u vidu, kako je rečeno, uspješno rješavanje tog pitanja u Bosni i Hercegovini. Nasuprot tome izražen je stav da se radi prvenstveno o političkom, a ne o pravnom pitanju, odnosno da nema zakon-

skog uporišta za aktualiziranje tog pitanja, kao i da se pri njegovom razmatranju trebaju imati u vidu okolnosti u kojima je i način na koji je došlo do gubitka spomenutog prava.

Pojedini članovi Odbora s rezervom su primili konstataciju iznijetu u Izvješću, prema kojoj nema ni potrebne evidencije ni odgovarajuće brige za stanove u državnom vlasništvu koji se nalaze na područjima posebne državne skrbi. Uslijed toga brojni građani nisu stambeno zbrinuti, a u stanovima su, nerijetko, korisnici koji na to nemaju nikakvo pravo. Postavljeno je pitanje, kako je moguće da je država te stanove dijelila, a sada nema evidencije tko se u njima nalazi. Takva situacija, kako je rečeno, ukazuje na nefunkcioniranje pravnog sustava, i na neshvatljivu toleranciju prema odgovornim osobama u državnoj upravi u čijem djelokrugu rada je ta problematika. Samo tako je moguće da se ovakvo nezakonito i krajnje neracionalno raspolaganje državnom imovinom već godinama održava bez odgovarajućih sankcija.

Posebno je u raspravi naglašeno da brojni primjeri iznijeti u Izvješću ukazuju na to da na pravi način nije postavljeno pitanje odgovornosti za provođenje zakona i drugih propisa, i da to dovodi do stalnog ponavljanja istih problema, iako se na njih, iz godine u godinu, ukazuje u izvješćima ove institucije. Pitanje odgovornosti, kako je istaknuto, mora se postaviti konkretno, a to znači osobno. U svakom tijelu državne uprave zna se poimenično tko je odgovoran za izvršavanje pojedinog zakona ili drugog propisa, a zakonom je utvrđena i odgovornost za neizvršavanje povjerenih zadataka. Zbog toga se, umjesto uopćenog ukazivanja na neizvršavanje zakona od pojedinih državnih tijela, treba postaviti pitanje odgovornosti odgovornih pojedinaca u tim tijelima, rečeno je.

Izraženo je i mišljenje da rad Pučkog pravobranitelja, i veliki naponi koje ulaže da bi se olakšalo ostvarivanje ustavnih i zakonskih prava građana, nisu u javnosti prezentirani na pravi način. Dok se na postupke pokrenute pred Europskim sudom za ljudska prava u medijima i

skreće pozornost, kad je u pitanju rad Pučkog pravobranitelja, slučajevi koje on rješava i problemi s kojima se susreće u javnosti prolaze gotovo nezapaženo. Veća javnost rada Pučkog pravobranitelja, kako je rečeno, potrebna je da bi se s jedne strane što više afirmirao rad ove institucije, a s druge strane da bi se javnost upoznala s problemima s kojima se susreće. Na taj način pridonijelo bi se stvaranju pozitivnog ozračja kad je u pitanju odgovornost državne uprave i tijela koja imaju javne ovlasti za rješavanje Ustavom i zakonom utvrđenih prava građana.

Uz prijedlog da se Izvješće prihvati članovi ovog radnog tijela, podržali su zahtjeve Pučkog pravobranitelja za stvaranje odgovarajućih prostornih, kadrovskih i financijskih pretpostavki za njegov učinkovitiji rad.

Sukladno obrazloženju i zaključcima predloženim uz Izvješće, ocijenjeno je potrebnim osigurati odgovarajući prostor za rad pučkog pravobranitelja, kao i dodatna financijska sredstva u Proračunu za 2005, koja bi se namjenski koristila za rad Pučkog pravobranitelja na terenu, a sve s ciljem da se građanima olakša komunikacija i pristup pomoći koju im pruža ova institucija. Vladi RH predloženo je da razmotri zahtjeve Pučkog pravobranitelja i s tim u svezi predloži odgovarajuća rješenja.

Predloženo je da se pristupi izmjenama i dopunama Zakona o pučkom pravobranitelju, imajući u vidu iskustvo iz njegove 12-godišnje primjene i prijedloge Pučkog pravobranitelja te preporuke neovisnih stručnjaka iznijete u razmatranom Izvješću. Parlamentu je također sugerirano da se mišljenja, primjedbe i prijedlozi iznijeti u raspravi o Izvješću, kao i primjedbe, prijedlozi i preporuke pučkog pravobranitelja iz Izvješća dostave Vladi RH radi poduzimanja mjera za učinkovitiji rad nadležnih državnih tijela i tijela koja imaju javne ovlasti.

Članovi **Odbora za pravosuđe** podržali su Izvješće o radu pučkog pravobranitelja, izrazivši zadovoljstvo činjenicom da u strukturi pritužbi gotovo i nema onih na rad Državnog odvjetništva.

U Odboru za rad, socijalnu politiku i zdravstvo Izvješće je ocijenjeno kao kvalitetan i detaljan prikaz povreda odnosno ugrožavanja prava pritužitelja u pojedinim područjima upravnog djelovanja, i Parlamentu je predloženo da ga prihvati. Ukupan broj pritužbi je povećan, uočeno je u raspravi, a posebno je to vidljivo u odnosu na broj pritužbi iz područja mirovinskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i organizacije zdravstva, socijalne skrbi te iz područja rada i radnih odnosa državnih i javnih službenika i namještenika. Odbor je proveo raspravu posebno u dijelu koji se odnosi na povredu prava iz navedenih područja, uz povredu stambenih prava te pritužbe izbjeglica i prognanika.

Najviše je pritužbi na rad Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, njegove Središnje službe i područnih službi. I u ovom Izvješću, kao i u onom za 2002, osnovni povod pritužbama je nedopustivo dugo trajanje upravnog postupka i nedonošenje odluka u zakonskom i razumnom roku. Dio problema je, mišljenje je članova Odbora, u povećanom prilivu predmeta koji su rezultat provedbe međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju sa susjednim zemljama. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje mora stoga poduzeti odgovarajuće organizacijske, kadrovske i druge mjere, te izvršiti raščlambu uzroka neažurnog rada, kako bi se što žurnije rješavali zahtjevi u predmetima za koja su nadležni ovlaštene djelatnici Središnje službe i područnih službi. Ovo je prijeko potrebno, među ostalim i zato što je znatan dio podnositelja pritužbi u teškoj socijalnoj situaciji, u kojoj su se zatekli ne svojom voljom (npr. umirovljenici koji su mirovinu ili dio mirovine ostvarili u bivšim republikama bivše SFRJ).

Pritužbe na povredu prava iz sustava socijalne skrbi su također nešto brojnije nego ranijih godina pa je preporuka Odbora da centri socijalne skrbi što ažurnije obrađuju slučajeve i upućuju pritužitelje na postupak za ostvarivanje prava iz sustava socijalne skrbi za koje imaju zakonske uvjete.

Budući da je povećan i broj pritužbi radi povreda odnosno ugrožavanja stambenih prava, a radi se uglavnom o nemogućnosti siromašnijih građana da dobiju u najam socijalni stan, nužne su odgovarajuće mjere za izgradnju stanova za osobe koje nisu u stanju same riješiti stambeni problem.

Članovi Odbora su u raspravi upozorili da je potrebno ponovno razmotriti odredbe Zakona o pravima bivših političkih zatvorenika, posebno u dijelu koji se odnosi na priznavanje prava nasljeđivanja neisplaćenih naknada djeci umrlih političkih zatvorenika, a koji su korisnici obiteljske mirovine zbog opće nespособnosti za rad.

Iz izvješća **Odbora za ratne veterane**, čiji su svi članovi pohvalili Izvješće, izdvajamo sljedeće zahtjeve odnosno ocjene:

konačno treba riješiti problem beskonačnog rješavanja statusa hrvatskih branitelja i njihovih prava kroz maksimalno skraćivanje cijelog postupka,

- nastojati riješiti problem bespravno zaposjednute imovine te povrat iste vlasnicima,

- olakšati te učiniti dostupnijim mogućnost otkupa poljoprivrednog zemljišta onim hrvatskim braniteljima koji se bave i žive od poljoprivrede te im omogućiti prioritetan otkup,

- ne poštuju se propisani zakonski rokovi te upravne stvari dugotrajno rješavaju,

- za rad Pučkog pravobranitelja potrebno je u što kraćem roku osigurati kako odgovarajući radni prostor tako i potrebna sredstva za terenski rad, jer se upravo zahvaljujući takvom radu spoznao veći broj problema odnosno zaprimljen veći broj pritužbi građana.

Odbor je predložio da se Vladi RH obveže da do kraja 2005. osigura odgovarajući prostor za rad Pučkog pravobranitelja, i da u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2005. godinu osigura namjenska sredstva od 155.000 kuna za terenski rad institucije.

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, koji je Parlamentu predložio da Izvješće samo primi na znanje zaključio je kako je potrebno

da Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, u suradnji s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, preispita propise o graničnim emisijama onečišćavajućih tvari iz zraka i propise o kvaliteti naftnih derivata koji su izvan europskih standarda. Radno tijelo upozorava ista državna tijela da ispituju ocjene Pučkog pravobranitelja o prekomjernom uvozu opasnog otpada, jer je za takav uvoz propisana zabrana.

Članovi Odbora za useljništvo ocijenili su da je Izvješće veoma kvalitetno i pohvalili su rad Pučkog pravobranitelja jer brani prava svih hrvatskih građana bez obzira na njihovu etničku pripadnost. Stjecao se, naime, utisak, rečeno je, da Pučki pravobranitelj brani samo prava članova etničkih zajednica. Pohvaljeno je njegovo zauzimanje za hrvatske branitelje i zahtjeve za poštivanjem odluka Upravnog suda, kojemu su branitelji upućivali svoje tužbe, uz upozorenje kako se Ministarstvo hrvatskih branitelja oglušilo na njihove tužbe i po njihovu usvajanju.

Ukazali su na tešku situaciju u kakvoj su prognanici iz BiH, Vojvodine i Kosova, jer godinama žive u neizvjesnosti. Prisiljeni su na česte selidbe, djeca moraju mijenjati školu, a roditelji poslove. Mnogi su, u kućama izbjeglih Srba, tek kao čuvari imovine do povratka vlasnika.

Vlada RH u svom izvješću ističe da je u svezi s predmetnim izvješćem zadužila nadležna tijela državne uprave da, u okviru djelokruga, poduzmu odgovarajuće mjere radi otklanjanja nepravilnosti navedenih u Izvješću, kao i da u neposrednom kontaktu s Pučkim pravobraniteljem dodatno razmotre pojedine primjedbe radi što bržeg otklanjanja problema na koje se ukazuje.

RASPRAVA

Stavove radnih tijela obrazložili su: dr.sc. **Furio Radin** (Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina), **Vlado Jukić** (Odbor za ratne veterane), **Zdenka Babić-Petričević** (Odbor za useljništvo) te dr.sc. **Marko Turić**

(Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo).

Pravobranitelj za djecu – u okviru postojećeg Ureda

Ako se prihvati samo izvještaj a ne i predloženi zaključci, odnosno ne dobije li se odgovor tko je snosio odgovornost za propuste, iduće godine izvještaj i ne bi trebalo razmatrati – riječi su kojima je predstavnik Kluba zastupnika HNS-a i PGS-a **Dragutin Lesar** zaključio izlaganje. Uvodno je upozorio kako nisu uvažene preporuke pučkog pravobranitelja: da pravobranitelj za djecu bude u okviru postojećeg ureda, a ne zasebno te se založio za veće sudjelovanje Ureda u međunarodnim mrežama sličnih agencija i za preispitivanje funkcija Vladina Ureda za ljudska prava. Ukazao je zatim na veliko povećanje broja predmeta (53,34 posto), što – naglasio je – može ukazivati na bolji rad pučkog pravobranitelja, na veću hrabrost građana, lošiji rad ostalih institucija ili na veće kršenje prava ili kombinaciju više elemenata.

Nakon podatka kako su upravna tijela u tek 74 posto slučajeva (859 od 1149) dostavila traženo očitovanje, uslijedilo je pitanje - kako je to moguće te ocjena da se pučkog pravobranitelja ne smije ignorirati pa tvrdnja da u zakonodavstvu nešto nedostaje.

Iz Izvješća je predstavnik ovog kluba, među ostalim, izdvojio sugestiju te institucije da se osnuju specijalizirani sudovi za radne sporove (uz njegovo upozorenje kako se Vlada o tome nije izjasnila u svom mišljenju) te upozorio kako bi bilo dobro da nijedan od 1952 slučaja pojedinačnih povreda ustavnih i zakonskih prava ne završi pred međunarodnim sudom.

Klub zastupnika HNS-a i PGS-a je podržao prijedlog zaključaka Pučkog pravobranitelja: da se osigura odgovarajući prostor za rad pučkog pravobranitelja; da se, do kraja 2006. izmijeni i dopuni Zakon o pučkom pravobranitelju tako da se osiguraju redoviti uređovni dani u mjestima izvan sjedišta ili da se otvore najmanje četiri područna

ureda (Vukovar, Knin, Slavonski Brod i Gospić).

I na kraju evo zastupnikova upozorenja kako se Vlada u svom mišljenju nije izjasnila prihvaća li ove prijedloge ili ne.

Nemoćna institucija

U ime Kluba zastupnika IDS-a Izvješće je podržao **Damir Kajin**, rekavši kako neće reći da je institucija nije potvrdila, ali da je nesporno – nemoćna. Centralno je stoga pitanje – može li uopće pučki pravobranitelj ostvariti zakonske ciljeve. Klariću, kako reče, kapa dolje, ali institucija je blokirana nečinjenjem drugih tijela državne vlasti.

Nakon napomene kako je ova institucija nužna zbog međunarodnog legitimiteta, predstavnik IDS-a je još naglasio kako se mora priznati da je ona – marginalizirana, omalovažena, neadekvatno smještena.

Rekavši kako se Pučkom pravobranitelju uglavnom obraća sirotinja, Kajin je ustvrdio kako se zaposleni u upravnim tijelima, sudovima i sl. rukovode logikom – zašto izlaziti ususret podnositeljima tužbi kad i tako nemaju ništa, pa i nemaju što izgubiti.

U nastavku izlaganja zastupnik je skrenuo pozornost na činjenicu da je nepoznat ishod čak 90 posto slučajeva (to je najveća kritika nefunkcioniranja društva); rekao da je pravna zaštita skupa, neefikasna, da se kompromitirala te da je, možda, i korumpirana, da je sudstvo jedan od ozbiljnih kočničara promjena.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo prijedlog da bi Pravobraniteljstvo trebalo napraviti analizu funkcioniranja uprave i sudstva te ocjenu da nema birokratiziranije države od Hrvatske.

Najvredniji dio izvješća je, po Kajinu, onaj o zaposjednutoj imovini na područjima od posebne državne skrbi. Spomenuvši da je potpredsjednica Vlade Kosor primila članove obitelji Zec, on je naglasio kako bi trebalo raditi i na povratku izbjeglica i njihove imovine te uključivanju u život izbjeglog stanovništva (premda je to gotovo nemoguće

na područjima sa stopom nezaposlenosti od 35 do 45 posto).

Damir Kajin je u ime Kluba zastupnika IDS-a još rekao: posebnu pozornost posvetiti problematici zateznih kamata (po ministrici pravosuđa, od 1990. do 2004. ukamatarano je onoliko koliki je iznos vanjskog duga); s tim da se umjesto o autentičnom tumačenju (koje može razoriti cjelokupni bankarski i gospodarski sustav zemlje) raspravi o tome na posebnoj sjednici Sabora; učini li se institucija Pučkog pravobranitelja vjerodostojnijom bit će vjerodostojniji i Sabor.

Neefikasnost pravosuđa i državne administracije

Prihativši Izvješće u ime Kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice, **Dražen Bošnjaković** je rekao da statistički vrlo kvalitetno obrađeni podaci ukazuju na dvije činjenice – na neefikasnost pravosuđa te sporost i neučinkovitost državne administracije.

Novi saziv Parlamenta je, kako reče, počeo dobro – izmijenjen je Zakon o sudovima zahvaljujući kojem je predsjednik Vrhovnog suda 60 tisuća predmeta (radnih sporova) s Općinskog suda Zagreb raspodijelio okolnim sudovima. I smanjenje broja ministarstava je nekakva mjera premda to samo po sebi neće ubrzati upravni postupak. Upravi trebaju kvalitetniji ljudi, koje, dakako, treba i bolje platiti – rekao je zastupnik, predloživši zatim da Vlada uputi naputak ministarstvima kako bi sama promijenila svoja rješenja ukoliko su već poznate odluke Upravnog suda, odnosno ako je poznata sudska praksa (tako će se rasteretiti sud, a i osigurati ostvarenje prava).

Iz izlaganja još izdvajamo: instituciji osigurati sve uvjete za rad; Vlada je u svom programu navela mjere i načine na koje će pristupiti rješavanju problema.

Nije točno da smanjenje broja ministarstava znači ujedno i učinkovitiju vlast, to više što je u konkretnom slučaju povećan broj dužnosnika te određenih upravnih jedinica – ispravio je zastupnika Šime Lučin (SDP). Dražen Bošnjaković

je na to uzvratilo kako je rekao da je to samo korak prema učinkovitijoj vlasti.

Institucija s autoritetom

Dr. sc. **Vilim Herman** je u ime Kluba zastupnika LIBRE najprije ustvrdio kako je Ante Klarić učinio sve da institucija ima autoritet u velikoj krizi autoriteta brojnih institucija te da je dostojanstveno, kroz niz godina, osobnim zalaganjem postigao da se u području koje se, kako reče, prekomotno naziva područjem ljudskih prava događa nešto ozbiljno. Kredibilitet je, po njegovoj ocjeni, Pučki pravobranitelj u posljednjoj godini umanjio nedovoljnom reakcijom u svezi sa školovanjem malih Roma.

Hrvatsku javnost – upozoravaju iz ovog kluba, frustrira to što nema odgovarajućih reakcija na zahtjeve pučkog pravobranitelja, što svjedoči, naglasio je, i o razini istinske političke volje za izmjenu stanja. Parlament treba podržati plan razvoja institucije (interventna materijalna podrška radi izgradnje ureda pa dugoročan strateški plan), rekao je predstavnik HDZ-a, ustvrdivši kako je postojao takav plan i ranije, ali je prošli saziv propustio popraviti ukupni položaj Pučkog pravobranitelja, a i u ovogodišnjem proračunu nije se dogodilo ništa bitnije.

U nastavku izlaganja slijedila su ova upozorenja, primjedbe i prijedlozi: zbog arhitektonskih barijera pučki pravobranitelj susreće se s invalidima drugdje; zašto područni ured u Slavonskom Brodu, a ne u Osijeku (U Osječko-baranjskoj županiji učestalije su povrede); ovo je izvješće o radu, a ne o stanju (odnos prema stanju se mora mijenjati); veliki problem je šutnja administracije; ne postoji adekvatan zakon koji institucionalizira besplatnu pravnu pomoć.

Neuređenost društva

U ime Kluba zastupnika SDSS-a, **Ratko Gajica** je pohvalio Izvješće i Antu Klarića, izrazivši, međutim, zabrinutost za stupanj uređenosti društva,

na što ukazuju upozorenja Pučkog pravobranitelja. Ustvrdio je zatim: uloga pučkog pravobranitelja nije afirmirana efikasno; u mehanizmu zaštite ljudskih prava i mehanizmu provođenja zakona brojni su felerzi zbog kojih stradavaju mali ljudi i manjinske zajednice; s obzirom na utvrđene povrede te nepoznat ishod i nenadležnost pučkog pravobranitelja čovjek (podnositelj pritužbe) je, zapravo, bespomoćan; premalo je izvršnih mjera; zbog toga što nije ovlašten (u 65 posto) za postupanje pučki pravobranitelj šalje preporuku ili upit nekom tijelu koje odgovara i – krug je zatvoren (završen posao, a rezultata nema).

Zastupnik je još upozorio: na silne nepravde u svezi s nacionaliziranim stanovima (a sve to skupa, kako reče u zatvorenom krugu); na primjer čovjeka kojemu kuća, iako je ostao u Kninu za "Oluje", nije vraćena ni poslije devet godina; na to da u Izvješću nema riječi o ljudima koji su napustili svoje stanove i otišli iz Hrvatske a da nisu sa sobom ponijeli stvari (to nije svojevolan odlazak).

Ne prate se posljedice upozorenja Pučkog pravobranitelja

Đurđa Adlešić (HSL) je u ime Kluba zastupnika HSL-a uvodno najprije upozorila kako se, zapravo, ne prate posljedice upozorenja iz izvješća Pučkog pravobranitelja. Kojega bi, prema Ustavu, trebalo definirati kao opunomoćenika Hrvatskog sabora koji, u njegovo ime, štiti ustavna i zakonska prava građana u postupku pred državnim upravom i tijelima s javnim ovlastima. Nadležnost ove institucije se, međutim, krivo poima (valja pojasniti da ona ne rješava probleme već ih uočava), a posljedica je veliki broj pritužbi. Institut bi, dakle, trebalo približiti građanima kako rezultat djelovanja Pučkog pravobranitelja ne bi bio gubitak vjere u funkcioniranje pravne države, rekla je zastupnica.

Nakon upozorenja o alarmantnom stanju u pravosuđu, zastupnica je rekla da

bi nakon šest mjeseci trebalo izvijestiti Parlament što je poduzeto u svezi s upozorenjima o tome. Pohvalila je Pučkog pravobranitelja zbog obilaska županija i gradova te Bjelovarsko-bilogorsku županiju, gdje je – tvrdi - najmanje pritužbi.

Podsjetivši kako je izvješćem za 2002. upozorena na stanje u odjelima ustanova za maloljetnike, izjavila je kako je upravo nedjelovanje po upozorenjima Pučkog pravobranitelja rezultiralo zbivanjem poput onog u Malom Lošinj u sličnima.

Iz izlaganja još izdvajamo sljedeće primjedbe i prijedloge zastupnice HSLA-a: utvrditi koji se prijedlozi u svezi s naknadom djeci bivših političkih zatvorenika mogu realizirati; osigurati uredu Pučkog pravobranitelja primjereniji prostor i osuvremeniti ustroj ureda; državnoj upravi i tijelima s javnim ovlastima preporučiti da se detaljno upoznaju s Izvješćem; nije dovoljno jedno izvješće Saboru, trebalo bi češće javno govoriti o problemima.

U ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina, **Nikola Mak** je rekao da je Izvješće kvalitetan prikaz odnosa nezadovoljnih i nerijetko nemoćnih građana i tijela državne uprave te drugih tijela s javnim ovlastima. Pohvalio je terenski rad Pučkog pravobranitelja. Skrenuvši pozornost, kao i prethodnici, na znatno povećan broj predmeta (za 53 posto), zastupnik je ustvrdio kako to što se ovaj ured bavio s ukupno više od 3000 ljudskih nevolja upućuje na opasnost od buduće neažurnosti.

Najviše je propusta, upozorio je u imovinsko-pravnim odnosima, naročito u dijelu povrata odnosno odštete za oduzetu imovinu 1945. godine. Posebno zabrinjava, naglasio je, što je nadležnim tijelima trebalo punih pet godina za donošenje ključnog provedbenog akta o utvrđivanju mjerila za procjenu vrijednosti građevinskog zemljišta.

U nastavku izlaganja, zastupnik je upozorio: na kršenje prava na povrat imovine i s tim u svezi na potrebu osiguranja adekvatnog i dostojnog smještaja obitelji koje treba iseliti te na otvorena pitanja stanarskog prava (obveze što ih

je preuzela sadašnja Vlada otvaraju put rješavanju problema).

Uz pohvalu izdvajamo još ove primjedbe: posebno zabrinjava rast broja pritužbi na rad sudova; u lošem svjetlu prikazuje nas broj predmeta koji završavaju na sudu u Strasbourghu, što nije samo problem nevoljnika koji moraju posegnuti za tuđom zaštitom već i Hrvatske kao države.

Ne funkcionira pravna država

U ime Kluba zastupnika HSP-a, Izvješće je podržao **Pero Kovačević**, rekavši da je to izvješće o nefunkcioniranju pravne države te da je žalosno što Pučki pravobranitelj već sedmi put upozorava na te činjenice, a nije se promijenilo ništa bitno.

Pravna država ne funkcionira, po njegovoj tvrdnji, zato što se zakoni donose na brzinu, što su neprovedivi i nema prethodnih simulacija rješenja, što se na vrijeme ne donose podzakonski propisi. Čak ni predsjednik države nije ih donio šest, a netočna je tvrdnja kako jesu doneseni 1992. Naime, u međuvremenu se izmijenio zapovjedni lanac i zapovjedna struktura. Zastupnik je ovom prigodom demantirao i tvrdnje kako je predsjednik Tuđman u predsjedničku mirovinu poslao 431 osobu. Umirovio ih je, objasnio je, samo 104, a ostali su umirovljeni po zakonu prema kojem se i sada umirovljuju djelatne vojne osobe. Za predsjedničku mirovinu glasovali su, 1995, podsjetio je zastupnik, svi osim sadašnjeg predsjednika Mesića. To samo dokazuje – naglasio je – da se od Vlade mora zatražiti cjelokupno izvješće o (ne)donesenim podzakonskim aktima.

Upozorivši zatim, s tim u svezi, kako se građane prekršajno kažnjava ako na vrijeme ne registriraju osobni automobil pa bi trebalo predvidjeti, kako je HSP i predlagao, kaznene odredbe za ministre i druge odgovorne osobe koji ne postupaju po nalogima Parlamenta.

U nastavku izlaganja slijedile su ove ocjene, upozorenja, primjedbe i prijedlozi iz HSP-a: krajnje je vrijeme da državna uprava postane servis građana;

pravaši održavaju uredovne dane po cijeloj Hrvatskoj i dijele pravne savjete (u četiri mjeseca obratilo im se više građana nego Pučkom pravobranitelju); Pučki pravobranitelj je trebao koristiti mogućnost pokretanja prekršajnih i stegovnih postupaka; i zastupnici bi trebali održavati svoje uredovne dane.

Zastupnik je zatim izjavio kako situacija na području II. izborne jedinice – suprotno tvrdnji zastupnice Adlešić – nije ništa bolja nego drugdje (u što se uvjerio HSP u osam uredovnih dana).

Napomenuvši kako je najgora šutnja administracije, zbog kojih slijede upravni sporovi, zastupnik Kovačević je rekao da je on osobno dobio spor protiv Ministarstva obrane, ali da presuda nije provedena. Naveo je i drugi slučaj nepostupanja po sudskoj odluci - u Dugom Selu, gdje je utvrđeno da je čelnik poglavarstva Hrvatske stranke umirovljenika krivotvorio potpise za registraciju stranke, a nakon toga je sudjelovao na izborima (s tim da je iznos koji se dobije po prelasku izbornog praga uplaćen Matici umirovljenika, a ne stranci).

Iz izlaganja još izdvajamo: upozorenje kako se ne provodi odluka Vlade o oslobađanju od plaćanja zakupnine zbog prošlogodišnje suše (uz prijedlog da država ljudima koji su to platili vrate ili da im taj iznos bude obračunat za ovu godinu); primjere nefunkcioniranja pravne države - prekupci otkupljuju od seljaka svinje uz naknadno plaćanje, a dobivaju poticaj kao da su proizvođači; za 37 godina staža jedan je čovjek dobio 344 kune i pet lipa mirovine; još nije riješen slučaj majke koja je izgubila dva sina u Domovinskom ratu.

Ispravljujući predstavnika HSP-a, Đurđa Adlešić je pojasnila kako je iznijela podatke za Bjelovarsko-bilogorsku županiju i grad, a ne za druge izborne jedinice. U prilog njenoj tezi, dometnula je, govore informacije što su ih u javnost dali djelatnici ureda Pučkog pravobranitelja.

Uzvrćajući zastupnici, Pero Kovačević je uzvratilo da se baš osvrnuo na pet mjesta u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji gdje je imao uredovne dane.

Građani ne mogu imati povjerenja u sudstvo

U ime Kluba zastupnika SDP-a, **Nenad Stazić** je prihvatio Izvješće uz zahtjev da se svakako iznađu potrebna dodatna sredstva za rad Pučkog pravobranitelja. Rekao je zatim kako se značajan porast broja pritužbi može različito tumačiti – da se pojačano krše prava, da je to izraz većeg povjerenja građana u rad Ureda Pučkog pravobranitelja, a i da je bolja suradnja upravnih i tijela s javnim ovlastima s Pučkim pravobraniteljem.

Osvrnuvši se na dio Izvješća o radu sudova, ustvrdio je kako činjenica da se nakon neizravne intervencije brže rješavaju predmeti svjedoče o tome da su sudovi u stanju brže obrađivati predmete te da građani ne mogu imati povjerenja u sudstvo kao nezavisno tijelo ako im je za rješavanje predmeta potrebna intervencija, pa makar i Ministarstva pravosuđa. Tvrdnje o aljkavom radu sudova zastupnik je potkrijepio primjerom sutkinje iz Rijeke koja je samo blago novčano kažnjena iako joj je čak 17 kaznenih spisa otišlo u zastaru. Zašto se, upitao je, ne bi postavilo pitanje moguće korupcije kad neki suci odugovlačenjem suđenja pogoduju tuženome da izbjegne sudski pravorijek, upitao je zastupnik, naglasivši kako je jedno nezavisnost sudbene vlasti, a posve drugo njegov nesavjestan rad ili čak samovolja. Ne može se, ustvrdio je potom, kao u slučaju obitelji Zec, ne upitati za odgovornost tadašnjeg predsjednika suda (koji je sucima dao uputu kako okrivljenika mogu saslušati bez odvjetnika pa su okrivljeni pušteni zbog proceduralne greške) i tadašnjega državnog odvjetnika koji nije našao elemenata za žalbeni postupak (a inače se Državno odvjetništvo žalilo u beznačajnim stvarima). Predstavnik Kluba je ipak pozdravio odluku Vlade o materijalnom obeštećenju preživjelih članova obitelji Zec kao moralan čin.

Stazić je zatim izjavio kako društvo neće daleko stići ako se bude toleriralo da suci goli do pasa vitlaju majicama i veselo poskakuju na koncertima pjevača

koji svojim pjesmama veličaju ustaške logore.

Zastupnik je sramotnim nazvao ograničavanje prava vlasnika da uđu u posjed vlastite imovine, rekavši da se taj (po veličini drugi) problem ne rješava potrebnom dinamikom. A povrat zaposjednute imovine jedan je od uvjeta za priključenje Europskoj uniji, podsjetio je, naglasivši kako se imovina mora vratiti, ne samo zbog toga nego, kako reče, zbog nas samih, jer je pravo vlasništva zajamčeno Ustavom. S tim u svezi Stazić je skrenuo pozornost zastupnicima na zabrinjavajuće stanje kod Gračaca, gdje se imovina pri iseljenju korisnika (radi vraćanja vlasniku) – uništava, dok se počinitelji kažnjavaju veoma niskim, gotovo simboličnim kaznama. Što znači, naglasio je, da sudovi svojim radom potiču takvo društveno potpuno neprihvatljivo ponašanje.

Iz Stazićeve izlaganja još izdvajamo podatak da je APN na području Karlovačke županije otkupio dvadesetak kuća pa je privremenog korisnika moguće smjestiti (zasigurno nisu sve dodijeljene u najam), ali to se iz nepoznatog razloga ne čini (pa ni u slučaju kad je tužitelju zbog bolesti djeteta osobito teško povrijeđeno pravo na mirno uživanje vlasništva). Nakon tvrdnje da je toleriranje tako grubog kršenja prava nepodnošljivo, predstavnik SDP-a je podržao preporuku Pučkog pravobranitelja da bi nadležni morali u što kraćem roku stambeno zbrinuti one hrvatske državljane koji su izgubili stanarsko pravo, a vratili su se u Hrvatsku da tu trajno žive. Njima bi, rekao je, trebalo omogućiti da nakon određenog roka stvarnog stanovanja u stanu, koji im se da u najam kao zaštićenim najmoprimcima, steknu pravo na otkup tog stana pod uvjetima sličnim onima koji su vrijedili za otkup stanova na kojima je postojalo stanarsko pravo. SDP očekuje, rekao je Stazić da će i nova Vlada imati pristup tom problemu kakav je imala i Vlada Ivice Račana – zaključio je Nenad Stazić.

Ivana Sućec - Trakoštanec (HDZ) opovrgnula je njegovu tvrdnju da Tompsonove pjesme veličaju ustaštvo. Kako reče, one veličaju ljubav prema Bogu,

obitelji i domovini, što se ne mora svakome sviđati. Nije točno ni to da suci nemaju pravo konzumirati sva građanska prava kao i ostali stanovnici Hrvatske, pa i prisustvovati koncertu. Ta ljudska i građanska prava im nitko ne može oduzeti, naglasila je.

Nenad Stazić (SDP) joj je spočitnuo povredu Poslovnika, budući da nije ispravila netočan navod nego mišljenje. A njeno stajalište o Tompsonovim koncertima i njegovim pjesmama, i o tome je li veličanje Jasenovca veličanje ustaštva ili ne, prepušta - kaže - sudu javnosti.

Najviše pritužbi s područja od posebne državne skrbi

Izvješća pučkog pravobranitelja su iz godine u godinu sve deblja i deblja, što ukazuje na velike propuste u radu državnih tijela, kao i na nedostatak sustavnih rješenja, konstatirao je **Zdenko Haramija (HSS)**. Naime, lani je njegov Ured zaprimio 2389 predmeta (povećanje od 53,34 posto), ne računajući one zaostale iz prijašnjih godina (679). Iako najviše pritužbi dolazi s područja grada Zagreba, kad se gleda u postotku na broj stanovnika, brojnošću predmeta prednjači Šibensko-kninska županija, slijedi Osječko-baranjska, Sisačko-moslavačka, Ličko-senjska, itd. Na osnovi toga se može zaključiti da je najveći broj predmeta s područja koja su bila pod okupacijom, zahvaćena ratnim djelovanjima, odnosno s područja od posebne državne skrbi.

Većina pritužbi, podsjeća zastupnik, odnosi se na povrede prava građana pred upravnim tijelima s javnim ovlastima, primjerice, zbog problema u ostvarivanju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja (29,4 posto), slijede pritužbe ratnih stradalnika (19 posto), mahom zbog neostvarivanja prava na obnovu razrušenih kuća, one iz oblasti imovinsko-stambenih prava (29,05 posto), itd. Po riječima zastupnika taj problem nadilazi mogućnosti pučkog pravobranitelja pa ga trebaju rješavati upravna tijela države i županija, ponekad i u suradnji s upravnim organima susjednih država

(napose kad je riječ o povrijeđenim pravima povratnika).

Napomenuo je, također, da jedan dio zaprimljenih predmeta nije u djelokrugu pučkog pravobranitelja, već se odnosi na nadležnost sudova. S obzirom na poznatu sporost sudova koji su pretrpani neriješenim predmetima, ne čudi činjenica da se građani u tako velikom broju obraćaju pučkom pravobranitelju. Međutim, zapanjuje to da ni nakon 8 godina rada ta institucija nema odgovarajući radni prostor, što bi trebalo hitno riješiti.

Institucija pučkog pravobranitelja u potpunosti je opravdala svoje postojanje, jer se pojavljuje kao zadnja nada spasa, uglavnom za najsiromašnije građane, koji nisu u mogućnosti osigurati drugačiju pravnu i ljudsku pomoć.

Po riječima zastupnika Hrvatska seljačka stranka traži da se hrvatska Vlada u roku od mjesec dana detaljno očituje o tome što misli poduzeti radi rješavanja problema na koje se ukazuje u izvješću pučkog pravobranitelja. Mišljenja su da je ta institucija u potpunosti opravdala svoje postojanje, jer se pojavljuje kao zadnja nada spasa, uglavnom za najsiromašnji sloj stanovništva, koji nije u mogućnosti osigurati drugačiju pravnu i ljudsku pomoć. Kako je istaknuo njihov glasnogovornik, podržat će predloženo izvješće, a slažu se i s prijedlogom za izmjenu Zakona o pučkom pravobranitelju, u pravcu decentralizacije te institucije, odnosno osnivanja ispostava u Vukovaru, Kninu, Slavonskom Brodu i Gospiću.

Mišljenje Vlade

Prije prelaska na raspravu za riječ se javio **Antun Palarić**, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu. Informirao je zastupnike da je Vlada vrlo pažljivo razmotrila ovo Izvješće i zadužila ministarstva i druga središnja

tijela državne uprave da poduzmu mjere radi otklanjanja uočenih nepravilnosti. Povećani broj pritužbi pučkom pravobranitelju Vlada doživljava kao jačanje povjerenja građana u tu instituciju. Uvjereni su, kaže, da je i novi način rada pučkog pravobranitelja pridonio tome da je ta institucija postala bliža građanima te da će, zahvaljujući funkcioniranju svih instituta hrvatske države, doći do poboljšanja na području ostvarivanja ljudskih prava. Nema sumnje, kaže, da u državnoj upravi ima mnogo problema i da će jednog dana trebati progovoriti i o njenom položaju i uvjetima koji su doveli do ovako teškog stanja. Budući da nejasni zakoni, a pogotovo podzakonski akti, nerijetko stvaraju nesigurnost u rješavanju pojedinih pitanja, Vladini resori nastojat će pripremati što kvalitetnije zakonske prijedloge. Poradit će se i na tome da se ograniče ili na bolji način urede ovlasti ministra da podzakonskim aktima uređuje pojedina pitanja. Središnji državni ured za upravu inzistirat će na tome da državni službenici u prvom stupnju striktno primjenjuju Zakon o upravnom postupku, i da ne traže od građana razne podatke o kojima država vodi evidenciju (daljnjom informatizacijom državne uprave to će biti olakšano). Radi unapređivanja rada državne uprave Vlada je - kaže - osnovala i Centar za stručno usavršavanje državnih službenika pri Središnjem državnom uredu za upravu.

U zaključnom dijelu izlaganja Palarić je napomenuo da većina državnih službenika savjesno radi svoj posao, i to za malu plaću i u teškim materijalnim uvjetima. Međutim, u državnoj upravi ima i ljudi kojima tamo nije mjesto. Stoga će se poduzeti mjere za povećanje efikasnosti rada službeničkih sudova, kako bi se tim instrumentarijem iz državne službe uklonili pojedinci koji ne rade onako kako Vlada i država, pa i ovaj Sabor, od njih očekuju.

Očajnički vapaji pritužitelja

Podržavši predloženo Izvješće, **Ivana Sućec-Trakoštanec** je konstatala da njime gospodin Klarić strpljivo etablira

funkciju pučkog pravobranitelja i posao koji obavlja, a na pojedinačnim slučajevima ukazuje na određene pojave u društvu koje zastupnike ne bi smjele ostaviti ravnodušnima. U prvom redu treba inzistirati na tome da zakoni koji se donose budu kratki i jasni, prilagodljivi onima na koje se odnose i da ne ostavljaju mogućnost različitih tumačenja, pa i provedbi. Naime, i iz ovog Izvješća je vidljivo da najveći problemi nastaju kad se građanima zakonski omoguće neka prava koja u stvarnosti ne mogu konzumirati. Povećan broj prigovora pučkom pravobranitelju može se protumačiti kumuliranjem problema koji nisu rješavani, konkretno najviše u pravosuđu, ali i jačanjem svijesti ljudi da se za svoja prava trebaju boriti dok ne iscrpe sva moguća sredstva. Ti se prigovori mogu shvatiti kao očajnički vapaji koji nas upozoravaju da nešto ne štima. Pritom treba imati na umu da su njihovi podnositelji najčešće ljudi slabijeg imovinskog stanja, a možda i nešto nižeg obrazovanja, itd.

U Hrvatskoj ima problema, ali u usporedbi s drugim zemljama na području bivše Jugoslavije u nas se najdalje otišlo kad je riječ o omogućavanju konzumiranja prava na stan, na posao i dr. i stanovnicima hrvatske države, ali i onima koji su iz različitih razloga ovamo došli zadnjih petnaest godina. Dakako, mogućnost konzumiranja stanarskog prava i prava na vlasništvo može se promatrati s različitih aspekata. Primjerice, onaj tko je pridonosio općem zlu vjerojatno nema jednako pravo koristiti svoje vlasništvo. Naime, člankom 50. stavak 2. Ustava predviđeno je da se poduzetnička sloboda i vlasnička prava iznimno mogu ograničiti zakonom, radi zaštite interesa i sigurnosti Republike Hrvatske (to se u nekom vremenu, iz određenih razloga, i događalo).

Kako reče, svjedoci smo da danas u Hrvatskoj postoji nekoliko kategorija ljudi koji su pred rješavanjem svoje egzistencije. Naime, neki ne mogu ući u svoje domove, a mnogi čijih domova više nema, uopće nemaju nadu da će u skorije vrijeme do njih doći (a ne može se reći da su baš svi otišli mimo svoje

volje. Primjerice, neki ljudi su iz Hrvatske otišli još 93. s putnim nalogom za seminar, da bi se vratili tek 97. Po njenom mišljenju, hrvatska država bi se morala brinuti i o ljudima iz BiH koji su se ovdje zatekli, a čija je imovina uništena. Riječ je o onima koji iz određenih razloga ne mogu obnoviti svoje domove, a ovdje nemaju pravo preko APN-a na kuću ili stan.

Dakako, nepravdi ima i među građanima koji su oduvijek živjeli u Hrvatskoj, već i stoga što su neki riješili svoje stambeno pitanje uz pomoć stanarskog prava, dok su drugi vlastitim sredstvima izgradili kuće. Nažalost, birokratsko razmišljanje postoji ne samo u državnoj upravi, nego čak i u privatnim poduzećima, protiv čega se svi moramo odlučno boriti, napominje zastupnica. Slaže se s prethodnikom da svi državni službenici nisu loši, zbog čega treba inzistirati na osobnoj odgovornosti te eliminirati one koji nestručno obavljaju posao i čiji predmeti padaju u zastaru.

Nasreću, u Hrvatskoj ima puno mladih, obrazovanih ljudi koji su željni raditi i za ovakve plaće kakve su danas, i koji mogu pridonijeti tome da državna uprava doista postane servis građana za obavljanje određenih administrativnih poslova.

U nastavku je izrazila zadovoljstvo time što stranke rade na terenu. I sama se, kaže, ponekad osjeća kao mali pučki pravobranitelj, budući da građani koji nisu uspjeli ostvariti svoja prava u državnim ili tijelima lokalne samouprave, nerijetko traže pomoć i od zastupnika. Drago joj je, kaže, i što je Vlada, stvarajući svoj program rada, a i donoseći neke zakone zadnjih dana, imala u vidu i probleme o kojima se govori u ovom Izvješću te ih sustavno počela rješavati (npr. stambene probleme prognanika i izbjeglica, te onih koji se vraćaju u Hrvatsku, status branitelja u reformi pravosuđa, u socijali, itd.).

Na kraju je izrazila uvjerenje da će pučki pravobranitelj obilazeći županije i ubrzavajući rješavanje problema građana u legalnim tijelima, pripomoći razvoju hrvatske države na dobrobit njenih građana. Slaže se, inače, s tim

da mu posao treba olakšati uvođenjem dvaju novih instituta (uz pravobraniteljicu za djecu, uvodi se i pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova).

Treba reagirati na svaku povredu prava

Bilo bi posve pogrešno doživljavati ovo podeblje izvješće samo kao knjigu plača i vapaja, iako se iz nje stječe i takav dojam, primijetila je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Naime, građani bi trebali reagirati na gotovo svaku povredu prava, a ne samo kad se radi o najdrastičnijim povredama njihovih prava, na koje se državna tijela oglašuju (na taj se način najbolje štiti, odnosno razvija pravna država). Po ocjeni zastupnice, pučki pravobranitelj je u svom dosadašnjem djelovanju uspio afirmirati to načelo, što je vidljivo i iz ovog izvješća. Pozitivno je i to što se u njemu ne ograničava samo na konstatacije o uočenim povredama prava, nego apelira i na Vladu, zastupnike i druge institucije da poduzmu odgovarajuće mjere. Nije bitno, kaže, što je motiviralo Vladu da se suoči s problemom povratka izbjeglica, s kojim se bivša Vlada suočila već 2000. godine, prilikom donošenja Zakona o obnovi. Podsjetila je na to kako je bivša vlast prozvana s kojim pravom će obnavljati njihove kuće. S tim u svezi bio je prozvan i pučki pravobranitelj, ali su svi zašutjeli nakon njegove izjave da ne brani ni Srbina ni Hrvata, nego čovjeka. Drago joj je, kaže, da sada i vladajući stoje na tom stajalištu, ali ako taj preokret nije iskren neće imati ni prave učinke. Pitanje je, međutim, misli li Vlada ono što govori, s obzirom na to da se proračunska sredstva za rad pučkog pravobranitelja ove godine smanjuju, iako ni lani nisu bila dostatna (izgleda da jedan govor vrijedi za Europu, a drugi za kućnu uporabu).

Po ocjeni zastupnice najvrijednije što je pučki pravobranitelj sa svojim suradnicima napravio u prošloj godini jest obilazak terena. Naime, na taj se način ta institucija približila građanima i smanjila troškove pritužitelja, a došlo se i do dragocjenog podatka o strukturi povreda

prava po županijama. Nažalost, taj hvale vrijedan posao nije se mogao financirati iz Proračuna, već zahvaljujući izdašnoj donaciji Kraljevine Norveške i svesrdne pomoći OEES-a. Vidljivo je, kaže, da cijelu Hrvatsku muče zajednički problemi - neefikasan rad uprave i pravosuđa, no gotovo da nije bilo primjedbi na zakonski sustav, ili su one bile neosnovane. Evidentno je, također, da upravo one županije koje su stradale u ratu trpe i najveće posljedice bezakonja.

Po riječima zastupnice, alarmantna je situacija u upravi, ali to je složen problem, ne samo zbog malih plaća, nego i zbog našeg odnosa prema tom sektoru. Želimo li stručnu i neovisnu upravu službenici i namještenici ne bi smjeli kod svake promjene vlasti strahovati hoće li ostati bez posla. U svakom slučaju, što prije treba donijeti zakon o prijenosu vlasti, kojim bi se reguliralo koji dužnosnici podliježu smjeni.

U zaključnom dijelu izlaganja zastupnica je konstatala da javnost treba što više izvještavati o radu pučkog pravobranitelja, odnosno o problemima koje je uočio. Ne treba samo kukati nad sudbinom građana koji su obuhvaćeni njegovim izvješćem, nego bi izmjenom zakona koji regulira njegov djelokrug trebalo predvidjeti obvezu povratnog izvještavanja o poduzetim mjerama u svezi s problemima na koje je ukazao. Osim toga, trebalo bi uvažiti njegove sugestije i kod kreiranja konkretnih zakonskih rješenja.

Jure Bitunjac (HDZ) joj je zamjerio zbog tvrdnje da Vlada ima dva govora - jedan za Europu, a drugi za kućnu upotrebu. Kako reče, aktualnoj Vladi Europa vjeruje, a i sve domaće ankete pokazuju da ona ima visoki rejting, te da je HDZ najpopularnija stranka.

Zastupnica je pojasnila da je iznijela svoje mišljenje za koje ne traži sud ni u svojoj stranci, pa neće ni od zastupnika HDZ-a. Optužila je kolegu za povredu Poslovnika, jer se javio za ispravak netočnog navoda, što zastupnici HDZ-a učestalo koriste čim netko ne misli kao i oni.

Predsjedateljica, **Đurđa Adlešić**, potpredsjednica Sabora, konstatala je da

je kolegica također prekršila Poslovnik, jer je isto ispravljala nečije mišljenje. Uostalom, Poslovnik je donesen u vrijeme kad ste vi bili većina, podsjetila ju je.

Krunoslav Markovinić (HDZ) je primijetio da kolegica nije u pravu kad tvrdi da ova Vlada jedno misli a drugo radi. Kako reče, ne vjeruje da bi se sadašnja Vlada to usudila, budući da je riječ o zaštićenom patentu prethodne Vlade. Najbolji su dokaz brojni amandmani na Prijedlog proračuna, koji svjedoče o neispunjenim obećanjima biračima, zaključio je.

Krenemo li s tumačenjem povrede Poslovnika, pokazat će se da ste svi prekršili njegove odredbe jer umjesto ispravaka netočnih navoda iznosite svoja mišljenja, primijetila je **Đurđa Adlešić**, te napomenula da će taj kruti dokument doista trebati mijenjati.

Više o povredi prava iz radnog odnosa

Zakonitost i ljudska prava nemaju stranačku boju, primijetio je **Josip Leko (SDP)**. Uostalom, ovo Izvješće nije ocjena stanja ljudskih prava u Hrvatskoj. To je pogled, sa stajališta pučkog pravobranitelja, na pojave i slučajeve koji su karakteristični u povredi prava i zakona, posebno ljudskih prava, u promatranom razdoblju (u tom smislu je ta institucija neovisna i o Vladi i o Saboru). Po mišljenju zastupnika pučki pravobranitelj je napravio ogroman posao, indikativan kako za Sabor i hrvatsku Vladu, tako i za sve druge subjekte koji mogu pripomoći da se stanje na tom području popravi i da djeluje pravna država. Naime, u zadnje vrijeme praksa ne pokazuje dobar trend, barem kad je riječ o izmjenama zakona radi smjene pojedinih ljudi iz nekih institucija (Vlada se odlučuje na diskrecijsko ponašanje).

Po mišljenju zastupnika ne može se ostati na predloženim zaključcima u kojima stoji da je Vlada zadužila nadležna tijela državne uprave da u okviru svojeg djelokruga poduzmu mjere radi otklanjanja nepravilnosti uočenih u Izvještaju. To je previše uopćeno, pogo-

tovo ima li se u vidu konstatacija pučkog pravobranitelja da je postignut određeni pozitivni pomak u zaštiti ljudskih prava, ali da problemi još uvijek postoje. Takvi zaključci se samo fabriciraju, a stanje se ne mijenja, negodovao je.

Primijetio je, nadalje, da u Hrvatskoj ima oko 350 tisuća nezaposlenih, a o povredi prava iz radnog odnosa u Izvješću nema ni riječi. Konstatira se jedino da je država neefikasna, državna uprava nesposobna, a posebno inspekcija rada.

O tome kakav je odnos Hrvatskog sabora prema instituciji pučkog pravobranitelja najbolje govori činjenica da on već u 7. izvješću po redu traži bolje uvjete rada (materijalna sredstva i prostor). Ne može se odgoditi ni potreba da se tu instituciju decentralizira, kako bi se što više približila građanima koji traže njenu pomoć. Uostalom, to zahtijeva i međunarodna zajednica, a i sam pučki pravobranitelj, a Sabor je odgovoran za tu instituciju prema građanima. Kako reče, Parlament može prihvatiti Izvješće o njenom radu, ali ne i stanje stvari (uočene pojave karakterističnih slučajeva zahtijevaju pažljivije zaključke). Primjerice, zaštita vlasništva je ustavna kategorija. Stoga nije moguće ne riješiti problem stanova, odnosno stambenog smještaja i vlasništva kuća, posebno na područjima od posebnog državnog interesa, bez obzira na to čiji su i kako se zovu njihovi vlasnici.

Naša je realnost drukčija od europske prakse

Anton Peruško (SDP) je na početku konstatirao da institucija Pučkog pravobranitelja ima svoje izvorište u članku 92. Ustava RH gdje se definira kao opunomoćenik Hrvatskog sabora koji štiti ustavna i zakonska prava građana u postupcima pred državnom upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti. Naša je realnost drugačija od europske prakse, gdje ombudsmeni uglavnom štite ljudska prava, kaže zastupnik. To je vidljivo i iz ovog izvješća koje predstavlja inventuru problema s kojima se građani susreću u odnosu prema birokratskim strukturama državne uprave, a da se o

neefikasnosti sudstva i ne govori. Pučki pravobranitelj je uočio da je neučinkovitost sudskog sustava najveći izvor kršenja ljudskih prava. S obzirom na to, a i teško materijalno stanje velikog broja naših građana koji su ostali bez radnog mjesta, nije čudno da zaštitu svojih radnih, socijalnih i stambenih prava, ili u najmanju ruku razumijevanje za svoje probleme, traže u ovoj instituciji. Indikativno je, kaže, da se pučkom pravobranitelju građani obraćaju i zbog ugrožavanja svojih prava iz radnih odnosa, koja se inače štite u sudskom postupku. Međutim, on nije ovlašten ispitivati te slučajeve, pa stoga sugerira da bi trebalo osnovati specijalizirane sudove za radne sporove, što svakako treba podržati.

Budući da je Hrvatska dobila pozitivan avis Europske komisije za početak pregovora o pristupanju EU, važno je i izvješće neovisnog stručnjaka EU za ljudska prava, u kojem se daju smjernice za djelovanje pučkog pravobranitelja. Prema tim smjernicama on bi se prvenstveno trebao baviti zaštitom i unapređivanjem ljudskih prava, umjesto birokratskim strukturama i neučinkovitim sudstvom (to je posebno važno kad se radi o manjinskim pravima u našoj zemlji, koja se još uvijek teško oporavlja od nekih nemilih događaja).

Na kraju je naglasio da neće biti zadovoljan ako ovo kvalitetno, sveobuhvatno izvješće pučkog pravobranitelja, kojem kao pojedincu i instituciji odaje priznanje, ostane samo mrtvo slovo na papiru. Kako reče, isprva je u znak protesta zbog šutnje institucija kojima se on obraća namjeravao biti suzdržan kod glasovanja o ovom izvješću. Međutim, predomislio se nakon što je Vlada dostavila svoje mišljenje u kojem od nadležnih tijela državne uprave zahtijeva da poduzmu odgovarajuće mjere. S tim u svezi sugerirao je zastupnicima da obvežu Vladu da ih nakon šest mjeseci izvijesti o tome što je urađeno po tom pitanju.

Rekordan broj predmeta

Predloženo Izvješće dojmilo se svojom iscrpnošću i preglednošću i **Nike**

Rebića (HDZ). Primijetio je da je pučki pravobranitelj, bez povećanja broja djelatnika i s gotovo istim materijalno-tehničkim sredstvima, lani obavio povećan opseg posla u odnosu na višegodišnji prosjek. Rekordan broj predmeta svjedoči o tome da je ta institucija itekako potrebna ovom društvu te da povjerenje građana u njen rad iz dana u dan raste. Dakako, povećanom broju predmeta zasigurno je pridonio i obilazak terena, zahvaljujući čemu je pomoć pučkog pravobranitelja bila dostupnija onima kojima je potrebna (to je financirano donacijom norveške Vlade). Građani mu se, inače, obraćaju i iz svih županija, pa i iz inozemstva (iz Srbije i Crne Gore, Makedonije, Austrije, Mađarske, Njemačke, Amerike). Budući da je već bilo govora o vrsti pritužbi koje su mu upućene, zastupnik se posebno osvrnuo na one koje se odnose na povrede prava iz radnih odnosa državnih i javnih službenika koje, kako reče, najbolje svjedoče o vremenu nakon promjene vlasti 3. siječnja. Primjera radi, spomenuo je slučaj policijskog službenika s visokom stručnom spremom koji je u razdoblju od rujna 2001. do veljače 2003. pet puta premještan s jednog radnog mjesta na drugo. Čak i pučki pravobranitelj ne isključuje mogućnost da su pretjerani premještanji rezultat šikaniranja, konstatira zastupnik. Nažalost, nije dobio povratne informacije o poduzetim mjerama povodom svoje preporuke.

To se događalo u vremenu kad je čak i bivši premijer izjavio da je jedna parlamentarna stranka pod istragom, a MUP i Ministarstvo obrane su smanjivali broj djelatnika, kaže zastupnik. Najveću cijenu te reorganizacije platili su najveći domoljubi, prvi hrvatski redarstvenici i dragovoljci Domovinskog rata, odnosno svi oni koji su pripadali drugoj političkoj opciji. Proglašavani su neperspektivnima, a na njihova su mjesta dovedeni podobni. Istodobno su bile aktualne i revizije invaliditeta HRVI, odnosno tzv. prevođenja, koja je uveo bivši ministar branitelja (šikaniranja invalida trajala bi i danas da ga hrvatski građani nisu smijenili).

Po riječima zastupnika bivša vlast će ostati u sjećanju građana po štrajku policajaca na Markovom trgu, najdužem štrajku u novijoj hrvatskoj povijesti, po vraćenim protezama i po tome što je sustavnim omalovažavanjem branitelja i invalida Domovinskog rata uništila njihov ponos. Zbog toga se na stotine ljudi javilo novoj ministrici branitelja, očekujući od nove vlasti da ispravi te nepravde. Po njegovom mišljenju u ponudenom Izvješću to vrijeme nije baš najbolje osvijetljeno, ali može se zaključiti da je institucija pučkog pravobranitelja prijeko potrebna, pa joj treba osigurati primjerena sredstva za rad.

Replicirajući mu, **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** je ustvrdila da je ondašnja oporba, a današnja vlast, ometala primjenu europskih standarda, suradnju s Haaškim sudom, obnovu kuća izbjeglicama te povratak njihove imovine, dakle sve ono za što se danas zalaže, barem verbalno.

Šime Lučin (SDP) je opovrgnuo njegov navod da su iz MUP-a otpušteni policajci po kriterijima koje je naveo. Napomenuo je da se radilo o svega nekoliko ljudi, te mu sugerirao da upita ministra iz svoje stranke zašto oni kojima je ponudio da se vrate u Ministarstvo nisu prihvatili taj posao. A najbitnije je to da su oni koji su vraćeni na posao, a bili su neraspoređeni, izgubili sudske presude.

Niko Rebić je ustvrdio da to ne stoji, te napomenuo da su policajci štrajkali uglavnom zato što im nisu bili poznati kriteriji koje su donijeli bivši ministar i njegovo Ministarstvo.

Broj pritužbi će i dalje rasti

Ivica Pančić (SDP) je izrazio uvjerenje da će se s poboljšanjem kadrovske ekipiranosti i većom otvorenošću institucije pučkog pravobranitelja broj pritužbi i dalje povećavati, a ne smanjivati, kao što je to bio slučaj i u prethodnoj godini. Podsjetio je i na to da je odlukom prošlog saziva Sabora predloženo povećanje financijskih sredstava za rad pučkog pravobranitelja, no, nažalost, prilikom donošenja ovogodišnjeg Prora-

čuna to se nije dogodilo. Posljedica neekipiranosti te institucije su vjerojatno i neke greške u ovom Izvješću, primjerice, u odjeljku koji govori o ostvarivanju prava hrvatskih branitelja.

Priznao je da je u prošlom sazivu između Ministarstva hrvatskih branitelja i pučkog pravobranitelja bilo određenih nesporazuma, ali oni, barem s njegove strane, nisu imali politički prizvuk. Naime, neke primjedbe pučkog pravobranitelja jednostavno nisu mogle biti prihvaćene jer su bile puka politizacija, kaže Pančić. Nažalost, gospodin Klarić to neslaganje nije mogao zaboraviti ni u ovom Izvješću u kojem tvrdi: "kada bi se o radu tadašnjeg Ministarstva sudilo samo po broju primljenih pritužbi (58) stekla bi se slika kako je ono bilo ažurno, efikasno i donosilo zakone oduke". Dakle, iako brojke kazuju drugačije, pučki pravobranitelj je uvjeren da Ministarstvo ponovno postupuje "nestručno i pogrešno" u vezi presuda upravnog suda.

S tim u svezi podsjetio je na to da je i u prošlogodišnjem Izvješću njegovo ministarstvo bilo apostrofirano zbog toga što se u postupanju po jednoj presudi upravnog suda zakasnilo mjesec dana. Zahvaljujući tome, stvorena je fama da se presude tog suda masovno ne poštuju. I obrazloženje nedavno izmijenjenog Zakona o pravima hrvatskih branitelja, u dijelu postupka prevođenja, zasniva se na jednoj jedinoj presudi upravnog suda, negodovao je zastupnik. Kako reče, zasigurno nema institucije koja nikada nije donijela pogrešnu odluku ili rješenje. To se može dogoditi i Uredu pučkog pravobranitelja, jer nema dovoljno stručnih djelatnika, ali zbog toga se ne može reći da "rade nestručno i tvrdoglavo ustraju na nekim pogrešnim ocjenama". Manipuliranje hrvatskim braniteljima se ne isplati, posebno ne danas, napominje Pančić.

U nastavku je konstatirao da je krajem 2003. godine, zahvaljujući, među ostalim, i primjedbama pučkog pravobranitelja, stanje u Ministarstvu hrvatskih branitelja bilo neusporedivo bolje nego četiri godine ranije. Naime, u bivšem Ministarstvu nikada nitko nije

davao naloge ni službenicima ni liječničkim komisijama da rješavaju predmete prema nečijim željama, kao što se to čini danas, tvrdi zastupnik. Zanimalo ga je hoće li u narednom izvješću pučkog pravobranitelja to biti evidentirano, jer će na taj način nekoliko stotina tisuća hrvatskih branitelja već u startu biti oštećeno.

Budući da se u izvješću navodi da "u postupku utvrđivanja statusa hrvatskog branitelja, osim nacionalnog zakona, valja primijeniti i Ženevsku konvenciju o poboljšanju sudbine žrtava rata te Haaški pravilnik koji određuju tko se smatra pripadnikom oružanih snaga, zastupnik je napomenuo da je to definirano zakonima donesen još u vrijeme prijašnje HDZ-ovske Vlade. Kako reče, naši zakoni su u potpunom suglasju s međunarodnim konvencijama, a ako nešto treba mijenjati, uvrstimo to u novi zakon koji vlast navodno već ima pripremljen.

Slaven Letica (neovisni) je na početku svog izlaganja podsjetio na to da je instituciju pučkog pravobranitelja osmislio sadašnji predsjednik Sabora Vladimir Šeks, predloživši da se zove ombudsman. Taj je naziv kasnije preveden na hrvatski jezik (kanadski stručnjak za ljudska prava i institucije ombudsmena sugerira naziv pučki pravobranitelj za ljudska prava). Po mišljenju zastupnika stalno budžetsko omalovažavanje ove institucije (što povlači za sobom i prostorne i kadrovske probleme), ukratili su samosvijest pučkom pravobranitelju da ovaj izvještaj zaključiti vlastitim prijedlozima i zaključcima, pa se poziva na autoritet kanadskog profesora Johna Hackera (očito misli da će to više utjecati na ovu Vladu). U tom smislu ovaj izvještaj se može iščitati na više načina. U prvom redu može se shvatiti kao izvještaj koji prikazuje kako živi jedan dio hrvatskog naroda kojem ne treba više odlaziti u susret, jer on piše pučkom pravobranitelju. Uglavnom se radi o radnicima, seljacima, sirotinji, nezaposlenima, policajcima koji su diskriminirani, itd. Istodobno se moćni ljudi koji su privilegirani u društvu obraćaju brojnim drugim institucijama za ljudska prava (neke su

čak pretvorile u profesiju). Najveću medijsku prisutnost, daleko veću od one gospodina Klarića i njegovih suradnika, ima Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava. Taj se Odbor bavi pravima slavinih, izuzmu li se manjine, te izražava političke stavove o stanju demokracije i ljudskih prava u Hrvatskoj.

Druga institucija je Pučki pravobranitelj koja bi trebala posredovati između građana, odnosno civilnog društva i države. Tu instituciju treba osnažiti, i prostorno i financijski, da se više ne dovodimo u poziciju da nam pomažu Norvežani, kaže Letica. Kad je na dnevnom redu Izvješće pučkog pravobranitelja u sabornici bi morali biti svi članovi Vlade, kao i na aktualnom prijepodnevnu, jer ono govori o slabostima, nepravdama, površnostima, nesposobnostima i korumpiranosti državne uprave u najširem smislu, napominje zastupnik.

Spomenuo je, nadalje, Ured za ljudska prava Vlade RH te Centar za ljudska prava koji je institucionalni sljedbenik Ureda visokog predstavnika UN za ljudska prava. Sve te institucije, kaže, su miljenici Zapada i stranih fondacija, te hrvatskih, uglavnom lijevo liberalnih medija, dok je pučki pravobranitelj običan čovjek, poput nas zastupnika. Naime, svatko tko sjedi u sabornici je, na neki način, pučki pravobranitelj, jer nam se građani često obraćaju za pomoć. Letica smatra da bi trebalo iskoristiti dragocjeno iskustvo u dosadašnjem radu te institucije od 1992. godine do danas. Njegovo sljedeće izvješće bi se trebalo odnositi na cijelo to razdoblje i biti podloga za noveliranje Zakona o pučkom pravobranitelju. Mišljenja je da bi bilo bolje rješenje da se u okviru Ureda pučkog pravobranitelja ustroje posebne organizacijske jedinice i službe u čijem bi djelokrugu bile pritužbe djece, bolesnika, invalida, itd., nego da se ide na fragmentaciju te institucije.

Riječ pravobranitelja

Zahvalivši zastupnicima na bogatoj i svestranoj raspravi **Ante Klarić** je konstatirao da je ona dobar prilog za temeljito analiziranje stanja u državi. Naime,

ovo Izvješće upozorava na to da smo naslijedili tromu, neefikasnu, a djelomično i neetičnu i korumpiranu administraciju koja nije sposobna servisirati sve potrebe svojih građana (iako su većina zaposlenih u državnoj administraciji časti ljudi). Unatoč tome, njegova izvješća, kako reče, ne bi trebala stvarati defetizam i malodušje, već naprotiv. Iz njih bi trebao izvirati optimizam i odlučnost da smo spremni kroz ovakve pokazatelje rješavati svoje građanske probleme, na način da čitav sustav prilagođavamo potrebama naših građana. Naglasio je da su rezultati rada ove institucije čak bolji od onih sličnih institucija demokratskih zemalja koje imaju dužu tradiciju u tome, ali to se ne objavljuje. Kad nam se građanin ne javi to ne znači da njegov predmet nije riješen, nego da je zadovoljan, kaže Klarić. Spomenuo je, među ostalim, da već godinama predlažu da se u većim centrima i po županijama organiziraju službe pravne pomoći za građane te da se osnuju građanska mirovna vijeća, koja bi im pomagala u rješavanju svakodnevnih problema. Iako su takvu praksu uvele sve zapadne demokratske zemlje, radi rasterećenja pravosudnog sustava, na te prijedloge nitko nikada nije reagirao. Zato se danas toliki građani i obraćaju Uredu pučkog pravobranitelja, jer je to jedina institucija gdje mogu dobiti besplatni pravni savjet.

U nastavku se osvrnuo na izjavu gospodina Pupovca koji je u tisku ustvrdio da institucija Pučkog pravobranitelja ozbiljno narušava ljudska prava. Na to ga je očito ponukala konstatacija iz Izvješća da bivši nositelji stanarskog prava koji su Hrvatsku napustili bez valjanog razloga (npr. da bi se pridružili neprijateljskim snagama ili da ne bi sudjelovali u obrani Republike Hrvatske) ne bi imali pravo na bilo kakav oblik materijalne satisfakcije. Kako reče, kod te ocjene ostaje i dalje, jer ne bi bilo moralno da se onima koji su otišli tenkovima dade odšteta na teret hrvatskih građana (daka, to se ne odnosi na one koji su protjerani, ili su pobjegli zbog straha). Kako to da se gospodin Pupovac nije čuo onda kad je hrvatska država bila pod agresiji

jom i kad je Pučki pravobranitelj ustao u obranu svakog hrvatskog Srbina koji se nije ogriješio o hrvatske zakone i hrvatsku domovinu, pita Klarić. Spomenuo je i to da je njegov Ured upozorio nadležna tijela da u određenom roku moraju stambeno zbrinuti one hrvatske državljane koji su izgubili stanarsko pravo, a koji su se stvarno vratili u Hrvatsku s namjerom da tu ostanu trajno. Njima bi trebalo omogućiti da, nakon određenog roka, otkupe stanove u kojima će stanovati kao zaštićeni najmoprimci, pod sličnim uvjetima koji su vrijedili za otkup stanova na kojima je postojalo stanarsko pravo.

U zaključnom dijelu izlaganja **Klarić** je govorio o uvjetima rada svog ureda koji svakodnevno primi oko 20 do 30 građana koji imaju razne probleme i molbe (to se ne evidentira). Riječ je, kaže, o ljudima koji su kucali na sva vrata i koje nitko drugi ne želi primiti. Iz toga je vidljivo da je ta institucija građanima itekako potrebna i zato joj treba osigurati odgovarajuće prostorne i materijalne uvjete za rad. To treba učiniti Hrvatski sabor čiji su oni opunomoćnici, a ne Vlada.

Izjavio je, nadalje, da suradnjom s medijima nije zadovoljan, izuzevši Hrvatski radio, te zahvalio nevladi-

nim organizacijama i svim onima nepoznatim ljudima koji obilaze bolesnike, beskućnike, i koji su u ime raznih institucija pomagali i njegovu Uredu. Na kraju je istaknuo da oni nisu opozicija institucijama državne administracije, nego da bi trebali predstavljati sponu između građana i administracije, stvarajući atmosferu povjerenja u institucije hrvatske države. U proteklom razdoblju napravljen je - kaže - vidan napredak na tom planu, ali stanjem još uvijek nisu zadovoljni.

Dr.sc. **Milorad Pupovac (SDSS)** se ne sjeća da je izjavio kako je Pučki pravobranitelj nedemokratska institucija. Upitao je samo tko će ocjenjivati je li netko napustio Hrvatsku zbog toga da ne bi sudjelovao u obrani ili iz nekog drugog razloga, koji on može smatrati opravdanim.

Ishod rasprave - većinom glasova nazočnih zastupnika donesen je zaključak o prihvatanju Izvješća o radu pučkog pravobranitelja za 2003. godinu.

Sukladno prijedlogu Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, te obrazloženju i zaključcima predloženim uz Izvješće, zastupnici su ocijenili da je prijeko potrebno osigurati odgovarajući prostor za

rad te institucije, kao i dodatna financijska sredstva u proračunu za 2005. godinu. Ta bi se sredstva namjenski koristila za rad pučkog pravobranitelja na terenu, kako bi se građanima olakšala komunikacija s tom institucijom i učinila dostupnijom pomoć koju im pruža. Sugerirali su Vladi RH da razmotri ove zahtjeve pučkog pravobranitelja te da predloži odgovarajuća rješenja s tim u svezi.

Zaključeno je, nadalje, da treba pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o pučkom pravobranitelju, imajući u vidu iskustva iz njegove 12-godišnje primjene, te prijedloge pučkog pravobranitelja i preporuke neovisnih stručnjaka iznijete u razmatranom Izvješću.

Mišljenja, primjedbe i prijedlozi iz rasprave, kao i prijedlozi i preporuke pučkog pravobranitelja dati u Izvješću, dostavljeni su Vladi RH, radi poduzimanja mjera za učinkovitiji rad nadležnih državnih i drugih tijela s javnim ovlastima.

Predsjednik Sabora Vladimir Šeks je napomenuo da su ovime obuhvaćeni i zaključci koje je predložio Odbor za ratne veterane, pa o njima nema potrebe glasovati.

J.R.; M.Ko.

IZVJEŠĆE O RADU KOMISIJE ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE REPUBLIKE HRVATSKE ZA 2003. GODINU

Nema neriješenih predmeta

Komisija (podnositelj Izvješća) je tijekom 2003. godine zaprimila 1476 predmeta, od čega 609 upravnih i 867 neupravnih predmeta, te održala ukupno 51 sjednicu. Tijekom ovog izvještajnog razdoblja radila je na izradi zakonskih i podzakonskih akata koji proizlaze iz njene uloge na tržištu kapitala, te danih joj zakonskih ovlaštenja.

Komisija je kao nadzorno tijelo na tržištu kapitala u suradnji s Ministarstvom financija i Ministarstvom za europske integracije tijekom izvještajnog razdoblja također aktivno sudjelovala u davanju odgovora na upitnike Europske unije.

Zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su većinom glasova, sa 100 glasova

”za” i 1 ”suzdržanim” glasom Izvješće o radu Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske za 2003. godinu.

O IZVJEŠĆU

U prikazu ovog Izvješća poslužili smo se izlaganjem predsjednika Komisije, Miljenka Fičora, koji je obrazložio pri-

jedlog. Reкао je da je sukladno Zakonu o tržištu vrijednosnih papira Komisija dužna jednom godišnje izvjestiti Sabor o svom radu i stanju na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj.

Komisija ima direktan uvid u svakodnevna događanja i na Zagrebačkoj i na Varaždinskoj burzi.

Komisija je dostavila opširno Izvješće, sažetak tog Izvješća i brojne tabele koje oslikavaju gotovo cjelokupna događanja na tržištu kapitala u prošloj godini.

Regulatorna i nadzorna institucija

Fičor je podsjetio da je Komisija institucija koju je osnovao Sabor i koja je odgovorna Saboru za svoj rad. Komisija je tijekom 2003. godine zaprimila 1476 predmeta od čega je 609 upravnih i 867 neupravnih predmeta. Nema nijednog neriješenog predmeta iz 2003. godine.

Komisija je donijela i desetak pravilnika što je bila obvezna temeljem Zakona o tržištu kapitala koji je donijet sredinom 2002. godine.

Na dan 31. prosinca 2003. godine dozvolu Komisije za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima imalo je 30 brokerskih društava, 14 banaka, 114 brokera, 46 investicijskih savjetnika, a u Republici Hrvatskoj s 31. 12. djelovalo je i 37 otvorenih i 4 zatvorena investicijska fonda. To su sve sudionici koji ne smiju početi obavljati svoje poslovanje bez dozvole Komisije, odnosno koje Komisija nadzire u njihovom kasnijem radu. "Stoga je uz regulatornu funkciju Komisije jedna od njenih najvažnijih funkcija i ona nadzorna".

Komisija je iz različitih izvora prikupila informacije o aktivnostima sudionika tržišta kapitala, s ciljem upravo nadzora poštivanja Zakona od svih tih sudionika, a u slučajevima kad postoji osnovana sumnja na kršenje Zakona ili

povredu prava sudionika tržišta kapitala, Komisija provodi nadzor i poduzima odgovarajuće zakonske mjere.

U tijeku prošle godine Komisija je u postupku nadzora koje je obavila kod određenog broja sudionika utvrdila određene povrede zakona, podnijela je i 5 kaznenih prijava, 52 prekršajne prijave u kojima je sublimirano 118 prekršajnih djela. Temeljem podnesenih prekršajnih i kaznenih prijava sudovi su tijekom 2003. godine izrekli novčanih kazni u iznosu od milijun 423 tisuće kuna, što je prihod državnog proračuna.

Komisija je sredinom prošle godine iskoristila svoju ovlast nadzora nad sudionicima i oduzela je dozvolu za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima brokerskoj kući "Nacional" u Zagrebu i njezinom brokeru, s obzirom na to da su oštetili svoje investitore i to za veliki iznos od 25 milijuna kuna, a predmet je nadalje preuzeo i MUP. Komisija po starom Zakonu nije imala takve ovlasti. Prvi takav slučaj bio je u prosincu 2002. godine, kada je Komisija također jednoj kući iz Splita i njezinom brokeru zbog sličnog slučaja oduzela dozvolu.

Komisija je tijekom protekle godine oduzela dozvolu i jednom brokeru, isključila ga i brisala iz registra brokera, zato što u pojedinim poslovima za svoje klijente nije pazio na njihove interese, odnosno čak se i sam okoristio. Komisija, naime, ima direktan uvid u svakodnevna događanja i na Zagrebačkoj i na Varaždinskoj burzi. Fičor napominje da će se i ubuduće upravo nadzornoj funkciji poklanjati najveća pažnja.

Jedna od najvećih i najznačajnijih novina na tržištu kapitala tijekom protekle godine bila je nova kotacija javnih dioničkih društava na naše obje burze, jer po odredbama novog Zakona o tržištu vrijednosnih papira sva društva koja su imala temeljni kapital iznad 30 milijuna kuna, iznad 10 dioničara, morala su se uvrstiti u tu burzovnu kotaciju. Tijekom 2003. godine Komisija je donijela 246 rješenja o odobrenju objavljivanja podataka, jer su ta društva dužna prilikom uvrštenja na burzu dati uz bilancu i račun prihoda i dobiti, te cjelokupno izvješće o svom dosadašnjem poslova-

nju, kao i o namjeravanim poslovima, što je za buduće investitore veoma značajno.

"Varteks" u prvoj kotaciji

Vežano uz ovu kotaciju, bez obzira što je to obvezna kotacija, Fičor ističe da je ona potakla neka društva kao što je bio "Varteks" iz Varaždina da se odmah uvrste u prvu kotaciju, umjesto u kotaciju javnih dioničkih društava, što vjerojatno bez ove odredbe ne bi napravila, a i naša najveća osiguravajuća kuća "Croatia osiguranje" također se nakon što se uvrstila u kotaciju javnih dioničkih društava krajem protekle godine uvrstila i u prvu kotaciju.

Na kraju je rekao da je Komisiji, jer je ona proračunski korisnik, iz državnog proračuna tijekom 2003. godine doznačeno 4 milijuna 768 tisuća kuna, "što mi mislimo da je sigurno najmanji iznos za jednu regulatornu i nadzornu instituciju, barem kada se gleda po broju zaposlenih".

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH nema primjedbi na Izvješće o radu Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske za 2003. godinu.

RASPRAVA

Komisija odgovorna Hrvatskom saboru

Nakon uvodnog obrazloženja predsjednika Komisije, **Miljenka Fičora**, u ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Gordan Jandroković (HDZ)**. Podsjetio je da Komisija za vrijednosne papire RH djeluje od listopada 1996. godine, kao pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti određenih Zakonom o tržištu vrijednosnih papira. Za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru.

Osnovni zadaci Komisije su efikasna regulacija i nadzor tržišta vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj. Ističe da je Komisija u 2003. godine zaprimi-

la 1476 predmeta, od čega ukupno 609 upravnih i 867 neupravnih predmeta, te održala ukupno 51 sjednicu.

Nadalje, u navedenom razdoblju Komisija je donijela 7 podzakonskih akata, pravilnika, čime je sukladno Zakonu ispunila svoju obvezu donošenja podzakonskih akata.

U suradnji s Ministarstvom financija i Ministarstvom za europske integracije tijekom 2003. godine Komisija je aktivno sudjelovala u davanju odgovora na upitnike Europske unije.

Jandroković se osvrnuo na praćenja izdavanja vrijednosnih papira u 2003. godini. U okviru odjela za praćenje izdavanja vrijednosnih papira obavljani su poslovi vezani uz izdavanje vrijednosnih papira, preuzimanje dioničkih društava, te ostali poslovi vezani uz izdavanje mišljenja, kao i prikupljanje, sistematiziranje i analizu obavijesti koja su dionička društva temeljem zakonskih odredbi dužna dostavljati Komisiji.

U 2003. godini odjel za praćenje izdavanja vrijednosnih papira zaprimio je 606 predmeta od čega 66 upravnih i 540 neupravnih predmeta.

Zastupnik ističe da je ukupna vrijednost emisija dionica u 2003. godini iznosila više od jedne milijarde kuna, što je manje nego 2002. godine.

Što se tiče uređenja tržišta vrijednosnih papira, Odjel za uređenje tržišta vrijednosnih papira zaprimio je ukupno 561 predmet, od čega 444 upravna i 117 neupravnih. Jandroković izjavljuje da je nekoliko razloga za ovako značajan broj upravnih predmeta tijekom izvještajnog razdoblja 2003. godine.

Radi se o predmetima odobrenja objavljivanja podataka iz skraćenog prospekta pri uvrštenju dionice javnih dioničkih društava u kotaciji javnih dioničkih društava. Zakonski rok za uvrštenje istih bio je do 25. srpnja 2003. godine.

Zastupnik napominje da se dosta predmeta temelji na obvezi brokerskih društava da svoje poslovanje usklade s odredbama Zakona o tržištu vrijednosnih papira, kao i na obvezi banaka koje sukladno Zakonu o tržištu vrijednosnih papira za obavljanje poslova skrbništva trebaju ishoditi dozvolu Komisije.

Kada je riječ o obavljanju poslova nadzora, Klub zastupnika HDZ-a je mišljenja da je Komisija za vrijednosne papire u navedenom izvještajnom periodu korektno obavila poslove nadzora.

Naime, Odjel nadzora zaprimio je u 2003. godini ukupno 65 upravnih i 23 nepravna predmeta. Ukupno je podneseno 5 kaznenih prijava u kojima je sadržano 8 kaznenih djela i 52 prekršajne prijave u kojima je sadržano 122 prekršajna djela.

Komisija je temeljem odredbi članka 12. točke 5. Zakona o tržištu vrijednosnih papira donijela 6 rješenja kojima je naložila otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti, te poduzimanje aktivnosti za njihovo otklanjanje.

U razdoblju od 1. 1. 2003. do 31. 12. 2003. temeljem prijava Komisije, sudovi u Republici Hrvatskoj donijeli su ukupno 117 odluka, presuda i rješenja.

Prekršajni sudovi donijeli su ukupno 93 rješenja, a visoki prekršajni sudovi 12 rješenja u kojima su ukupno izrečene novčane kazne u iznosu od milijun 164 tisuće 612 kuna za pravne osobe, te 259 tisuća 362 kune za odgovorne i fizičke osobe, što ukupno čini iznos od milijun 423 tisuće 975 kuna.

Općinski sudovi i općinska državna odvjetništva i županijski sudovi donijeli su ukupno 12 odluka, presuda i rješenja.

U sferi praćenja tržišta kapitala Jandroković ističe i slijedeće podatke u djelovanju Zagrebačke i Varaždinske burze.

Što se tiče Zagrebačke burze krajem 2003. godine 39 ovlaštenih društava za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima je u statusu člana.

U 2003. godini na Zagrebačkoj burzi se aktivno trgovalo sa 143 izdanja vrijednosnih papira, što je za 116,7% više u odnosu na 2003. godinu.

Ukupni promet u 2003. godini dosegaio je 12 tisuća 331 milijun kuna, što je za 109% povećanje u odnosu na ukupan promet u 2002. godini, kada je iznosio 5 tisuća 889 milijuna kuna. Promet dionicama iznosio je 1495 milijuna kuna ili 27,6% više nego u prethodnoj godini.

Trgovina obveznicama u 2003. godini između institucionalnih ulagača, a ugla-

vnom su to mirovinski fondovi, iznosila je 9058 milijuna kuna.

Što se tiče Varaždinske burze, zaključeno je s krajem 2003. godine 31 ovlašteno društvo koje ima status člana Varaždinske burze.

Ukupan promet u 2003. godini iznosio je 704 milijuna kuna, što je pad za 48,36% u odnosu na prethodnu godinu.

Od ukupno uvrštenih 388 sa 156 vrijednosnih papira aktivno se trgovalo.

Klub zastupnika HDZ-a prihvaća Izvješće o radu Komisije za 2003. godinu, ocjenjujući da je Komisija ispunila svoje osnovne zadatke u regulaciji i nadzoru tržišta vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj.

Nema dovoljno inicijative

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je dr. sc. **Mato Crkvenac (SDP)**. Prvotno je rekao da je Komisija za vrijednosne papire ključni čimbenik tržišta kapitala, a da bez tržišta kapitala nema ni poduzetništva, nema novih proizvoda, poduzetničkih inicijativa, nema rasta, konkurentnosti izvoza itd.

Smatra da je u zadnjih nekoliko godina u Hrvatskoj na području tržišta kapitala učinjen veliki napredak, ali da je to tržište još uvijek veoma nerazvijeno u odnosu na ono što u Hrvatskoj treba. Dodaje da financijski potencijal, dakle i potencijal tržišta kapitala čine mnoge komponente, između ostaloga financijski rezultati gospodarstva, banaka i drugih.

”Gospodarstvo je u zadnje 3, 4 godine ojačalo investicijski i razvojno”.

Javna poduzeća, kao važan faktor na tržištu novca i kapitala u 1999. godini imala su oko milijardu gubitaka. Prošle godine, pak, javna poduzeća imala su 2,3 milijarde profita i dobiti. ”Da javna poduzeća nisu ostvarila dobit, nego gubitak kao 1999. godine, ona bi s tržišta kapitala isisavala novac i time bi bile uskraćene mogućnosti za razvoj”.

Crkvenac napominje da je kunska štednja građana u Hrvatskoj povećana od 1999. godine kada je iznosila 38 milijardi kuna na 94 milijarde kuna u 2003. godini, što je značajan potencijal i na tržištu kapitala i na tržištu novca.

Kadrovske smjene

Neke institucije na tržištu kapitala, a koje su državne, također su unaprijedile rad, primjerice Croatia osiguranje, koje danas ostvaruje više od 100 milijuna dobiti. Poštanska banka je također konsolidirana i sada stabilno ostvaruje više od 100 milijuna profita godišnje. "Nažalost, svi ovi ljudi iz tih institucija koji su toliko unaprijedili rad tih institucija su pred smjenom, odnosno već su smijenjeni. Ako je koalicija činila greške i smjenjivala neke ljude koje nije trebala smjenjivati jer su bili stručni, to nije opravdanje niti argument da sada vi smjenjujete ljude koji su također stručni".

U svakom slučaju sada je situacija na tržištu kapitala znatno bolja i omogućuje između ostalog državi da se više zadužuje na domaćem tržištu. Međutim, Crkvenac ističe da nema dovoljno inicijativa da se pokrenu razvojni programi i da se poduzmu druge akcije u području razvoja. Mišljenja je da 200 novih poslovnih zona, što je program nove Vlade, neće riješiti problem hrvatskog gospodarstva.

Prof. Crkvenac podsjetio je da je promet na našim dvjema burzama 1999. godine bio 996 milijuna kuna, a da je prošle godine bio 14 puta veći, gotovo više od 13 milijardi kuna.

Imovina financijskih institucija u Republici Hrvatskoj u zadnje 4 godine narasla je sa 104 milijarde na 232 milijarde.

Zastupnik naglašava da je za financijsko tržište vrlo važna i uloga države. "Aktivnost države je pridonijela razvoju financijskog tržišta, jer je 9 emisija obveznica učinjeno od 1999. do 2003. godine, a pri tome su kamate pale sa 9 na 6%".

Komisija radila odgovorno i uspješno

Klub zastupnika SDP-a podržat će ovo Izvješće Komisije, jer je ona radila odgovorno i uspješno.

Vlada bi trebala prionuti ostvarivanju programa za ubrzanje razvoja tržišta

kapitala koji postoji, a isto tako trebala bi dati i obveznice velikih državnih poduzeća i trgovačkih društava HEP-a, INA-e i druge na burzu te određeni dio tih dionica dati domaćim investitorima, napominje Crkvenac.

Nadalje, država bi trebala poduprijeti korporacijsko i municipalno tržište vrijednosnih papira kada je riječ o obveznicama. Međutim, "općine i gradovi, osobito gradovi, Zakonom o izvršenju proračuna za ovu godinu potpuno su zaključeno u mogućnosti da se zaduže, bez obzira koliko su im dobri programi". Zastupnik drži da na tržištu kapitala ima još dosta posla, ali uvjeti da se mnogo učini s tim tržištem i dalje postoje.

Primarni cilj - zaštita ulagača

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Luka Roić (HSS)**. Reкао je da Izvješće daje preglednu sliku rada Komisije kao i stanja na tržištu vrijednosnih papira u RH. "Iz Izvješća je vidljivo da je Komisija obavila ogroman posao, zaprimila je i riješila nekoliko stotina predmeta, kako upravnih tako i neupravnih". Ističe da je posebno važna njena uloga u nadzoru gdje je također imala značajnu aktivnost.

Vidljivo je da Komisija iz različitih izvora prikuplja informacije o aktivnostima sudionika tržišta kapitala s ciljem nadzora, poštivanja Zakona od strane sudionika, brokerskih društava, institucionalnih i drugih investitora, burzi, Središnje depozitarne agencije, izdavaatelja vrijednosnih papira, banaka koje obavljaju poslove s vrijednosnim papirima, investicijskih fondova i društava u upravljanju investicijskim fondovima. U slučajevima u kojima postoji osnovana sumnja za kršenje zakona ili povredu prava sudionika tržišta kapitala Komisija provodi nadzor i poduzima odgovarajuće zakonske mjere. Kada utvrdi postojanje elemenata prekršajnog ili kaznenog djela Komisija podnosi odgovarajuće prijave. Na taj način ostvaruju se primarni ciljevi Komisije, zaštita ulagača, interes javnosti i tržišta kapitala, te jačanje povjerenja u tržište kapitala, a osigurava se i generalna prevencija

u sprječavanju protupravnog ponašanja sudionika tržišta, naglašava zastupnik.

"Ono što želimo naročito pohvaliti je činjenica da je Komisija nakon donošenja novog Zakona o tržištu vrijednosnih papira i nakon kadrovske ekipiranja počela provoditi jači, direktni nadzor svih sudionika na tržištu kapitala, ali i samih transakcija koje se na tom tržištu odvijaju". Početkom prošle godine, zahvaljujući upravo ovlaštenjima iz novog zakona, Komisija je prvi put od svog osnivanja oduzela ovlaštenja za rad jednoj brokerskoj kući i njenom brokeru.

Otvorenost za suradnju

Zastupnik dodaje da uz nadzornu funkciju Komisija surađuje sa sudionicima na tržištu kapitala u cilju što boljeg funkcioniranja tog tržišta i izbjegavanja postupanja sudionika na način koji je suprotan zakonskim i podzakonskim propisima iz razloga njihove nejasnoće ili različitog tumačenja od pojedinih sudionika.

"Komisija pravilnike koje je ovlaštena donositi prije same primjene stavlja na svoju WEB stranicu radi prikupljanja prijedloga, primjedbi i sugestija od svih sudionika na tržištu kapitala". Sukladno ovlaštenjima iz Zakona o tržištu vrijednosnim papirima Komisija je počela davati svoja mišljenja o provedbi navedenog zakona i ista objavljivati na svojim WEB stranicama.

Luka Roić pohvaljuje ukupnu aktivnost Komisije, vezano uz kotaciju javnih dioničkih društava, poznato kao nova kotacija na našim burzama, a gdje su svoje dionice do danas "izlistale" gotovo sve naše velike trgovačke kuće, a neke su upravo zahvaljujući ovoj zakonskoj obvezi odmah izabrali prvu kotaciju za uvrštenje svojih dionica na burzu. Klub zastupnika HSS-a slaže se s mišljenjem Komisije da je i ova, premda zakonom propisana obveza, pridonijela razvoju i napretku tržišta kapitala RH, prije svega objavom podataka koji svojom transparentnošću omogućuju svim investitorima uvid u podatke najvećih hrvatskih dioničkih društava. Tako su

tromjesečna, polugodišnja i godišnja financijska izvješća javnih dioničkih društava dostupna svim zainteresiranim putem javne informacijske knjižnice koja se vodi u samoj Komisiji.

Klub zastupnika HSS-a podržava i prihvaća ovo Izvješće za 2003. godinu. Smatraju da je potrebno razmisliti o većoj podršci iz državnog proračuna za rad Komisije, kako bi ona mogla još bolje obaviti posao u narednom razdoblju.

Povećana transparentnost poslovanja

U pojedinačnoj raspravi govorio je **Zvonimir Mršić (SDP)**. Ističe da je Komisija napravila dobar posao tijekom prošle godine, prvenstveno stoga što je svojom efikasnošću osigurala da tržište kapitala u Hrvatskoj bude sigurno, prije svega za sudionike na tom tržištu i investitore.

Smatra da bi Komisija mogla svojim utjecajem još više pospješiti tržište kapitala. Naime, Zagrebačka burza i po volumenu i po tržišnoj kapitalizaciji je najmanja burza u srednjoj Europi. Sve to znači da su volumeni trgovanja mali i da je mali broj sudionika na tom tržištu kapitala.

"Ono što razočarava je to da imamo samo dva dionička društva u prvoj kotaciji jedne od dvije burzi i to "Plivu" i "Podravku". Dodaje da na drugoj burzi,

dakle na Varaždinskoj burzi, nemamo niti jednu dionicu koja je u najvišoj kotaciji.

Mišljenja je da bi svakako trebalo utjecati da se što veći broj dioničkih društava odluči zatražiti uvrštenje u prvu kotaciju, jer to prije svega znači veći stupanj transparentnosti poslovanja tih kompanija. Zbog toga je dobro što je zakonom propisano da se dionička društva određene veličine moraju uvrstiti u kotaciju javnih dioničkih društava, jer je na taj način barem učinjen prvi korak kako bi se povećala transparentnost poslovanja tih dioničkih društava. Samim time donekle će se povećati i sigurnost ulagača u dionice tih društava, objašnjava Mršić.

Napominje da bi se država trebala napokon odlučiti da svojim portfeljem koji ima trguje jedino i isključivo putem uređenih tržišta, dakle, putem Zagrebačke odnosno Varaždinske burze. "Mislim da je apsolutno nedopustivo da se država odluči trgovati dionicama primjerice «Podravke» mimo burze na kojoj ta dionica kotira i na potpuno drugačije načine od onoga kako svi ostali dioničari mogu trgovati tim dionicama, jer i država je tek samo jedan od dioničara "Podravke". Naglašava da se time stvara velika nesigurnost kako kod postojećih dioničara "Podravke", tako i kod zaposlenika, radnika, a i lokalne zajednice.

Veća transparentnost mogla se postići da je odlučeno da se dionicama

"Podravke" može jedino i isključivo trgovati putem Zagrebačke burze, a time bi se zaštitili prije svega dioničari, koji bi se pod ravnopravnim uvjetima mogli natjecati u kupnji dionica, a postigla bi se i "fer cijena za Podravkine dionice", pojašnjava zastupnik.

Zvonimir Mršić apelira da Komisija za vrijednosne papire utječe na državu da one dionice iz portfelja države koje se nalaze u kotaciji jedne od dviju burza svakako budu i prodavane na tim burzama.

"Mislim da je potrebno osim Komisije za vrijednosne papire odati i priznanje ostalim sudionicima, prije svega Zagrebačkoj i Varaždinskoj burzi, jer usprkos malim volumenima i maloj tržišnoj kapitalizaciji uspijevaju iz godine u godinu unaprijediti svoje poslovanje".

Predsjednik Komisije, **Miljenko Fičor** rekao je da na našim burzama kotiraju četiri dionice, dioničkih društava i prvoj kotaciji, i to na Zagrebačkoj burzi tri dionice "Plive", "Podravke" i "Croatia osiguranja", a na Varaždinskoj burzi "Varteksa" iz Varaždina.

Ovime je zaključena rasprava o temi i uslijedilo je glasovanje. **Zastupnici su većinom glasova, sa 100 glasova "za" i 1 "suzdržanim" glasom, prihvatili Izvješće o radu Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske za 2003. godinu.**

S.Š.

IZVJEŠĆE O RADU PRAVOBRANITELJICE ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA ZA 2003. GODINU

Promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasnom su odlukom donijeli zaključak kojim se prihvaća Izvješće o radu pravo-

vobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2003. godinu. Tijekom rasprave dominirala je ocjena da je ova insti-

tucija svakako potrebna, jer uređuje načine zaštite temeljem spolne pripadnosti, a istovremeno stvara jedna-

ke mogućnosti za žene i muškarce u brojnim segmentima društva.

O IZVJEŠĆU

U ime predlagatelja o podnijetom Izvješću uvodno je govorila pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, **Gordana Lukač – Koritnik**. Ona je napomenula da se izvještajno govori o vrlo kratkom razdoblju 2003. godine, od 1. listopada do 31. prosinca. U vrijeme imenovanja pravobraniteljice, nisu bila osigurana sredstva iz Državnog proračuna, a sve do kraja godine u Uredu nije bilo zaposlenih niti je pravovremeno osiguran poslovni prostor. Istaknula je da se radi o novoj instituciji koju predviđa zakon, a koja mora sačuvati neovisnost u radu, te se ne može oslanjati na postojeću logistiku Vlade, odnosno ministarstava. Sredstva i prostor ipak su osigurani, pa je u relativno kratkom vremenu napravljeno dosta na organizaciji pripremnih poslova za rad ove institucije.

Pravobraniteljica je zatim napomenula da Zakon o ravnopravnosti spolova predstavlja važan antidiskriminacijski akt koji definira i uređuje načine zaštite od diskriminacije temeljem spola, a istovremeno stvara i jednake mogućnosti za žene i muškarce. Pravobraniteljica predstavlja jedno tijelo koje zapravo prati provedbu ovog zakona, ali i svih drugih zakona koji se bave problematikom ravnopravnosti spolova. Podsjetila je zatim na potrebu da se načela Ustava Republike Hrvatske moraju provesti zajedničkim nastojanjem svih njenih građana. Opisala je istovremeno i dio vlastitih poslova, citirajući odredbe članka 11. Zakona o ravnopravnosti spolova. On kaže: "Državna tijela, pravne osobe s javnim ovlastima, pravne osobe u pretežitom vlasništvu države ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, obvezna su primjenjivati posebne mjere i donijeti planove djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova". Ocijenila je da se provedba ovih vrijednosti u svakodnevnoj praksi može realizirati samo stvaranjem odgovarajućih preduvjeta. Na kraju je iznijela očekivanje da

će podnijeto Izvješće biti prihvaćeno, dodajući da će tijekom rasprave naknadno odgovoriti na sva eventualna pitanja i nejasnoće.

RADNA TIJELA

Odbor za obitelj, mladež i šport na svojoj je sjednici razmotrio podnijeto Izvješće u svojstvu zainteresiranog radnog tijela, te proveo raspravu bez mišljenja Vlade Republike Hrvatske. Nakon uvodnog izlaganja, provedena je rasprava u kojoj je zaključeno da se prihvati Izvješće za 2003. godinu. Istovremeno je izraženo puno razumijevanje za poteškoće koje su bile vezane uz početak rada ovog tijela. Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno zaključio da se Hrvatskom saboru predloži prihvaćanje Izvješća o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2003. godinu.

I Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina razmotrio je predmetno Izvješće, te u raspravi konstatirao da je osobito važno što je uočeno da po toj osnovi postoji diskriminacija, ali i postojeći mehanizmi zaštite. Budući da se radi o izuzetno širokom i slojevitom području zaštite ljudskih prava, praćenje ovog problema treba organizacijski spustiti na razinu županija, gradova i općina, odnosno na lokalnu samoupravu. U raspravi je istaknuto da je potrebna odgovarajuća edukacija, te je predloženo da se novoosnovani Ured Vlade RH za ravnopravnost spolova bavi promidžbom ravnopravnosti spolova, te da je poželjna suradnja s pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova. Istaknut je i prepoznat doprinos Primorsko-goranske županije na tom području.

Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Saboru slijedeći zaključak: prihvaća se Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2003. godinu, s primjedbama i prijedlozima iznijetim u raspravi.

RASPRAVA

Nakon izlaganja pravobraniteljice za ravnopravnost spolova riječ je dobi-

la zastupnica **Ivanka Roksandić** koja je prenijela stavove i razmišljanja članova Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Ona je podsjetila da je Izvješće pažljivo razmotreno, a u raspravi je ukazano da ne postoje odgovarajući mehanizmi zaštite od diskriminacije. Radi se o vrlo širokom i slojevitom području u zaštiti ljudskih prava, pa je praćenje problema diskriminacije potrebno organizacijski spustiti na niže razine, odnosno na općine, gradove i županije. U raspravi je istaknuta potreba za edukacijom, te je predloženo da se novoosnovani Ured Vlade Republike Hrvatske za ravnopravnost spolova bavi promidžbom ravnopravnosti spolova kao što je i predviđeno zakonom. Ujedno je poželjna suradnja i s pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova. Istaknuto je ujedno da je Primorsko-goranska županija na ovom području postigla zapažene rezultate. Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno predložio Saboru da prihvati podnijeto Izvješće o ravnopravnosti spolova.

Zatim je u ime Odbora za ravnopravnost spolova govorila zastupnica **Gordana Sobol**. I ona je ocijenila da je pravobraniteljica svoj rad započela u otežavajućim uvjetima, te opisala okolnosti osnivanja i rada navedenog Ureda. Govoreći o zadaćama Ureda, upozorila je na potrebu koordiniranja svih aktivnosti kojima je cilj uspostavljanje ravnopravnosti spolova, što uključuje i pružanje profesionalne pomoći u primjeni i provedbi Zakona. Ured daje prethodno odobrenje za planove djelovanja, koja su obvezna donijeti državna tijela sukladno članku 11. Zakona. Sve su to razlozi koji su onemogućavali brži rad i djelovanje pravobraniteljice u proteklom vremenu na koje se Izvješće odnosi. Međutim, i u ovakvim se okolnostima trebalo napraviti više, jer osim savjetodavne pomoći nije se moglo odgovarajuće pomoći pojedinim strankama koje su tražile pomoć. Kao pozitivan slučaj izdvojena je zaštita balerine HNK koja je zatražila odgovarajuću zaštitu. Pravobraniteljica je pokrenula postupak koji je u medijima bio dobro prihvaćen, a došlo je i do odgovarajuće reakcije od ravnatelja HNK.

Uvažavajući sve početne poteškoće, članovi Odbora većinom su glasova predložili Hrvatskom saboru da donese zaključak kojim se prihvaća podnijeto Izvješće.

Ustrajati na zaštiti ravnopravnosti spolova

Zastupnica **Gordana Sobol** u nastavku rasprave govorila je u ime Kluba zastupnika SDP-a, te uvodno podržala podnijeto Izvješće. Pozdravila je napore pravobraniteljice ocijenivši je upornom osobom koja se u kratkom vremenu izborila za osnovne uvjete rada Ureda. Imenovanjem pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, naša je zemlja ujedno zaokružila osnivanje institucionalnih mehanizama za promicanje i zaštitu ravnopravnosti spolova na razini države. Potrebno je podsjetiti da je ranije djelovalo Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, a kroz nekoliko prethodnih godina donesen je i niz potpuno novih zakonskih propisa. Uz Zakon o ravnopravnosti spolova, donesen je i Zakon o pravima istospolnih zajednica, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, te niz ostalih komplementarnih zakonskih akata.

U nekoliko posljednjih godina donesen je niz potpuno novih zakonskih propisa kojima se uređuje i štiti ravnopravnost spolova.

Govorila je zatim o pojedinim segmentima Zakona o ravnopravnosti spolova, ukazujući na potrebu pokretanja postupka ukoliko pravobraniteljica ocijeni da se narušavaju njegove pojedine odredbe. Podsjetila je zatim i na odjeke s nedavnog javnog skupa, na kojemu su razmatrani problemi vezani uz spektar odnosa i ravnopravnosti spolova, te na potrebu da se stvore podjednake šanse za muškarce i žene u određenim situacijama. Osobito je potrebno zadržati jednake šanse na područjima

tržišta rada, socijalnih prava i politike, te jednake mogućnosti suodlučivanja. Ukazala je zatim i na statističke podatke o zastupljenosti zastupnica i zastupnika Hrvatskog sabora u radnim tijelima, upozoravajući na mjestimičnu podzastupljenost, ujedno dodajući da zastupnice nemaju većinu niti u Odboru za ravnopravnost spolova. Na kraju je pročitala i fragmente iz Izvješća nacionalnog programa Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji. Vlada je tada navela da će načela ravnopravnosti spolova nastojati učvrstiti i promicati u svim područjima ljudskog djelovanja. I u programu nove Vlade istaknuta je potreba da se poboljša društveni položaj žena na području politike, zapošljavanje kao i prava na jednaka primanja.

Harmonizacija s odgovarajućim propisima EU

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorila je zastupnica **Karmela Caparin**. Ona je podsjetila na međunarodne obveze koje je Republika Hrvatska prihvatila i na ovom polju, a osobito je važno da se cjelokupno zakonodavstvo uskladi i harmonizira s propisima koji vladaju u Europskoj uniji. Govoreći o teškim počecima i preprekama koje su pratile početak rada pravobraniteljice, upozorila je na potrebu snaženja javne svijesti o potrebi ravnopravnosti i na ovom području. Ukazala je zatim na pojedine konkretne prepreke koje prate ženu na području rada i zapošljavanja, upozoravajući na neprihvatljivost diskriminacije žena u periodu trudnoće.

Potrebno je ojačati javnu svijest o važnosti zaštite ravnopravnosti na ovom području.

Ocijenila je da početak rada Ureda karakteriziraju savjetodavni vidovi pomoći, jer je za pokretanje formalnog postupka potrebno ispuniti određene zakonske pretpostavke. Klub zastupnika HDZ-a ujedno se nada da će se u slijedećim izvješćima dati slika o stanju

ravnopravnosti spolova uz statističke pokazatelje i opise konkretnih slučajeva kršenja prava na ovom polju. Dvumili smo se da li da ovakvo izvješće prihvatimo ili primimo na znanje, ali s obzirom na okolnosti koje su pratile početak rada, Klub zastupnika HDZ-a odlučio je prihvatiti podnijeto Izvješće, zaključila je zastupnica Caparin.

Problemi se javljaju u provedbi zakonskih odredbi

U ime Kluba zastupnika HSLS-a i DC-a govorila je zastupnica **Đurđa Adlešić**. I ona se složila da se u posljednjih nekoliko godina postigao napredak na području zakonodavne infrastrukture koja normira odnose među spolovima. Ukazala je zatim na poteškoće koje su pratile početak rada Ureda pravobranitelja za ravnopravnost spolova, ocjenjujući da je u tom periodu najveći dio posla zajednički odrađen od nevladinih udruga i pravobraniteljice. Istovremeno se putem organiziranja okruglih stolova i tribina radilo na medijskoj prezentaciji ove problematike i senzibiliziranju javnosti za problematiku ravnopravnosti spolova. Upozorila je ujedno da su potrebne i određene intervencije u brojnim školskim udžbenicima, kako bi se uklonili uočeni primjeri spolne diskriminacije u njihovom tekstualnom i grafičkom sadržaju. Smatra da će pravobraniteljica u budućem periodu imati znatno više posla, pa će se tek slijedećim cjelovitim izvješćem moći razgovarati o ovom problemu. I zastupnica Adlešić govorila je o pojedinim slučajevima neravnopravnosti žena na socijalnom području, vezano uz pojedine diskriminacijske odredbe oko zapošljavanja. Iako ocjenjuje da je tromjesečno izvještajno razdoblje prekratkotko, zbog uloženog truda Klub će poduzeti podnijeto izvješće.

Zatim je u ime Kluba zastupnika HSS-a govorila zastupnica **Ljubica Lalić**, koja je izrazila razumijevanje za poteškoće oko početka rada ovog tijela, a koje su se reflektirale i na podnijeto Izvješće. I ona je ukazala na solidnu legislativu oko zaštite ovih prava, ali je izrazila bojazan zbog brojnih poteškoća

i problema koji se susreću u svakodnevnoj praksi. To je kroničan problem u Hrvatskoj, jer nije teško napisati solidne zakonske propise koji će deklarativno jamčiti zakonska prava, dok se problemi

Iz školskih udžbenika treba ukloniti sadržaje koji sugeriraju neravnopravnost žena i muškaraca.

s druge strane javljaju u njihovoj provedbi i svakodnevnoj praksi. Na kraju izlaganja, zastupnica Lalić poželjela je pravobraniteljici uspjeh u tekućoj godini kojemu će svojim ponašanjem morati pridonijeti i saborski zastupnici, prije svega na stvaranju uvjeta koji će uistinu omogućiti ravnopravnost spolova.

Zaštita u slučaju obiteljskog nasilja

U nastavku rada Sabora uslijedila je pojedinačna rasprava. Zastupnica **Milanka Opačić (SDP)** također je iznijela bojazan da doneseni zakonski propisi nisu poštivani u praksi. Smatra da postoje ozbiljni problemi u provedbi pojedinih propisa koji se navode u Zakonu o sprečavanju nasilja u obitelji. Zapravo se prvenstveno radi o zaštitnoj mjeri izdvajanja zlostavljača iz obitelji. Nedostaju i pojedini interni akti koje bi trebalo donijeti Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi te Ministarstvo pravosuđa. Ocjenjuje ujedno da je Ministarstvo unutarnjih poslova donijelo odgovarajuće provedbene akte tog zakona, pa je potrebno ustrajati kako bi se svi propisi što prije kompletirali i harmonizirali u praksi. Konačni cilj trebao bi rezultirati boljom i efikasnijom zaštitom najslabijih aktera u slučaju nasilja u obitelji.

Ocijenila je da je ravnopravnost spolova u Hrvatskoj još uvijek na niskoj razini, a pojedine feminizirane profesije ustrajno su potplaćene i degradirane na hijerarhijskoj društvenoj ljestvici. Osobito je težak položaj djelatnica u tekstilnoj industriji, a ima slučajeva i bezdušnog normiranja i teških uvjeta rada koji su neprimjereni ženama.

I na području zdravstva postoje određena područja koja su izgleda rezervirana samo za muškarce, jer je primjerice samo oko 5% mjesta osigurano za specijalizaciju žena – kirurga. Ove razlike zapravo izviru iz neprihvatljivih razlika u sustavu osnovnog obrazovanja koje već u tim prvim počecima generira kasnije razlike u strukovnom, odnosno profesionalnom području. U siromašnijim se sredinama preferira školovanje muške djece, upozorila je zastupnica Opačić. Osvrćući se zatim na podnijeto Izvješće, upozorila je da je predstavljen kratak vremenski period, te ocijenila da će se korisnost Ureda ubrzo potvrditi. Ove se vrijednosti štite i promiču u svim materijalima kojima se utire put suradnje s Europskom unijom, a ravnopravnost spolova unijeta je i u ustavne odredbe Republike Hrvatske. Na kraju

Trebalo bi osigurati snažniju zaštitu žena od obiteljskog nasilja.

je upozorila i na pojedine nelogičnosti i slabosti zakonskih odredbi koje se odnose na korištenje porodnog dopusta i za muškarce, što je osobito važno u slučaju da se dogodi smrtni slučaj majke pri porodu.

Pozitivna uloga nevladinih udruga

Zastupnica **Ingrid Antičević – Marinović (SDP)** govorila je o početku rada Ureda, te ocijenila da je ravnopravnost spolova ostvarila veliki pomak na području normative. Podsjetila je na zakonske propise koji su na tom području doneseni u posljednje vrijeme. Važno je ujedno ukazati i na velike napore i uspjehe nevladinih udruga koje su se bavile promicanjem ovih vrijednosti. Ovaj put nije bio jednostavan, jer su pojedine žene donedavno čak bile proglašavane izdajicama, ako su u prvi plan stavljale ovu problematiku u javnom i političkom životu zemlje. I ona je ukazala na pojedine propuste oko propisa kojima

se regulira porodiljni dopust, nazivajući određene propise diskriminirajućima. Sukladno direktivama Vijeća Europe potrebno je različito gledati i tretirati porodni i roditeljski dopust. Radi promicanja jednakosti, odnosno jednako načina postupanja, bilo bi potrebno zajamčiti jednaka prava i muškarcima i ženama u slučaju roditeljskog dopusta. Ukoliko se svi poslovi fokusiraju samo na ulogu žene, opet dobivamo određenu situaciju koja generira diskriminacijske postupke. Smatra da treba onemogućiti samo deklamatorsku zaštitu prava i ravnopravnosti spolova, već poticati ispravna rješenja u svakodnevnoj praksi. Treba se više potruditi upravo oko ravnopravnih mogućnosti i jednakih šansi za ženu i muškarca na ekonomskom, socijalnom i društvenom, odnosno političkom segmentu života. Ukazala je zatim da statističke vrijednosti potvrđuju bolje školske rezultate i intenzivnije izvanškolske aktivnosti, koje više odlikuju djevojčice i mlade žene u periodu osnovnog, srednjeg i sveučilišnog obrazovanja. Ove se prednosti odjednom tope i nestaju kada se radi o višem stupnju edukacije, a propulzivne aktivnosti poput menagmenta i poslovnih banaka radije zapošljavaju muške kandidate.

Ovi primjeri potvrđuju potrebu da se ustraje na daljnjem jačanju ravnopravnosti spolova u svim segmentima društvenog života, a zakonodavstvo je dužno osigurati primjerene pravne propise.

I zastupnica **Ingrid Antičević – Marinović** ukazala je na slučajeve zlostavljanja žena, koje često puta nisu u situaciji da se izbore za primjenu zakonskih propisa i zaštitu svojih prava. Osobito je potreban nadzor na području radnih odnosa, a pojedini poslodavci rigorozni su upravo prema ženama. Smatra ujedno da Ured pravobraniteljice zaslužuje zajedničku podršku jer se često puta pojedini prekršaji mogu zaustaviti već na području prevencije.

Rodilje imaju mogućnost vlastitog izbora

Zastupnik **Franjo Matušić (HDZ)** javio se zbog ispravka netočnog navo-

da. Smatra da nisu točne konstatacije kako je Vlada donijela diskriminacijski zakon jer su upravo tim zakonom povećana zatečena prava vezana uz porodični dopust. Osim toga, nitko nije proglašavan nacionalnim izdajnikom zato što se zalagao za određena ljudska prava. Slijedeća se za riječ javila zastupnica **Zdenka Babić – Petričević (HDZ)**. I ona je ocijenila da su iznijete netočne ocjene koje je iznijela zastupnica Antičević–Marinović koja je pojedine zakonske članke o porodičnom dopustu ocijenila diskriminirajućima. Podsjetila je da se tim zakonom ženama daje mogućnost

slobodnog odlučivanja i izbora, te ujedno potvrdila da se zalaže za tradicijske životne vrijednosti u kojima obitelj predstavlja najveću vrednotu.

Ženama se prepušta mogućnost vlastitog izbora u slučaju korištenja porodičnog dopusta.

Ispravak netočnog navoda zatražila je i zastupnica **Ivana Sušec-Trakoštanec (HDZ)**. Ona je napomenula da se već opisanim zakonskim tekstom ženi osta-

vlja mogućnost izbora, te da joj se ne nameću tobožnje zakonske direktive o rađanju. Svaka žena može sama odlučiti o mogućnostima koje su joj na izboru, odnosno o korištenju porodičnog dopusta. Predsjedavajuća je zatim konstatirala da je ovim ispravkom ujedno okončana rasprava, a u nastavku rada Hrvatskog sabora pristupilo se glasovanju.

Jednoglasnom odlukom (102 glasa "za"), zastupnici su donijeli zaključak kojim se prihvaća Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2003. godinu.

V.Ž.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

**GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol**

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić, Hrvoje Sadarić, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj
GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin
RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada
TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović
ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722
fax: 01/6303-018
Web: <http://www.sabor.hr>
E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb
PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162
Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora